

SAMFUNNSØKONOMISKE STUDIER

41

**NORDMENNS
FERIEREISER**

**HOLIDAY TRIPS
BY NORWEGIANS**

Av/By
TOVE L. MORDAL

**STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1979**

**NORDMENNS
FERIEREISER**

**HOLIDAY TRIPS
BY NORWEGIANS**

Av/By
TOVE L. MORDAL

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1979

ISBN 82-537-0999-4

FORORD

Denne publikasjonen gir en analyse av nordmenns deltaking i feriereiser. Analysen bygger i hovedsak på resultater fra ferieundersøkelsene i 1970 og 1974. Utviklingen av ferieturvirksomheten i dette århundret, blir også drøftet.

Reiselivsdirektoratet har gitt finansiell støtte til arbeidet med analysen.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 12. juli 1979

Odd Aukrust

Sverre Hove

PREFACE

This publication presents an analysis on Norwegians' participating in holiday trips. The analysis is mainly based on results from the holiday surveys in 1970 and 1974. The development of holiday-making in this century is also discussed.

The Directorate of Travel and Tourism has given financial support to the accomplishment of the analysis.

Central Bureau of Statistics, Oslo, 12 July 1979

Odd Aukrust

Sverre Hove

INNHold

	Side
Figurregister	9
Tabellregister	12
1. Innledning	23
2. Begrepene ferie og fritid	25
2.1. Generelt om begrepene ferie og fritid	25
2.2. Fra abstrakte til mer konkrete begreper	28
2.3. Den statistiske analysen - problemstillinger	32
3. Ferieturvirksomheten. Omfang og utvikling	33
3.1. Forhold som har hatt betydning for økningen i om- fanget av ferieturvirksomheten	33
3.2. Reiselivet i Norge fra århundreskiftet og fram til andre verdenskrig	39
3.3. Årene etter andre verdenskrig	46
3.3.1. Generell utvikling	46
3.3.2. Selskaps- og gruppereiser	48
4. Resultater fra Statistisk Sentralbyrås ferieundersøkelser .	50
4.1. Fritid blant personer med inntektsgivende arbeid	51
4.1.1. Ferieuker blant personer med inntektsgivende arbeid i 1975	56
4.2. Ferieturaktiviteten i første halvdel av 1970-årene .	58
5. Ferieturer som rekreasjonsaktivitet. En teoretisk betraktningssmåte	67
5.1. Nærmere om begrepsbruken	67
5.2. En forklaringsmodell for variasjoner i fritidsut- foldelse/rekreasjonsaktivitet	67
5.3. Bruk av modellen på det foreliggende datamaterialet .	74
5.3.1. Modell og data	74
5.3.2. Uavhengige variable	75
5.4. Måling av den avhengige variabelen	78
5.4.1. Tallet på ferieturer og tallet på ferietur- dager	78
5.4.2. Netto og bruttoreiseomfang, turfrekvens	80
6. Omgivelser og ferieturaktivitet	82
6.1. Bostedet	82
6.2. Boligform - hustype	89
6.3. Familie - husholdning	91
6.4. Konklusjoner	98
7. Ferieturaktivitet på bakgrunn av alder, kjønn og helse/ rørlighet	100
7.1. Alder	100
7.2. Ferieturaktiviteten blant menn og kvinner	102

	Side
8. Utdanning, yrke, økonomiske ressurser og ferieturaktivitet	112
8.1. Utdanningsnivå	112
8.2. Yrkesforhold	117
8.3. Husholdningsinntekt	128
8.4. Eie/disponering av fritidsgoder	131
8.5. Konklusjoner	134
9. Holdninger og ferieturaktivitet	138
9.1. Reiseønsker	138
9.2. Ønsker om fritidsgjøremål	143
9.3. Konklusjoner	147
10. Forsøk på en samlet oversikt over viktige kjennemerker ...	148
10.1. Tabellanalysene	148
10.2. Regresjonsanalysene	152
11. Personer som ikke reiste bort på ferietur sommeren 1974 ..	155
11.1. Fordeling etter ulike kjennemerker	155
11.2. Ferieturer de siste fem årene	157
11.3. Grunner for ikke å reise bort	160
Sammendrag	169
Sammendrag på engelsk	173
Appendikser	
1. Testing av parvise fordelinger. Mann-Whitney testen	177
2. Regresjonsanalyser av ferieturaktivitet blant personer med og uten inntektsgivende arbeid	185
Litteratur	204
Tabeller i vedlegg	206
Utkomne publikasjoner	
Utkommet i serien Samfunnsøkonomiske studier (SØS)	220

Standardtegn i tabeller

- : Tall kan ikke offentliggjøres
- Null
- 0 Mindre enn 0,5 av den brukte enhet
- * Foreløpig tall

CONTENTS

	Page
Index of figures	16
Index of tables	19
1. Introduction	23
2. The ideas of holiday and leisure	25
2.1. Generally about the ideas of holiday and leisure	25
2.2. From the general level to operationalization	28
2.3. The statistical analysis - problems and description .	32
3. Holiday-making. Extent and development	33
3.1. Conditions being important to the increase of holiday-making	33
3.2. Travelling in Norway from turn of the century up to second world war	39
3.3. The years after second world war	46
3.3.1. General development	46
3.3.2. Inclusive tours	48
4. Results from the holiday surveys of the Central Bureau of Statistics	50
4.1. Extent of free time among employed persons	51
4.1.1. Extent of weeks' holiday among employed persons in 1974	56
4.2. The holiday-making in the first half of the 1970s ...	58
5. Holiday-making as a type of recreation activity. A theoretical discussion	67
5.1. Further about the choice of conceptions	67
5.2. A model to explain variations in leisure activity/ recreation activity	67
5.3. The model used on the data	74
5.3.1. Model and data	74
5.3.2. The independent variables	75
5.4. Measures of the independent variable	78
5.4.1. The number of holiday trips and the number of holidays	78
5.4.2. Net and gross travel propensity, travel frequency	80
6. Surroundings and holiday-making	82
6.1. Type of housing environment	82
6.2. Type of house	89
6.3. Family household	91
6.4. Conclusion	98

	Page
7. Holiday-making in the light of age, sex and health/ movability	100
7.1. Age	100
7.2. The holiday activity among males and females	102
7.3. Health/movability	106
7.4. Conclusion	110
8. Education, economic activity, economic resources and holiday-making	112
8.1. Level of education	112
8.2. Employment situation - economic activity	117
8.3. Household income	128
8.4. Access to leisure benefits	131
8.5. Conclusion	134
9. Attitudes to holiday-making	138
9.1. Travelling desires	138
9.2. Wishes about leisure activities	143
9.3. Conclusion	147
10. An attempt to simplify the matter by distinguishing characteristics	148
10.1. The table analysis	148
10.2. Regression analysis	152
11. Those not making holiday trips in summer 1974	155
11.1. Distribution by some different variables	155
11.2. Holiday-making the last five years	157
11.3. Reasons given for not making holiday trips	160
Summary in English	173
Appendices	
1. Testing pairs of distributions. Mann-Withney's test	177
2. Regression analysis of holiday-making by persons employed and persons not employed	185
References	204
Tables in the Annex	206
Publications	
Issued in the series Social Economic Studies (SES)	220

Explanation of Symbols in Tables

: Not for publication

- Nil

s than of unit em lo d

FIGURREGISTER

	Side
3. FERIETURVIRKSOMHETEN - OMFANG OG UTVIKLING	
3.1. Oversikt over samfunnsmessige forhold som kan bidra til å øke ferieturaktiviteten	34
3.2. Yrkesbefolkningen etter hovedgrupper av næringer 1875 - 1970	35
3.3. Tallet på nordmenn på selskapsreise med charterfly til utlandet i årene 1960 - 1976	49
4. RESULTATER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅS FERIEUNDERSØKELSER	
4.1. Arbeidsuke og ferie	53
4.2. Årsverk fordelt på hovedgrupper av næringer. Prosent	55
4.3. Yrkesaktive menn og kvinner, etter tallet på ferie- uker i 1975. Prosent	56
4.4. Yrkesaktive i grupper for yrkesstatus, etter tallet på ferieuker i 1975. Prosent	57
4.5. Personer etter tallet på ferieturdager pr. år. Prosent	61
4.6. Personer etter tallet på ferieturer pr. år. Prosent	61
4.7. Personer som var på ferietur i grupper for tallet på ferieturdager pr. år, etter tallet på ferieturer. Prosent	62
5. FERIETURER SOM REKREASJONSAKTIVITET. EN TEORETISK BETRAKTNINGSMÅTE	
5.1. En forklaringsmodell for variasjoner i fritidsutfoldelse/rekreasjonsaktivitet	69
6. OMGIVELSER OG FERIETURAKTIVITET	
6.1. Andelen av personer i grupper for handelsfelt, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	83
6.2. Andelen av personer i grupper for type natur på bostedet, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	83
6.3. Andelen av personer i grupper for type bostedsstrøk, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent ..	84
6.4. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellige husholdningsinntekt og bostedsstrøk. 1973-74	86
6.5. Andelen av personer i grupper for hustype, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	89
6.6. Andelen av personer i grupper for familietilknytning, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent ..	91

6. OMGIVELSER OG FERIETURAKTIVITET (forts.)

6.7. Yrkesaktive i grupper for ekteskapelig status, etter tallet på ferieuker i 1975. Prosent	93
6.8. Andelen av personer i grupper for husholdningsstørrelse, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	94
6.9. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt og husholdningsstørrelse	97

7. FERIETURAKTIVITET PÅ BAKGRUNN AV ALDER, KJØNN OG HELSE/RØRLIGHET

7.1. Andelen av personer i grupper for alder, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	101
7.2. Yrkesaktive i grupper for alder, etter tallet på ferieuker i 1975. Prosent	102
7.3. Andelen av menn og kvinner som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	103
7.4. Andelen av personer i grupper for kjønn og alder, som var på ferietur i 1973-74. Prosent	104
7.5. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt og kjønn	105
7.6. Yrkesaktive menn og kvinner, etter tallet på ferieuker i 1975. Prosent	106
7.7. Andelen av personer i grupper for rørlighet, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	107
7.8. Andelen av personer i grupper for deltaking i friluftslivsaktiviteter som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	107
7.9. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt og utøving av friluftsliv 1973-74	109

8. OPPNÅDDE GODER OG FERIETURAKTIVITET

8.1. Yrkesaktive i grupper for utdanning, etter tallet på ferieuker i 1975. Prosent	113
8.2. Andelen av personer i grupper for utdanning, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	114
8.3. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt og utdanning	115
8.4. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig alder og utdanning	116
8.5. Yrkesaktive i grupper for yrkesstatus, etter tallet på ferieuker i 1975. Prosent	117
8.6. Andelen av personer med inntektsgivende arbeid i grupper for hovedyrke, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	120
8.7. Andelen av personer uten inntektsgivende arbeid i grupper for levevei, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	120

8. OPPNÅDDE GODER OG FERIETURAKTIVITET (forts.)	
8.8. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt og levevei i 1973-74	121
8.9. Andelen av personer i grupper for husholdningsinntekt, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent ...	129
8.10. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig alder og husholdningsinntekt i 1973-74 ...	130
8.11. Andelen av personer i grupper for tilgang til forskjellige fritidsgoder, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent	131
9. HOLDNINGER OG FERIETURAKTIVITET	
9.1. Personer i grupper for reiseønsker, etter tallet på ferieturdager i 1973-74. Prosent	139
11. DE SOM IKKE REISTE BORT PÅ FERIETUR SOMMEREN 1974	
11.1. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1973-74, etter ulike bakgrunnskjennermerker. Prosent	156
11.2. Andelen av personer i grupper for om de var på ferietur sommeren 1974, som ikke var på ferietur i andre sesonger eller på helgetur. Prosent	164

TABELLREGISTER

	Side
3. FERIETURVIRKSOMHET - OMFANG OG UTVIKLING	
3.1. Tallet på utenlandske turister som besøkte Norge i forskjellige år	41
3.2. Hytter og senger i Den Norske Turistforenings eie i ulike år	42
3.3. Yrkesbefolkningen etter næring	43
4. RESULTATER FRA BYRÅETS FERIEUNDERSØKELSER OG ARBEIDSMARKEDS-STATISTIKK	
4.1. Andelen av yrkesaktive personer som hadde friperioder i ulike årstider siste år. 1969-70 og 1973-74. Prosent	52
4.2. Sysselsetting etter hovedgruppe av næringer. 1970 - 2000. 1 000 årsverk	55
4.3. Tallet på personer i alt og personer på ferietur. Anslag for 1967-68, 1969-70 og 1973-74	59
4.4. Personer i alt og personer på sommerferietur. Anslag for 1970, 1974 og 1976	60
4.5. Forbruksutgift pr. husholdning pr. år i løpende priser. Budsjettandeler	63
4.6. Ferieturer blant nordmenn (15-74 år). Anslag for 1969-70 og 1973-74	64
4.7. Andelen av personer i et utvalg av land som var på ferietur i løpet av et bestemt år. Prosent	66
5. FERIETURER SOM REKREASJONSAKTIVITET. EN TEORETISK BETRAKTNINGSMÅTE	
5.1. Personer i grupper for tallet på ferieturdager, etter tallet på ferieturer i året. 1969-70 og 1973-74. Prosent	79
6. OMGIVELSER OG FERIETURAKTIVITET	
6.1. Personer i grupper for bostedsstrøk og landsdel, etter tallet på ferieturdager i 1973-74. Prosent ...	87
6.2. Andelen av personer i grupper for landsdel, bostedsstrøk og type natur på bostedet, som var på ferietur i 1973-74. Prosent	88
6.3. Andelen av personer i grupper for landsdel, bostedsstrøk og hustype, som var på ferietur i 1973-74. Prosent	90
6.4. Andelen av personer i grupper for landsdel, bostedsstrøk og familietilknytning, som var på ferietur i 1973-74. Prosent	92

6. OMGIVELSER OG FERIETURAKTIVITET (forts.)

- 6.5. Andelen av personer i grupper for landsdel, bostedsstrøk og husholdningsstørrelse, som var på ferietur i 1973-74. Prosent 95
- 6.6. Andelen av personer i grupper for husholdningsstørrelse, bostedsstrøk og hustype, som var på ferietur i 1973-74. Prosent 98

7. FERIETURAKTIVITET PÅ BAKGRUNN AV ALDER, KJØNN OG HELSE/RØRLIGHET

- 7.1. Andelen av personer i grupper for alder, kjønn og rørlighet, som var på ferietur i 1973-74. Prosent .. 110

8. OPPNÅDDE GODER OG FERIETURAKTIVITET

- 8.1. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for yrkesstatus. 1973-74 118
- 8.2. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for type arbeid de hadde. 1973-74 122
- 8.3. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for ferieordning. 1973-74 124
- 8.4. Personer med inntektsgivende arbeid i grupper for ferieordning, etter tallet på ferieturer i alt siste år. 1973-74. Prosent 124
- 8.5. Andelen av personer i grupper for utdanning og yrke/levevei, som var på ferietur i 1973-74. Prosent 125
- 8.6. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for tallet på arbeidsdager pr. uke. 1973-74 126
- 8.7. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for kroppsaktivitet i arbeidet/grad av psykisk anstren-
gende arbeid/støyplasser på arbeidsplassen. 1973-74 . 127
- 8.8. Andelen av personer i grupper for tilgang til fritidshus og husholdningsinntekt/yrkesaktivitet/tilgang til personbil, som var på ferietur i 1973-74. Prosent .. 132
- 8.9. Andelen av personer i grupper for tilgang til personbil og husholdningsinntekt/yrkesaktivitet, som var på ferietur i 1973-74. Prosent 133
- 8.10. Andelen av personer i grupper for utdanning, tilgang til fritidshus og husholdningsinntekt, som var på ferietur i 1973-74. Prosent 134

9. HOLDNINGER OG FERIETURAKTIVITET

- 9.1. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer i grupper for reiseønsker 139
- 9.2. Andelen av personer i grupper for alder og reiseønsker, som var på ferietur i 1973-74. Prosent 140
- 9.3. Andelen av personer i grupper for husholdningsinntekt og reiseønsker, som var på ferietur i 1973-74. Prosent 141

9.	HOLDNINGER OG FERIETURAKTIVITET (forts.)	
9.4.	Andelen av personer i grupper for utdanning og reise- ønsker, som var på ferietur i 1973-74. Prosent	142
9.5.	Andelen av personer i grupper for utdanning, kjønn og reiseønsker, som var på ferietur i 1973-74. Prosent	142
9.6.	Andelen av personer i grupper for reiseønsker og holdning til utøving av aktiviteter i sommerferien, som var på ferietur i 1973-74. Prosent	144
9.7.	Personer på ferietur sommeren 1974 i grupper for reiseønsker. Andelen som deltok i bestemte aktivi- teter i løpet av ferieturen(e). Prosent	146
10.	FORSØK PÅ EN SAMLET OVERSIKT OVER VIKTIGE KJENNEMERKER	
10.1.	Andelen av personer i grupper for bostedsstrøk, al- der, utdanning, yrkesaktivitet og husholdningsinn- tekt, som var på ferietur i løpet av 1973-74. Prosent	150
11.	DE SOM IKKE REISTE BORT PÅ FERIETUR SOMMEREN 1974	
11.1.	Personer som ikke reiste på sommerferietur 1974 i forskjellige grupper, etter siste gang de reiste bort på sommerferietur. Prosent	157
11.2.	Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tid siden siste sommerferietur, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent	161
11.3.	Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for år siden siste sommerferietur. Andelen som var på ferietur i andre sesonger 1973-74. Prosent	162
11.4.	Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i forskjellige grupper, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent	166

SÆRSKILT TABELLDEL

1. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer i grupper for handelsfelt/type natur på bostedet/type bostedsstrøk/hustype/familietilknytning/husholdningsstørrelse. 1969-70 og 1973-74	206
2. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for alder/kjønn/rørlighet/friluftslivsaktivitet/idretts- og mosjonsaktivitet. 1969-70 og 1973-74	208
3. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for utdanning/yrke - levevei/husholdningsinntekt/tilgang til fritidshus/tilgang til personbil/tilgang til båt/tilgang til campingvogn/tilgang til telt. 1969-70 og 1973-74	210
4. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer med inntektsgivende arbeid i grupper for tallet på fridager. 1969-70 og 1973-74	212
5. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for hvor viktig de syntes det var å kunne utøve bestemte ferie-/fritidsaktiviteter. 1969-70 og 1973-74 ...	213
6. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tilgang til fritidshus/rørlighet/utøving av friluftslivsaktiviteter/hustype/type natur på bostedet, etter hvor lenge det var siden de sist var på sommerferietur. Prosent	215
7. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tilgang til personbil/tilgang til fritidshus/utøving av friluftslivs-, idretts- og mosjonsaktiviteter/rørlighet, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent	217

INDEX OF FIGURES

	Page
3. <i>HOLIDAY-MAKING. EXTENT AND DEVELOPMENT</i>	
3.1. General view of social conditions contributing in the growing holiday-making	34
3.2. Economically active population by main groups of industry 1875 - 1970	35
3.3. The number of Norwegians on inclusive tours abroad with chartered planes in the years 1960 - 1976	49
4. <i>RESULTS FROM THE HOLIDAY SURVEYS OF THE CENTRAL BUREAU OF STATISTICS</i>	
4.1. Week of work and holidays	53
4.2. Man-years, by main groups of industry. Per cent	55
4.3. Employed males and females, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent	56
4.4. Employed persons in groups for professional appointment, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent	57
4.5. Persons by number of holidays a year. Per cent	61
4.6. Persons by number of holiday trips a year. Per cent	61
4.7. Holiday-makers in groups for number of holidays a year, by number of holiday trips. Per cent	62
5. <i>HOLIDAY-MAKING AS A TYPE OF RECREATION ACTIVITY. A THEORETICAL DISCUSSION</i>	
5.1. A model for explaining variations in leisure/recreation activity	69
6. <i>SURROUNDINGS AND HOLIDAY-MAKING</i>	
6.1. The percentage of persons in groups for trade region of residence, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	83
6.2. The percentage of persons in groups for type of nature in residence area, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	83
6.3. The percentage of persons in groups for type of residence area, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74 ...	84
6.4. Average number of holidays for persons in different levels of household income and type of residence area. 1973-74	86
6.5. The percentage of persons in groups for type of house, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74 ..	89
6.6. The percentage of persons in groups for family connection, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	91

6. *SURROUNDINGS AND HOLIDAY-MAKING (cont.)*

6.7. Employed persons in groups for marital status, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent	93
6.8. The percentage of persons in groups for size of household, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	94
6.9. Average number of holidays for persons in different levels of household income and size of household	97

7. *HOLIDAY-MAKING IN THE LIGHT OF AGE, SEX, HEALTH/MOVABILITY*

7.1. The percentage of persons in groups for age, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	101
7.2. Employed persons in groups for age, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent	102
7.3. The percentage of males and females being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	103
7.4. The percentage of persons in groups for sex and age, being holiday-makers in 1973-74	104
7.5. Average number of holidays for persons in different levels of household income and sex	105
7.6. Employed males and females, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent	106
7.7. The percentage of persons in groups for movability, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	107
7.8. The percentage of persons in groups for participation in outdoor life being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	107
7.9. Average number of holidays for persons in different levels of household income and participation in outdoor life 1973-74	109

8. *ATTAINED RESOURCES AND HOLIDAY-MAKING*

8.1. Employed persons in groups for education, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent	113
8.2. The percentage of persons in groups for education, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	114
8.3. Average number of holidays for persons in different levels of household income and education	115
8.4. Average number of holidays for persons in groups for age and education	116
8.5. Employed persons in groups for professional appointment, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent	117
8.6. The percentage of employed persons in groups for main occupation, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	120
8.7. The percentage of persons not employed, in groups for economic activity, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	120
8.8. Average number of holidays for persons in different levels of household income and economic activity in 1973-74	121

	Page
8. <i>ATTAINED RESOURCES AND HOLIDAY-MAKING (cont.)</i>	
8.9. The percentage of persons in groups for household income, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74 ..	129
8.10. Average number of holidays for persons in groups for age and different levels of household income in 1973-74	130
8.11. The percentage of persons in groups for access to different leisure benefits, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74	131
9. <i>ATTITUDES TO HOLIDAY-MAKING</i>	
9.1. Persons in groups for travelling desires, by number of holidays in 1973-74. Per cent	139
11. <i>THOSE NOT MAKING HOLIDAY TRIPS IN SUMMER 1974</i>	
11.1. Persons not making holiday trips in summer 1973-74, by some different variables. Per cent	156
11.2. The percentage of persons in groups for being holiday-makers or not in summer 1974, not being holiday-makers in other seasons or on week-end-trips	164

INDEX OF TABLES

	Page
<i>3. HOLIDAY-MAKING. EXTENT AND DEVELOPMENT</i>	
3.1. The number of foreign tourists visiting Norway in different years	41
3.2. Cabins and beds owned by the Norwegian Mountain Touring Association in different years up to 1943 ...	42
3.3. The employed population by industry	43
<i>4. RESULTS FROM THE HOLIDAY SURVEYS OF THE CENTRAL BUREAU OF STATISTICS</i>	
4.1. The percentage of employed persons having periods of days off in different seasons last year. 1969-70 and 1973-74. Per cent	52
4.2. Employment by main group of industry. 1970 - 2000. 1 000 man-years	55
4.3. Persons in all and persons being on holiday. Estimates for 1967-68, 1969-70, 1973-74	59
4.4. Persons in all and persons being on holiday in summer. Estimates for 1970, 1974 and 1976	60
4.5. Consumption expenditure per household per year in current prices	63
4.6. Holiday trips made by Norwegians (15-74 years). Estimates for 1969-70 and 1973-74	64
4.7. The percentage of persons in different countries, being holiday-makers in particular years	66
<i>5. HOLIDAY-MAKING AS A TYPE OF RECREATION ACTIVITY. A THEORETICAL DISCUSSION</i>	
5.1. Persons in groups for the number of holidays, by number of holiday trips in the year. 1969-70 and 1973-74. Per cent	79
<i>6. SURROUNDINGS AND HOLIDAY-MAKING</i>	
6.1. Persons in groups for type of residence area and part of the country, by number of holidays in 1973-74. Per cent	87
6.2. The percentage of persons in groups for part of the country, residence area and type of nature in the place of residence, being holiday-makers in 1973-74. Per cent	88
6.3. The percentage of persons in groups for part of the country, residence area and type of house, being holiday-makers in 1973-74	90
6.4. The percentage of persons in groups for part of the country, residence area and family connections, being holiday-makers in 1973-74	92

6. *SURROUNDINGS AND HOLIDAY-MAKING (cont.)*

6.5. The percentage of persons in groups for part of the country, residence area and size of household, being holiday-makers in 1973-74	95
6.6. The percentage of persons in groups for size of household, residence area and type of house, being holiday-makers in 1973-74	98

7. *HOLIDAY-MAKING IN THE LIGHT OF AGE, SEX AND HEALTH/ MOVABILITY*

7.1. The percentage of persons in groups for age, sex and movability, being holiday-makers in 1973-74	110

8. *ATTAINED RESOURCES AND HOLIDAY-MAKING*

8.1. Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons in groups for professional appointment. 1973-74	118
8.2. Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons, in groups for occupation. 1973-74	122
8.3. Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons, in groups for holiday arrangement. 1973-74	124
8.4. Employed persons in groups for holiday arrangement, by number of holiday trips in all last year. 1973-74. Per cent	124
8.5. The percentage of persons in groups for education and occupation/economic activity, being holiday-makers in 1973-74	125
8.6. Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons, in groups for the number of working days a week. 1973-74	126
8.7. Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons, in groups for physical activity in work/if the work was mentally strenuous/if the working place was noisy. 1973-74	127
8.8. The percentage of persons in groups for access to holiday house and household income/employment economic activity/access to private car, being holiday-makers in 1973-74	132
8.9. The percentage of persons in groups for access to private car and household income/employment economic activity, being holiday-makers in 1973-74	133
8.10 The percentage of persons in groups for education, access to holiday house and household income, being holiday-makers in 1973-74	134

9.	<i>ATTITUDES TO HOLIDAY-MAKING</i>	Page
9.1.	Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for travelling desires	139
9.2.	The percentage of persons in groups for age and travelling desires, being holiday-makers in 1973-74 .	140
9.3.	The percentage of persons in groups for household income and travelling desires, being holiday-makers in 1973-74	141
9.4.	The percentage of persons in groups for education and travelling desires, being holiday-makers in 1973-74 .	142
9.5.	The percentage of persons in groups for education, sex and travelling desires, being holiday-makers in 1973-74	142
9.6.	The percentage of persons in groups for travelling desires and attitude to participate in activities in summer holiday, being holiday-makers in 1973-74	144
9.7.	Persons on summer holiday 1974 in groups for travelling desires. The percentage of persons participating in particular activities during the holiday trip(s) .	146
10.	<i>AN ATTEMPT TO SIMPLIFY THE MATTER BY DISTINGUISHING CHARACTERISTICS</i>	
10.1.	The percentage of persons in groups for residence area, age, education, economic activity and household income, being holiday-makers in 1973-74 ...	150
11.	<i>THOSE NOT MAKING HOLIDAY TRIPS IN SUMMER 1974</i>	
11.1.	Persons not being holiday-makers in summer 1974 in different groups, by the last time they were going away on holiday. Per cent	157
11.2.	Persons not being holiday-makers in summer 1974 in groups for time since their last summer holiday, by their main reason for not going away. Per cent	161
11.3.	Persons not being holiday-makers in summer 1974 in groups for year since their last summer holiday trip. The percentage of persons being holiday-makers in other seasons in 1973-74	162
11.4.	Persons not being holiday-makers in summer 1974 in different groups, by their main reason for not going away. Per cent	166

SEPARATE TABLES

1. Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for trade region/type of nature in residence area/residence area/type of house/family connection/household size. 1969-70 and 1973-74	206
2. Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for age/sex/movability/participation in outdoor life/participation in sport and exercises. 1969-70 and 1973-74	208
3. Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for education/occupation - economic activity/household income/access to holiday house/access to private car/access to boat/access to caravan/access to tent. 1969-70 and 1973-74	210
4. Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons in groups for the number of days off. 1969-70 and 1973-74	212
5. Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for attitudes to holiday-making and leisure activities. 1969-70 and 1973-74	213
6. Persons not being on holiday-trip in summer 1974 in groups for access to holiday house/movability/participation in outdoor life/type of house/type of nature in residence area, by time since they last went on summer holiday. Per cent	215
7. Persons not being on holiday-trip in summer 1974 in groups for access to private car/access to holiday house/participation in outdoor life, sports and exercises/movability, by their main reason for not going on summer holiday. Per cent	217

1. INNLEDNING

Spørsmål om ferie og fritid er sterkt knyttet til den teknologiske og økonomiske utviklingen i et samfunn. I Norge, som i andre industrialiserte land, har utviklingen i yrkes- og produksjonslivet ført med seg store endringer på en rekke områder. Det gjelder eksempelvis bosettingsmønster, arbeidsdeling på ulike plan, materiell velferd og tidsbruk. Faglig arbeid i regi av nasjonale og internasjonale arbeidslivsorganisasjoner, har etter hvert resultert i lovregler og tariffestede overenskomster som blant annet regulerer tidsbruken for personer med tilknytning til arbeidsmarkedet. Redusert arbeidstid og endringer i mønstret for fordelingen av tid brukt i og utenfor arbeidet, har videre ført til endringer i måten å bruke tiden på. Dette har igjen ført med seg krav om tilgang til meningsfylte gjøremål utenom arbeidstiden.

Det vi populært kaller fritid, er et sentralt begrep i moderne menneskers liv. Kampen for kortere arbeidstid har også vært kampen for lengre og mer givende tid utenom arbeidet. De fleste av oss oppfatter fritid som en viktig og positiv del av tilværelsen.

Tidligere var fritid og atspredelse noe som først og fremst var forbeholdt et fåtall av økonomisk velstående mennesker. I dag er f.eks. masseturismen et velkjent begrep, knyttet blant annet til den velferdsutviklingen vi har hatt i vårt land. Men fortsatt er det forhold som gjør at goder som ferie og fritid ikke er likelig fordelt blant folk. Også på dette området ser det ut til å være sosialt betingete forskjeller.

I denne analysen vil vi ta for oss spørsmål som er knyttet til utviklingen og ulikhetene i nordmenns feriereiseaktivitet.

Framstillingen i publikasjonen kan virke svært omfattende og detaljert. Det er minst to grunner til dette.

For det første har vi ønsket å ta hensyn til ulike grupper av statistikkbrukere. Brukerne har ofte forskjellige interesser og behov for informasjon. Noen trenger detaljerte opplysninger og kommentarer, andre ønsker et raskt overblikk over hovedresultatene. For det andre har det vært et ønske å samle et bredt grunnlagsmateriale til bruk i det videre arbeidet med ferieundersøkelser og analyser. De mer detaljerte delene av framstillingen kan kanskje bidra til å reise nye problemstillinger, hypoteser og spørsmål som vil være aktuelle for seinere undersøkelser.

Brukere eller andre interesserte lesere som ønsker å få en rask oversikt over de viktigste resultatene av det empiriske analysearbeidet, kan med fordel nøye seg med å lese sammendraget (s. 169), kapittel 10 (s. 148) og eventuelt konklusjonsavsnittene i kapitlene 6 (s. 98), 7 (s. 110), 8 (s. 134) og 9 (s. 147).

Nedenfor gir vi en kort oversikt over innholdet i de enkelte kapitlene i framstillingen:

Kapittel 2 inneholder en drøfting av begrepene ferie og fritid, ferieturer og fri tid (friperioder, fridager).

Kapittel 3 gir en oversikt over utviklingen i reiselivet i Norge fra århundreskiftet og fram til tiden omkring andre verdenskrig. Det finnes lite statistiske opplysninger om ferieturvirkomheten blant nordmenn fra denne perioden. Vi har forsøkt å beskrive situasjonen ut fra ulike kildematerialer. Hensikten er først og fremst å gi en historisk og generell bakgrunn for analysen.

Kapittel 4 omfatter en oversikt over ferieturvirkomheten på det nasjonale plan i slutten av 1960-årene og fram til midten av 1970-årene. Framstillingen er i hovedsak basert på ferieundersøkelsene i 1970 og 1974, men vi har også tatt med noen resultater fra en undersøkelse om arbeidsforhold i 1975. Det er altså den samfunnsmessige situasjonen totalt sett vi tar opp i dette kapitlet.

Kapittel 5 omhandler en nærmere diskusjon om den teoretiske tilnærmingsmåten analysearbeidet bygger på.

Kapitlene 6-9 omfatter til dels detaljerte tabellanalyser. Vi har her vært interessert i å studere hvordan ulike sosiale og individuelle forhold virker inn på ferieturaktiviteten. Disse kapitlene har med et eget avsnitt med konklusjoner og resultater fra en trinnvis regresjonsanalyse.

Kapittel 10 gir en kort oversikt over resultatene av tabellanalysene og regresjonsanalyser som er utført på materialet. Hensikten med regresjonsanalysene har på den ene siden vært å få en samlet oversikt over de forholdene som betyr noe vesentlig for graden av ferieturaktivitet. På den andre siden har vi også ønsket å vise at resultatet av de ulike analysene er avhengige av hva slags metode eller framgangsmåte vi bruker i det enkelte tilfellet.

Kapittel 11 omhandler personer som ikke var på ferietur sommeren 1974. Vi gir en kort oversikt over hvordan de fordeler seg etter bestemte kjennemerker og tar opp spørsmålet om sommerferieturer de siste fem årene. Vi kommer dessuten inn på viktigste grunn til at disse personene ikke reiste på ferietur sommeren 1974.

Etter kapittel 11 følger *sammendrag på norsk og engelsk*.

Appendiks 1 omfatter en nærmere spesifikasjon av et opplegg for parvise fordelingstester og en oversikt over resultater.

Appendiks 2 omfatter en nærmere beskrivelse av opplegget for regresjonsanalysene og resultater i tabeller og figurer.

En del tabeller er presentert i en *særskilt tabelldel*.

Nærmere beskrivelse av utvalg, gjennomføring og bearbeiding av datamaterialet til ferieundersøkelsene finnes i NOS-publikasjonene.¹⁾

1) NOS A 451 Ferieundersøkelse 1970. NOS A 732 Ferieundersøkelse 1974.

2. BEGREPENE FERIE OG FRITID¹⁾

2.1. Generelt om begrepene ferie og fritid

Ferie og fritid er for de fleste av oss begreper med mer eller mindre presis betydning. Ofte er det situasjonen vi omtaler eller snakker ut fra, som angir betydningen. I noen sammenhenger er det naturlig å snakke om ferie og fritid i generelle vendinger. I andre situasjoner kan det være aktuelt å konkretisere meningsinnholdet nærmere. Kravet til et visst presiseringsnivå er viktig dersom det er snakk om å gjennomføre en undersøkelse, dvs. om man ønsker å studere fenomener som ferie og fritid empirisk. Vi må vite hva vi snakker om og hva vi vil måle.

Generelt omfatter begrepene ferie og fritid et meningsinnhold som sier noe om hva vi bruker tiden til. Kriterier knyttet til begrepsinnholdet vil i slike tilfelle ofte være av mer kvalitativ art. Rekreasjon kan f.eks. være fellesnevner for kvalitative kriterier som angir ulike former for atspredelse, selvutfoldelse, hvile mv. i forbindelse med tidsbruken. I vanlig dagligtale er altså rekreasjon et begrep som er nært knyttet til meningsinnholdet i begreper som ferie og fritid. I det ligger det også en norm om at ferie og fritid bør være tid preget av gjøremål som den enkelte opplever som meningsfylt, og som bidrar til å gjenskape fysiske og mentale krefter.

Den utenlandske faglitteraturen om fritid (eng. leisure) er omfattende. Faglitteraturen om feriespørsmål er imidlertid mer begrenset i den forstand at den stort sett omfatter begrepet turisme og ferie i betydningen fri fra arbeid i lengre perioder. Turisme er først og fremst knyttet til reisevirksomhet, og da gjerne med utgangspunkt i sosialøkonomiske betraktninger om lønnsomhet og betydning i forhold til de enkelte lands nasjonalprodukt.

Kaplan (1975), Dumazedier (1967), De Grazia (1962) m.fl. hevder at fritid (leisure) generelt sett er knyttet til gjøremål som er selvvalgte, lystbetonte og utviklende for personligheten; at det er kreativ bruk av tid. De Grazia hevder videre at ingen aktivitet eller gjøremål i seg selv er noe kriterium for hva som er fritid. Enhver aktivitet kan gi tidsbruken et kvalitativt innhold som gjør det meningsfullt å snakke om fritid og rekreasjon. Fritid kan derfor ikke tidsbestemmes i forhold til bestemte gjøremål, enten det gjelder arbeidsoppgaver eller forpliktende/uforpliktende gjøremål ellers. Ut fra dette synet er fritid mer å regne for en menneskelig tilstand som ikke uten videre er knyttet bare til bruk av tid som faller utenom den tiden vi bruker til inntektsgivende arbeid.

1) Se note 1, s. 67.

For enkeltpersoner kan inntektsgivende arbeid tilfredsstillende kvalitetskrav som gjør det berettiget å omtale tidsbruken som fritid; tidsbruken har betydd rekreasjon, nyskaping av mental og kroppslig styrke og energi. " ---- Leisure and free time live in different worlds. ---- Anybody can have free time. Not everybody can have leisure. Leisure refers to a state of being, a condition of man, ----." ¹⁾ (De Grazia, 1962, s. 7-8.)

I en videre sammenheng kan denne måten å oppfatte fritid på i og for seg ha interesse. Men i sammenheng med de undersøkelsene som det er aktuelt å gjennomføre i Statistisk Sentralbyrås regi, vil det normalt ha liten mening å bruke fritid i denne betydningen. Langt på vei ville det være en umulig oppgave å finne fram til kriterier som er målbare i en vanlig undersøkelsessituasjon. For våre formål kan det være fornuftig i første omgang å begrense begrepet fritid også reint tidsmessig. Tidsbruk kvalifisert som fritid - f.eks. gjennom oppnådd grad av rekreasjon - bør falle innenfor rammen av den tiden er person har til rådighet utenom sine vanlige arbeidsoppgaver. Det komplekse begrepet rekreasjon kan vi grovt antydnet regne som en tilstand eller tidsbruk preget av valgfrihet/frivillighet, kroppslig og mentalt velbefinnende, opplevelse av lyst/velvære, gjenvinning av krefter og energi - et motsvar til stress. Kvalitativt sett mener vi det er rimelig å tenke seg ferie og fritid på bakgrunn av oppnådd rekreasjon.

Kaplan foreslår en sosiologisk definisjon av begrepet fritid, som går i samme retning:

"Leisure - we might say - consists of relatively self-determined activity-experience that falls into one's economically free-time roles, that is seen as leisure by participants, that is psychologically pleasant in anticipation and recollection, that potentially covers the whole range of commitment and intensity, that contains characteristic norms and constraints, and that provides opportunities for recreation, personal growth, and service to others." (Kaplan, 1975, s. 26.) Kort- og fritt-oversatt, vil det si at fritid omfatter bruk av tid til frivillige gjøremål i tiden utenom den vi ellers bruker til (inntektsgivende) arbeidsoppgaver, og som av den enkelte oppleves som fritid (rekreasjon, utvikling, atspredelse, omtanke og omsorg for andre).

Han peker også spesielt på at fritid er et spørsmål om individuelle forhold: "But the fundamental point is never to be lost: Leisure to the participant, like his religion and his love, is what he think it is, because on that kind of assumption he acts out his life." (Det grunnleggende poenget er at fritid for den enkelte er det han eller hun tror eller mener at det er, på samme måte som religionen og kjærligheten. Det har å gjøre med måten vi oppfatter og lever livet på.)

1) Fritt oversatt betyr dette at fritid (rekreasjon, atspredelse mv.) og fri (ledig) tid er begreper med helt forskjellig meningsinnhold. Alle kan ha ledig tid, men ikke alle oppnår å ha fritid. Fritid refererer seg til en måte å "ha det på" - til en menneskelig tilstand.

Et første utgangspunkt for vår begrepsavgrensing kan være å foreta systematiske vurderinger med sikte på å forenkle tilnærmingsmåten mest mulig. Her mener vi Kaplan (1975) og Dumazedier (1967) kan gi nyttige synspunkter.

Kaplan finner det mest hensiktsmessig å betrakte ulike former (typer) eller områder for fritid. Disse formene (typene) eller områdene knytter han til muligheter for:

1. Rekreasjon (Recreation)
2. Personlig utvikling (Personal growth)
3. Omsorg/tjenester overfor andre (Service to others)

Dumazedier opererer også med en tredeling, men tar utgangspunkt i fritidens funksjoner eller oppgaver (functions of leisure):

1. Avslapning/hvile (Relaxation)
2. Atspredelse (Diversion)
3. Utvidelse av kunnskaper og umiddelbar deltaking i sosiale virksomheter (Broadening ones knowledge and spontaneous social participation)

Uansett hvilke forhold vi i gitte tilfeller ønsker å undersøke, kan vi ikke uten videre avvise definerte begreper fordi de er vanskelige å operasjonalisere. Det kan være mange måter å konkretisere begreper på, som i siste trinn kan bli brukt som mål i en undersøkelse.

I vår sammenheng kan det være aktuelt først å stille seg følgende spørsmål: Bør vi ta utgangspunkt i typer eller områder for fritid, eller knytter spørsmålene seg først og fremst til hensikt eller funksjon? Vi kan kanskje komme nærmere en avklaring ved å konkretisere hvilke problemstillinger vi ønsker å belyse. I forbindelse med Statistisk Sentralbyrås ferieundersøkelser er det først og fremst aktuelt å belyse problemstillinger som knytter seg til former eller typer av fritid. Vi vil nærme oss problemet på en enkel måte. For det første skal vi anta at den tidsbruken vi studerer, ikke er bundet til de daglige (inntektsgivende) arbeidsoppgavene eller arbeidssted. For det andre skal vi knytte tidsbruken til et bestemt sett av rekreasjonsaktiviteter, nærmere bestemt ferieaktiviteter.

Før vi går videre, skal vi imidlertid se nærmere på avgrensningen mellom begrepene ferie og fritid.

I normal språkbruk er ferie vanligvis knyttet til lengre tidsperioder, mens fritid mer generelt blir oppfattet både i forhold til korte og lange perioder. Dermed kan det altså være rimelig å betrakte ferie som en bestemt type fritid; en viss mengde fritid over et lengre tidsrom. Hva som i tilfelle er "lengre tidsrom" og hvordan "mengden" av fritid skal måles, er et spørsmål om skjønn og sosialt definerte målestokker.

2.2. Fra abstrakte til mer konkrete begreper

Vi har foran definert ferie som en bestemt type fritid. Problemstillingene vi skal forsøke å belyse gjelder spørsmål om bruk av fri (evt. ledig) tid og er knyttet til en bestemt type ferie- eller rekreasjonsaktivitet, nemlig feriereiser. Nedenfor skal vi se nærmere på begrepene fri (ledig) tid og fritid i forbindelse med rekreasjon og ferie.

Som fri (ledig) tid kan vi f.eks. regne tid som ikke er bundet til daglige arbeidsoppgaver eller arbeidssted. Det er et definisjonsspørsmål om en skal regne f.eks. hjemmевærende, skoleelever, studenter mv. til personer det er aktuelt å registrere fri (ledig) tid for. Selv om de ikke har inntektsgivende arbeid, er de i regelen bundet av forpliktende gjøremål som fastsetter rammen og mulighetene for hvordan de kan bruke tiden. Skoleelever og studenter er bundet av skolegang og studieplaner. For de fleste hjemmевærende er tiden bundet til og regulert ut fra forpliktende gjøremål i husholdet.

For personer med inntektsgivende arbeid vil fri (ledig) tid være mer eller mindre begrenset av bestemte arbeidsoppgaver og fastlagt arbeidstid. Bortsett fra i disse mer teoretiske drøftingene vil vi i den videre framstillingen bruke begrepet fritid om den tiden som ikke blir brukt til inntektsgivende arbeid. Pr. definisjon har da alle uten inntektsgivende arbeid, bare fri tid.

For personer med inntektsgivende arbeid kan fri tid være sammensatt på forskjellige måter. Tidsbruksmønsteret kan variere, ikke bare over dagen, men også over uken og over året. Det er i alle tilfeller begrenset for de fleste yrkesutøvere hva de kan få utført av fritidsgjøremål på vanlige virkedager. Men det er mange som har to, noen også tre hele dager ukentlig som eksempelvis kan brukes til kortere overnattingsturer.

Sammenlikner vi vanlige lønnstakere i industri, handel- og kontorvirksomhet med f.eks. jordbrukere eller fiskere, vil vi normalt finne ulike tidsmønstre. Den førstnevnte gruppen har i regelen fast daglig, ukentlig og årlig arbeidstid; med andre ord en klar avgrensning mellom tid brukt i og utenfor arbeidet. I jordbruk, skogbruk og fiske er tidsbruken gjerne preget av mer diffuse skiller; arbeidstid og ledige stunder er stykket opp i kortere, mindre sammenhengende tidsintervaller.

Arten og omfanget av fri tid står derfor sentralt i forhold til mulighetene for å delta i forskjellige former for fritidsgjøremål. Forutsetningen for å kunne reise på ferietur er at man disponerer en viss mengde sammenhengende fri tid. Vekslingen i tidsbruken er avgjørende for den enkeltes muligheter til å oppnå rekreasjon gjennom fritidsutfoldelse.

Kjennskap til tidsbruksmønsteret gir et utgangspunkt for å forstå folks måte å bruke tiden på. Dersom en har lange ledige perioder flere

ganger i løpet av året, har en også mulighetene til å reise bort på flere ferieturer. På den måten er ordninger for uttak av feriedager, muligheter for opparbeiding av fridager, bruk av fleksitid, skiftordninger mv. av stor betydning. Slike ordninger gjør det mulig for den enkelte i større eller mindre grad å regulere rytmen mellom fritid og arbeidstid. Uttaksordningene er derfor i sin tur vesentlige for arten og omfanget av ferieturvirkomheten.

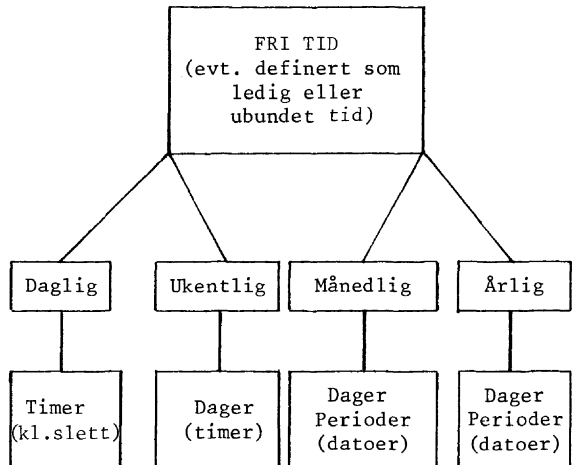
En bestemt mengde fritider er en nødvendig betingelse for ulike former for ferie, enten det nå er snakk om såkalt hjemmeferie eller feriereiser. Kriteriene vi bruker for å definere mengden av fri tid, kan imidlertid påvirke forståelsen av variasjoner i ferieformer og -aktivitet.

Nedenfor har vi skissert en tankemodell for registrering av fritid med utgangspunkt i varighet, målt i ulike tidsenheter. Hvordan registreringen konkret skal være, vil avhenge av måten en definerer begrepet fri tid på.

Kvantifiserbart begrep
definert i forhold til
inntektsgivende arbeid
(evt. også i forhold
til muligheter for valg
av oppholdssted og/
eller forpliktende
arbeidsoppgaver/gjøre-
mål også utenom inntekts-
givende arbeid)

Definert i forhold til
varighet/omfang

Operasjonalisert ved:

I vårt tilfelle har vi som tidligere nevnt, tatt utgangspunkt i den enkleste definisjonen: Fritider tid som ikke blir brukt til inntektsgivende arbeid. For mange formål kan det imidlertid være rimelig å bruke flere kriterier for å få en strammere definisjon. Mulighetene til å velge oppholdssted fritt, kan være et aktuelt kriterium å bruke om en skal studere ferieturaktivitet mer inngående. Skoleelever og hjemmевærende med små barn har f.eks. ikke uten videre ledig tid til reisevirksomhet.

Kanskje er det behov for enda en strammere definisjon; selv om en har ledig tid og kan reise bort (ta med små barn, lekser, arbeid mv.), er en likevel bundet til å utføre forpliktende gjøremål. Det kan være urimelig å overse dette i forhold til den tidsbruken vi studerer. I vår framstilling har vi valgt å kalle det en ferietur når husmoren reiser en uke på hytta sammen med familien. Skulle vi gå mer inngående inn på spørsmålet om hva som i virkeligheten kan sies å være en ferietur for en husmor, ville det i mange tilfeller være rimelig å se registreringen av ferieturer på bakgrunn av faktisk mengde fri tid - i betydningen ubundet tid. Dette siste tidsbegrepet er komplisert. Selv om en kan kvantifisere det ved hjelp av en rekke definerte gjøremål, beveger en seg i retning av spørsmål om det kvalitative innholdet i tidsbruken.

I ferieundersøkelsene er fri tid operasjonalisert på en bestemt måte, og bare for personer med inntektsgivende arbeid:

1. Friperioder - sammenhengende perioder som omfatter minst tre fridager utenom frilørdager, søn- og helgedager.
2. Tallet på fridager - samlet tall på de fridagene en person har hatt i tilknytning til friperioden(e).

For mange formål kan det være fruktbart å bruke samlet tall for alle dager som inngår i friperioden(e). På mange måter svarer det samlede tallet på fridager i alt, bedre til det meningsinnholdet vi vanligvis legger i begrepet fri tid generelt - og i forhold til feriebegrepet. En slik definisjon ville nettopp ta utgangspunkt i avgrensningene mellom tidsperioder brukt til inntektsgivende arbeid og annen tid.

Selve operasjonaliseringen som er gjort i forbindelse med undersøkelsene, er derfor ikke helt dekkende for det innholdet vi har gitt begrepet fritid i drøftingene foran. Det skyldes først og fremst at en har hatt andre formål i tankene, som ble ansett for å være viktigere. Blant annet har en valgt å operasjonalisere begrepet slik at en kunne belyse problemstillinger som mer spesielt er knyttet til forhold på arbeidsmarkedet. Det gjelder i første rekke spørsmål om omfang og mønster for uttak av feriedager og eventuelt andre fridager blant personer med inntektsgivende arbeid. Det er mulig at en i nye undersøkelser bør vurdere å få med opplysninger som gir alternative muligheter for å operasjonalisere begrepet fri tid.

Begrepet fritid (eng. leisure) har vi som tidligere omtalt tillagt et kvalitativt meningsinnhold. Begrepet fritid er til sammenlikning gitt et mer kvantifiserbart og lettere målbart meningsinnhold. I skissen på neste side har vi forsøkt å gi en skjematisk oversikt over ulike former for fritid. Ferieturer er her ført opp som en nærmere bestemt ferie-/fritidsform.

Begrep der meningsinnholdet går på kvalitative forhold:

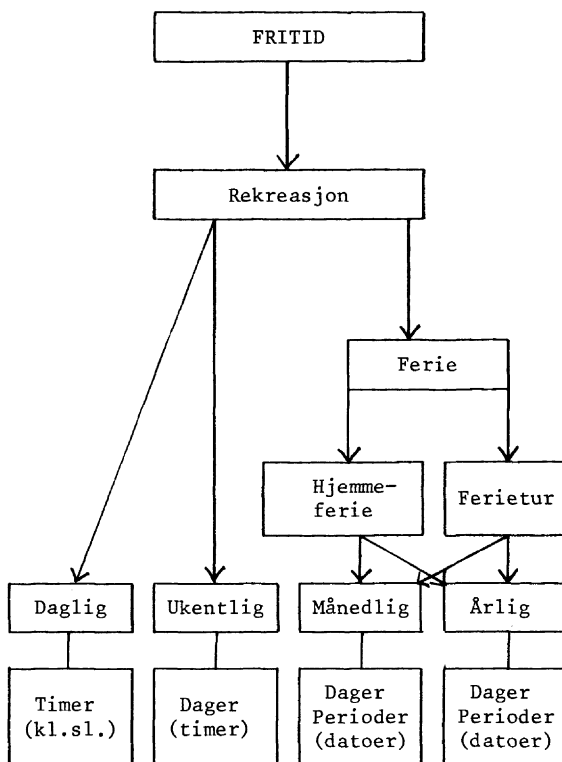
Definert i forhold til kvalitativt resultat (gjenvinning av kroppslig og mental styrke, frivillig tidsbruk, personlig utvikling mv.):

Definert i forhold til oppnådd grad av rekreasjon under sammenhengende perioder med fri tid:

Definert i forhold til oppholdssted, formål, varighet:

Definert i forhold til varighet/omfang:

Operasjonalisering:

I ferieundersøkelsene er ferieturer definert som

- opphold utenfor helårsboligen som inkluderer minst fire sammenhengende overnattinger og har helse- eller rekreasjonsformål.

Varigheten er registrert ved

- tallet på ferieturdager, dvs. tallet på dager ferietur-opphold(ene) varte, regnet fra og med avreisedag til og med hjemkomst dag for hver tur. Dagene er dessuten summert til et samlet tall for hele undersøkelsesperioden, dvs. et år.

Begrepet ferieturaktivitet er ut fra dette operasjonalisert ved:

1. Andelen av personer som var på ferietur i et gitt tidsrom.
2. Varighet og omfang av ferieturer og ferieturdager.
3. Hyppigheten av ferieturer blant personer som var på ferietur.

2.3. Den statistiske analysen - problemstillinger

Den statistiske analysen vil i hovedsak være basert på data-materiale fra Statistisk Sentralbyrås ferieundersøkelser. I den grad vi har funnet det hensiktsmessig, har vi også nyttet andre datakilder.

De problemstillingene som blir tatt opp i tilknytning til den statistiske analysen, gjelder først og fremst utbredelse, variasjoner og endringer i ferieturaktivitet blant nordmenn i alderen 15-74 år.

I sammenheng med spørsmål om omfanget av personer som reiser på ferietur, vil vi i første rekke se på hvilke forhold som ligger til grunn for økt deltaking i feriereiser. Som bakgrunn for analysen av ferieundersøkelsene, gir vi en generell oversikt over omfanget og utviklingen av reiselivet i Norge siden århundreskiftet og fram til våre dager.

For landet som helhet, vil vi på grunnlag av datakildene gi en beskrivelse av omfanget av friperioder og fridager blant yrkesaktive. Denne beskrivelsen er viktig som bakgrunn for å forstå hvilke muligheter folk har til å reise på ferieturer. En nærmere kartlegging på dette feltet, kan med andre ord bidra til å kaste lys over den formen for bruk av tid vi har kalt ferieturaktivitet. På grunnlag av Byråets ferieundersøkelser, tar vi sikte på å belyse spørsmål i tilknytning til ferieturaktiviteten omkring første halvdel av 1970-årene. De mest sentrale spørsmålene knytter seg til

- 1) antallet av deltakere og ferieturer de har foretatt i alt i året,
- 2) fordelingen av personer etter tallet på ferieturer og ferietur-dager og
- 3) eventuelle endringer som har skjedd i løpet av den perioden vi har data for.

Den viktigste og mest omfattende delen av den statistiske analysen gjelder spørsmålene om forskjeller i ferieturaktiviteten blant personer med ulike bakgrunnsforhold, individuelt og sosialt. Vi vil for det første se på sammenhengen mellom bestemte kjennemerker ved personene og ferieturaktiviteten slik den kan konkretiseres på grunnlag av datamaterialet. Der-nest vil vi ta opp spørsmålet om hvilke forhold som er de viktigste, og som eventuelt kan bidra til å forklare noe av den forskjellen vi finner mellom ulike grupper. Hvilke forhold og sammenhenger det er aktuelt å undersøke, blir drøftet i et eget kapittel (5).

For enkelte formål kan det være av interesse å få nærmere kunnskaper om dem som ikke deltok i feriereising sommeren 1974. De vesentligste kunnskapene vil tre fram på bakgrunn av hovedanalysen. Men det kan være behov for å få konkretisert enkelte størrelser.

Vår operasjonalisering av ferietur vil selvsagt prege det bildet vi gir av nordmenns ferieturaktivitet. Det samme gjelder i hvilken grad de ellers deltar i rekreasjonsaktiviteter. Vi mener imidlertid at analysen av disse dataene kan gi et forholdsvis godt bilde av ferieturaktiviteten i forskjellige befolkningsgrupper - hvem som har rike muligheter for å delta, og hvem som av ulike grunner unnlater eller er utelukket fra å delta.

3. FERIETURVIRKSOMHETEN. OMFANG OG UTVIKLING

3.1. Forhold som har hatt betydning for økningen i omfanget av ferieturvirksomheten

Ser vi på de faktiske forholdene i Norge i dag, er det i tillegg til lovfestet rett til ferie med lønn for arbeidstakere, også innført ferieordninger for bestemte grupper av selvstendige næringsdrivende (f.eks. jordbrukere). Arbeidstakere over 60 år har fra og med ferieåret 1977/78 rett til én ekstra ferieuke (med tilskott fra Folketrygden) utover de fire ferieukenes som ble lovfestet i 1964. Mulighetene for å innarbeide ekstra fridager er også blitt bedre for mange arbeidstakere. Dette betyr økte muligheter for å ta ut fritid i lengre sammenhengende perioder.

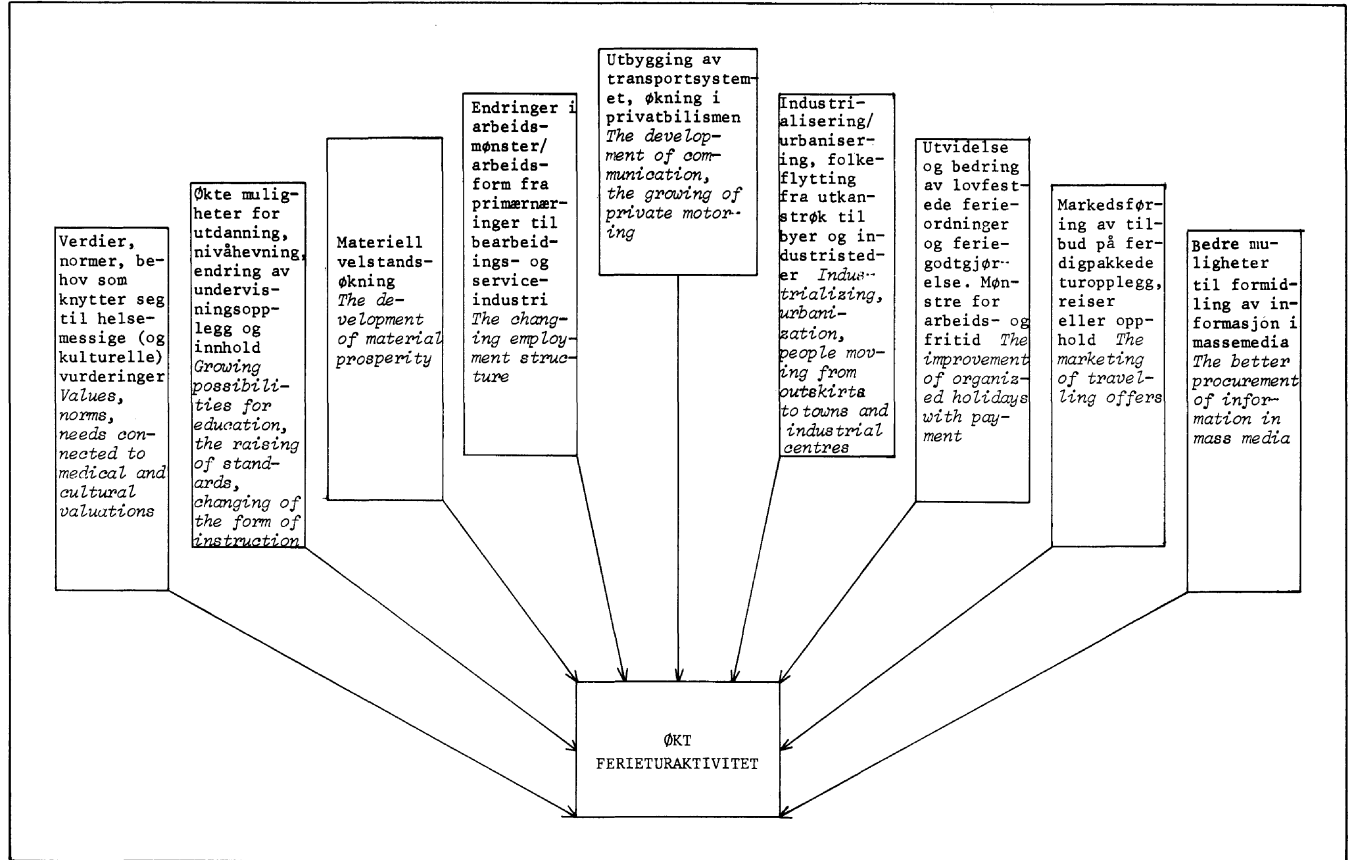
Men dette er ikke uten videre tilstrekkelig for at de som ønsker det kan bruke tid til ferieturer. En rekke samfunnsmessige, sosiale, økonomiske og individuelle forhold må antas å virke inn på folks atferd i forbindelse med bruk av tid. Omfanget og mønsteret for tilgangen på fri tid bestemmer imidlertid i stor grad de ytre vilkårene for folks livsform. Mulighetene for å reise på ferietur blir i våre dager regnet for å være en viktig del av velferden i et moderne samfunn.

Utviklingen de siste årene har i hovedsak vært preget av en økning i tallet på ferieturer totalt. Det har skjedd og skjer fortsatt en økning i andelen av personer som reiser på ferietur. I tillegg har vi hatt en økning som skyldes at personer som reiser på ferietur, også reiser på stadig flere ferieturer i løpet av et år.

Figur 3.1 gir en oversikt over en rekke samfunnsmessige forhold som vi antar har bidratt til å øke virksomheten i forbindelse med feriereiser.¹⁾ I moderne samfunn er spørsmålet om rekreasjon, ferie og fritid sterkt knyttet til behov for avveksling, avkopling, selvutfoldelse mv. Verdier og oppfatninger om hvordan man kan oppnå dette, har derfor mye å si for den virksomheten som finner sted i forbindelse med bruk og disponering av fri tid. Det gjelder også i høy grad den formen for bruk av fritid som knytter seg til feriereiser. Undersøkelser foretatt i utlandet, viser at varigheten av friperioden er viktigere for valg av gjøremål, enn den samlede mengden av fritid i løpet av et år. (Burton, 1970).

1) Årsaksforholdet er selvsagt langt mer komplisert enn det som går fram av figuren. Men vi mener at den i hovedtrekk gir et dekkende, om enn forenklet bilde av utviklingen.

Figur 3.1. Oversikt over samfunnsmessige forhold som kan bidra til å øke ferieturaktiviteten *General view of social conditions contributing in the growing holiday-making*

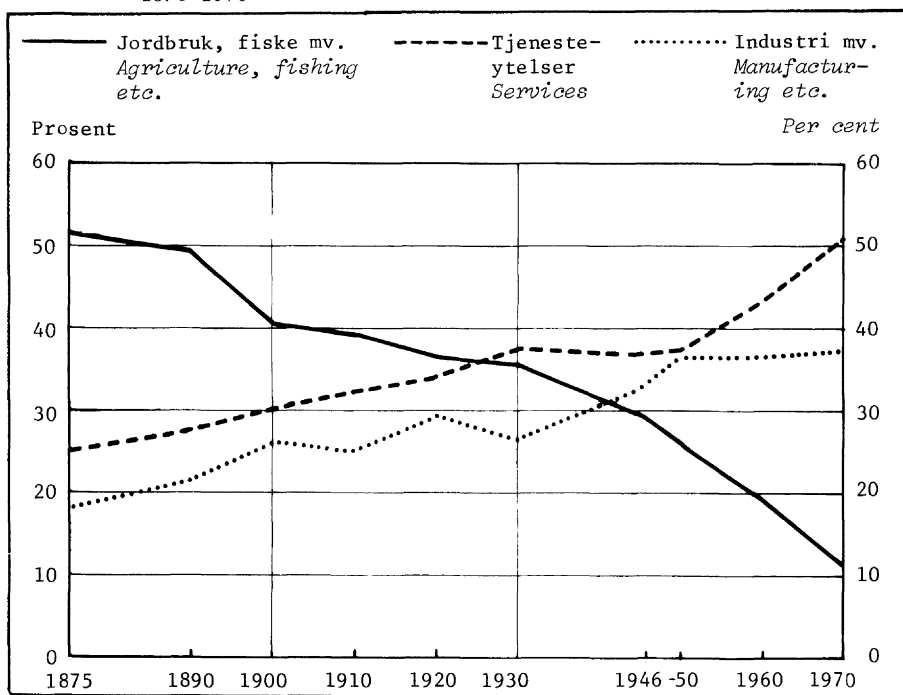

Vi skal nedenfor se litt nærmere på forskjellige forhold som kan ha bidratt til å øke aktiviteten i forbindelse med feriereiser.

Endringer i mønstre for fritid og arbeidstid.

De lovfestede økonomiske rettighetene i forbindelse med ferieordningene i arbeidslivet er som nevnt, viktige forutsetninger for ferieturaktiviteten. Folks vaner, ønsker og behov i forbindelse med bruk av fritid, har dessuten endret karakter i takt med endringer som har funnet sted innenfor arbeidsmarkedet. Figur 3.2 gir en oversikt over endringer som har skjedd i fordelingen av yrkesbefolkningen etter næring 1875 - 1970.

Figur 3.2. Yrkesbefolkningen etter hovedgrupper av næringer 1875-1970
Economically active population by main groups of industry 1875-1970

Kilde: Artikler nr. 76. Yrkesbefolkningen i Norge, Oslo 1975.

Source: Articles no. 76. The Economically active Population in Norway, Oslo 1975.

Vi skal her ikke komme nærmere inn på detaljer i næringsgrupperingene. Figur 3.2 viser grovt utviklingen innenfor hovedgruppene av næringer. Primærnæringene (jordbruk, fiske mv.) som rundt århundreskiftet sysselsatte ca. 40 prosent av yrkesbefolkningen, omfattet i 1970 ca. 12 prosent av yrkesbefolkningen. Så tidlig som i 1930 var andelen av yrkesbefolkningen i tjenesteytende næringer høyere enn i primærnæringene, ca. 37 prosent. Denne andelen har økt ytterligere og var i 1970 på over 50 prosent. Industri mv. har i etterkrigstiden vært den nest viktigste hovedgruppen av næringer, og har siden 1950-årene sysselsatt omkring 37 prosent av yrkesbefolkningen.

I perioden 1900 til 1950 vokste yrkesbefolkningen med nesten 10 000 personer i gjennomsnitt pr. år. Overføringen av arbeidskraft fra primærnæringene til andre næringer var ca. 700 personer pr. år. Av den arbeidskraften som på denne måten ble tilført andre næringer, har industrien trukket til seg praktisk talt halvparten.¹⁾

I første omgang var det de som arbeidet i industri og tjenesteytende næringer som fikk faste rammer for arbeidstiden, både den daglige og den ukentlige.²⁾ I 1945 var den ukentlige arbeidstiden normalt på 48 timer. I 1959 gikk den ned til 45 timer, i 1968 ble det gjennomført 42½ timers arbeidsuke og i 1976 ble arbeidsuken ytterligere redusert til 40 timer. Dette mønsteret gjelder i dag for hovedgruppene av arbeidstakere. På årsbasis har en fått lovfestet antall ferieuker. I 1964 ble 4 ukers ferie gjennomført for alle arbeidstakere.

Tidligere var fridagene ofte knyttet til religiøse helgedager og høytider. I løpet av året ble dette en rekke arbeidsfrie dager, men de var spredt i tid og kom sjelden flere i sammenheng. Antallet arbeidsfrie dager er i dag først og fremst knyttet til lovfestede og tariffavtalte ferie- og arbeidstidsordninger.

Allerede ved århundreskiftet var ferieretten og spørsmålet om folks muligheter til å utnytte den tiden de hadde fri, viktige saksområder i forbindelse med arbeidsavtaler og tarifforhandlinger. Økningen i omfanget av sammenhengende fri tid, har selvsagt virket inn på folks behov for å fylle denne tiden med meningsfylte gjøremål.

I enkelte yrker kan en finne ganske ekstreme former for fordeling av arbeidstid og fri tid. Eksempelvis har en i oljeindustrien skiftarbeid som gir 14 dager fri fra arbeid, etter 14 dagers konsentrert arbeidsinnsats. Fleksitidsordninger gir også muligheter til å spare opp fri tid som tas ut i lengre sammenhengende perioder.

1) Økonomisk Utsyn 1900 - 1950, Samfunnsøkonomiske Studier nr. 3, Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1955. 2) For noen grupper, f.eks. hushjelper, gjaldt ikke dette i praksis i samme grad som for andre grupper.

I Sverige er det lagt fram forslag om at arbeidstakere under visse betingelser skal kunne spare én av i alt fem ferieuker pr. år. Etter fem år kan en så ta ut i alt 10 ferieuker i løpet av ett år.¹⁾ En slik utvikling vil selvsagt skape muligheter til å reise på ferieturer eller delta i andre aktiviteter som krever sammenhengende fri tid utover det en vanlig inntektstaker disponerer i dag.

Kaplan (1975) antyder et mønster for uttak av fri tid som strekker seg over enda lengre tidsrom. Han mener fleksitidsordninger kan utvides til å gjelde tidsrom som strekker seg over atskillige år. Blant annet trekker han fram muligheten for at man i framtida kan låne eller spare arbeidstid i spesielle banker til fordel for lange (til og med årelange) sammenhengende perioder med fri tid. Det svenske forslaget kan tyde på at dette ikke er reinutopi. Endringer i forholdet mellom arbeidstid og fri tid, som gir fri tid i et omfang som antydnet her, vil naturlig nok øke kravene om bedre muligheter for fritidsbeskjefligelse. Spørsmålet om hvordan og i hvilken grad folk skal få utnytte fri tid til meningsfylte aktiviteter og gjøremål, vil i en slik situasjon bli aktuelt som aldri før.

Andre forhold som har bidratt til å øke omfanget av feriereiser

I tillegg til gjennomføringen av lovfestet feriegodtgjørelse mv. i arbeidslivet, er det en rekke andre forhold som har betydd mye for økningen av norske feriereisende. Vi skal her komme inn på noe av det vi antar har vært blant de viktigste.

Den alminnelige velstandsoøkningen har selvsagt hatt mye å si for folks muligheter til å reise på ferieturer. Med økende urbanisering fulgte også kravene om periodiske flukter tilbake til friere, roligere og kanskje sunnere omgivelser for folk som bosatte seg i byer og tettsteder. Dette kravet har blant annet vært en viktig stimulans for dem som arbeidet med å legge til rette tilbud om feriereiser. Stadig flere har vel dessuten sett feriereiser som en mulig avkopling og avveksling fra anstrengende og ensformige arbeidssituasjoner.

Utviklingen på transport- og kommunikasjonssektoren har hatt en sentral betydning. På den ene siden har vi utbyggingen av vei- og rutennett til lands, til vanns og i lufta. På den andre siden har vi i tråd med denne utviklingen, hatt en sterk økning i kollektive transporttilbud og i tilgangen på privatbiler. Dette har ført til at folks muligheter til å forflytte seg fra et sted til et annet, har økt i en grad som en vanskelig kunne forestille seg tidligere.

1) SOU 1975: 88 Fem veckors semester.

I tillegg til disse momentene vil vi også anta at utviklingen når det gjelder massemedia, har betydd mye. Det har åpnet seg store muligheter til å gi og få informasjon om reiseliv og reisemuligheter.

Burkart og Medlik (1974) peker også på betydningen av "the idea of leisure" som utviklet seg med delingen mellom arbeid og fri tid, arbeidsplass og hjem. Nye rekreasjonsmønstre og økt aktivitet i forbindelse med feriereiser, har vokst fram som en følge av endringer i fordelingen mellom arbeid og fri tid. Lengre perioder med sammenhengende fri tid har satt preg på moderne menneskers livsform. Den kulturelle og samfunnsmessige utviklingen ellers, har i sin tur dannet grunnlag for verdier, forventninger og normer som knytter seg til spørsmål om bruk og disponering av tiden. Dette har fått store konsekvenser for fritidsatferden.

Tidligere var det som regel bestemte praktiske behov som lå til grunn når folk skulle ut å reise. Reiser i handels-, forretnings- eller utdanningsøyemed var det mest vanlige og utgjorde hovedmengden av reisevirksomheten. Denne virksomheten skapte imidlertid nye reiseruter og overnattingstilbud som etter hvert ble tatt i bruk til turistformål. Økningen i tilbudet på reiselivstjenester overfor private, var et svar på spørsmål om hvordan en kunne utnytte lengre friperioder.

Formålet med å reise på private turer var før også i stor utstrekning knyttet til medisinske betraktninger. Det er liten tvil om at dette har spilt en stor rolle for begynnelsen og utviklingen av de moderne formene for feriereiser. I mange land ble det bygd spesielle bad og kursteder som folk kunne reise til og få forskjellige former for medisinsk behandling, eller opphold bare med sikte på vanlig rekreasjon. I dag reiser folk på ferietur mer for reisens egen skyld, for å se seg omkring og oppleve nye land og folk. De medisinske synspunktene er imidlertid fortsatt et viktig trekk ved dagens ferietur- og rekreasjonsaktivitet. Ikke minst gjelder dette i forbindelse med myndighetenes og arbeidslivsorganisasjonenes arbeid for å bedre folks muligheter til rekreasjon. Verdier og vurderinger som ligger bak dette arbeidet, har klart medisinsk og helsemessig tilknytning. Det er derfor rimelig å regne med at økningen i tallet på feriereiser i en viss utstrekning henger sammen med helsemessige vurderinger og den betydningen slike vurderinger har for folks holdninger og motivering til å reise på ferietur.

Som vi var inne på foran, skjedde reisevirksomheten i tidligere tider ofte i tilknytning til bestemte utdanninger eller i forbindelse med læring av bestemte håndverk. I vår tid er reisevirksomheten fortsatt et viktig element, både i allmennutdanningen og i tilknytning til forskjellige

yrker. Mange utdanninger vil i seg selv virke motiverende på reiselysten fordi lærestoffet er av en slik art at det naturlig skaper behov eller ønsker om å reise. Bortsett fra dette, er det heller ikke urimelig å anta at høy utdanning ofte kan gi den enkelte et bedre utgangspunkt - blant annet språkmessig - når det gjelder å kunne utnytte muligheter og tilbud om feriereiser. Vi mener derfor det er rimelig å knytte økningen i omfanget av feriereiser til den økningen som har funnet sted i befolkningens generelle utdanningsnivå.

Det som har skjedd innenfor reiselivet i forbindelse med utviklingen av tilbud og tjenester, har naturlig nok spilt en stor rolle for den totale reisevirksomheten. Omfanget og markedsføringen av reisebyråenes tjenester har vært med på å utvikle markedet for feriereiser, blant annet gjennom arbeid for å redusere reisekostnadene. Dette gjelder trolig ikke bare tilbudet på fellesreiser og rimelige reiseopplegg ellers. Vi må anta at turoperatørenes arbeid indirekte har ført til en økning også i den øvrige private reisevirksomheten.

Det er klart at utviklingen og de faktiske forholdene som til enhver tid preger samfunnet, ikke opptrer uavhengig av hverandre. Figur 3.1 foran, gav et svært forenklet bilde av utviklingen. I virkeligheten er det selvsagt et komplisert samspill av årsaker til - og virkninger av - økningen i omfanget av feriereiser.

Som bakgrunn for analysen av datamaterialet fra Statistisk Sentralbyrås ferieundersøkelser, skal vi nedenfor gi en generell oversikt over utviklingen i reiselivet i Norge etter århundreskiftet.

3.2. Reiselivet i Norge fra århundreskiftet og fram til andre verdenskrig

Ferie- og reiselivet i Norge var rundt århundreskiftet først og fremst preget av turisttrafikken fra utlandet. Thomas Bennett startet det første norske reisebyrået i 1850. Reisebyråvirksomheten har nok betydd mye for utviklingen av Norge som turistland, men i tiden før andre verdenskrig først og fremst med henblikk på turister fra utlandet. Den innenlandske turisttrafikken utviklet seg i denne tiden for en stor del i skyggen av den utenlandske.

Det er betegnende at den første norske turiststatistikken, som ble gjennomført av Det Statistiske Centralbureau i 1902¹⁾, bare gjaldt utenlandske turister. I alt hadde 20 827 turister besøkt Norge dette året. Tidligere hadde professor Ingvar Nielsen lagt fram noen beregninger i Statsøkonomisk Tidsskrift for 1887 over tallet på utenlandske turister i

1) Den fremmede Reisetrafik i Norge i Aaret 1902, Meddelelser fra Det Statistiske Centralbureau, toogtyvende Bind, 1904, Kristiania 1905.

1884 og 1885. Etter disse beregningene hadde Norge hatt besøk av 15 000 utenlandske turister i 1884 og 12 000 i 1885. I 1886, 1887 og 1888 ble det foretatt tellinger ved jernbanen, ruteskipene og tollvesenet, og disse viste at vi hadde hatt besøk av henholdsvis 13 596, 15 747 og 16 776 utenlandske turister. (Tabell 3.1.)

Før århundreskiftet var det stort sett velstående folk og enkelte "åndsarbeidere" som utgjorde hovedparten av fremmede reisende til Norge. Etter århundreskiftet endret dette bildet seg etter hvert. I en beretning utarbeidd av Foreningen for Reiselivet i Norge for året 1906, heter det blant annet at billigere reisekostnader har "bevirket, at Folk i nær sagt alle Livsstillinger ser seg istand til å tage sig en Rekreations- og Ferietur. Kaster man et Blik paa - - -, vil man fæste sig ved det mere demokratiske Præg, der i det Store og Hele nu er kommet over den udenlandske Turiststrøm i Modsætning til tidligere Dage." Men fortsatt var det "Handlende, Skibsredere og andre Forretningsfolk i selvstændig Stilling samt Bankdirektører o.l." som utgjorde den største gruppen av de i alt 34 342 utenlandske turistene som ble registrert i 1906. (Tabell 3.1.)

Interessen og arbeidet for å fremme friluftslivet i Norge var trolig et av de viktigste utgangspunktene for utviklingen av innlandsturismen. Den Norske Turistforening (DNT) som startet sin virksomhet i 1868, har betydd mye for den innenlandsturismen som rettet seg mot turer og opphold i skog og mark og i fjellet¹⁾. Men omfanget av innenlandsturismen var nokså begrenset. DNT hadde én hytte med 20 sengeplasser i 1869. I 1893 var sengeplassene økt til 110, fordelt på 9 hytter. I 1918 var tallet på senger økt til 334 og i 1943 til 685, fordelt på henholdsvis 11 og 27 hytter. (Tabell 3.2.) Første gang DNT arrangerte turer i fjellet beregnet på grupper av deltakere, var såpass seint som i 1932. Det er først etter andre verdenskrig at det har vært en virkelig klar økning i tallet på gruppeturer og deltakere.

Enkelte grupper av industriarbeidere hadde oppnådd rett til ferie i 1915. Blant annet var det minst én ukes ferie i trykkerier og i den kjemigrafiske industrien, i bokbinderier og i baker- og konditorfagene. Også kommunale arbeidere i en rekke byer hadde ferie (fri fra arbeid) og enkelte grupper av arbeidere i elektrokjemiske bedrifter. I 1916 ble det innført ferie på 4 dager i bergverk og i jern- og metallindustrien. Etter hvert ble en tilsvarende rett innført for arbeidere i en rekke andre fag.

Ved tariffrevisjonen i 1919 ble ferien forlenget til 6 dager, og ved voldgiftsdommer i 1920 til 12 dager. Ved voldgiftsdommer i 1922 ble ferien for de fleste industrigrupper igjen forkortet til 8 dager, for så å bli hevet igjen til 9 arbeidsdager i 1935 og til 12 arbeidsdager i 1937.

1) Den Norske Turistforenings årbok 1968 - Hundre år i fjellet. DNT 1868-1968, Oslo 1968.

Tabell 3.1. Tallet på utenlandske turister som besøkte Norge i forskjellige år¹⁾
The number of foreign tourists visiting Norway in different years¹⁾

År Year	Tallet på utenlandske turister Number of foreign tourists
1884	15 000
1885	12 000
1886	13 596
1887	15 747
1888	16 776
1902	20 827
1906	34 342
1912	59 344
1923	ca. 25 000
1924	30 232
1925	39 232
1926	47 783
1927	52 929
1928	55 769
1929	54 385
1930	80 180
1931	71 965
1932	77 275
1933	95 152
1934	112 718
1935	138 286
1936	164 184
1937	238 700

1) For årene 1884 og 1885 bygger tallene på beregninger utført av professor Yngvar Nielsen. Tall for årene 1886 - 1888 er basert på tellinger foretatt av jernbanen, ruteskipene og tollvesenet. Det Statistiske Centralbureau utarbeidde første gang en turiststatistikk for året 1902, basert på oppgaver som ble samlet inn dels gjennom Poststyret og dels av Det Statistiske Centralbureau selv. Denne statistikken dannet forbildet for liknende statistikker i 1906 og 1912, som ble utarbeidd av Reiseforeningen (Landslaget for Reiselivet i Norge). På grunnlag av passkontroll utarbeidde Reiseforeningen seinere turiststatistikker fra 1923 til 1937. Fra 1938 omfattet statistikken alle innreisende og var ikke lenger sammenliknbar med den tidligere turiststatistikken. Fra 1950 overtok Statistisk Sentralbyrå arbeidet med innsamling av materiale og utarbeiding av innreise- og oppholdsstatistikk, den siste i samarbeid med Hotell- og Turistdirektoratet som startet sin virksomhet etter at Samferdselsdepartementet (tidl. Arbeidsdepartementet) ble opprettet ved kgl. res. 22. februar 1946.

1) For the years 1884 and 1885 the figures are based on estimates made by professor Yngvar Nielsen. Figures for the years 1886 - 1888 are based on countings taken by the railway, coastal steamers and the customs service. The Central Bureau of Statistics for the first time worked out the tourist statistics in 1902. It was based on specifications collected partly by the Post Office and partly by the Bureau itself. These statistics made the pattern for similar statistics in 1906 and 1912, worked out by the Norway Travel Association. Based on passport check, this association later on worked at tourist statistics for the period 1923 - 1937. Since 1938 the statistics included all travellers into Norway and were not comparable to the previous tourist statistics. In 1950 the Central Bureau of Statistics took over the collection of data and the preparation of the statistics of travellers entering into Norway and their staying there. The last statistics mentioned were prepared in collaboration with the Hotel and Tourist Directorate starting its activity after the establishment of the Ministry of Transport and Communication (previously the Ministry of Labour) by Royal decree of 22 February 1946.

Kilde: Hundre år for Norge. Glimt av reiselivet før og nå. Oslo 1950. Jubileumsbok, Bennetts Reisebureau A/S - 100 år.

Source: A hundred years for Norway. Glimpses of travelling life previous and at present. Oslo 1950. Anniversary book, Bennetts Travel Bureau AS - 100 years.

Tabell 3.2. Hytter og senger i Den Norske Turistforenings eie i ulike år til og med andre verdenskrig *Cabins and beds owned by the Norwegian Mountain Touring Association in different years up to 1943*

År <i>Year</i>	Tallet på hytter <i>Number of cabins</i>	Tallet på senger <i>Number of beds</i>
1869	1	20
1893	9	110
1918	11	334
1943	27	685

K i l d e: Hundre år for Norge. Glimt av reiselivet før og nå. Oslo 1950. Jubileumbok, Bennetts Reisebureau A/S - 100 år.
Source: A hundred years for Norway. Glimpses of travelling life previous and at present. Oslo 1950. Anniversary book, Bennetts Travel Bureau US - 100 years.

Arbeidervernloven av 19. juni 1936, gav alle arbeidere som gikk inn under loven, rett til ferie med lønn i 9 sammenhengende arbeidsdager, etter ett års tilsetning i samme bedrift. Unntatt fra loven var jordbruk, gartneri, sjøfart, fangst og fiske, luftfart, den offentlige forvaltning og husarbeid i private hjem. I årene omkring andre verdenskrig, var det imidlertid vanlig med ferie i 12 arbeidsdager.

I 1939 gjennomførte Statistisk Sentralbyrå en undersøkelse om arbeidstid og ferier i jordbruket.¹⁾ Resultatene viste at det var svært ujamnt med ferie blant dem som arbeidet i jordbruket. Som oftest ble det ikke gitt ferie, og i tilfeller der det ble gitt ferie, varierte lengden svært mye. I gartnerier derimot, var ferier mer vanlig.

Etter loven om offentlige tjenestemenn av 15. februar 1918, hadde tjenestemenn i staten minst 2 ukers ferie etter en tilsetningstid på ett år.

En undersøkelse om hushjelpenes arbeidsvilkår²⁾, som Statistisk Sentralbyrå gjennomførte i 1937, viste at hushjelper som regel hadde minst 2 ukers ferie. Ofte var ferien lengre, og under ferien ble den kontante lønnen betalt, mens kostpenger bare ble betalt i omtrent halvparten av tilfellene.

Det finnes lite eller ingen statistikk om hvor stor del av den norske befolkningen som nyttet friperioder til å reise på ferieturer. Helt opp til 1960-årene var turist- og reiselivsinteressene i Norge først og fremst knyttet til utenlandsturistene.

Yrkesbefolkningen (personer i inntektsgivende arbeid) økte fra under én million ved århundreskiftet, til bortimot én og en halv million i 1970 (tabell 3.3). Det går fram av tallene i tabell 3.3 at tilveksten i yrkesbefolkningen var spesielt lav i 10-årsperioden fra 1950 - 1960, med ca. 18 000 personer. I 10-årsperioden fra 1960 - 1970 økte tilveksten igjen og var i alt på ca. 56 000 personer.

1) NOS IX 1970, Arbeidstiden m.v. i jordbruk og gartneri. 2) NOS IX 1946, Arbeidsvilkårene for hushjelp i norske byer.

Det som først og fremst preger mønsteret i årene etter 1950, er disponeringen av arbeidskraften på de ulike næringene. Sysselsettingen i jordbruk, skogbruk, fiske (og husarbeid) har avtatt sterkt, i første omgang til fordel for industri, bygg og anlegg, bergverksdrift mv. Tabell 3.3 viser at andelen av yrkesbefolkningen som var sysselsatt i primærnæringene i 1970, var på ca. 12 prosent. I årene etter 1950 har også tjenesteytende næringer trukket til seg en større del av yrkesbefolkningen enn tidligere. Men andelen av personer gruppert under personlig tjenesteyting har avtatt jamnt. Den utgjorde i 1970 bare en tredjedel av andelen i 1930.

Tabell 3.3. Yrkesbefolkningen etter næring¹⁾ 1900 - 1970 *The employed population by industry¹⁾ 1900 - 1970*

År <i>Year</i>	I alt <i>Total</i>	Jord- bruk, skog- bruk, fiske mv. <i>Agri- cul- ture, fore- stry, fishing etc.</i>	Industri, bygg og anlegg, bergverks- drift, kraftfor- syning mv. <i>Manufac- turing, construc- tion, mining, quarrying, electricity etc.</i>	Vare- handel, finans- institu- sjoner, eien- doms- drift <i>Trade, finan- cial in- stitu- tions, real estate</i>	Sjø- trans- port, annen sam- ferdsel <i>Water trans- port, other communi- cation trans- port</i>	Offent- lig adm. og forsvar <i>Water trans- port, other communi- cation trans- port</i>	Offent- lig og privat tjen- este- yting <i>Comm- nity and busi- ness ser- vices</i>	Person- lig tjen- este- yting <i>Per- sonal ser- vices</i>	Uopp- gitt næring <i>Indu- stry not repor- ted</i>
1900	870 104	361 467	238 875	57 329	45 781	11 832	23 921	111 508	19 391
1930	1 163 007	416 925	308 448	122 470	96 174	15 421	56 332	143 232	4 005
1946	1 368 421	406 525	445 505	136 033	130 737	42 016	86 714	107 856	13 035
1950	1 388 144	359 575	506 680	149 707	140 265	39 867	96 114	88 474	7 462
1960	1 406 358	274 119	513 349	186 814	167 464	53 978	130 301	75 068	5 265
1970	1 462 159	170 019	545 228	232 090	156 924	88 050	209 824	57 109	2 915
Prosent <i>Per cent</i>									
1900	100	42	27	7	5	1	3	13	2
1930	100	36	27	11	8	1	5	12	0
1946	100	30	33	10	10	3	6	8	1
1950	100	26	37	11	10	3	7	6	1
1960	100	20	37	13	12	4	9	5	0
1970	100	12	37	16	11	6	14	4	0

1) Talloppgaver for årene 1900 - 1960 er hentet fra Statistisk Årbok 1972, for 1970 fra Statistisk Årbok 1978.

1) Specifications for the years 1900 - 1960 are from Statistical Yearbook 1972, for the year 1970 from Statistical Yearbook 1978.

Denne utviklingen har selvsagt vært svært viktig i forbindelse med befolkningens tilgang på organisert fri tid. Lovgivningen og tariffavtalene om retten til bestemte friordninger og omfanget av fritid, har i første rekke vært knyttet til arbeidsplasser innen industri og tjenesteytende næringer.

Utviklingen av personbiltrafikken har, i tillegg til utviklingen av kollektivtrafikken, en sentral plass i bildet når det er snakk om feriereiser. Det skyldes ikke minst bilorganisasjonenes arbeid, at blant annet campingvirksomheten i Norge ble satt i system på et tidlig tidspunkt. Denne ferieformen begynte for alvor å bli utbredt her i landet allerede i slutten av 1920-årene.¹⁾ I 1940 var noen hundre plasser organisert gjennom bilorganisasjonene. Et vesentlig moment i tillegg til at camping var en rimelig form for ferietur, var at bilklubbene formidlet informasjon og markedsførte camping som alternativ form for ferietur i tilknytning til friluftsliv og rekreasjon.

Foreningen for Reiselivet i Norge ble stiftet i 1903, men virksomheten rettet seg først og fremst mot utlandet, for å øke utenlandsturismen. Bakgrunnen var selvsagt at utenlandsturismen hadde stor nasjonaløkonomisk interesse for Norge. Vi skal imidlertid ikke se bort fra at utenlandsturismen på forskjellige måter også har bidratt til å øke interessen for ferieturer blant nordmenn.

En statistikk fra 1912 viste at 59 344 utenlandske turister hadde besøkt landet. Tallet på hoteller hadde økt fra 1 200 ved århundreskiftet til 2 000 i 1914. Reiselivet ble imidlertid hardt rammet av første verdenskrig, og vi må helt fram til slutten av 1920-årene før tallet på utenlandske turister kom opp i samme størrelse som i 1912. Uten at det er gitt noen form for statistisk dokumentasjon, blir det hevdet at den innenlandske reisetrafikken økte betydelig under første verdenskrig.²⁾ 1917 og 1918 ble betraktet som usedvanlig gode sesonger for innenlandsturismen. I 1919 var det innenlandske reiselivet enda større og truet med å sprengte rammen for samferdselsmidlenes yteevne. Det blir innrømmet at den største delen av denne reisetrafikken først og fremst var reiser i forretningsøyemed, "men da folk flest lot til å ha rikelig inntekter, var ferie- og rekreasjonsreisendes antall fremdeles meget stort." Det er rimelig å anta at mange av de norske feriereisende på denne tiden var folk som hadde flyttet fra utkantstrøkene for å få seg arbeid, og som nyttet ferien til å besøke nære slektninger og hjelpe til med gårdsarbeid. De fleste la trolig lite beslag på de kommersielle overnattings- og bevertningsstedene. Reisene ble derfor i første rekke merkbare for transportsystemet.

1) Lars Bringaker: Camping som ferieform i Norge. Stensil. Oslo 1974.

2) G. B. Lampe: Reiselivet i Norge gjennom 25 år, Oslo 1928.

Selv om vi mangler statistikk for utviklingen i nordmenns ferietur-aktivitet i årene før andre verdenskrig, er det klart at mye har skjedd også på dette området. Arbeidet med å sikre ferieretten for ulike arbeidstakere var rimeligvis en viktigere oppgave for myndighetene og arbeidslivsorganisasjonene i disse årene, enn arbeidet med å legge forholdene til rette med henblikk på hvordan folk skulle utnytte ferien. Men i løpet av 1930-årene økte interessen og behovet for å behandle også dette spørsmålet mer inngående. Begrepene ferie og fritid ville være nokså illusoriske dersom folk ikke skulle få rimelige muligheter til å utnytte fritid på en tilfredsstillende måte.

Fagorganisasjonene hadde allerede reist en rekke feriehjem¹⁾ og campingplasser, og i 1938 nedsatte de en spesiell ferie- og fritidskomite.²⁾ Etter forslag fra komitéen ble organisasjonen Norsk Folkeferie dannet i mars 1939. Bak organisasjonen stod en rekke store folkelige organisasjoner, blant annet fagorganisasjonen, kooperasjonen, ungdoms- og avholdsorganisasjonene mv.

Formålet med organisasjonen Norsk Folkeferie ble skissert i fem punkter:

- 1) å organisere ferie- og studiereiser
- 2) å legge til rette billige ferieopphold for arbeidere og deres familier
- 3) å fremme samarbeidet mellom de feriehjem og campingplasser som er opprettet av arbeiderorganisasjonene
- 4) å arbeide for en demokratisering av reiselivet
- 5) å samarbeide med de øvrige arbeiderorganisasjonene om en bedre utnytting av ferietiden.

Samtidig ble det også opprettet liknende organisasjoner i flere land, blant annet i Sverige, Danmark og Finland.

Organisasjonen Landslaget for Reiselivet i Norge (LRN) reiste allerede i 1908 spørsmålet om å opprette et eget regjeringskontor til å ta seg av reiselivets interesser i Norge. Etter forslaget skulle ett av formålene være å drive propaganda for reiselivet i Norge, så vel i innland som i utland. Først i 1942 ble reiselivssakene samlet i et Turistkontor under Kulturdepartementet. Etter krigen (1946) ble alle trafikk- og reiselivssaker samlet i et eget departement - Samferdselsdepartementet - som også opprettet et eget hotell- og turistdirektorat, fra 1. januar 1978 omorganisert til Reiselivsdirektoratet.

I statsråd den 20. mai 1939 oppnevnte regjeringen et Statens Ferieråd med representanter for staten, Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon, Norsk Arbeidsgiverforening, Landslaget for Reiselivet i Norge, Statsbanene og Den Norske Turistforening. (Lampe, 1953.)

1) I alt hadde fagforeningene reist 129 feriehjem ved utgangen av 1937 (Knut G. Wold, Feriespørsmålet, Oslo 1939). 2) Utskrift fra LO-kongressen 1946.

Ferierådets mandat var:

"Å søke et bedre samarbeid mellom organisasjoner som representerer publikum, organisasjoner for reiselivet, kommuner og lokale turistutvalg om tiltak som tar sikte på

- 1) å redusere utgiftene ved ferier og feriereiser,
- 2) å oppnå bedre utnytting av reise- og innkvarteringsmuligheter som en allerede har, og å skaffe nye i den utstrekning det trengs,
- 3) å gjøre det lettere for publikum å kunne spare penger til ferier,
- 4) å gjøre publikum kjent med de muligheter som en til enhver tid har til god og billig bruk av ferien, gjennom utstillinger, brosjyrer mv.

Rådet skal videre ta opp - eventuelt utrede - forslag om tiltak som nevnt, som det er grunn til å tro lettere vil kunne tas opp av staten, herunder også mulige lovforslag og, hvis det gjelder forslag om bevilgninger, forslag om finansiering av tiltakene.

Rådet bør i den utstrekning det finner det praktisk, ta opp enkelte spørsmål til drøfting i utvalg av representanter for de interesserte organisasjoner."

På grunn av krigen opphørte både dette arbeidet og mye av den virksomheten som var satt igang ellers når det gjaldt ferie- og fritids-spørsmål.

3.3. Årene etter andre verdenskrig

3.3.1. Generell utvikling

Spørsmålene om formelle ferieordninger og folks muligheter til å utnytte fri tid til reisevirksomhet, ble tatt opp igjen med stor styrke etter krigen. Blant annet behandlet Landsorganisasjonen ferie- og fritidsspørsmålet som egen sak på representantskapsmøte i juni 1945. Alle trafikk- og reiselivssaker ble som tidligere nevnt, samlet i Samferdselsdepartementet i 1946. Organisasjonen Norsk Folkeferie som ble dannet i 1939, besluttet i et representantskapsmøte å stifte andelsselskapet Norsk Folkeferie, med hovedformål å opprette et sentralt og tidsmessig reisebyrå i Oslo. Allerede under krigen nedla organisasjonen Norsk Folkeferie et stort arbeid med å skaffe spesielt industriarbeidere rimelige ferieopphold. Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon og Norsk Arbeidsgiverforening bidro økonomisk til dette arbeidet.

I 1947 oppnevnte Sosialdepartementet et nytt Statens Ferieråd i forbindelse med den nye ferieloven av 1947. Rådets oppgave skulle være å arbeide for best mulig utnyttelse av ferietiden. Reiselivsorganisasjonene var ikke med i det nye ferierådet.

Ferieloven av 1947 innførte minimum 18 dagers ferie (3 ukers ferie) for alle arbeidstakere. Husmødre/hjemmeværende, selvstendige jordbrukere, fiskere m.fl. falt imidlertid utenfor ordningen. Denne utvidelsen av ferieretten gjorde spørsmålet om å utnytte ferien blant annet til feriereiser, mer aktuelt enn noen gang tidligere.

Etter krigen var nordmennene tydeligvis innstilt på å utnytte mulighetene for å reise bort i ferien i større grad enn før. I april 1946 ble dette oppropet sendt ut fra Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon, Landslaget for Reiselivet i Norge, Norges Statsbaner, Norges Rutebileieres Forbund, Norsk Arbeidsgiverforening, Norsk Folke-Ferie, Norsk Hotell- og Restaurantforbund og Ruteskipenes Rederiforening:¹⁾

"Våre kommunikasjoner ser seg ikke i stand til å avvikle den trafikk som vil melde seg til sommeren. Foruten alle våre egne som gjerne vil komme bort i sommerferien, regner vi med et stort innrykk av utenlandske turister.

Skal en unngå fullstendig sammenbrudd, er det absolutt nødvendig at trafikken fordeles utover et lengre tidsrom ved at alle som har anledning til det tar sine sommerferier utenfor høysesongen. Påsken i år kommer så sent at de fleste får en velgjørende vårferie, så de godt kan ta sin sommerferie senere enn vanlig.

Jo mer vi kan få fordelt den innenlandske trafikk utover våren og høsten, jo flere utenlandske turister kan vi skaffe plass til, og jo mere utenlandsk valuta kommer på denne måte til landet.

Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon og Norsk Arbeidsgiverforening vil ta opp spørsmålet om en forlengelse av ferietiden til å strekke seg over hele september måned, og det vil komme direkte beskjed fra de to organisasjoner om dette.

Men det er ikke bare arbeidere og funksjonærer som må være med og yte sin medvirkning slik at flest mulig kan få reise bort i sine sommerferier, i år må alle være med og spre sommerferien over et lengre tidsrom enn noensinne tidligere.

I år bidrar du til gjenreisningen ved å ta sommerferien tidlig om våren eller sent om høsten."

Ferieloven som ble satt i verk fra 16. november 1947, åpnet ikke bare adgang til 3 ukers ferie for 900 000 lønnstakere, men et nytt system med feriemerker, betydde i realiteten tvungen sparing for store grupper av lønnstakere. Dette gav selvsagt et økonomisk grunnlag for økt ferieturaktivitet i befolkningen generelt.

En undersøkelse som Norsk Gallup A/S gjennomførte på forsommeren 1946, viste at svært mange så positivt på å reise bort på ferietur.²⁾ På spørsmålet: "Hvor ville De helst tilbringe Deres sommerferie i år?" svarte 1 prosent at de foretrakk å være hjemme, 3 prosent at de aldri hadde noen ferie og 10 prosent ville ikke svare. De øvrige, ca. 86 prosent av personene, hadde forskjellige ønsker om reisemål. Oppropet som arbeids- og reiselivsorganisasjonene sendte ut synes med andre ord å ha vært begrunnet.

Denne positive motivasjonen til å reise, sammen med tilgang til lengre perioder med fritid og bedre økonomiske muligheter, førte rimeligvis med seg problemer, spesielt for kommunikasjonssystemet. Som det gikk fram av tabell 3.3 foran, var yrkesbefolkningen på over 1,4 mill. i 1946,

1) Sitatet er hentet fra G. B. Lampe: Reiselivet i Norge gjennom 50 år. Oslo 1953. 2) Ukens Gallup, fredag 28/6-46.

hvorav omkring to tredjedeler arbeidde i næringer utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Tre ukers lovfestet ferie og feriepenger for bortimot 1 mill. lønnstakere (1947), førte naturlig nok til økt reisevirksomhet. Transportmidler, vei- og rutenett var ikke bygd tilstrekkelig ut til å dekke etterspørselen gjennom et par sommermåneder, både fra utenlandske og innenlandske feriereisende. Det ble derfor sendt ut nye paroler om å spre reisevirksomheten på flere sommermåneder.

I årene etter krigen og fram til midten på 60-tallet gjennomførte Norsk Gallup A/S en rekke undersøkelser om ferieønsker, -planer og -atferd.¹⁾ Det er ikke gitt klare definisjoner på hva som er regnet som ferie, ferietur eller undersøkelsesperioder. Spørsmålene som er stilt, er også svært forskjellige. Utvalgene omfatter personer over 18 år i de tidligere undersøkelsene og personer over 15 år i seinere undersøkelser. Ut fra dette er det vanskelig å trekke noen sikre konklusjoner om nivået for ferieturaktiviteten. Men undersøkelsene gir et klart uttrykk for at antallet feriereisende var stort i sommermånedene. Som et grovt anslag på nivået skulle det ikke være så urimelig å antyde at andelen av personer som reiste på sommerferieturer i disse årene, utgjorde noe mellom en tredjedel og halvparten av den voksne befolkningen.

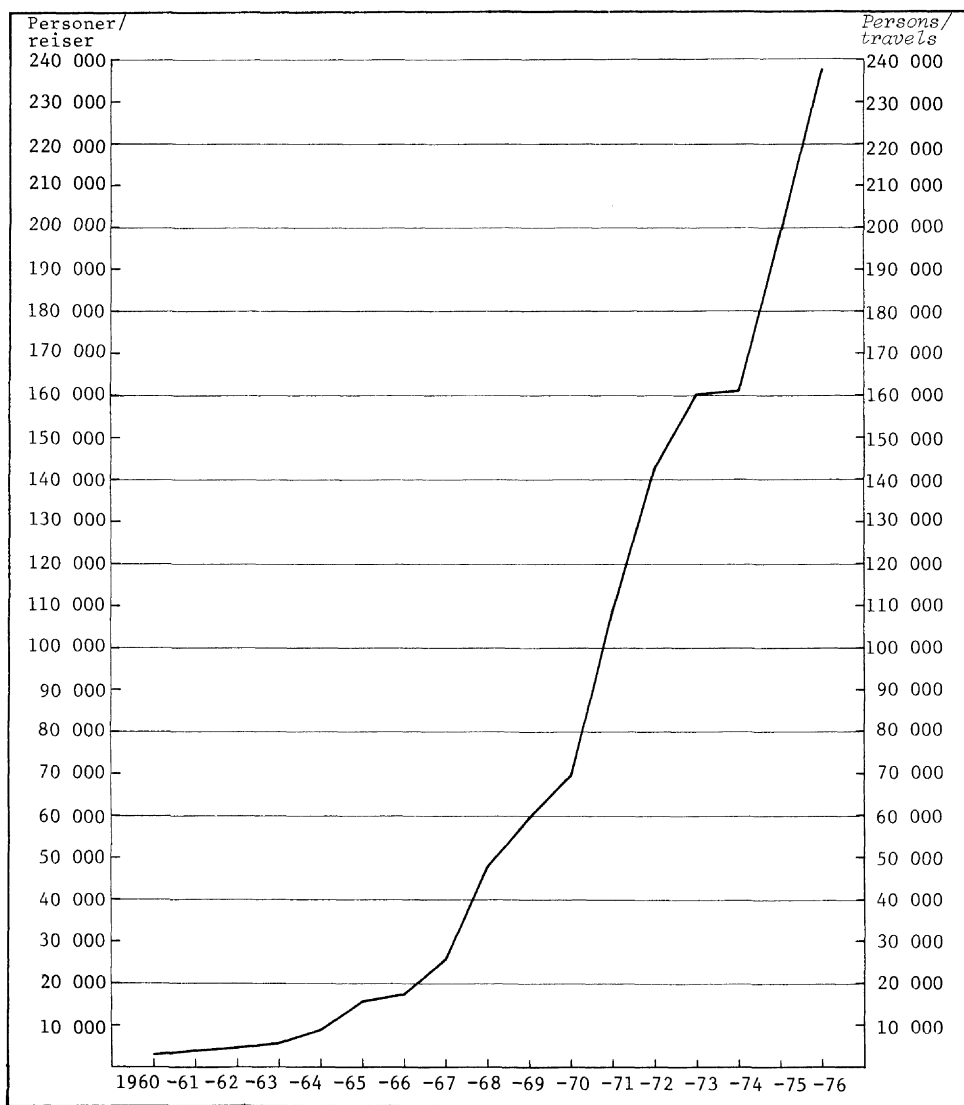
3.3.2. Selskaps- og gruppereiser

Masseturismen som begrep er sterkt knyttet til utviklingen i tilbudene på selskaps- og gruppereiser. Det finnes ingen fullstendig statistikk over denne utviklingen. Reisebyråene har imidlertid i seinere år gitt stadig flere tilbud om fellesreiser i inn- og utland, med forskjellige transportmidler og med ulike reisemål. Selv om det ikke finnes eksakte tall for utviklingen av denne virksomheten, er det liten tvil om at den har betydd svært mye for den norske ferieturvirksomheten og det nivået den har i dag.

Luftfartsdirektoratet har statistiske oversikter over selskaps-/turistreiser med charterfly til utlandet. Oversikten omfatter årene fra og med 1960 til og med 1976. Ved vurdering av tallene bør en imidlertid være klar over at oversikten ikke omfatter ferdige reiseopplegg og/eller fellesarrangementer med vanlige rutefly. Dette er blitt stadig mer aktuelt i seinere år, selv om disse turene fortsatt utgjør en mindre del av de såkalte selskaps- eller pakkereisene. Transportmidler som buss og jernbane ble tidligere brukt til pakketurer i mye større grad enn tilfellet har vært i de seinere årene. På dette som på andre områder innen reiselivet, har flyet tatt over mye av trafikken. Men fortsatt foregår en del av fellesreisene med buss og tog. Med disse forbeholdene skulle figur 3.3 likevel gi et godt inntrykk av utviklingen når det gjelder selskaps-/gruppereiser. Figuren viser at økningen i selskapsreiser var moderat fram til midten av 1960-tallet.

1) Ukens Gallup, lørdag 25. juni 1949. Norsk Gallup Institutt A/S, pressemelding: 16. august 1952, 17. oktober 1953, 17. juli 1954, 25. juni 1955, 16. juni 1962 og 16. november 1963.

Figur 3.3. Tallet på nordmenn på selskapsreise med charterfly til utlandet i årene 1960-1976¹⁾ *The number of Norwegians on inclusive tours abroad with chartered planes in the years 1960-1976¹⁾*

Kilde: Luftfartsdirektoratets Årbøker.

1) Tallene for 1960-1962 er cirka-tall.

Source: Yearbooks of the Directorate of Civil Aviation.

1) The figures for 1960-1962 are rough figures.

Bortsett fra året 1973-74 har økningen vært sterk, med en gjennomsnittlig tilvekst på ca. 22 000 reiser pr. år. De siste to årene var det en faktisk stigning på over 30 000 personer pr. år. Stagnasjonen i 1973-74 kan nok for en stor del tilskrives virkningene av oljekrisen.

Ferieundersøkelsene fra 1970 og 1974 viste at selskaps- og gruppereiser utgjorde en forholdsvis liten andel av den totale ferietrafikken. I 1970 hadde ca. 5 prosent av dem som reiste på sommerferietur, deltatt i selskapsreise (på den lengste turen). I 1974 var den tilsvarende andelen ca. 7 prosent, mens til sammen 10 prosent hadde kjøpt reise og/eller opphold i reisebyrå. For nest lengste ferietur var andelen på selskapsreise henholdsvis 10 prosent i 1970 og 9 prosent i 1974. For påsken var den 4 prosent i 1970 og 3 prosent i 1974. På grunnlag av denne statistikken, ser det altså ut til at den relative andelen av personer på selskapsreise har holdt seg på et noenlunde stabilt nivå.

Men selv om andelen av personer på selskapsreise kanskje ikke har økt relativt sett i første halvdel av 1970-årene, er det i absolutte tall stadig flere som utnytter reisebyråenes tilbud og tjenester. Det er liten tvil om at byråenes markedsføring av reisetilbud har gitt resultater i form av økende ferieturaktivitet.

4. RESULTATER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅS FERIEUNDERSØKELSER

Statistisk Sentralbyrås ferieundersøkelse fra 1968 og undersøkelsene fra 1970 og 1974, bygger på til dels ulike metodiske opplegg, utvalgseenheter og undersøkelsesperioder. Ferieundersøkelsen 1968 var basert på et utvalg husholdninger og de personene som hørte til i disse, mens undersøkelsene i 1970 og 1974 var basert på utvalg av personer i alderen 15-74 år. Undersøkelsesperioder for de ulike undersøkelsene var henholdsvis

1968: 1. mai 1967 - 30. april 1968

1970: 1. sept. 1969 - 31. august 1970

1974: 1. sept. 1973 - 31. august 1974

Forskjellene gjør det vanskelig å foreta noen direkte sammenlikninger mellom 1968-undersøkelsen og undersøkelsene fra 1970 og 1974. Bortsett fra forskjellige undersøkelsesperioder og utvalgseenheter, vil ulikhetene i en viss utstrekning også ha konsekvenser for opplysninger som er basert på intervjupersonenes hukommelse. Direkte sammenlikninger bør en derfor foreta bare mellom resultater fra undersøkelsene i 1970 og 1974. For oversiktens skyld har vi imidlertid også tatt med en del tall fra 1968-undersøkelsen.

4.1. Fri tid¹⁾ blant personer med inntektsgivende arbeid

I de tre ferieundersøkelsene er opplysningene om fri tid blant personer med inntektsgivende arbeid, registrert i form av friperioder og tallet på virkedager i disse friperiodene. Som friperioder er regnet perioder hvor det inngår minst tre fridager utenom eventuelle frilørdager og helgedager.

Ferieundersøkelsen 1968 viste at om lag tre fjerdedeler av de yrkesaktive²⁾ hadde hatt minst én friperiode i løpet av undersøkelsesåret 1967-68. Tallet på sysselsatte lå på dette tidspunktet på vel 1,4 mill. personer.³⁾ Anslagsvis var det da noe over 1 mill. sysselsatte som hadde friperiode(r) i 1967-68. I gjennomsnitt hadde de yrkesaktive i alt 17 fridager (utenom frilørdager/helgedager) fordelt på én eller flere friperioder.

I 1970-undersøkelsen oppgav ca. 93 prosent av de yrkesaktive at de hadde hatt friperiode(r) i undersøkelsesåret. Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske er da ikke medregnet.⁴⁾ Dersom vi tar denne yrkesgruppen med blant de øvrige yrkesaktive, uten noen registrerte friperioder, vil andelen av yrkesaktive med friperiode(r) gå ned til 84 prosent. (Vi gjør oppmerksom på at dette gjelder friperioder med minst tre fridager utenom frilørdager, søn- og helgedager.) Dersom slike friperioder var blitt registrert for jordbrukere, skogbrukere og fiskere i 1970-undersøkelsen, ville det ikke gi seg utslag i noen særlig økning i denne andelen. Det er først og fremst i seinere år at disse yrkesutøverne i noe vesentlig omfang har hatt reelle muligheter til å ta seg fri i lengre perioder.

Tallet på sysselsatte var i 1970 på knapt 1,5 mill. personer.⁵⁾ Bruker vi resultatene fra ferieundersøkelsen i 1970, får vi et anslag på ca. 1,3 mill. sysselsatte med minst én friperiode.⁶⁾ Samlet hadde de yrkesaktive ifølge ferieundersøkelsen gjennomsnittlig 22 fridager i samband med friperioder.

Ved ferieundersøkelsen i 1974 hadde 90 prosent av de yrkesaktive hatt minst én friperiode i undersøkelsesåret. I denne undersøkelsen stilte vi spørsmål om friperioder også til selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske. Om lag 56 prosent av disse yrkesutøverne hadde ikke hatt

1) Begrepet fritid er omtalt i kap. 2, avsnitt 2.2, side 28. 2) Med yrkesaktive personer, mener vi her personer som hadde inntektsgivende arbeid med arbeidstid minst halvparten av vanlig arbeidstid i et yrke.

3) Statistisk Årbok, 1973. 4) Spørsmål om friperioder ble i 1970 ikke stilt til disse yrkesutøverne som besto av 130 personer av i alt 1 377 yrkesaktive. Begrunnelsen var at lengre friperioder var uvanlig for personer i denne yrkesgruppen på dette tidspunktet. 5) Statistisk Årbok, 1973. 6) Begrepene sysselsatte i arbeidsmarkedstatistikken og yrkesaktive i ferieundersøkelsene svarer ikke helt til hverandre. Anslagene må derfor ses som et grovt uttrykk for størrelsen på dette tallet.

noen friperiode i motsetning til 20 prosent av andre selvstendige yrkesutøvere, 3 prosent av ansatte i industri, bygge-/anleggsdrift og gruvedrift og 7 prosent av andre ansatte. Yrkesbefolkningen omfattet på det tidspunktet i alt ca. 1,66 mill. sysselsatte.⁴⁾ Anslagsvis vil det si at om lag 1,5 mill. personer hadde én eller flere friperioder. Ifølge undersøkelsen hadde de yrkesaktive i alt ca. 20 fridager i forbindelse med uttak av friperioder.

Selv om vi ikke vet omfanget av friperioder blant jordbrukere, skogbrukere og fiskere i 1969-70, kan vi med rimelig sannsynlighet gå ut fra at andelen yrkesaktive med friperiode(r) har økt i tiden fram til 1974. Gjennomsnittstallet på fridager blant yrkesaktive var imidlertid høyere ved undersøkelsen i 1970 enn i 1974, selv om det i 1970 ikke ble registrert friperioder og fridager for jordbrukere, skogbrukere og fiskere. Noe av forskjellen kan skyldes at ordningen med lørdagsfri var mindre utbredt i 1970 enn i 1974. Lørdager er derfor i 1970 telt med som fridager i større grad enn i 1974.

Tabell 4.1. Andelen av yrkesaktive personer som hadde friperioder i ulike årstider siste år. 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of employed persons having periods of days off in different seasons last year. 1969-70 and 1973-74*

	Høsten <i>Autumn</i>	Julen <i>Christmas</i>	Vint- eren <i>Winter</i>	Påsk (Våren) <i>Easter (Spring)</i>	Friperiode(r) sommeren 1974 <i>Periods of days off in summer 1974</i>		Gjennom- snittlig tall på dager fri i fri- periodene <i>Average number of days in periods of days off</i>	Tallet på per- soner som svarte <i>Number of res- pondents</i>
					I alt <i>Total</i>	2 eller 1 flere or more		
1969-70	6	34	8	43	78	70	8	22 1 377 ¹⁾
1973-74	12	15	27	30	90	84	6	20 1 263

1) Inkluderer 130 jordbrukere, skogbrukere, fiskere som det ikke ble registrert friperiode(r) for. Prosentandelene for 1969-70 må derfor betraktes som minimumstall, men det er grunn til å peke på at utslaget neppe ville bli stort om en hadde registrert friperioder for personer i denne yrkesgruppen.

1) Includes 130 farmers, forest workers and fishermen for whom periods of days off were not registered. The percentages for 1969-70 therefore are at a minimum level. However, the reflection would hardly make the percentages higher to any great extent.

Tabell 4.1 viser at andelen av yrkesaktive med friperiode(r) om sommeren, høsten og vinteren økte fra 1969-70 til 1973-74. I julen og påsk/våren var det

1) Statistisk Årbok, 1976.

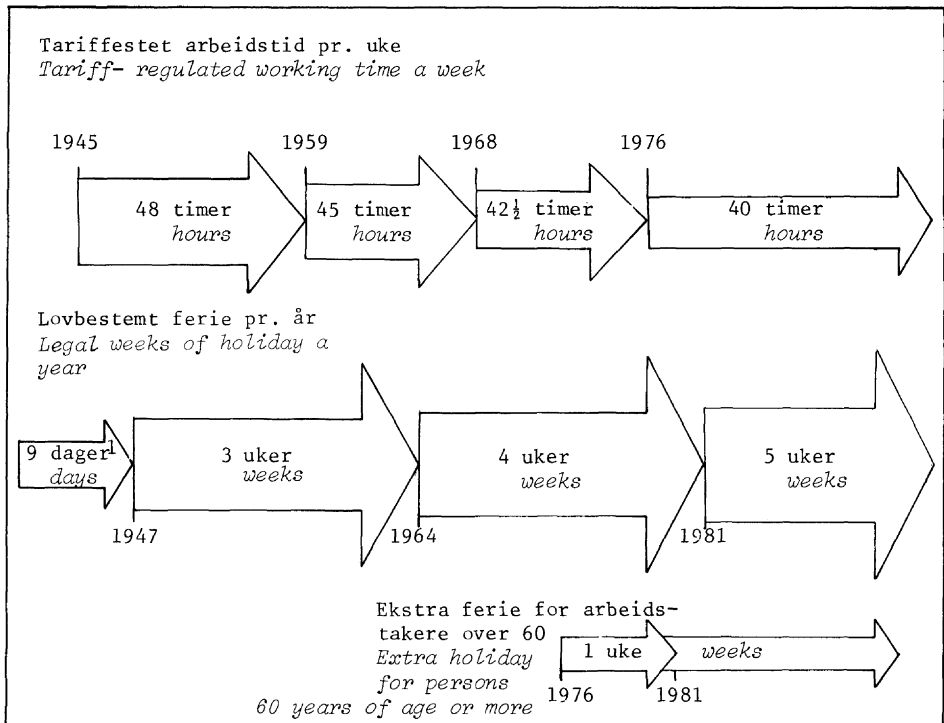
prosentvis flere som hadde friperiode(r) i 1969-70 enn i 1973-74. Disse resultatene skyldes trolig en endring i selve mønsteret for uttak av fritid. Det er blitt mer vanlig å ta ut fritid i andre sesonger enn jul, påske og sommer, f.eks. om vinteren. Arbeidstakere som tar ut opptjente feriedager om sommeren og om vinteren, kan ikke uten videre ta ut fridager i romjulen og før påskedagene. Nye ferieundersøkelser vil imidlertid gi muligheter til å finne ut om dette er en generell endring i mønsteret for uttak av fridager.

Dersom en ser resultatene fra de ulike undersøkelsene under ett, er det til tross for problemer med sammenlikninger, rimelig å tolke resultatene som en bekreftelse på at andelen yrkesaktive med friperiode(r) har økt siden 1967-68.

Det er særlig to trekk ved mønsteret for arbeidstid og fri tid som har vært sentrale i årene etter krigen (se figur 4.1):

1. Nedgangen i tariffestet arbeidstid pr. uke
2. Økningen i tallet på lovbestemte ferieuker.

Figur 4.1. Arbeidsuke og ferie *Week of work and holidays*

Kilde: St. meld. nr. 75 Langtidsprogrammet 1978-1981

Source: Statement of Parliament no. 75 Long-range Programme 1978-1981

1) Fra 1937 hadde de fleste grupper 2 uker tariffestet ferie.

1) Since 1937 most employed persons had two weeks holiday legally.

I tillegg til redusert ukentlig arbeidstid, har alle lønnstakere nå lovfestet rett til ferie med lønn i 4 uker. Ifølge regjeringens Langtidsprogram 1978 - 1981, vil dette bli utvidet til 5 uker for alle arbeidstakere i 1981. Det er rimelig å regne med at den lovregulerte beskyttelsen av ferieretten (jfr. også den nye arbeidsmiljøloven) sammen med fleksible arbeidstidsordninger, vil slå ut i økt reisevirksomhet.

Selvstendige yrkesutøvere i primærnæringene har i seinere år fått gjennomført bestemte ferielønnsordninger. Men for disse og enkelte selvstendige yrkesutøvere i andre næringer er spørsmålet om ferieordninger fortsatt ikke tilfredsstillende løst. Totalt sett er det imidlertid en liten del av yrkesbefolkningen som faller utenfor de vanlige ferieordningene. Mindre enn en tiendedel av årsverkene i arbeidslivet hører i dag inn under primærnæringene. Om lag en tredjedel blir utført i sekundærnæringene og godt over halvparten (bortimot 60 prosent) hører inn under tjenesteytende næringer. (Figur 4.2.) I sekundær- og tjenesteytende næringer er det gode muligheter for å få til en hensiktsmessig deling mellom tid brukt i og utenfor arbeidet.

Dette har hatt og vil få avgjørende betydning for yrkesutøvernes og den øvrige befolkningens tidsbruk.

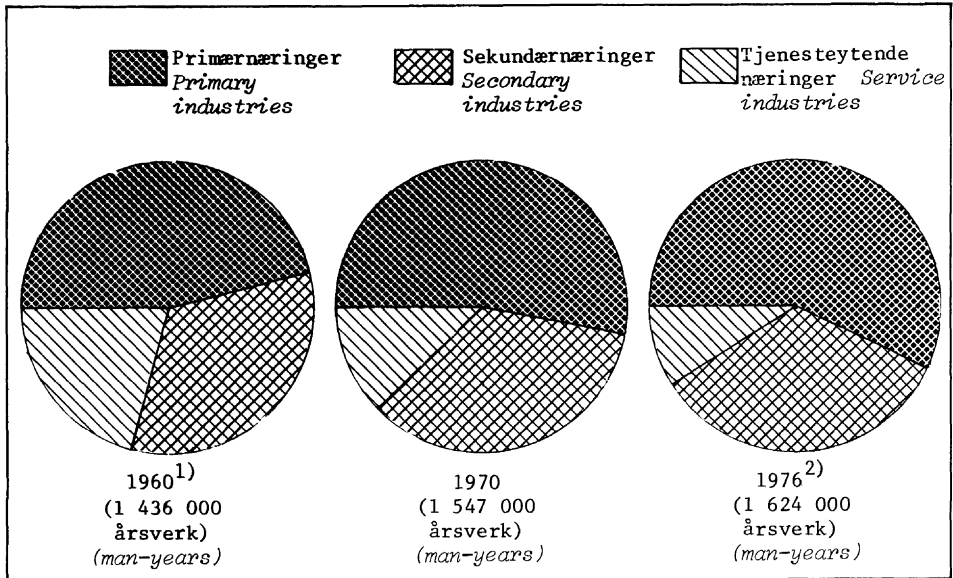
Tabell 4.2 viser prognoser for utviklingen i omfanget av årsverk for de ulike næringsgruppene. En regner med at omkring to millioner personer vil tilhøre arbeidsstyrken¹⁾ ved århundreskiftet²⁾. Anslagsvis 5 prosent av årsverkene vil bli utført i primærnæringer.

Med de ferie- og friordningene en allerede har fått for yrkesutøvere i primærnæringene, vil dette bety at stort sett hele yrkesbefolkningen faller inn under de lovmessige fordelingsmønstrene for arbeidstid og fritid. Dermed får de også tilgang til sammenhengende perioder med fritid i en grad som var utenkelig for alminnelige lønnstakere tidligere i århundret. Dette gir selvsagt perspektiver til spørsmålene omkring bruk og disponering av fri tid.

1) Omfatter sysselsatte og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt.

2) St.meld. nr. 14, 1977-78 om sysselsettingspolitikken.

Figur 4.2. Årsverk fordelt på hovedgrupper av næringer. Prosent *Man-years*,
by main groups of industry. Per cent

Kilde: St. meld. nr. 14 (1977-1978). Om sysselsettingspolitikken
Source: Statement of parliament no. 14 (1977-1978). About the Employment Policy

- 1) Korrigert med ny tallserie for jordbruk - utarbeidet av Budsjettnemda for jordbruket.
2) Anslag.
1) Corrected by a new series of figures for agriculture - prepared by the Committee of Ways and Means in agriculture.
2) Estimates.

Tabell 4.2. Sysselsetting etter hovedgruppe av næringer. 1970 - 2000.
1 000 årsverk *Employment by main group of industry.*
1970 - 2000. 1 000 man-years

Næring Industry	Årsverk <i>Man-years</i>				
	Regnskap <i>Account</i>		Anslag <i>Estimate</i>		
	1970	1975	1981	1985	2000
I alt <i>Total</i>	1 547	1 598	1 681	1 750	1 950
Primærnæringer <i>Primary industries</i>	195	148	126	120	100
Sekundærnæringer <i>Secondary industries</i>	536	555	560	555	538
Tertiærnæringer <i>Service industries</i>	816	895	995	1 075	1 322

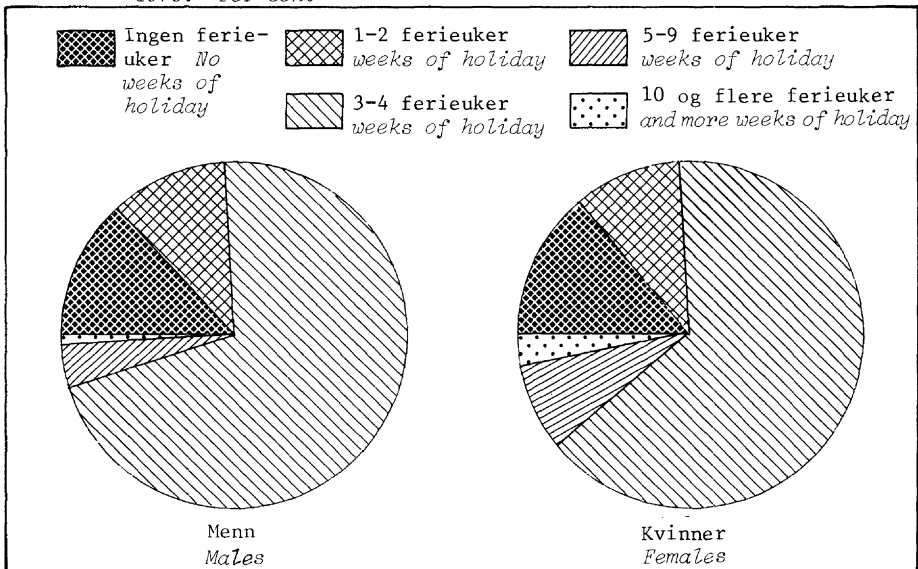
K i l d e: St.meld. nr. 14, 1977-78 om sysselsettingspolitikken.
Source: Statement of Parliament no. 14, 1977-78 about the employment policy.

4.1.1. Ferieuker blant personer med inntektsgivende arbeid i 1975

En undersøkelse 1. kvartal 1976, om arbeidsforhold i 1975, gir oppgaver over samlet antall ferieuker tatt ut av yrkesaktive i løpet av 1975. Yrkesaktive omfatter i denne undersøkelsen personer med inntektsgivende arbeid eller militærtjeneste som viktigste kilde til livsopphold. Familiemedlemmer uten fast lønn i familiebedrift er medregnet.

Figur 4.3 viser at 76 prosent både av yrkesaktive menn og kvinner hadde tatt ut 3 eller flere ferieuker i 1975. Tallene kan tyde på at en noe større andel kvinner enn menn hadde tatt ut 5 eller flere ferieuker. Men det er likhet mer enn forskjeller mellom kjønnene, som preger figuren.

Figur 4.3. Yrkesaktive¹⁾ menn og kvinner, etter tallet på ferieuker i 1975.
 Prosent Employed males and females, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent

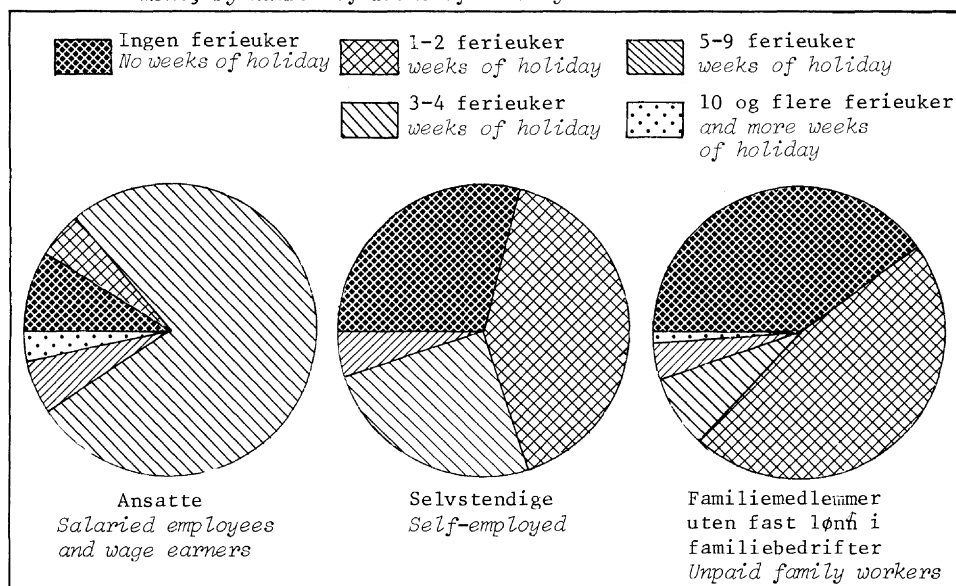
Kilde: Arbeidskraftundersøkelse/Arbeidsforhold i 1975
 Source: Labour Market Statistics/Working conditions in 1975

1) Yrkesaktivitet er her bestemt ut fra at inntekt av eget arbeid var viktigste kilde til livsopphold i 1975.

1) Employment is here defined by main source of subsistence in 1975 being income from one's own working.

Av figur 4.4 går det fram at uttaket av ferieuker var størst blant ansatte og minst blant familiemedlemmer uten fast lønn i familiebedrifter. Om lag 40 prosent av de sistnevnte hadde ikke tatt ut noen ferieuker. Den tilsvarende andelen blant selvstendige var ca. 29 prosent og blant ansatte ca. 9 prosent.¹⁾ Tilsammen hadde 86 prosent av ansatte tatt ut 3 eller flere ferieuker, mens den tilsvarende andelen for selvstendige var 30 prosent, og for familiemedlemmer uten fast lønn, ca. 13 prosent. Ut fra resultatene å dømme er det store forskjeller i uttaket av ferieuker mellom grupper av ansatte, selvstendige og andre. En bør imidlertid ta i betraktning at overgangen mellom arbeid og fritid ofte er flytende for dem som arbeider i selveide bedrifter. Ansatte har som regel klarere skiller mellom arbeidstid og fri tid.

Figur 4.4. Yrkesaktive¹⁾ i grupper for yrkesstatus, etter tallet på ferieuker i 1975. Prosent *Employed persons in groups for professional appointment, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent*

Kilde: Arbeidskraftundersøkelse/Arbeidsforhold i 1975
 Source: Labour Market Statistics/Working conditions in 1975

1) Se note 1, figur 4.3.

1) See note 1, figure 4.3.

1) Dette kan f.eks. omfatte personer som har begynt i inntektsgivende arbeid seinere på året etter skolegang, etter en tid som hjemmeværende eller etter skifte av arbeid mv. Uten rett til feriedager med lønn, vil mange i slike tilfeller unnlate å ta seg fri.

Dette materialet tyder også på at uttaket av ferieuker øker med økende utdanningsnivå (se figur 8.1, side 113). Denne ulikheten kan skyldes flere forhold som f.eks.:

- 1) Fordelinger av stabile og ustabile arbeidsforhold i forskjellige utdanningsgrupper (skifte av arbeidsplasser, arbeidsledighet mv.)
- 2) Ulikheter når det gjelder å utnytte ferieuker til annet lønnet arbeid.
- 3) Forskjellige ferieordninger og ulike muligheter til selv å bestemme omfanget av ferie-/friperioder.

I den grad slike forhold samvarierer med utdanningsnivå, er det også rimelig at det gir seg utslag i tallet på ferieuker.

Omfanget av fri tid - i dette tilfellet konkretisert ved tallet på ferieuker - angir, som vi har vært inne på før, rammen for den tid den enkelte kan utnytte til feriereiser. Resultatene fra undersøkelsen om arbeidsforhold i 1975, gir klart uttrykk for at omfanget av slik tid er ulikt fordelt blant grupper av yrkesaktive.

4.2. Ferieturaktiviteten i første halvdel av 1970-årene

I Statistisk Sentralbyrås ferieundersøkelser, er ferietur definert (operasjonalisert) som reise med minst 4 netters sammenhengende overnattinger utenfor hjemmet. Det hører med til definisjonen at reisen skal ha helse- og rekreasjonsformål. Dette svarer til definisjoner som er brukt i andre lands undersøkelser og er i samsvar med retningslinjer fra OECD og EF.

Ferieturaktiviteten er i undersøkelsen målt ved tallet på ferieturer og tallet på ferieturdager pr. år. I analysen blir ferieturaktiviteten uttrykt ved andelen av personer som var på ferietur/ikke var på ferietur i løpet av et år, omfanget av ferieturer de reiste på og samlet antall dager de var bortreist i alt på ferietur. (Se kap. 2, avsnitt 2.2, side 28-31.)

Undersøkelsen i 1968 viste at i 39 prosent av husholdningene hadde ingen av husholdningsmedlemmene vært på ferietur. I 43 prosent av husholdningene hadde alle medlemmene vært på ferietur, og i 18 prosent hadde ett eller flere av medlemmene vært på ferietur. Ifølge folke- og boligtellingsen i 1970 var det knappe 1,3 mill. bohusholdninger i Norge høsten 1970.¹⁾ Anslagsvis kan en da regne med at det i ferieåret 1967-68 var en halv million husstander som besto av personer som ikke hadde vært på ferietur. Til sammen hadde bortimot tre kvart million husstander ett eller flere medlemmer som hadde vært på ferietur.

Blant personene som hørte til i de undersøkte husholdningene, hadde ca. halvparten (51 prosent) vært på ferietur. Personer i alle aldersgrupper er da medregnet. Folkemengden pr. 31. desember 1967 var i alt på

1) Folke- og boligteiling 1970, Hefte V, Boligstatistikk.

vel 3,8 mill. personer.¹⁾ På grunnlag av resultatet fra ferieundersøkelsen 1968, vil det si at anslagsvis 1,9 mill. nordmenn var på en eller flere ferieturer i 1967-68. (Tabell 4.3.)

Ferieundersøkelsene i 1970 og 1974 var personundersøkelser og omfattet personer i alderen 15-74 år. I undersøkelsesperioden 1969-70 hadde noe under to tredjedeler (61 prosent) av personene vært på ferietur en eller flere ganger. I perioden 1973-74 hadde andelen økt til om lag tre fjerdedeler (74 prosent). Den reelle økningen var (med 95 prosent sannsynlighet) i størrelsesorden 9,6 - 16,4 prosent. Anslagsvis 1,7 mill. nordmenn (av i alt ca. 2,74 mill. nordmenn i alderen 15-74 år ved utgangen av 1969) var på én eller flere ferieturer i 1969-70. I 1973-74 var det anslagsvis 2,1 mill. nordmenn (av i alt ca. 2,82 mill. ved utgangen av 1973). Etter vanlige beregningsmåter ligger den reelle økningen i tallområdet 260 000-450 000. I tillegg til de tallene som er angitt for 1969-70 og for 1973-74, kommer selvsagt barn og eldre. De faller utenfor de aldersgruppene som var med i disse to undersøkelsene.

Tabell 4.3. Tallet på personer i alt og personer på ferietur. Anslag for 1967-68, 1969-70 og 1973-74 *Persons in all and persons being on holiday. Estimates for 1967-68, 1969-70 and 1973-74*

	Folkemengde <i>Population</i>	Beregnet tall for personer på minst én ferietur siste året <i>Estimated number of persons on one or more holiday trips last year</i>
Ferieundersøkelsen 1968 <i>Holiday Survey 1968</i>		
Personer i alle aldersgrupper ²⁾ <i>Persons in all age groups²⁾ ...</i>	3 802 479 ³⁾	1,9 mill. ²⁾
Ferieundersøkelsen 1970 <i>Holiday Survey 1970</i>		
Personer i alderen 15-74 år <i>Persons 15-74 years</i>	2 738 370 ⁴⁾	1,7 mill.
Ferieundersøkelsen 1974 <i>Holiday Survey 1974</i>		
Personer i alderen 15-74 år <i>Persons 15-74 years</i>	2 815 580 ⁵⁾	2,1 mill.

2) Husholdningsundersøkelse som omfattet alle husholdningsmedlemmer.

3) Folkemengde pr. 31. desember 1967. 4) Folkemengde pr. 31. desember 1969. 5) Folkemengde pr. 31. desember 1973.

2) *Household Survey including all household members.* 3) *Population per 31 December 1967.* 4) *Population per 31 December 1969.* 5) *Population per 31 December 1973.*

1) Folkemengden etter alder 31. desember 1967, NOS A 653.

I slutten av august 1976 stilte Statistisk Sentralbyrå i en intervjuundersøkelse spørsmål om ferieturaktivitet i tiden 14. juni - 22. august 1976. I alt 66 prosent av personene oppgav at de hadde vært på ferietur i dette tidsrommet. Resultatene fra 1970 og 1974 viste at henholdsvis 55 og 66 prosent hadde vært på ferietur i tiden 1. mai til 31. august. Ferieturaktiviteten var både i 1970 og 1974 svært lav i mai og første halvdel av juni, likeså i siste halvdel av august. I og med at undersøkelsen i 1976 gjelder et kortere tidsrom, er det ikke noe som tyder på at ferieturaktiviteten var lavere denne sommeren enn tidligere. Utvalget til undersøkelsen (920 personer) omfattet personer i alderen 15-79 år. Aldersgruppen 75-79 år har lavere andel av personer som var på ferietur enn yngre aldersgrupper, men de utgjør så få av utvalget at de neppe bidrar til å senke den totale prosentandelen særlig mye.

Ved utgangen av 1975 var i alt ca. 2,96 mill. personer i alderen 15-79 år bosatt i Norge. Anslagsvis kan vi da regne med at omkring 2 mill. av disse personene var på ferietur i tidsrommet 14. juni - 22. august 1976. Nedenfor gir vi anslag for antallet personer på sommerferietur i 1970, 1974 og 1976. Tabell 4.4 viser at tallet på voksne personer som var på ferietur om sommeren, økte fra ca. 1,5 mill. i 1970 til om lag 2 mill. personer i midten av 1970-årene.

Sett under ett hadde personer i de aktuelle aldersgruppene ca. 14 ferieturdager i gjennomsnitt i 1970 og 17 i 1974. Overført til den aktuelle folkemengden, vil det si at de til sammen hadde ca. 38 mill. ferieturdager i 1970, og om lag 48 mill. ferieturdager i 1974.

Tabell 4.4. Personer i alt og personer på sommerferietur. Anslag for 1970, 1974 og 1976 *Persons in all and persons being on holiday in summer. Estimates for 1970, 1974 and 1976*

	Folkemengde <i>Population</i>	Tallet på personer på sommerferietur ¹⁾ <i>Number of persons being on holiday in summer¹⁾</i>	
		Anslag <i>Estimate</i>	95 prosent konfidensintervall <i>per cent confidence interval</i>
1970-personer i alderen			
15-74 år 1970 persons			
15-74 years of age	2 738 370 ²⁾	1,5 mill.	1,4 mill.-1.6 mill.
1974-personer i alderen			
15-74 år	2 815 580 ³⁾	1,85 "	1,8 " -1,9 "
1976-personer i alderen			
15-74 år	2 964 120 ⁴⁾	2,0 "	1,8 " -2,1 "

1) For 1970 og 1974 gjelder tallene tidsrommet 1. mai - 31. august. For 1976 gjelder tallene tidsrommet 14. juni - 22. august. 2) Se note 3, tabell 4.3. 3) Se note 4, tabell 4.3. 4) Folkemengden pr. 31. desember 1975.

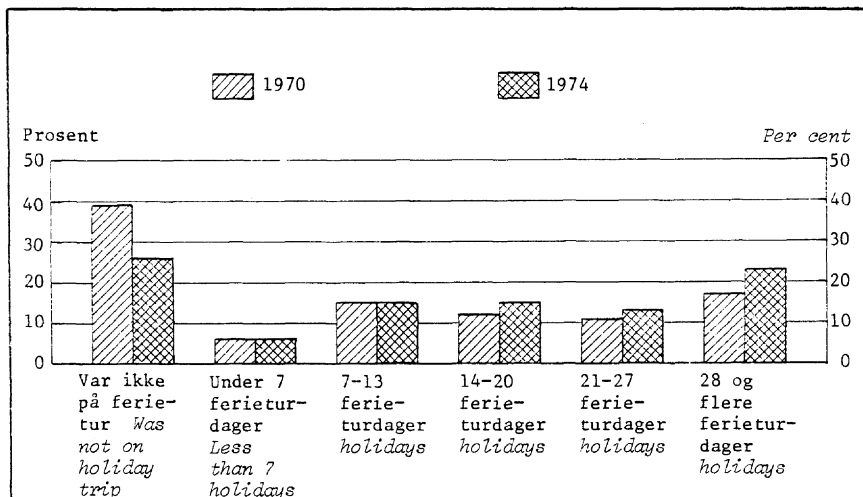
1) For 1970 and 1974 the figures refer to the period 1 May - 31 August. For 1976 they refer to the period 14 June - 22 August. 2) See note 3, table 4.3. 3) See note 4, table 4.3. 4) Population per 31 December 1975.

K i l d e: Ferieundersøkelsene 1970 og 1974, Radio- og fjernsynsundersøkelse juni - august 1976.

Source: Holiday surveys in 1970 and 1974. Radio and Television Survey June - August 1976.

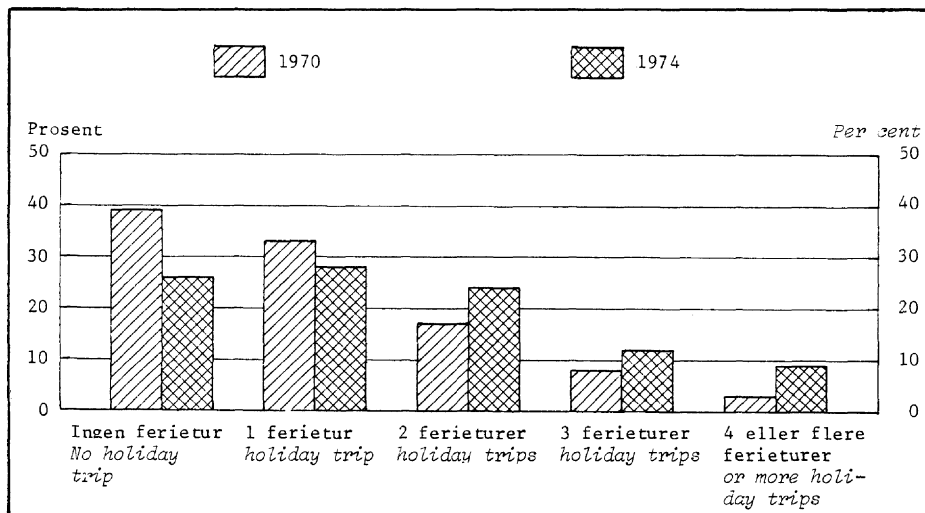
Figur 4.5 viser hvordan personene fordelte seg etter tallet på ferieturdager i hvert av de to undersøkelsesårene. Det går fram at andelen som hadde 14 eller flere ferieturdager var større i 1974 enn i 1970, mens andelen med under 7 og 7-13 ferieturdager var de samme.¹⁾

Figur 4.5. Personer etter tallet på ferieturdager pr. år. Prosent *Persons by number of holidays a year. Per cent*

Av figur 4.6 går det fram at nordmenn gjennomgående reiste på flere ferieturer pr. år i 1973-74 enn i 1969-70.

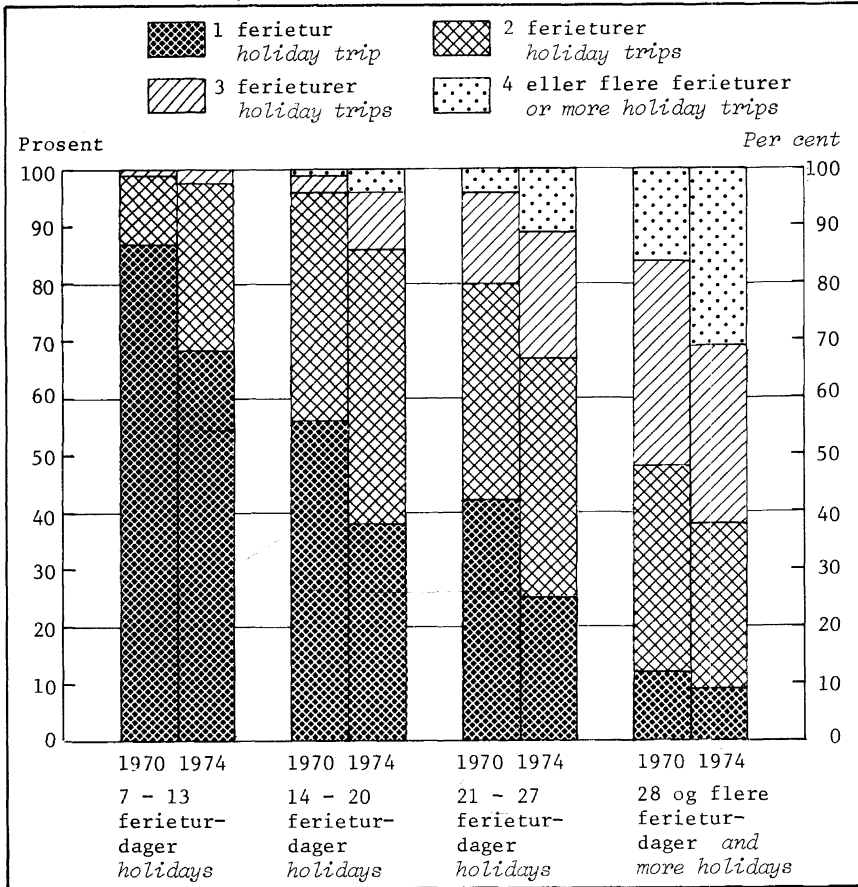
Figur 4.6. Personer etter tallet på ferieturer pr. år. Prosent. *Persons by number of holiday trips a year. Per cent*

1) Vi gjør oppmerksom på at tallene som er oppgitt for andel personer med under 7 ferieturdager og 7-13 ferieturdager i NOS A 732 Ferieundersøkelsen 1974, er feil. Det gjelder både tall for hele undersøkelsesåret og for de enkelte sesongene og skyldes en omgrupperingsfeil som er oppstått under bearbeidingen av materialet. Gjennomsnittstallene er ikke berørt av denne feilen.

I figur 4.7 er de personene som hadde vært på ferietur, delt inn i grupper for tallet på ferieturdager i alt pr. år og fordelt etter tallet på ferieturer. Det går fram av figuren at de som var på ferietur i 1973-74, fordelte ferieturdagene på flere turer enn tilfellet var blant dem som var på ferietur i 1969-70.

Figur 4.7. Personer som var på ferietur i grupper for tallet på ferieturdager pr. år¹⁾, etter tallet på ferieturer. Prosent
Holiday-makers in groups for number of holidays a year, by number of holiday trips. Per cent

- 1) Personer med mindre enn 7 ferieturdager kan ikke pr. definisjon ha vært på mer enn én ferietur. Det er imidlertid registrert om personene var på én, to, tre eller flere ferieturer om sommeren, mens tallet på ferieturdager bare er registrert for de to lengste av disse. Det kan derfor forekomme noen uregelmessigheter mellom tallet på ferieturdager og tallet på ferieturer i enkelte kategorier.
- 1) Persons having less than 7 holidays did not have more than one holiday trip. It is, however, registered if the persons had one, two, three or more holiday trips in summer, while the number of holidays is registered for the two longest of these trips. It may therefore be some irregularities between the number of holidays and the number of holiday trips in some categories.

Tabell 4.5 gir en oversikt over norske husholdningers utgifter til forskjellige varer og tjenester i 1958, 1967 og 1973. Oppgavene er hentet fra forbruksundersøkelsene. De gir ikke direkte oppgaver over utgifter til feriereiser, men resultatene antyder likevel viktige sider ved forbruksutviklingen i 1960- og -70-årene: Husholdningens utgiftsandel til reiser, transport, fritidssysler og utdanning, har økt jamnt fra 1958 og fram til 1973, mens andelen som er brukt til mat og klær har gått ned.

Tabell 4.5. Forbruksutgift pr. husholdning pr. år i løpende priser.
Budsjettandeler *Consumption expenditure per household per year in current prices*

Vare- og tjenestegruppe <i>Commodity and service group</i>	1958		1967		1973	
	Kroner	Pro-sent Per cent	Kroner	Pro-sent	Kroner	Pro-sent
Forbruksutgift i alt <i>Consumption expenditure, total</i>	11 087,82	100,0	20 999,59	100,0	36 832,25	100,0
Matvarer <i>Food</i>	4 417,56	39,9	6 208,26	29,6	8 823,47	24,0
Drikkevarer og tobakk <i>Beverages and tobacco</i>	445,30	4,0	857,15	4,1	1 813,14	4,9
Klær og skotøy <i>Clothing and footwear</i> ...	1 448,38	13,1	2 585,93	12,3	3 881,35	10,5
Bolig, lys og brensel <i>Rent, fuel and power</i>	1 512,55	13,6	2 454,54	11,7	4 745,57	12,9
Møbler og husholdningsartikler <i>Furniture and household equipment</i>	921,66	8,3	2 020,01	9,6	3 446,89	9,4
Helsepleie <i>Medical care</i>	207,24	1,9	403,04	1,9	849,54	2,3
Reiser og transport <i>Transport</i>	746,72	6,7	3 312,67	15,8	7 181,39	19,5
Fritidssysler og utdanning <i>Recreation and education</i> .	722,29	6,5	1 742,15	8,3	3 584,87	9,7
Andre varer og tjenester <i>Other goods and services</i> .	666,12	6,0	1 415,84	6,7	2 506,02	6,8

K i l d e: Artikler nr. 102, Levestandard for private husholdninger, Oslo 1977.

Source: Articles no. 102, Standard of Living for Private Households.

Resultatene fra ferieundersøkelsene tyder også på at ferietur-aktiviteten økte fra 1969-70 til 1973-74 for personer som på disse tidspunktene befant seg på omtrent samme inntektsnivå. (Se kapittel 8, avsnitt 8.3.) Vi antar at dette er et uttrykk for at ferieturvirkomheten blir prioritert høyere blant folk flest i dag enn tilfellet var tidligere.

Det er hevdet at metningspunktet for andelen som reiser på ferietur i løpet av et år, antakelig ligger omkring 80 prosent av et lands befolkning.¹⁾ Når en nærmer seg dette nivået, vil ekspansjonen i reisevirksomheten først og fremst være utslag av en større reiseintensitet blant dem som allerede har vært på én ferietur. Imidlertid må disse spørsmålene ses i sammenheng med hvordan og i hvilken grad forholdene blir lagt til rette for reisevirksomhet blant ulike grupper i befolkningen. Det gjelder eksempelvis personer som av helsemessige eller økonomiske grunner har vanskelig for å komme seg på ferietur.

Resultater fra ferieundersøkelsene som er gjengitt i tabell 4.6, viser at tallet på ferieturer pr. 100 nordmenn i alderen 15-74 år økte fra 106 ferieturer i 1969-70 til 154 i 1973-74. Det gjennomsnittlige tallet på ferieturer blant personer som var på minst én ferietur i løpet av undersøkelsesåret, var 1,72 i 1969-70 og 2,08 i 1973-74. Omfanget av ferieturvirkomheten målt i tallet på ferieturer, økte dermed fra om lag 2,9 mill. ferieturer i 1969-70 til om lag 4,3 mill. ferieturer i 1973-74.

Tabell 4.6. Ferieturer blant nordmenn (15-74 år). Anslag for 1969-70 og 1973-74 *Holiday trips made by Norwegians (15-74 years). Estimates for 1969-70 and 1973-74*

	Tallet på ferieturer i alt pr. 100 personer <i>Number of holiday trips in total per 100 persons</i>	Ferieturer pr. person på ferietur i løpet av året <i>Holiday trips per person being on holiday in the year</i>	Beregnet tall på ferieturer i alt <i>Estimated number of holiday trips made by Norwegians 15-74 years of age</i>
1969-70	106	1,72	2,9 mill.
1973-74	154	2,08	4,3 mill.

1) Schmidhauser, H. - Travel Propensity and Travel Frequency. I Burkart og Medlik, 1975, side 55.

Tabell 4.7 viser for et utvalg av land, andelen av personer som var på ferietur bestemte år. Selv om det på grunn av ulikheter i undersøkelsesopplegg, utvalg mv. er vanskelig å foreta noen direkte sammenlikninger, tyder resultatene på

- a) at andelen av personer på ferietur i løpet av et år (etter 1970) var om lag 50 prosent eller mer av befolkningen (i vestlige land)
- b) at Norge i 1970-årene har hatt en høy andel av personer som reiste på ferietur i forhold til de andre landene vi har tatt med tall for.

Det er vanskelig å si noe sikkert om hva ulikhetene mellom landene kan skyldes. Delvis kan det bero på forskjeller i den offentlig regulerte rammen for omfanget av frí tid blant yrkesaktive. Delvis kan det ha med behov og vaner å gjøre. Eksempelvis er det store variasjoner i klimatiske forhold. Vaner i tilknytning til friluftsliv, hytteliv mv., kommer muligens spesielt til uttrykk i nordmenns ferieturaktivitet. Vi har forholdsvis rikelig tilgang til natur- og grøntområder, både rundt større og mindre byer og tettsteder. Det er også mulig at utbredelsen av slektsbesøk kan variere en del mellom landene. I Norge er blant annet det generelle velstandsnivået også høyt i forhold til enkelte andre land. For Norges del kan dette bety mye, fordi de store folkegruppene er trukket inn i ferieturaktiviteten.

Tabell 4.7. Andelen av personer i et utvalg av land, som var på ferietur i løpet av et bestemt år. Prosent *The percentage of persons in different countries, being holiday-makers in particular years*

Land <i>Country</i>		Andel av befolkningen som hadde vært på ferietur <i>Percentage being holiday-makers</i>
Norge <i>Norway</i>	1970	61 prosent av personer i alderen 15-74 år <i>per cent of persons 15-74 years</i>
Norge	1974	74 prosent av personer i alderen 15-74 år
Danmark <i>Denmark</i>	1972	51 prosent av personer over 15 år <i>per cent of persons 15 years or more</i>
Vest-Tyskland <i>West Germany</i>	1973	50 prosent av personer 14 år og eldre <i>per cent of persons 14 years or more</i>
	1974	53 prosent av personer 14 år og eldre
	1975	48 prosent av personer 14 år og eldre
England <i>England</i>	1973	63 prosent av den voksne bofaste be- folkningen <i>per cent of the adult, settled population</i>
	1974	62 prosent av den voksne bofaste be- folkningen
Frankrike <i>France</i>	1973-74	50 prosent av hele befolkningen <i>per cent of the whole population</i>
Nederland <i>Holland</i>	1973	50 prosent av hele befolkningen
	1974	51 prosent av hele befolkningen
Canada <i>Canada</i>	1972	58 prosent av den voksne befolkningen <i>per cent of the adult population</i>
	1973	56 prosent av den voksne befolkningen

K i l d e r: *Sources:* Tourism Policy and International Tourism in OECD Member Countries, Paris 1975, Statistisches Jahrbuch 1978.

5. FERIETURER SOM REKREASJONSAKTIVITET. EN TEORETISK BETRAKTNINGSMÅTE¹⁾

5.1. Nærmere om begrepsbruken

I den statistiske analysen finner vi det formålstjenlig å skille på begrepene ferieaktivitet og ferieturaktivitet. Ferieturaktivitet er en form for fritidsutfoldelse (rekreasjon) som består i å reise på ferietur. Ferieaktivitet er et begrep vi ønsker å gi et noe videre meningsinnhold.

Begrepet ferieaktivitet skal omfatte også fritidsutfoldelse i løpet av friperioder som tilbringes hjemme. Slik vi tenker oss begrepene, er ferieturaktivitet én av flere former for ferieaktiviteter, som igjen er en form for fritidsutfoldelse eller rekreasjonsaktivitet. I ferieundersøkelsene er det ferieturaktiviteten som er registrert.

I seinere undersøkelser kan det være en fordel å få samlet inn flere oppgaver om dem som tilbringer ferietiden hjemme. Det vil gi muligheter til å belyse flere sider ved den fritidsutfoldelsen som skjer over lengre friperioder på og utenfor hjemstedene. Det er ikke uten videre noen grunn til å anta at reisevirksomhet utenfor hjemstedet i ferietiden, kvalitetsmessig er en bedre og mer tilfredsstillende form for fritidsutfoldelse enn den virksomheten som foregår eller kan foregå på hjemstedet.

I utgangspunktet vil vi imidlertid regne det å reise på ferietur som et gode. Spørsmålet om hvordan denne muligheten er fordelt i befolkningen er derfor viktig, sosialt sett. Dersom vi finner store forskjeller mellom ulike befolkningsgrupper når det gjelder deltaking i ferieturvirksomheten, er det nærliggende å stille spørsmål om hva det kan skyldes.

Nedenfor vil vi se nærmere på hvilke forhold som kan tenkes å virke inn på folks fritidsutfoldelse eller rekreasjonsaktivitet reint generelt. I forbindelse med den statistiske analysen, vil vi imidlertid knytte disse synspunktene til spørsmål om ferieturaktivitet spesielt.

5.2. En forklaringsmodell for variasjoner i fritidsutfoldelse/rekreasjonsaktivitet

Det kan selvsagt være ulike måter å nærme seg spørsmålet om forskjeller i folks måte å bruke fri (ledig) tid på. Vi har valgt å ta utgangspunkt i spørsmål om individuelle ønsker og tilgang på ulike ressurser. Hvilke forhold kan en ut fra dette tenke seg er viktige?

1) Universitetslektor Knud Knudsen har gitt verdifulle kommentarer og faglig bistand ved drøftingene av teoretiske spørsmål og betraktningsmåter. Dette gjelder også i stor utstrekning stoffet som er presentert i kapittel 2.

Forsøk på å forklare forskjeller i fritidsutfoldelse ut fra behov, ønsker, motivasjon, sosiale forventninger, sosialt press, levemåte, tilgang på ressurser mv., vil lett bli innfløkt og spekulativt. Det er imidlertid viktig å ha et bestemt utgangspunkt for å få et noenlunde ordnet og systematisk overblikk over de sammenhengene vi ønsker å undersøke.

Det faller naturlig å se problematikken omkring fritidsutfoldelse i sammenheng med folks generelle livssituasjon. I første rekke kan det da være nærliggende å spørre hvilke forhold det er som preger deres omgivelser, fysisk og sosialt; hvor og hvordan bor de, hvem og hvor mange lever de sammen med, har de nære slektninger på bostedet osv. Videre kan det være aktuelt å få nærmere kjennskap til gitte (tilskrevne eller tildelte) egenskaper som kjønn og alder. Helse og rørlighet kan på den ene siden være en gitt egenskap. På den andre siden kan det også mer eller mindre være en oppnådd egenskap på linje med f.eks. utdanning og yrke. I alle tilfeller vil helse/rørlighet kunne ha avgjørende betydning for deltaking i ulike former for fritidsbeskjeftigelse.

Oppnådde egenskaper av forskjellige slag mener vi i mange tilfeller kan forklare mye av variasjonen i folks atferd. I forbindelse med fritidsutfoldelse er det f.eks. rimelig å tro at både utdanning, inntekts- og yrkesforhold kan ha mye å si. Det samme gjelder slike ting som å eie eller disponere fritidsgoder (hytte, bil mv.). Folks holdninger og innstilling til å delta i ulike former for fritidsutfoldelse, vil selvsagt også være viktig. På bakgrunn av en gitt ramme når det gjelder muligheter til å delta, er det klart at den enkeltes innstilling betyr mye for hva slags aktiviteter han eller hun deltar i.

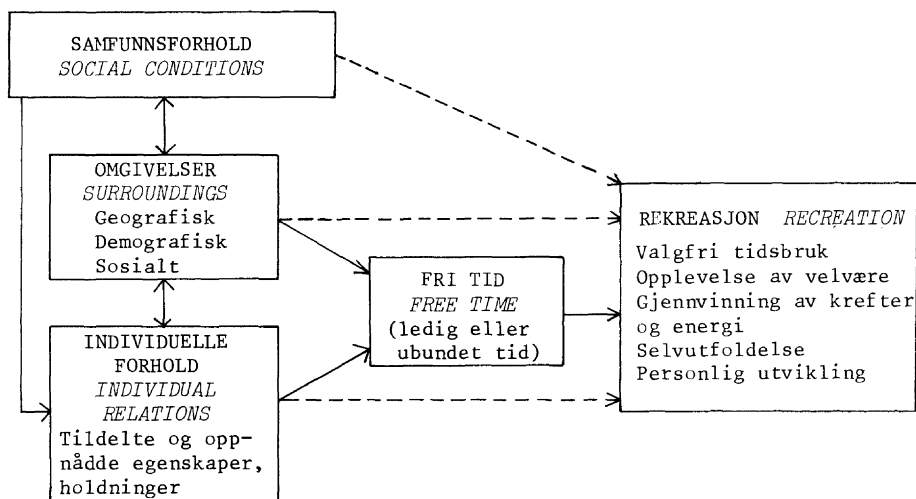
Som vi har vært inne på, kan det selvsagt diskuteres hvordan vi i konkrete tilfeller skal eller bør dele inn ulike kjennemerker ved dem vi undersøker. Helse/rørlighet har vi nevnt som et tvetydig kjennemerke, det kan være gitt i noen tilfeller og oppnådd i andre. Det samme kan vi si om boligtype. Inndelingen og valget av mulige forklaringsvariable vil med andre ord være et resultat av en mer eller mindre skjønnsmessig vurdering.

Som teoretisk utgangspunkt for forklaring av variasjoner i fritidsutfoldelse, har vi ut fra dette konsentrert oss om fire hovedgrupper av kjennemerker ved personene. Det er kjennemerker som

- 1) karakteriserer personenes omgivelser
- 2) er "gitte", dvs. tilskrevne
- 3) karakteriserer det personene har oppnådd/ervert seg ved egen innsats eller på grunn av sosial posisjon mv.
- 4) karakteriserer personenes holdning/innstilling til ulike former for fritidsutfoldelse.

Figur 5.1 viser hvordan vi i grove trekk tenker oss årsakssammenhenger mellom ulike samfunnsmessige og individuelle forhold og deltaking i fritidsutfoldelse. Sammenhengen og samspillet mellom variablene følger selvsagt ikke dette enkle skjematiske mønsteret i virkeligheten. Men vi finner det hensiktsmessig å basere analysen på en forenklet oversikt.

Figur 5.1. En forklaringsmodell for variasjoner i fritidsutfoldelse/rekreasjonsaktivitet *A model for explaining variations in leisure/recreation activity*

Modellen omfatter fri tid som et vesentlig mellomliggende ledd i forhold til begrepet rekreasjon. I vår framstilling bruker vi en vid definisjon på fri tid (se kap. 2, 2.2). For mange formål kan det imidlertid være aktuelt å gi begrepet en strammere definisjon (f.eks. ledig eller ubundet tid i forhold til flere gjøremål enn inntektsgivende arbeid). Dette vil avhenge av hvilke former for rekreasjon eller fritidsutfoldelse vi ønsker å studere; hvilke sider ved folks fritidsbruk det er spørsmål om. Husmødre og -fedre kan reise på ferietur og fortsatt være bundet til sine

daglige gjøremål. Det kan også være tilfelle for enkelte andre yrkesutøvere. Skal vi studere mer kvalitative sider ved ferie- og rekreasjonsaktivitet, er det også nødvendig å få skilt ut (definert) fri tid ved hjelp av kriterier som er meningsfulle i forhold til dette.

Omfanget av fri tid bestemmer i hvilken grad den enkelte kan delta i rekreasjonsaktiviteter og rammen for typene av aktiviteter som er aktuelle. I modellen har vi antydnet muligheten for å se bort fra denne forutsetningen (fri tid) ved å bruke stiplede linjer mellom andre bakgrunnsforhold og den avhengige variabelen rekreasjon(aktivitet). Vi studerer da variasjonene i rekreasjonsformer (f.eks. ferieturer) direkte ut fra andre kjennemerker - uten å trekke inn tilgangen på fri tid.

I denne analysen gjør vi nettopp dette. I stor utstrekning har vi ikke tatt hensyn til omfanget eller mulighetene for fri tid. Slik fri tider operasjonalisert i ferieundersøkelsene har vi funnet det formålstjenlig å se bort fra denne faktoren. Vi mener ellers at det er vesentlig å skille klart mellom omfanget av tilgjengelig tid (målt i tidsintervaller) og selve bruken av denne tiden (målt i tid brukt til bestemte gjøremål). Det er ikke uvanlig i tidsbrukanalyser å definere omfanget av tiden ved å summeretallet på tidsenheter som er brukt til bestemte gjøremål, uten å ta hensyn til formålet med å gjøre dem. En slik tilnærmingssmåte kan lett tilsløre forholdet mellom typer av tilgjengelig tid og hva den brukes til, mer enn den bidrar til å forklare det.

For å knytte modellen til den statistiske analysen vi skal foreta, vil vi nedenfor diskutere ferieturaktivitet som én spesiell form for ferieaktivitet. Det betyr blant annet at vi vil konsentrere oss om eventuelle forklaringsvariable med særskilt tanke på variasjoner i deltaking og grad av ferieturaktivitet.

Analysen tar utgangspunkt i at deltaking i ferieturer er et gode som folk flest forsøker å oppnå. Vi antar at dette, som mange andre goder i et samfunn, også er ulikt fordelt i befolkningen. Spørsmålet om blant annet økonomiske ressurser er ut fra dette sentralt, selv om behov og ønsker også må antas å være viktige. Noen vil utnytte all den tid og anledning de har til å reise bort når de har fri, uansett årstid. Andre reiser bort i enkelte eller deler av sine friperioder, mens atter andre sjelden eller aldri reiser bort verken på ferietur eller kortere turer. En del av denne forskjellen skyldes uten tvil ulik tilgang på ressurser som f.eks. penger, mens noe skyldes ulikheter i behov og ønskemål.

Teorier om folks behov for rekreasjon bør for øvrig ta hensyn til at ferieturaktivitet bare er én av flere mulige måter å bruke fri tid på.

En kan ikke uten videre gå ut fra at denne måten å bruke fri tid på f.eks. har større rekreasjonsverdi enn andre måter. Her spiller det i høy grad inn hva slags form for ferietur det er snakk om, og hva slags form for daglig liv en kan ha ved å disponere fri tid til gjøremål i hjemmet eller på hjemstedet. Dagsturer og korte overnattingsturer kombinert med opphold i hjemmet under en lengre friperiode, kan tenkes å være en bedre form for rekreasjon for mange enn f.eks. en strevsom rundreise. På den andre siden er det noen som lider ved å bli igjen i ferietomme byer og bomiljøer. Andre kan oppleve det som en befrielse. Slike sider ved ferieturaktivitet og rekreasjon hører med i en større teoretisk sammenheng om ferie og fritid. Vi kommer imidlertid lite inn på disse spørsmålene her.

Teoretisk sett tar vi det for gitt at utviklingen på ulike felt i samfunnet som helhet har skapt, ikke bare større og bedre muligheter for ferieturvirkosomhet, men også større behov. Denne utviklingen forsøkte vi å gi et bilde av i kapitlene 3 og 4. Dette er også utgangspunktet for den teoretiske skissen som er framstilt i figur 5.1.

I et gitt samfunn vil det være mange forhold som på ulike måter bidrar til variasjoner i enkeltpersoners valgmuligheter og handlemåter. Vi vil i diskusjonen nedenfor følge den skjematiske modellen som er skissert i figur 5.1, og drøfte hvilke variasjoner i ferieturaktiviteten vi kan forvente ut fra bestemte egenskaper eller kjennemerker ved personene.

1. Omgivelsene. Folks behov eller ønsker om å reise bort vil ofte henge sammen med forholdene i nærmiljøet og mulighetene for sosial kontakt med andre mennesker. Mange føler at de trenger miljøforandring og søker rekreasjonsmuligheter utenfor bostedet. Det er rimelig å anta at ønsker om å komme seg bort når en har fri, først og fremst gjelder folk som er bosatt i tett befolkede områder. Disse boområdene er ofte belastet med luftforurensninger og støypenger. Og selv om folk bor tett innpå hverandre, lever de sosialt sett ofte isolert. Et særpreg ved større byer og mange tettsteder er at andelen av tilflyttere er stor. De har ofte få eller ingen nære slektninger bosatt i nærheten. Dette skaper i seg selv behov for å reise, blant annet for å besøke slekt og venner på steder de har flyttet fra.

I lengre friperioder er det derfor naturlig at folk, særlig fra tettstedene, søker rekreasjon og avkopling ved å reise bort. For de flestes vedkommende vil slike friperioder falle sammen i tid, og svært mange reiser bort samtidig. Resultatet blir et boområde som er mer eller mindre folketomt. For mange kan det naturligvis være problematisk å bli igjen i et bomiljø som er fattig på begivenheter og vanlig sosial og dagligdags virksomhet. Denne situasjonen kan være spesielt vanskelig og lite ønskelig for eldre og uføre, barn og skoleungdom. Forventninger og visshet om at de fleste andre reiser bort, forsterker ofte ønskene om å reise bort sammen med de andre.

Folk i spredtbygde områder opplever kanskje ikke behovet for å reise bort like intenst som folk ofte gjør i tettbygde områder. Selv om kravene til avkopling kanskje går i andre baner, vil det i mange tilfeller ha en del å si at de bor i områder som folk fra tettstedene søker til som rekreasjonsområder. En annen side av spørsmålet er de reelle mulighetene som foreligger. I byer og tettsteder kan folk i større grad velge blant varierte og rimelige reisetilbud. Kommunikasjonsmulighetene er bedre, det er ofte lettere tilgang til ulike typer av offentlige transportmidler.

Ut fra dette vil vi anta at type bosted, boligform og familiære eller slektskapsmessige forhold vil virke inn på deltaking og grad av ferieturaktivitet.

2. Tilskrevne eller tildelte egenskaper. Det er nærliggende å trekke inn kjennemerker som kjønn og alder når en vil forklare forskjeller i folks handlemåter. En skulle tro at dette også kan gjelde spørsmål om ferie og rekreasjon.

En viktig forskjell mellom kvinner og menn i denne sammenhengen, gjelder selvsagt forholdet til arbeidsmarkedet. Gifte kvinner uten inntektsgivende arbeid kan i større utstrekning enn menn som er i arbeid, reise bort, f.eks. med små barn, barn som har skolefri o.l. Det er rimelig at de som har egne landsteder, hytter og liknende, utnytter mulighetene til miljøforandring. Gressenkemenn er kanskje mer omtalt enn det tallmessig er grunn til, men fenomenet er godt kjent fra ferievesongene.

Generelt er det også nærliggende å tro at kvinner oftere enn menn f.eks. reiser på slektsbesøk, gjerne kombinert med rekreasjonsformål. Derfor vil vi anta at kvinner som ikke er tids- og stedsbundet til et arbeid, under ellers like økonomiske forhold, nytter mer tid enn menn til private reiser. Dette er forhold som peker i retning av at ferieturaktiviteten blant kvinner i visse tilfeller kan være høyere enn blant menn.

Ut fra dagens forhold er det også rimelig å forvente at yngre reiser mer enn eldre. Dette henger blant annet sammen med forskjeller i opplæring og vaner under oppveksten. I våre dager er reisevirksomhet blitt en vanlig foreteelse som i høy grad omfatter barna. I tillegg til forskjeller på dette punktet, har yngre mennesker oftere fordel av god helse og rørlighet. Helse- og rørlighetsproblemer vil i seg selv virke hindrende for en variert og omfattende reisevirksomhet. Det gjelder selvsagt både yngre og eldre, men problemet er naturlig nok vanligere blant de eldre. På den ene siden bidrar dette til å begrense de alternative mulighetene blant eldre til å reise. På den andre siden fører det kanskje med seg så store krav til omstilling og bruk av fysiske og mentale krefter, at selve motiveringen til å reise forsvinner. De som er unge i dag har ikke

bare fått utviklet reisevaner i sterkere grad enn eldre. Gjennom deltaking i ung alder har de også kunnet skaffe seg reiseerfaring, som vi tror er en vesentlig ressurs i sammenheng med privat reisevirksomhet. Det er ikke urimelig at vi med bakgrunn i bredere reiseerfaring etter hvert vil få en utjamning i ferieturaktiviteten blant yngre og eldre. Ut fra dagens situasjon er det imidlertid rimelig å forvente en lavere reiseaktivitet blant eldre som gruppe, enn blant yngre.

3. Oppnådde egenskaper, tilgang på goder. Ønsker om å reise kan i mange tilfeller føres tilbake til generelle forhold i forbindelse med utdanning og yrke. De reelle mulighetene til reiseaktivitet vil i stor utstrekning være konkret knyttet til inntektsforhold og tilgang på fri tid.

Det vi oppnår eller erverver oss av utdanning, yrkesposisjoner, inntekt mv., oppnår vi ikke uavhengig av hverandre. Utdanningen vil langt på vei bestemme hva slags yrker og stillinger som er reelle muligheter for den enkelte. Dette vil i sin tur påvirke inntektene og fordelingen av ulemper og fordeler som ellers knytter seg til bestemte yrker og arbeidssituasjoner. Høy utdanning fører normalt til yrker som gir god inntekt. Høy utdanning fører ofte også til yrker vi antar gir forholdsvis gode og fleksible muligheter for tilgang på fri tid. Utdanningsnivået vil derfor langt på vei bestemme tilgangen på økonomiske ressurser, som er viktige for den enkeltes muligheter til å reise på private turer.

I tillegg til å bedre ressurs situasjonen, vil vi anta at utdanning som motiveringsfaktor, også er viktig for omfanget og graden av ferieturaktivitet. Dersom høy utdanning øker motivasjonen for å reise, gir den i tillegg også yrkesutøvere tilgang på ressurser som gjør det mulig å realisere reiseønsker i høyere grad enn tilfellet ville vært ellers.

For personer uten inntektsgivende arbeid vil ikke utdanningen i seg selv bety noe for tilgangen på økonomiske ressurser. Den vil f.eks. ikke være direkte knyttet verken til egen inntekt eller til omfanget av fri tid. Som motiverende faktor kan utdanning derimot være svært viktig.

Husholdningsinntekten vil trolig i stor grad fastsette rammene for reisevirksomheten enten utdanningsnivået er høyt eller lavt. Personer uten inntektsgivende arbeid har tilgang påfri tid som i seg selv åpner reisemulighetene. Det er ikke urimelig å tro at personer med høy utdanning vil utnytte denne situasjonen mer enn andre. Det er heller ikke urimelig å regne med at hjemmeværende personer med god økonomi lettere følger opp sine reiseønsker, og utnytter tilgjengelig tid til reiseaktivitet i større grad enn dem som har dårligere økonomi.

Tilgang på fritidsgoder som hytte og personbil mv., vil normalt bety mye for mulighetene og eventuelt motiveringen til å reise på tur. Anskaffelsen av slike goder vil i de fleste tilfelle ha sammenheng med økonomiske forhold i husholdningene. Hele spillerommet for hva en husholdning kan anskaffe seg av fritidsgoder er imidlertid ikke gitt uten videre, i og med den økonomiske situasjonen. For enkelte er f.eks. ønske om et eget fritidshus så sterkt, at de på tross av heller beskjedne inntekter realiserer sine ønskemål ved å utnytte alt de har av ressurser. I tillegg til penger kan det være snakk om å nytte egen tid og arbeidskraft. Egne kunnskaper og ulike former for hjelp fra slekt, venner mv., er kanskje ikke minst viktig for mange. For andre kan slike anskaffelser få mer preg av å være pengeplassering. I de fleste tilfeller vil det være naturlig å anta at det er et visst samspill mellom behov og ønsker om fritidsbeskjeftigelse og bruk av penger til anskaffelse av fritidsgoder. Noen oppnår for øvrig å få fritidshus i arv, og noen kan dekke et eventuelt bruksbehov ved å disponere fritidshus som andre eier.

Ut fra betraktninger vi kan gjøre oss omkring disse spørsmålene, regner vi med at tilgangen til fritidsgoder (først og fremst fritidshus) påvirker omfanget og graden av ferieturaktiviteten. Vi antar at en del av variasjonene i ferieturaktiviteten kan være et direkte utslag av forskjeller i eie og disponering av fritidsgoder.

4. Holdninger, reiseønsker. Vi går ut fra at folks handlemåte stort sett blir påvirket av deres egne ønsker om å reise eller ikke reise bort på ferietur. Noen reiser selvsagt mer eller mindre mot sine egne ønsker, mens andre på sin side ikke kan reise selv om de ønsker det. Det kan kanskje virke som en selvfølge at de som ønsker å reise, reiser mer enn de som ikke ønsker å reise. Men som vi allerede har antydnet, er det en del som av ulike grunner ikke får realisert ønskene sine. I denne forbindelse mener vi det har interesse å spørre i hvilken grad ønsker kan bidra til å forklare variasjoner i ferieturaktiviteten. Har selve holdningen til det å reise på ferietur noen forklaringseffekt som ikke kommer til uttrykk gjennom andre kjennemerker?

5.3. Bruk av modellen på det foreliggende datamaterialet

5.3.1. Modell og data

Slik vi har skissert modellen i figur 5.1, gir den muligheter for å trekke inn forskjellige variable knyttet til sosiale og individuelle forhold. Modellen er generell og utarbeidd med tanke på analyser av ulike former for fritidsbruk eller rekreasjonsaktivitet. Valg av variable vil avhenge av hva slags form(er) for fritidsutfoldelse vi ønsker å analysere.

I det foregående kapitte lavsnittet omtalte vi variable som kan være aktuelle i en analyse av ferieturaktivitet. Nedenfor vil vi gi en oversikt over hvilke av disse variablene vi har empiriske mål på i vårt datamateriale. De målene som er brukt kan bare betraktes som svært grove uttrykk for mer grunnleggende årsaksfaktorer som er drøftet foran. I den forstand foreligger det klare begrensninger i det datamaterialet vi har til rådighet.

Vi tar likevel sikte på å bruke modellen i forbindelse med analysen av det aktuelle datamaterialet. Ved eventuelle nye undersøkelser bør en prøve å hente inn data som eventuelt er bedre egnet til å belyse viktige problemstillinger innenfor rammen av den teoretiske modellen, eventuelt en modell som er modifisert ut fra resultatene av den empiriske analysen.

5.3.2. Uavhengige variable¹⁾

Omgivelser. I ferieundersøkelsene er det gitt opplysninger om hvilken landsdel eller handelsfelt intervjupersonene bodde i, type natur på bostedet og om bostedet var tettbygd eller spredtbygd. Det er dessuten gitt opplysninger om mulighetene for å drive friluftsliv, idrett og mosjon på hjemstedet og avstanden til ulike friluftsområder og idretts-/mosjonsanlegg. Det er videre gitt opplysninger om hvilken hustype personene bodde i, størrelsen på husholdningen, ekteskapelig status, om de hadde hjemmeboende barn, alderen på barna og antallet. Vi har derimot ingen opplysninger om det sosiale miljøet ellers, f.eks. om nære slektninger bodde nært eller langt unna. Vi vet heller ikke noe om situasjonen når det gjelder venne- og bekjentskapskrets. Det kunne også ha vært av interesse å kjenne nærmere til forholdene med hensyn til grøntarealer, trafikk- og forurensningsproblemer mv. Opplysninger av denne typen ville være interessante dersom en ønsket å etterprøve spesielle hypoteser om sammenhengen mellom bomiljøet og etterspørselen etter, eller omfanget av, rekreasjons- og besøksreiser.

Inndelingen i landsdeler og handelsfelt er i ferieundersøkelsene basert på opplysninger om kommune- eller utvalgsområdenummer. Inndelingen i landsdeler er foretatt bare på 1974-materialet. Type natur på bostedet er operasjonalisert ved følgende kjennemerker:

Større byer	: Byer med minst 20 000 innbyggere
Kystområder	: Områder som ligger mindre enn 3 km fra sjøen (saltvann)
Fjellområder	: Område som ligger over eller i umiddelbar nærhet av tregrensa
I skogstrakter	: Områder (mer enn 3 km fra sjøen) med sammenhengende skog over store arealer
Innlandet ellers:	Alle øvrige områder/naturtyper

1) Se også spørreskjema, vedlegg 1 i NOS A 451 Ferieundersøkelse 1970 og NOS A 732 Ferieundersøkelsen 1974.

Inndelingen i bostedsstrøk bygger på resultater fra folke- og boligtellingsene i 1960 og 1970, med utgangspunkt i tellingskretser. Hver tellingskrets er etter nærmere spesifikasjon klassifisert enten som spredt- eller tettbygd.¹⁾ For begge undersøkelsene (1970 og 1974) er det ut fra kommune-/utvalgsområdenr. avledet om bostedet var

Oslo, Bergen, Trondheim

Tettbygd ellers

Spredtbygd

For 1974-undersøkelsen har vi avledet en noe mer detaljert inndeling som bygger på folkemengden i utvalgsområdene:

Tettbygd, over 50 000 innbyggere

Tettbygd, 10 000 - 50 000 innbyggere

Tettbygd, under 10 000 innbyggere

Spredtbygd

Opplysninger om muligheter for å drive friluftsliv, idrett og mosjon på hjemstedet er basert på intervjupersonenes subjektive vurdering. Svaralternativene var

Svært gode

Ganske bra

Nokså dårlige

Svaralternativene for avstand til ulike friluftsområder, idretts- og mosjonsanlegg var prekodete intervaller: Under 1 km, 1-2, 3-5, 6-9, 10-15, 16-25, 26 km og over. Hustype var klassifisert på følgende måte:

Våningshus på gårdsbruk

Frittliggende enebolig

Enebolig i kjede, rekke, atrium, vertikaltdelt tomannsbolig²⁾

To- til firemannsbolig, horisontalt delt

Hus med 5 eller flere leiligheter (ikke rekke/kjedehus)³⁾

Andre hustyper

Husholdningsstørrelse er angitt ved tallet på medlemmer i husholdningen.

(Til husholdningen ble regnet personer som bodde sammen og som spiste minst ett daglig måltid sammen. Leieboere ble ikke medregnet.)

Ekteskapelig status er angitt ved betegnelsene: Ugift, gift, tidligere gift.

Ugifte ble ikke stilt spørsmål om de hadde hjemmeboende barn. For gifte og tidligere gifte ble antall hjemmeboende barn registrert, likeså hvilke aldersgrupper barna tilhørte. Spørsmålet om antall barn hadde 5 svaralternativer, fra ingen til 4 eller flere barn. I spørsmålet om barnas

1) Se NOS A 732 Ferieundersøkelsen 1974. 2) I 1970-undersøkelsen var denne gruppen slått sammen med den neste. 3) I 1970-undersøkelsen var svaralternativet: Boligblokk.

alder, registrerte vi om barnet eller barna var i noen av aldersgruppene:

Under 7 år

7-14 år

15 år og eldre

Tilskrevne egenskaper. De variablene som er tatt med i denne gruppen er kjønn, alder og helse/rørlighet. Alder er i undersøkelsene registrert ved fødselsår, og ut fra dette er det avledet aldersgrupper. Som indikator på helse/rørlighet kan vi nytte opplysninger fra undersøkelsene om evnen til å gå i trapper, gå tur i raskt tempo og løpe. Svarene på de spørsmålene som ble stilt er gruppert i et samlet mål på rørlighet:

Normal rørlighet

Nedsatt rørlighet

Hindret rørlighet

Svært hindret rørlighet

Vi antar at dette målet er en forholdsvis bra indikasjon på rørlighets-evnen, dvs. evnen til å komme seg rundt omkring ved egen hjelp. I tillegg har vi opplysninger om deltaking i friluftslivs-, idretts- og mosjonsaktiviteter. Dette er opplysninger om hvor mange ganger (dager) intervju-personene deltok i aktivitetene i løpet av et år. Antallet er registrert i intervaller og for bestemte aktiviteter. Det er enkelte avvik i de registrerte aktivitetene fra det ene undersøkelsesåret til det andre. I analysen har vi ikke tatt hensyn til dette.

Oppnådde egenskaper. Opplysninger om utdanning er i ferieundersøkelsene knyttet til type almenntidning og yrkesutdanning. Av disse opplysningene er utdanningsnivå avledet i samsvar med den nivåinndelingen som er brukt i Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk. Opplysninger om hovedbeskjeftigelse siste år er brukt til å skille mellom yrkesaktive og ikke yrkesaktive. Bare de som arbeidet minst halvparten av vanlig arbeidstid i et inntektsgivende yrke, er regnet som yrkesaktive.

I 1974-undersøkelsen ble det stilt spørsmål om eie/disponering av fritidshus, personbil, telt, båt. Svaralternativene var:

Ja, eier

Ja, disponerer

Nei

Det samme spørsmålet ble stilt i 1970, og det ble da også stilt spørsmål om eie/disponering av campingvogn. Svaralternativene var ja/nei.

I 1970-undersøkelsen ble det stilt spørsmål om yrke/yrkesstatus under ett. I tillegg ble det spurt om lørdagsfriordning og omfanget av friperioder/-dager siste år. I 1974-undersøkelsen ble det stilt spørsmål om yrke og yrkesstatus i atskilte spørsmål. Av opplysningene har vi avledet grupper som svarer til gruppene i 1970-undersøkelsen. 1974-undersøkelsen gir også opplysninger om lørdagsfriordning og omfanget av friperioder/-dager. Den gir dessuten opplysninger om personer med inntekts-givende arbeid hadde vanlig virkedagsarbeid eller ikke, hvor mange dager og timer de arbeidet pr. uke, hvilken ferieordning de hadde, om de var plaget av ulike typer av forurensning på arbeidsplassen og om arbeidet var psykisk anstrengende.

De to siste typene av opplysninger er basert på intervjupersonenes subjektive vurderinger og opplevelser, og har enkle svaralternativer. Spørsmålet om forurenset luft (gass, støv o.l.), støy og høyt arbeidstempo hadde svaralternativene:

Ja, mye plaget

Ja, noe plaget

Nei, ikke plaget

Spørsmålet om arbeidet var psykisk anstrengende, ble besvart med ja/nei.

I forhold til modellskissen foran (fig. 5.1), mener vi at data-materialet i hovedsak inneholder relativt dekkende opplysninger om egen-skaper, forhold eller gjenstander som personene har ervervet seg, og som kan tenkes å ha innflytelse på ferieturaktiviteten. I nye undersøkelser bør en imidlertid forsøke å forbedre registreringen av uttaket av ferie-uker, ferie- og fridager forøvrig. Registreringen av friperioder/-dager i 1970- og 1974-undersøkelsene, gir ikke et helt dekkende bilde av hvordan omfanget og fordelingen av friperioder og fridager er over året blant personer i ulike befolkningsgrupper. Som vi har vært inne på tidligere, har dette mye å si også for omfanget og fordelingen av ferietur-aktiviteten.

Operasjonaliseringen av fri tid i ferieundersøkelsene 1970 og 1974 er kommentert i kapittel 2, avsnitt 2.2, s. 28.

5.4. Måling av den avhengige variabelen

5.4.1. Tallet på ferieturer og tallet på ferieturdager

I kapittel 2, avsnitt 2.2, var vi inne på hvordan begrepet ferie-turaktivitet var operasjonalisert i ferieundersøkelsene: Datamaterialet omfatter opplysninger om tallet på ferieturer og tallet på ferieturdager pr. år. Disse målene gir i store trekk uttrykk for det samme; det er selvsagt stor sammenheng mellom tallet på ferieturer og tallet på ferie-turdager pr. år. Det er imidlertid ikke uten videre gitt at personer med

mange ferieturdager også reiser på mange ferieturer. Målene vil derfor i en viss grad tjene ulike formål.

Som mål på ferieturaktivitet kan tallet på ferieturdager være nyttig, f.eks. i tilknytning til spørsmål om overnattingsmåter og mer generelt med sikte på å kartlegge sammenhenger og forklare variasjoner i forbindelse med ferieturaktivitet. For enkelte analysemetoder - blant annet regresjonsanalyser - kan tallet på ferieturdager være et bedre empirisk mål enn tallet på ferieturer, et kjennemerke med bare få verdier.

Tallet på ferieturer er imidlertid viktig i forbindelse med spørsmål om spredningen av ferieturer, både over tid og geografisk. Det er en reell forskjell i det å (kunne) reise på flere (kortere) ferieturer enn på én (lang) ferietur en gang i året.

Tabell 5.1 gir en oversikt over tallet på ferieturer blant personer med forskjellig antall ferieturdager i løpet av året. Selv om resultatene til dels gir uttrykk for selvsagte sammenhenger, viser de også vesentlige endringer fra 1970 til 1974: Personer med samme totale antall ferieturdager hadde i 1973-74 reist på flere ferieturer enn tilsvarende grupper i 1969-70. Dette avspeiler en tendens i retning av flere og kortere ferieturer.

Tabell 5.1. Personer i grupper for tallet på ferieturdager, etter tallet på ferieturer i året. 1969-70 og 1973-74. Prosent *Persons in groups for the number of holidays, by number of holiday trips in the year. 1969-70 and 1973-74. Per cent*

			Tallet på ferieturer <i>Number of holiday trips</i>					Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
			I alt					
			0	1	2	3	4 eller flere <i>or more</i>	
ALLE PERSONER	1969-70	100	39	33	17	8	3	2 681
ALL PERSONS	1973-74	100	26	28	24	12	9	2 255
TALLET PÅ FERIETUR- DAGER ¹⁾ <i>NUMBER OF HOLIDAYS</i>								
7-13 dager	<i>days</i>	1969-70	100	-	87	12	1	396
		1973-74	100	-	68	29	2	348
14-20	" "	1969-70	100	-	56	41	3	324
		1973-74	100	-	38	48	10	345
21-27	" "	1969-70	100	-	42	38	16	305
		1973-74	100	-	25	42	23	296
28 og flere dager		1969-70	100	-	12	36	35	457
<i>and more days</i>		1973-74	100	-	9	29	31	534

1) Se note 1, figur 4.7, s. 62.

I undersøkelsesåret 1969-70 var ca. 87 prosent av personer med 7-13 ferieturdager på én ferietur, mens ca. 12 prosent var på to ferieturer. Tilsvarende tall for undersøkelsesåret 1973-74 var henholdsvis 68 og 29 prosent. Denne tendensen går også igjen for grupper med større antall ferieturdager. Personer med færre enn 7 ferieturdager var pr. definisjon ikke på mer enn én ferietur. Av personer med 28 eller flere ferieturdager var i 1969-70 ca. 12 prosent på én ferietur, 36 prosent på to, 35 prosent på tre og 16 prosent på fire eller flere ferieturer. De tilsvarende tallene for 1973-74 var henholdsvis 9, 29, 31 og 31 prosent.

Som det går fram av tabellen, hadde en viss andel av personer med forholdsvis få ferieturdager, samme høye ferieturaktivitet målt i antall turer som mange av dem som hadde mange ferieturdager. Likeså var en viss andel personer med mange ferieturdager bare på én ferietur i likhet med mange som hadde få ferieturdager. Dette viser at de ulike operasjonelle målene belyser litt forskjellige sider ved ferieturaktiviteten, selv om tendensene i hovedtrekk er de samme.

Med grunnlag i tallet på ferieturer pr. år, har vi i tillegg til andelen av personer som var på minst én ferietur, fått fram mål for det totale reiseomfanget i forskjellige grupper av personer, og hyppigheten av turer blant dem som deltar i ferieturvirkosomhet. Nedenfor vil vi gi en nærmere omtale av disse målene.

5.4.2. Netto og brutto reiseomfang, turfrekvens

Når en skal sammenlikne og vurdere ferieturvirkosomheten, er det som nevnt flere forhold som spiller inn. Det ene gjelder omfanget av personer som deltar i denne virkosomheten, det andre henger sammen med graden eller hyppigheten av deltaking. I noen sammenhenger kan det være viktige opplysninger å hente gjennom ett av disse målene, i andre sammenhenger et annet.

H. Schmidhauser har i en artikkel drøftet ulike mål basert på reisevirkosomhet generelt.¹⁾ Disse målene kan vi tilpasse våre formål og bruke som mål for ferieturvirkosomheten. Målene er basert på tallet på ferieturer pr. år.

1. Netto reiseomfang

Dette målet er kort og godt andelen av personer i en gruppe som har vært på minst én ferietur i løpet av undersøkelsesåret. Schmidhauser omtaler målet som Net travel propensity.

1) Schmidhauser, H. op.cit.

2. Brutto reiseomfang

Dette målet angir tallet på ferieturer som personer i en gruppe har vært på i løpet av undersøkelsesåret, i prosent av tallet på personer i gruppen. Konkret angir målet tallet på ferieturer pr. 100 personer i en gruppe. Schmidhauser omtaler målet som Gross travel propensity.

3. Turfrekvens

Dette målet angir det gjennomsnittlige tallet på ferieturer pr. person pr. år blant de personene i en gruppe som har vært på minst én ferietur. Schmidhauser omtaler målet som Travel frequency.

Nedenfor gir vi en oversikt over størrelsene som inngår i målene og selve beregningsformlene:

- x = Tallet på personer i en populasjon/gruppe som har vært på minst én ferietur/reise i et nærmere bestemt tidsrom.
 y = Det totale tallet på personer i populasjonen/gruppen.
 T_x = Det totale tallet på ferieturer/reiser som personer i populasjonen/gruppen har vært på i det bestemte tidsrommet.

For en definert gruppe (i) får vi:

$$A \text{ (Net travel propensity)} = \frac{x_i \cdot 100}{y_i}$$

$$B \text{ (Gross travel propensity)} = \frac{T_{x_i} \cdot 100}{y_i}$$

$$C \text{ (Travel frequency)} = \frac{B}{A} = \frac{T_{x_i}}{x_i}$$

Netto reiseomfang (netto-omfanget) er det målet en vanligvis tenker på når det gjelder befolkningens ferieturaktivitet: Hvor stor andel eller hvilke befolkningsgrupper deltar i ferieturvirksomhet?

Brutto reiseomfang (brutto-omfanget) er viktig i tilknytning til spørsmål om omfanget av selve virksomheten. Andelen av dem som reiser på ferietur kan f.eks. holde seg konstant på et bestemt nivå. Men dersom denne andelen øker sin reisevirksomhet ved å reise på flere turer, vil dette komme fram som en økning i brutto-omfanget. For mange praktiske formål vil dette være en like viktig opplysning som opplysningen om andelen av personer som deltar.

Turfrekvensen er et mål som er uavhengig av andelen som reiser på ferietur. Men den kan gi viktig informasjon om ulike grupper av reisende - også i forhold til ikke-reisende i forskjellige befolkningsgrupper. Ferieundersøkelsene viste f.eks. at det var forholdsvis få av de eldre som deltok i ferieturvirksomhet. De som deltok hadde imidlertid en ganske høy turfrekvens i gjennomsnitt.

6. OMGIVELSER OG FERIETURAKTIVITET

I forbindelse med teoretiske drøftinger i kapittel 5, fant vi det rimelig å anta at omgivelsene virket inn på omfanget og graden av ferieturaktivitet. Vi drøftet dette ut fra type bosted, boligform, familiære og slektskapsmessige forhold. Nedenfor vil vi se litt nærmere på sammenhengen mellom forhold ved omgivelsene og ferieturaktiviteten på grunnlag av data fra ferieundersøkelsene.

6.1. Bostedet

Ved hjelp av datamaterialet kan vi karakterisere bostedet geografisk, landskapsmessig, ved grad av folketetthet/urbanisering, avstand til friluftsområder eller -anlegg og folks egen oppfatning av mulighetene for å drive friluftsliv, idrett og mosjon på hjemstedet. I kapittel 5 er det gjort rede for hvordan disse kjennemerkene er operasjonalisert.

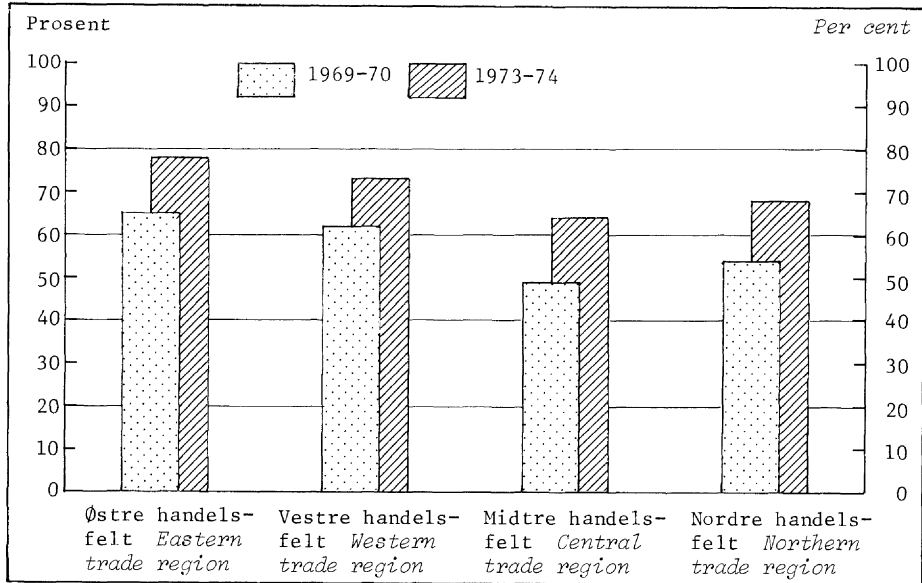
Figur 6.1 viser en noe høyere andel av personer som var på ferietur i Sør-Norge i forhold til midtre og nordlige deler av landet. Mønsteret går igjen i begge undersøkelsene, selv om andelen av personer på ferietur kanskje har økt noen flere prosentpoeng i de nordligere landsdeler enn i de sørligere fra 1970-74. Dette er i og for seg ikke så uventet. Siden de nordligere landsdelene hadde de laveste ferieturandelene i 1970, hadde de også muligheten til å øke ferieturandelen med flere prosentpoeng enn landsdeler som allerede hadde en høy andel.

Vi har sammenliknet fordelingene av personer etter antall ferieturdager pr. år, for å undersøke om det har skjedd reelle endringer over tid. Konklusjonene er basert på resultater fra den såkalte Mann Withney-testen¹⁾. Testen bekrefter inntrykket av økt ferieturaktivitet fra 1970-74. Fordelingen av personer etter antall ferieturdager har endret seg i retning av høyere ferieturaktivitet i alle handelsfelt fra 1970 - 1974 (se Appendiks 1, side 178).

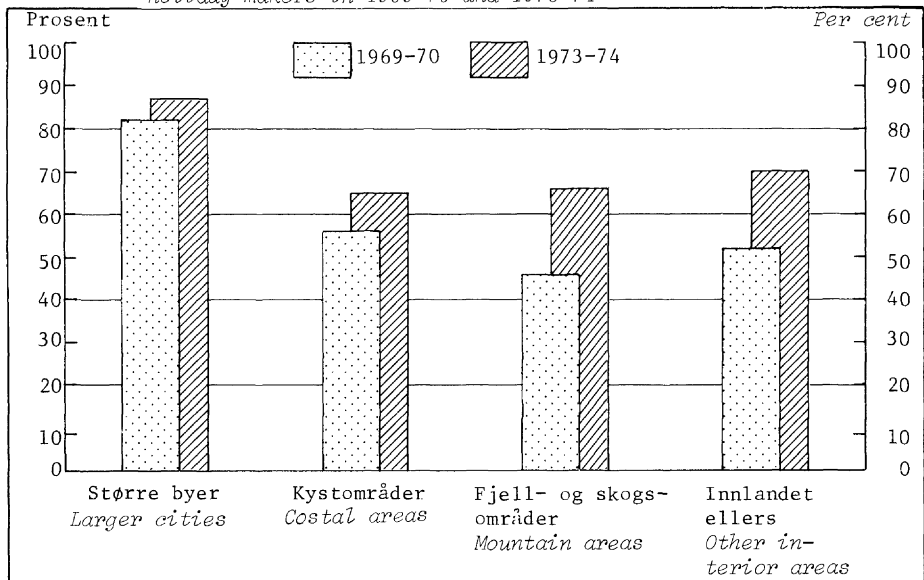
Av tabell 1 i tabelldelen, side 206 går det fram at brutto reiseomfang og turfrekvens både i 1970 og i 1974 var høyere blant bosatte i Østre og Vestre handelsfelt enn i Midtre og Nordre. I 1974 ble det foretatt 171 ferieturer pr. 100 bosatte i Østre handelsfelt og 148 i Vestre. Turfrekvensen var henholdsvis 2,21 og 2,02 ferieturer i gjennomsnitt pr. person som var på ferietur. Ifølge undersøkelsene økte ikke bare netto reiseomfang, men også brutto reiseomfang og turfrekvens blant bosatte i alle handelsfelt fra 1969-70 - 1973-74.

1) Testen er nærmere omtalt i appendiks 1, side 177.

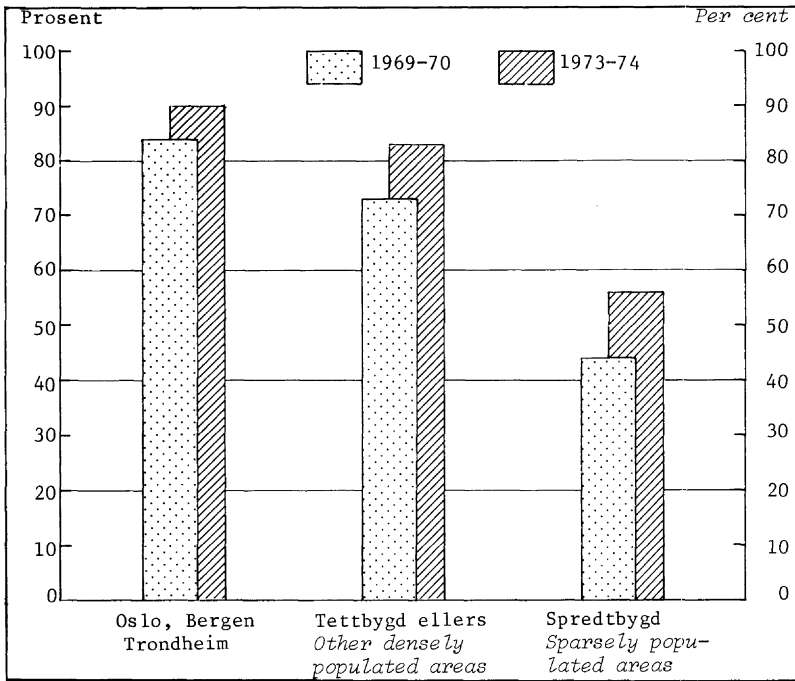
Figur 6.1. Andelen av personer i grupper for handelsfelt, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for trade region of residence, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Figur 6.2. Andelen av personer i grupper for type natur på bostedet, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for type of nature in residence area, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Figur 6.3. Andelen av personer i grupper for type bostedsstrøk, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for type of residence area, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Figur 6.2 og 6.3 gir oversikt over andelen av personer på ferietur for bosatte i ulike landskapsområder og i områder med tett/spredt bosetting. Figurene gir hver for seg et klart inntrykk av at andelen personer på ferietur var størst i by- og tettstedsområder. I mer spredtbygde områder er den tilsvarende andelen atskillig lavere. Resultatene tyder også på at økningen fra 1969-70 til 1973-74, har vært større blant bosatte i spredtbygde områder, enn i byer og tettsteder ellers. Blant bosatte i større byer var andelen av personer som var på ferietur over 80 prosent både i 1970 og i 1974. Ifølge undersøkelsesresultatene var ca. 90 prosent av de bosatte i Oslo, Bergen og Trondheim på ferietur i 1973-74. Tabell 1 i tabelldelen, side 206, viser også store forskjeller i brutto reiseomfang og turfrekvens både over tid og mellom områdene i det enkelte undersøkelsesår. Vi har beregnet et mål på samvariasjonen (Kruskal og Goodman's gamma) mellom bostedsstrøk og tallet på ferieturer i 1973-74.¹⁾ Resultatet støtter antakelsen om at antall ferieturer øker med grad av urbanisering (folketetthet) i bostedsstrøket.

1) Dette er et vanlig brukt statistisk mål (se Hays, 1969, s. 655) som måler samvariasjonen mellom kjennemerker med svaralternativer som kan ordnes i en naturlig stigende/synkende rekkefølge. Målet gir verdier mellom -1 og +1. Jo større negative/positive verdier innenfor dette intervallet, jo større er samvariasjonen. Det avhenger av hvilken rekkefølge vi har for svaralternativene på de kjennemerkene vi måler samvariasjonen på, om verdiene blir negative eller positive. Verdier som nærmer seg 0, tyder på at det ikke er samvariasjon. I dette spesielle tilfellet fikk vi $\gamma = 0,45$.

Testing av fordelingene på antall ferieturdager pr. år, viser at ferieturaktiviteten reelt sett, økte i alle områder.¹⁾ Det gjelder også storbyene, der resultatene tydet på at økningen i selve ferieturandelen var mindre enn i andre områder. Her må en imidlertid ta i betraktning at ferieturandelen på forhånd var svært høy. Til tross for dette har altså bosatte i storbyene økt sin ferieturandel ytterligere.

Oversikten i appendiks 1, side 178, viser ellers at det i 1973-74 var klart større ferieturaktivitet i de større byene enn i andre områder. Det samme gjaldt for tettsteder ellers i forhold til spredtbygde områder.

Figur 6.4 gir et bilde av hvordan gjennomsnittlig antall ferieturdager varierte med inntekt blant personer bosatt i ulike bostedsstrøk. Det er klar nivåforskjell mellom de største og de middels store tettstedene og spredtbygde områder. Det går fram av figuren at tallet på ferieturdager gjennomgående økte med økende inntekt, uten at det oppstår vesentlige nivåforskyvninger mellom gruppene.

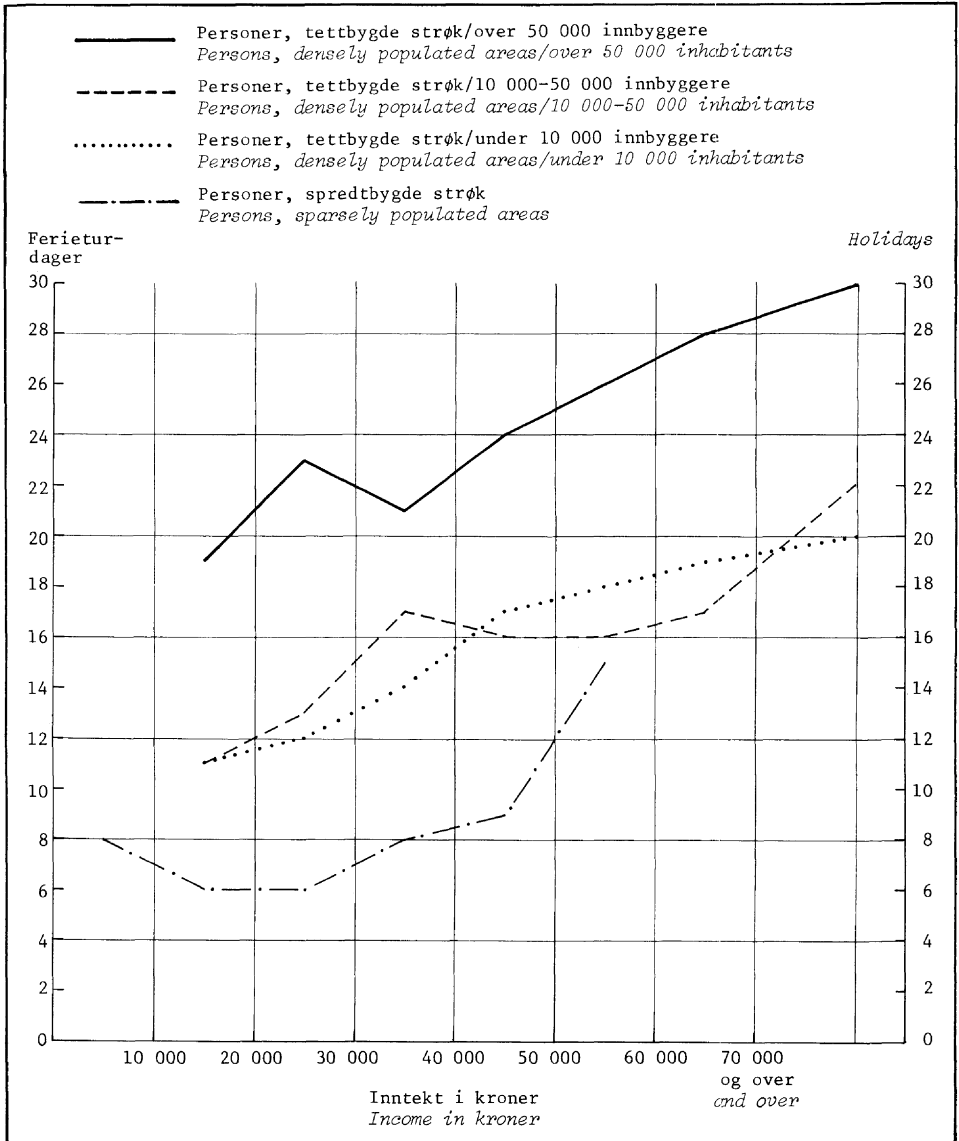
Tabell 6.1 gir en oversikt fra 1973-74, over fordelingen på ferieturdager blant personer bosatt i spredtbygde og tettbygde strøk i forskjellige landsdeler. I alle landsdeler var det mindre enn 20 prosent av bosatte i tettbygde strøk med 10 000 eller flere innbyggere, som ikke hadde vært på ferietur - dvs. som ikke hadde noen ferieturdager. Med andre ord var det i alle landsdeler minst fire av fem bosatte i disse tettstedene som hadde vært på ferietur. Blant dem som bodde i mer spredtbygde strøk varierte andelen fra 34 prosent på Østlandet, 35 prosent i Nord-Norge, 41 prosent på Vestlandet, 54 prosent i Trøndelag og til 71 prosent på Sørlandet. Observasjonsgruppen for Sørlandet var svært liten, resultatene er derfor tilsvarende usikre. Dette gjelder også grupper av personer fra tettbygde strøk i Trøndelag og Nord-Norge.

I samsvar med hva vi forventet, tyder imidlertid resultatene på at det å bo i tettbygde strøk, gir større utslag på ferieturaktiviteten enn bostedets geografiske beliggenhet forøvrig.²⁾

Mulighetene for å drive friluftsliv, idrett og mosjon på hjemstedet og avstanden til ulike friluftsområder og idretts-/mosjonsanlegg, synes derimot ikke å ha noen betydning for ferieturaktiviteten. Variasjonene slår også her i første rekke ut på bakgrunn av urbaniseringsgrad/folketetthet.

1) Mulighetene for statistiske feilslutninger er til stede og øker med tallet på tester som blir foretatt på samme datamateriale. 2) Utdanning, alder, yrkesposisjoner mv. kan variere mye blant folk som bor i ulike strøk og på ulike kanter av landet. Vi skal i seinere kapitler komme nærmere inn på sammenhengen mellom disse forholdene og ferieturaktiviteten.

Figur 6.4. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt¹⁾ og bostedsstrøk²⁾. 1973-74 *Average number of holidays for persons in different levels of household income¹⁾ and type of residence area²⁾. 1973-74*

1) Midtpunktene i intervallene er brukt for avmerking.

1) *The midpoints of intervals are used for the marking out.*

2) Det er ikke regnet ut tall for grupper der tallet på observasjoner er mindre enn 25.

2) *It is not calculated figures for groups with less than 25 persons.*

Tabell 6.1. Personer i grupper for bostedsstrøk og landsdel, etter tallet på ferieturdager i 1973-74. Prosent *Persons in groups for type of residence area and part of the country, by number of holidays in 1973-74. Per cent*

		Tallet på ferieturdager <i>Number of holidays</i>				Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>	
		I alt <i>Total</i>	0	Under 14	14-27	28 og flere and more	
NORD-NORGE <i>NORTHERN NORWAY</i>							
Alle personer	<i>All persons ...</i>	100	29	20	32	20	257
Spredtbygde og tettbygde strøk, under 10 000 innbyggere	<i>Sparsely and densely populated areas, under 10 000 inhabitants</i>	100	35	23	25	17	158
Tettbygde strøk, over 10 000 innbyggere	<i>Densely populated areas, over 10 000 inhabitants</i>	100	19	16	41	23	99
TRØNDELAG <i>MIDDLE NORWAY</i>							
Alle personer	<i>.....</i>	100	37	20	26	17	173
Spredtbygde og tettbygde strøk, under 10 000 innbyggere	<i>.....</i>	100	54	24	16	6	111
Tettbygde strøk, over 10 000 innbyggere	<i>.....</i>	100	7	13	43	37	62
VESTLANDET <i>WESTERN NORWAY</i>							
Alle personer	<i>.....</i>	100	29	21	27	23	562
Spredtbygde og tettbygde strøk, under 10 000 innbyggere	<i>.....</i>	100	41	25	22	12	298
Tettbygde strøk, over 10 000 innbyggere	<i>.....</i>	100	16	16	32	37	264
SØRLANDET <i>SOUTHERN NORWAY</i>							
Alle personer	<i>.....</i>	100	30	20	33	17	129
Spredtbygde og tettbygde strøk, under 10 000 innbyggere	<i>.....</i>	100	71	25	4	9	28
Tettbygde strøk, over 10 000 innbyggere	<i>.....</i>	100	19	19	41	22	101
ØSTLANDET <i>EASTERN NORWAY</i>							
Alle personer	<i>.....</i>	100	21	23	29	27	1 134
Spredtbygde og tettbygde strøk, under 10 000 innbyggere	<i>.....</i>	100	34	30	24	12	448
Tettbygde strøk, over 10 000 innbyggere	<i>.....</i>	100	13	19	32	36	686

Tabell 6.2. Andelen av personer i grupper for landsdel, bostedsstrøk og type natur på bostedet, som var på ferietur i 1973-74. Prosent
The percentage of persons in groups for part of the country, residence area and type of nature, in residence area, being holiday-makers in 1973-74

	Landsdel <i>Part of the country</i>							
	Nord-Norge og Trøndelag <i>Northern and Middle Norway</i>				Sør-Norge <i>Western, Southern and Eastern Norway</i>			
	Bostedsstrøk <i>Residence area</i>				Bostedsstrøk			
	Tettbygd ¹⁾ <i>Densely populated areas¹⁾</i>		Spredtbygd ²⁾ <i>Sparsely populated areas²⁾</i>		Tettbygd		Spredtbygd	
	Pst. ³⁾	Ant. ³⁾	Pst. ³⁾	Ant. ³⁾	Pst. ³⁾	Ant. ³⁾	Pst. ³⁾	Ant. ³⁾
	<i>P.c. Number</i>							
TYPE NATUR PÅ BOSTEDET <i>TYPE OF NATURE IN HOUSING AREAS</i>								
Større byer <i>Larger cities</i>	94	63	-	-	87	647	-	-
Kystområder <i>Coastal areas</i>	74	58	56	140	82	132	58	179
Fjell-/skogsområder <i>Mountain areas</i>	(100) ⁴⁾	22	81	26	70	40	52	96
Andre områder <i>Other interior areas</i>	(77) ⁴⁾	17	53	102	88	231	65	499

1) 10 000 eller flere innbyggere. 2) Under 10 000 innbyggere. 3) I denne kolonnen er oppgitt antall personer i den gruppen det er beregnet prosentandel for. 4) For oversiktens skyld har vi i enkelte tilfeller beregnet prosentandeler for grupper med mindre enn 25 observasjonsheter (personer). Tallene er satt i klammer for å markere at de er spesielt usikre.

1) 10 000 or more inhabitants. 2) Less than 10 000 inhabitants. 3) In this column is given the number of respondents in the groups for which the percentage is made. 4) In some cases we have given estimates for percentages made in groups with less than 25 observations (persons). The numbers are presented in parenthesis to mark their heavy uncertainty.

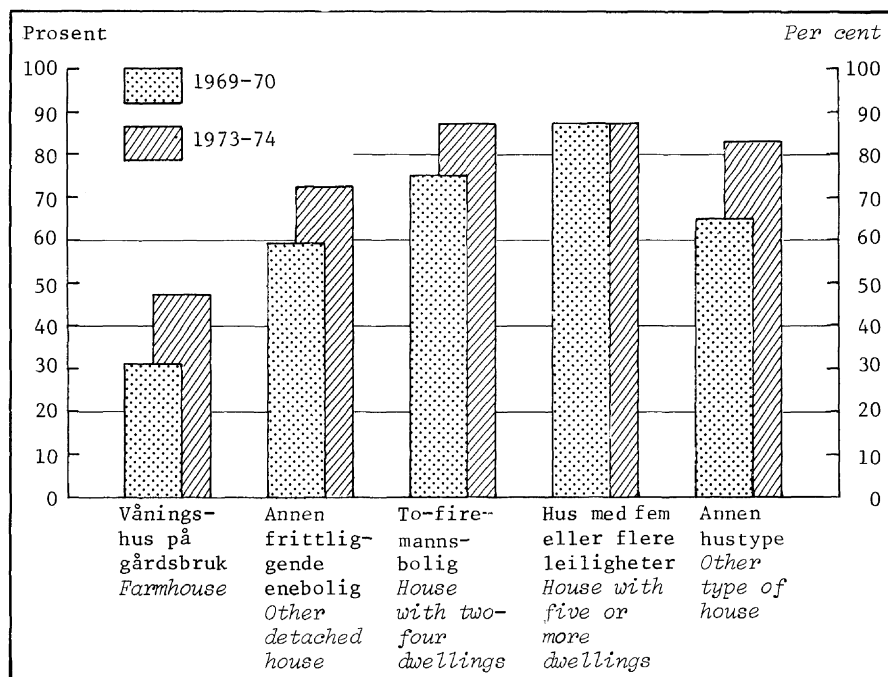
Tabell 6.2 gir en oversikt over andelen av personer fra forskjellige bosteder, som var på minst én ferietur i 1973-74. Tabellen kan tyde på at ferieturandelen blant bosatte i større byer og i fjell- og skogsområder lå på et noe høyere nivå i Nord-Norge og Trøndelag enn i Sør-Norge, men dette kan være utslag av tilfeldigheter. Det motsatte syntes å være tilfelle blant bosatte i kystområder og andre områder i innlandet. Variasjonene kan synes å være noe større mellom landskapsområder i tettbygde og spredtbygde strøk i Nord-Norge og Trøndelag enn i tilsvarende strøk i Sør-Norge. Dersom befolkningsgrupper i henholdsvis tettbygde og spredtbygde strøk i Sør-Norge er mer preget av likhet i livsform og levekår enn folk lenger nord i landet, ligger kanskje noe av forklaringen i dette.

6.2. Boligform - hustype

Betyr boligformen eller hustypen noe for variasjonene i ferieturaktiviteten? Figur 6.5 kan tyde på det, selv om forskjellene synes å ha jamnet seg ut en del over tiden.

Andelen av personer på ferietur var størst blant dem som bodde i hus med flere leiligheter. Både i 1969-70 og i 1973-74 lå andelen av bosatte i hus med fem eller flere leiligheter på ca. 87 prosent. Blant dem som bodde i hus med to - fire leiligheter (inkl. kjede-, rekkehus mv.) var andelen ca. 75 prosent i 1969-70 og ca. 87 prosent i 1973-74. Resultatet kan nok i stor utstrekning føres tilbake til urbaniseringsforhold og folketetthet; blokkbebyggelse, kjede-, rekkehus mv., finner vi først og fremst i større byer og tettsteder. Tabell 1 i tabelldelen, side 206, viser at personer med bolig i slike hustyper ikke bare hadde større netto reiseomfang enn andre. De hadde også større brutto reiseomfang og turfrekvens. Brutto reiseomfang var i 1973-74 på 198 ferieturer pr. 100 personer bosatt i hus med to - fire leiligheter og 207 ferieturer pr. 100 personer bosatt i hus med fem eller flere leiligheter. Turfrekvensen blant dem som reiste på ferietur, var henholdsvis 2,28 og 2,39 ferieturer pr. person pr. år i gjennomsnitt. Ferieturaktiviteten målt med disse størrelsene, var langt lavere både for personer som bodde i frittliggende enebolig og i våningshus på gårdsbruk.

Figur 6.5. Andelen av personer i grupper for hustype, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for type of house, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Tabell 6.3 gir en oversikt over variasjonen i netto reiseomfang blant bosatte i ulike hustyper i tettbygde og spredtbygde områder i Nord-Norge og Trøndelag og i Sør-Norge. Mange av observasjonsgruppene er små og resultatene derfor tilsvarende usikre. Tallene tyder på at ferieturandelen for personer i samme hustypegruppe, stort sett var større i tettbygde strøk enn i spredtbygde. Men både i tettbygde og i spredtbygde strøk hadde personer i hus med flere boliger større ferieturandel enn personer i eneboliger og våningshus.

Tabell 6.3. Andelen av personer i grupper for landsdel, bostedsstrøk og hustype, som var på ferietur i 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for part of the country, residence area and type of house, being holiday-makers in 1973-74*

	Landsdel <i>Part of the country</i>							
	Nord-Norge og Trøndelag <i>Northern and Middle Norway</i>				Sør-Norge <i>Western, Southern and Eastern Norway</i>			
	Bostedsstrøk <i>Residence area</i>				Bostedsstrøk			
	Tettbygd ¹⁾ <i>Densely populated areas¹⁾</i>	Spredtbygd ²⁾ <i>Sparse populated areas²⁾</i>			Tettbygd	Spredtbygd		
	Pst. <i>P.c.</i>	Ant. ³⁾ <i>Number³⁾</i>	Pst.	Ant. ³⁾	Pst.	Ant. ³⁾	Pst.	Ant. ³⁾
HUSTYPE <i>TYPE OF HOUSE</i>								
Våningshus på gårdsbruk <i>Farm- house</i>	:	5	46	118	53	30	46	244
Frittliggende ene- bolig <i>Other detach- ed house</i>	81	74	58	101	86	310	66	437
Hus med to - fire leiligheter (inkl. kjede-, rekkehus mv.) <i>House with two - four dwellings</i>	89	55	78	36	87	398	91	67
Hus med fem eller flere leiligheter (blokker) Kombi- nerte bolig- og forretningsbygg <i>House with five or more dwellings, other houses</i>	89	27	:	13	87	310	(67) ⁴⁾	24

1) Se note 1, tabell 6.2. 2) Se note 2, tabell 6.2. 3) Se note 3, tabell 6.2. 4) Se note 4, tabell 6.2.

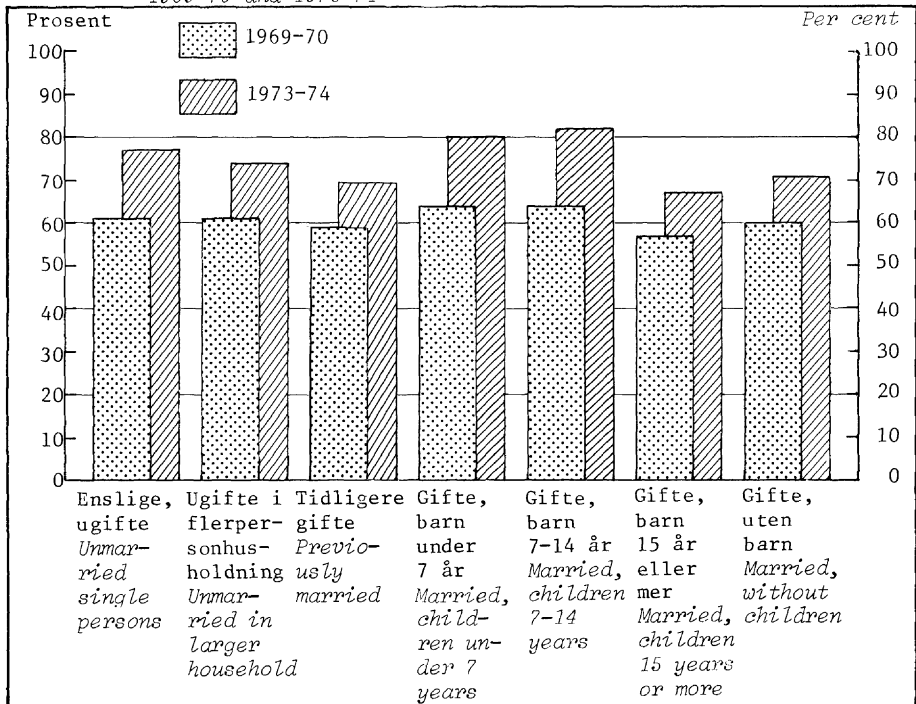
1) See note 1, table 6.2. 2) See note 2, table 6.2. 3) See note 3, table 6.2. 4) See note 4, table 6.2.

Noe av forklaringen til variasjonene i ferieturandelen kan ligge i behovet for miljøforandringer. Dersom sterke konsentrasjoner av mennesker i seg selv fører til behov for miljøforandring, er det rimelig at vi får maksimale utslag i ferieturaktiviteten blant folk som bor tett, i hus med mange leiligheter og i tettbygde strøk. Vi får med andre ord en virkning av tetthet som knytter seg både til boligform og boligområde.

6.3. Familie - husholdning

Det virker i utgangspunktet rimelig å anta at forhold som preger den enkeltes familie- og husholdningssituasjon har betydning for ferieturvirksomheten. Figur 6.6 viser imidlertid at det var forholdsvis små variasjoner i andelen som var på ferietur blant personer med forskjellig familietilknytning. Det gjelder spesielt resultatene fra 1970-undersøkelsen. Resultatene fra 1974 viser noe større forskjeller, og det er først og fremst gifte personer med barn under 15 år og ugifte som peker seg ut med de høyeste ferieturandelene. Netto reiseomfang (ferieturandelen) økte ifølge resultatene mest i disse gruppene; fra omkring to tredjedeler i 1969-70 til ca. fire femtedeler i 1973-74. Økningen i de øvrige gruppene i figur 6.6 lå på omkring 10 prosentpoeng.

Figur 6.6. Andelen av personer i grupper for familietilknytning, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for family connection, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Tabell 1 i tabelldelen, side 207, tyder heller ikke på at det å ha mindreårige barn fører til begrensninger i ferieturaktiviteten. Det var liten forskjell både i netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer med barn under 15 år. Aktiviteten lå gjennomgående på et lavere nivå blant personer med barn 15 år og eldre og blant personer uten hjemmeboende barn - med de laveste verdiene i førstnevnte gruppe. Om lag fire av fem personer med barn under 15 år hadde vært på ferietur i 1973-74, mens det blant dem med eldre barn var omkring to av tre. Brutto reiseomfang var henholdsvis ca. 165 ferieturer pr. 100 personer med barn under 15 år og 126 pr. 100 personer med eldre barn. Den gjennomsnittlige turfrekvensen blant dem som faktisk var på ferietur, var også noe høyere blant dem med barn under 15 år, enn blant dem med eldre barn.

Tabell 6.4 kan tyde på at forskjellen i ferieturandeler mellom gifte med barn over og under 15 år, er større i enkelte områder enn i andre. Men observasjonsgruppene er til dels svært små og resultatene er derfor usikre. I hovedtrekk tyder de på at type familietilknytning gir

Tabell 6.4. Andelen av personer i grupper for landsdel, bostedsstrøk og familietilknytning, som var på ferietur i 1973-74. Prosent
The percentage of persons in groups for part of the country, residence area and family connections, being holiday-makers in 1973-74

		Landsdel <i>Part of the country</i>							
		Nord-Norge og Trøndelag <i>Northern and Middle Norway</i>				Sør-Norge <i>Western, Southern and Eastern Norway</i>			
		Bostedsstrøk <i>Residence area</i>				Bostedsstrøk			
		Tettbygd ¹⁾ <i>Densely populated areas</i>		Spredtbygd ²⁾ <i>Sparsely populated areas</i>		Tettbygd ¹⁾		Spredtbygd ²⁾	
		Pst. ³⁾	Ant. ³⁾	Pst. ³⁾	Ant. ³⁾	Pst. ³⁾	Ant. ³⁾	Pst. ³⁾	Ant. ³⁾
FAMILIETILKNYTNING <i>FAMILY CONNECTION</i>		<i>P.c. Number</i>							
Ugift	<i>Unmarried</i>	89	44	56	70	87	261	61	198
Tidligere gift	<i>Previously married</i> ..	:	11	(62) ⁴⁾	21	77	94	50	44
Gift, barn under 15 år	<i>Married, children under 15 years</i>	83	40	68	77	92	329	69	252
Gift, barn 15 år og eldre	<i>Married, children 15 years and older</i> (95) ⁴⁾		20	39	26	80	129	53	98
Gift, uten barn	<i>Married, without children</i>	83	40	54	74	82	231	60	181

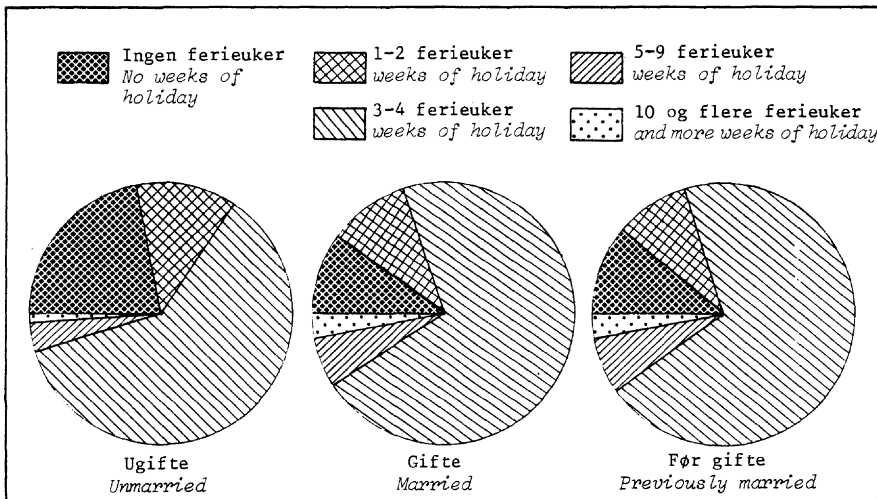
1) Se note 1, tabell 6.2. 2) Se note 2, tabell 6.2. 3) Se note 3, tabell 6.2. 4) Se note 4, tabell 6.2.

1) See note 1, table 6.2. 2) See note 2, table 6.2. 3) See note 3, table 6.2. 4) See note 4, table 6.2.

små variasjoner i ferieturandelene. Variasjonene er atskillig mer overbevisende på bakgrunn av type bostedsstrøk, og som vi skal komme inn på seinere, er det også en rekke andre faktorer som påvirker ferieturaktiviteten i større grad, enn det vi her har kalt familietilknytning.

I figur 6.7 har vi gitt en grafisk oversikt over tallet på ferieuken i 1975, blant ugifte, gifte og før gifte personer med inntektsgivende arbeid som viktigste kilde til livsopphold. Resultatene er hentet fra undersøkelsen om arbeidsforhold i 1975. Figuren viser at ugifte yrkesaktive gjennomgående tok ut færre ferieuken enn gifte og før gifte. Andelen av dem som ikke hadde tatt ut noen ferieuken, var dobbelt så høy blant ugifte som blant gifte og før gifte. Det var dessuten en mindre andel av ugifte enn av de øvrige, som hadde hatt mer enn fire ferieuken. Det er imidlertid vanskelig å si hva disse forholdene kan bunne i. Det kan blant annet ha med aldersspredningen å gjøre, eller hvor stabil og fast tilknytningen til arbeidslivet er i den ene gruppen i forhold til i andre grupper.

Figur 6.7. Yrkesaktive¹⁾ i grupper for ekteskapelig status, etter tallet på ferieuken i 1975. Prosent *Employed persons in groups for marital status, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent*

Kilde: Arbeidskraftundersøkelse/Arbeidsforhold i 1975
 Source: Labour Market Statistics/Working conditions in 1975

1) Yrkesaktivitet er her bestemt ved inntekt av eget arbeid som viktigste kilde til livsopphold.

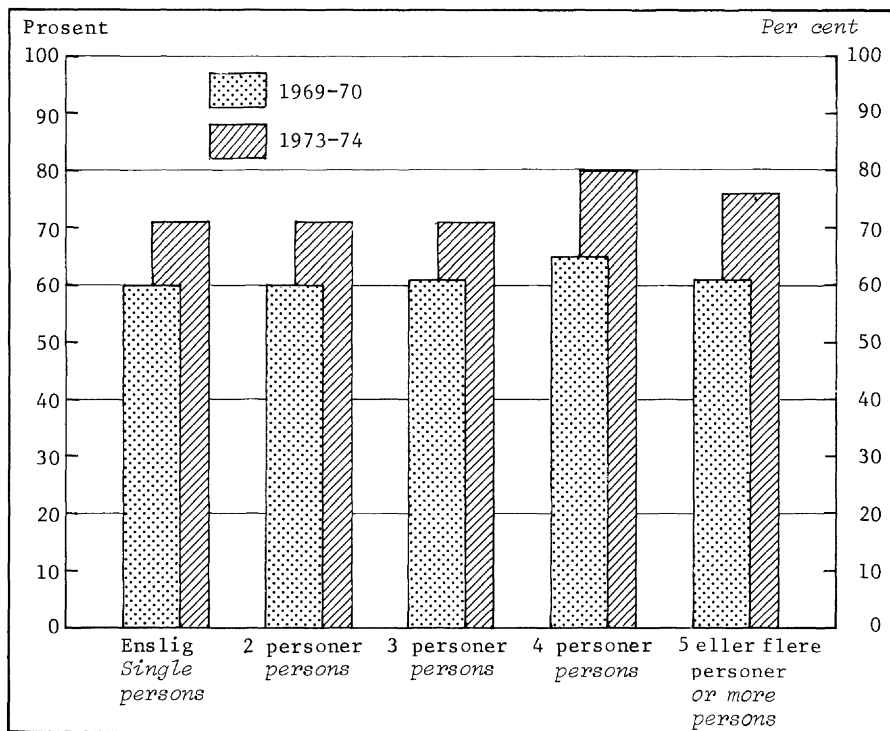
1) Employment is here defined by income of one's own working as main source of subsistence.

Ferieturandelen synes også å variere forholdsvis lite på bakgrunn av husholdningsstørrelse. Av figur 6.8 går det fram at netto reiseomfang har økt fra 1970 til 1974 både for personer i små og store husholdninger. Ferieturandelen varierte i 1973-74 mellom 70 og 80 prosent og var størst blant personer i husholdninger med mer enn tre personer. Resultatene kan tyde på at økningen over tid var størst blant personer i husholdninger med mer enn tre personer.

Mann Withney's test støtter hypotesen om reell økning i ferieturaktiviteten fra 1970 til 1974, både for små og store husholdninger. Men resultatene gir ikke statistisk belegg for å hevde at fordelingen etter tallet på ferieturdager pr. år er forskjellige for personer i én - tre-personhusholdninger og personer i større husholdninger.

Tabell 1 i tabelldelen, side 206, tyder imidlertid på at enslige personer og personer i fire-personhusholdninger alt i alt reiste på flere ferieturer enn personer som tilhørte andre husholdninger. Brutto reiseomfang var i 1969-70, 115 ferieturer pr. 100 personer i de to førstnevnte gruppene, mens personer i husholdninger med mer enn fem personer hadde det laveste antallet med 93 ferieturer pr. 100 personer. Resultatene viste samme tendens for 1973-74.

Figur 6.8. Andelen av personer i grupper for husholdningsstørrelse, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for size of household, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Enslige personer hadde den høyeste turfrekvensen begge årene med 1,91 ferieturer i gjennomsnitt i 1969-70 og 2,43 i 1973-74. Vi finner imidlertid ingen entydig sammenheng mellom husholdningsstørrelse og ferieturaktivitet.

Resultatene fra 1974-materialet tyder ellers på at det var mindre variasjoner i ferieturandelene blant personer i ulike husholdninger som var bosatt i tettbygde strøk, enn det var blant dem som bodde i spredtbygde strøk. Tabell 6.5 viser at dette gjaldt både nord og sør i landet. I tettbygde strøk varierte ferieturandelene mellom 80 og 90 prosent, og var høyest blant personer i større husholdninger. I spredtbygde strøk i Nord-Norge og Trøndelag varierte andelen fra 37 prosent blant enslige, til 73 prosent blant personer i fire-personhusholdninger. I spredtbygde strøk i Sør-Norge varierte den fra 50 prosent blant personer i tre-personhusholdninger til 68 prosent blant personer i husholdninger med fire eller flere personer. Blant enslige i spredtbygde strøk i Sør-Norge var ferieturandelen ca. 65 prosent.

Tabell 6.5. Andelen av personer i grupper for landsdel, bostedsstrøk og husholdningsstørrelse, som var på ferietur i 1973-74. Prosent
The percentage of persons in groups for part of the country, residence area and size of household, being holiday-makers in 1973-74

		Landsdel <i>Part of the country</i>							
		Nord-Norge og Trøndelag <i>Northern and Middle Norway</i>				Sør-Norge <i>Western, Southern and Eastern Norway</i>			
		Bostedsstrøk <i>Residence area</i>				Bostedsstrøk			
		Tettbygd ¹⁾ <i>Densely populated areas</i>		Spredtbygd ²⁾ <i>Sparsely populated areas</i>		Tettbygd ¹⁾		Spredtbygd ²⁾	
		Pst. Ant. ³⁾ <i>P.c. Number³⁾</i>		Pst. Ant. ³⁾		Pst. Ant. ³⁾		Pst. Ant. ³⁾	
HUSHOLDNINGSSTØRRELSE <i>SIZE OF HOUSEHOLD</i>									
En person	<i>One person ..</i>	:	9	37	27	80	125	65	51
To personer	<i>Two persons</i>	83	47	55	80	81	280	59	196
Tre personer	<i>Three persons</i>	83	35	50	42	89	218	50	158
Fire personer	<i>Four persons</i>	85	33	73	44	89	262	68	176
Fem eller flere personer	<i>Five or more persons ...</i>	92	37	62	76	88	163	68	193

1) Se note 1, tabell 6.2. 2) Se note 2, tabell 6.2. 3) Se note 3, tabell 6.2.

1) See note 1, table 6.2. 2) See note 2, table 6.2. 3) See note 3, table 6.2.

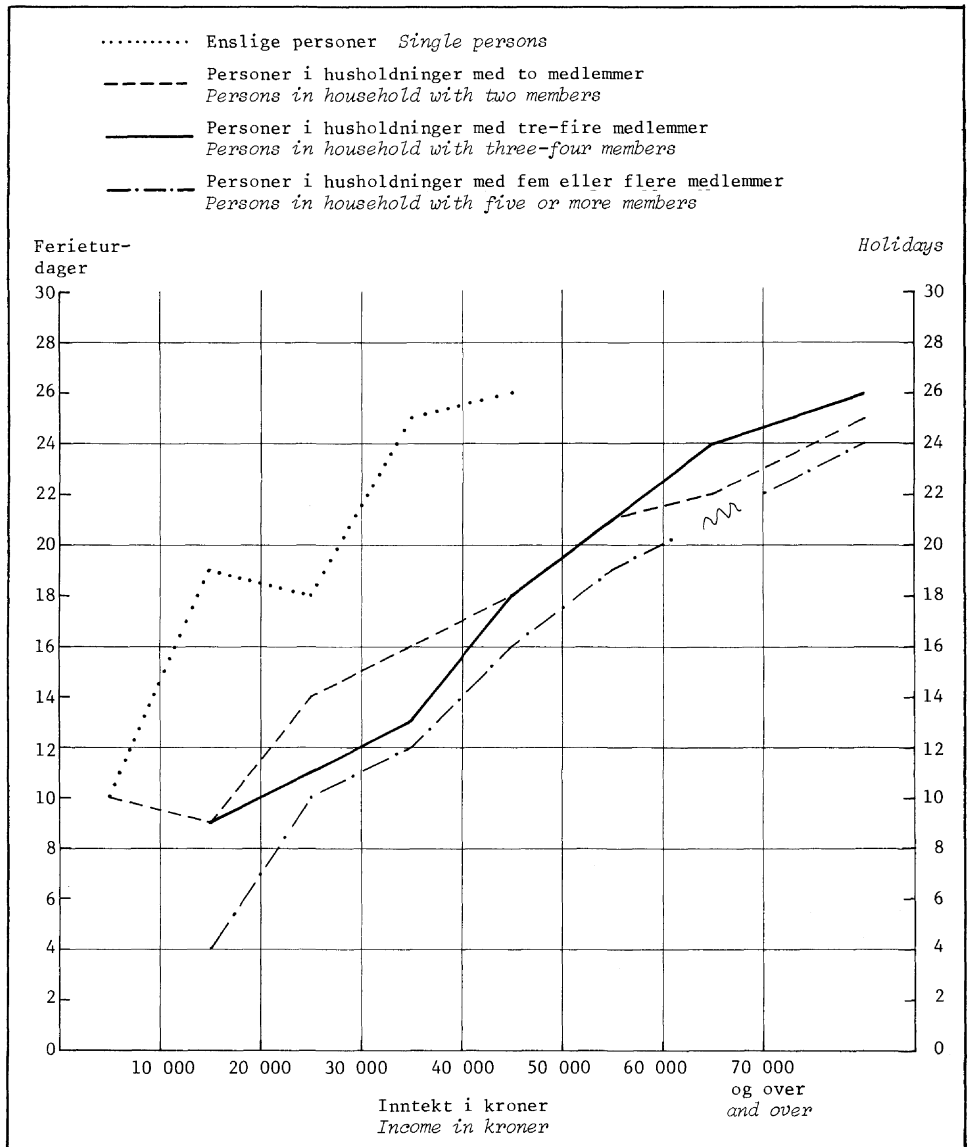
Tallgrunnlaget i de enkelte gruppene er svært små, og det er vanskelig å trekke noen klare slutninger. Men tendensen i tallene kan tyde på at ferieturandelen i tettbygde strøk er noe større blant personer i store husholdninger enn i små. Men blant bosatte i spredtbygde strøk er mønsteret mer variert og er heller ikke helt det samme nord og sør i landet.

I figur 6.9 har vi gitt en grafisk framstilling av gjennomsnittstallet på ferieturdager blant personer i ulike grupper for husholdningsstørrelse og -inntekt. Figuren viser at tallet på ferieturdager økte med økende husholdningsinntekt blant alle personer, uansett husholdningsstørrelse. Resultatene tyder imidlertid på at det er en viss nivåforskjell mellom personer i husholdninger med bare én person og i husholdninger med flere personer. Dette er i og for seg ikke så merkelig. Gitt et bestemt inntektsnivå, vil en enslig normalt ha større muligheter til å finansiere private reiser enn personer som deler inntekt med andre husholdningsmedlemmer.

Når det gjelder ferieturaktiviteten målt i ferieturdager, kommer nivåforskjellen til uttrykk ved at enslige i alle inntektsgrupper gjennomgående hadde flere ferieturdager enn personer som tilhørte flerpersonghusholdninger. Som vist foran, hadde ikke de enslige den høyeste ferieturandelen. Men enslige som reiste på ferietur hadde i gjennomsnitt vært på flere ferieturer enn personer i flerpersonghusholdninger (tabell 1 i tabelldelen, side 206), og hadde også gjennomgående flere ferieturdager enn andre grupper.

Tabell 6.6 viser ferieturandelen blant personer bosatt i ulike hustyper i tettbygde og spredtbygde områder. I foregående kapittel (6.2) viste vi at folketettheten i boligområdet og boligtype, hadde en viss innflytelse på ferieturaktiviteten. Ut fra resultatene i tabell 6.6 kan vi ikke si noe sikkert om virkningen av husholdningsstørrelsen i sammenheng med bostedsstrøk og hustype. Men tallene gir heller ikke grunnlag for å avvise en antakelse om at ferieturaktiviteten er spesielt høy når persontettheten øker samtidig i boligområdet, i bolighuset og i selve boligen.

Figur 6.9. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt¹⁾ og husholdningsstørrelse *Average number of holidays for persons in different levels of household income and size of household*

1) Midtpunktene i intervallene er brukt for avmerking.

1) The midpoint in the intervals is used for marking out.

Tabell 6.6. Andelen av personer i grupper for husholdningsstørrelse, bostedsstrøk og hustype, som var på ferietur i 1973-74. Prosent
The percentage of persons in groups for size of household, residence area and type of house, being holiday-makers in 1973-74

	Husholdningsstørrelse				Size of household			
	Under fem personer				Fem eller flere personer			
	Less than five persons				Five or more persons			
	Bostedsstrøk				Bostedsstrøk			
	Residence area				Bostedsstrøk			
	Tettbygd ¹⁾		Spredtbygd ²⁾		Tettbygd ¹⁾		Spredtbygd ²⁾	
	Densely populated areas ¹⁾		Sparsely populated areas ²⁾		Tettbygd ¹⁾		Spredtbygd ²⁾	
	Pst. Ant. ³⁾		Pst. Ant. ³⁾		Pst. Ant. ³⁾		Pst. Ant. ³⁾	
	P.c. Number ³⁾		P.c. Number ³⁾		P.c. Number ³⁾		P.c. Number ³⁾	
HUSTYPE	TYPE OF HOUSE							
Våningshus på gårdsbruk								
Farmhouse	56	27	43	260	:	8	53	102
Frittliggende enebolig								
Other detached house ..	84	292	62	395	88	91	72	143
Hus med to - fire								
leiligheter (inkl.								
kjede-, rekkehus mv.)								
House with two - four								
dwellings	86	380	86	84	92	72	:	19
Hus med fem eller flere								
leiligheter (blokker),								
kombinerte bolig- og								
forretningsbygg								
House with five or more								
dwellings, other types								
of house	87	309	78	32	93	28	:	5

1) Se note 1, tabell 6.2. 2) Se note 2, tabell 6.2. 3) Se note 3, tabell 6.2.

1) See note 1, table 6.2. 2) See note 2, table 6.2. 3) See note 3, table 6.2.

6.4. Konklusjoner

I samsvar med modellen har vi i dette kapitlet sett på resultater fra ferieundersøkelsene med henblikk på å belyse sammenhenger mellom forhold ved omgivelsene og ferieturaktiviteten. På bakgrunn av disse resultatene, kan vi trekke den slutningen at type bostedsstrøk er det kjennemerke som slår sterkest ut generelt sett. Hustype er også et viktig kjennemerke, mens andre variable - deriblant familietilknytning og husholdningsstørrelse - ikke var like entydige som forklaringsfaktorer.

Det er også vesentlig å kunne slå fast at ferieturaktiviteten gjennomgående har økt fra 1969-70 til 1973-74 og til dels jamnet ut forskjeller mellom enkelte av befolkningsgruppene.

Vi har vært interessert i å finne ut hvor mye opplysningene om forhold ved omgivelsene kan bidra til å forklare variasjoner i ferieturaktiviteten. Vi har derfor foretatt en trinnvis regresjonsanalyse som kan hjelpe oss å få en mer samlet oversikt over hva de enkelte variablene kan ha å si. Ferieturaktiviteten er i denne forbindelse målt med tallet på ferieturdager (i 1973-74). Resultatene er selvsagt avhengig av måten de enkelte variablene er definert på og i hvilken grad forutsetningene for bruk av regresjonsanalyse er oppfylt. Regresjonsanalysen er nærmere omtalt i appendiks 2, side 185.

Trinnvis analyse er foretatt hver for seg på grupper av personer med og uten inntektsgivende arbeid. For hver gruppe har vi tatt utgangspunkt i spredningen i tallet på ferieturdager rundt gjennomsnittet i materialet. Variansen er et mål på denne spredningen. Hvis vi skulle forutsi tallet på ferieturdager for en tilfeldig person i materialet, ville vi bruke gjennomsnittet. Variansen gir oss et mål på hvor god forutsigelsen vår er. I den trinnvise analysen tar vi inn et nytt kjennemerke for hvert trinn, og ser hvor mye bedre vi kan predikere tallet på ferieturdager når vi kjenner verdiene på disse kjennemerkene. Vi måler forbedringen med et mål (R^2)¹⁾, som angir hvor mye vi har redusert den opprinnelige variansen ved å trekke inn kjennemerkene vi har på dette trinnet.

På hvert trinn velger programmet det kjennemerket som gir størst økning i forklart varians. Den økningen (i R^2) som vi får på grunnlag av kjennskapet til et gitt kjennemerke, er avhengig av hvilke andre kjennemerker som enten blir holdt utenfor regresjonen, eller som blir tatt med på tidligere trinn. Nedenfor har vi satt opp verdier for den økningen vi får, når vi får kjennskap til bestemte opplysninger om personenes omgivelser.²⁾

Økningen i forklart varians (R^2) i prosent ved kjennskap til	Personer med inntektsgivende arbeid	Personer uten inntektsgivende arbeid
Type bostedsstrøk	11,45 prosent	10,71 prosent
Hustype	2,15 "	0,83 "
Landsdel	0,74 "	0,58 "
Husholdningsstørrelse	0,01 "	0,14 "
Forklart varians hittil	14,35 prosent	12,26 prosent

1) R^2 er nærmere definert i appendiks 2, side 185. 2) Andre kjennemerker knyttet til omgivelsen er forsøkt tatt med, men gir lite eller ingen ny informasjonsverdi.

Ut fra de forutsetningene som gjelder for denne analysen, ser vi at kjennskap til type bostedsstrøk bidrar mer til å forutsi grad av ferieturaktivitet, enn de andre kjennemerkene som er med i regresjonen hittil. Sammenliknet med den situasjonen at vi ikke har noen opplysninger om personene, får vi ved å kjenne til om personene bor i tettbygd/spredtbygd strøk, forklart om lag 11 prosent av spredningen i ferieturaktiviteten. Gitt at vi har kjennskap til type bostedsstrøk, får vi gjennom opplysninger om hustype, en ytterligere økning i forklart varians på vel 2 prosent blant yrkesaktive og knapt 1 prosent blant ikke yrkesaktive. Gitt at vi videre kjenner til type bostedsstrøk og hustype, gir opplysninger om landsdelstilhørighet liten økning i forklart varians. Konklusjonen på grunnlag av denne analysemodellen må bli at både landsdelstilhørighet, husholdningsstørrelse og andre opplysninger om omgivelser, har liten informasjonsverdi i tillegg til de som er nevnt. Dette resultatet stemmer i hovedtrekk godt med resultatene som er lagt fram tidligere i kapitlet.

I alt har vi ved kjennskap til egenskaper ved personenes omgivelser, fått forklart ca. 14,35 prosent av variasjonen i ferieturaktiviteten blant yrkesaktive, og ca. 12,26 prosent blant ikke-yrkesaktive.

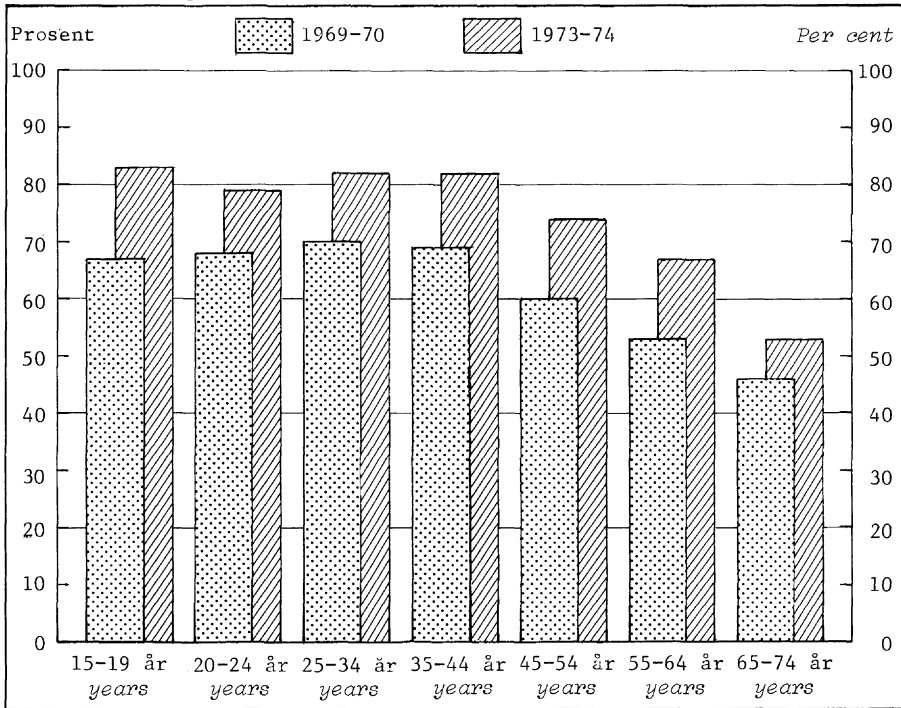
7. FERIETURAKTIVITET PÅ BAKGRUNN AV ALDER, KJØNN OG HELSE/RØRLIGHET

Alder, kjønn og helse/rørlighet har vi betegnet som tilskrevne egenskaper ved personene. Det er egenskaper som i større eller mindre grad er gitte og som den enkelte ikke kan endre på. Vi har tidligere vært inne på at helse/rørlighet er eksempel på egenskaper som ikke uten videre er gitt i samme forstand som alder og kjønn. Men vi har i denne sammenhengen valgt å gruppere opplysningene om helse/rørlighet som tilskrevne egenskaper på samme måte som alder og kjønn.

7.1. Alder

Figur 7.1 viser at ferieturandelen lå på et stabilt nivå (omkring 70 prosent i 1969-70 og 80 prosent i 1973-74) for personer i alderen 15-44 år. For personer 45 år og eldre, var ferieturandelen en god del lavere både i 1969-70 og i 1973-74. For alle aldersgruppene var ferieturandelen ca. 10-15 prosentpoeng høyere i 1973-74 enn i 1969-70, med unntak for personer i alderen 65-74 år. Sammenliknet med personer i alderen 65-74 år i 1969-70, synes ikke ferieturandelen å ha økt vesentlig for tilsvarende aldersgruppe i 1973-74. Det vil si at det fortsatt i 1973-74 var ca. halvparten av personene i denne aldersgruppen som ikke hadde vært på ferietur.

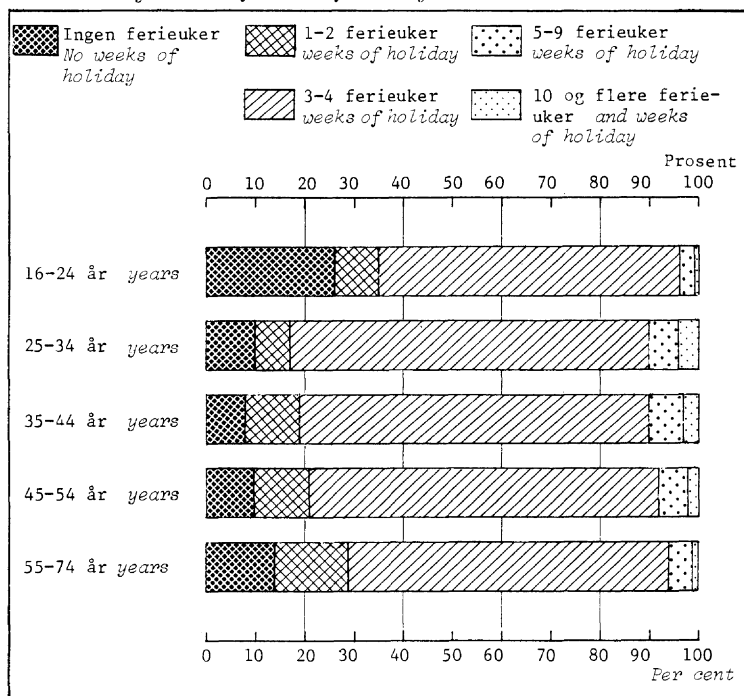
Figur 7.1. Andelen av personer i grupper for alder, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for age, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Fordelingstesten gir ellers en klar antydning om at fordelingen etter tallet på ferieturdager var reelt forskjellig i 1969-70 og 1973-74 i alle aldersgruppene. Det går fram av resultatene at ferieturaktiviteten med stor sannsynlighet var større i de ulike aldersgruppene i 1973-74, enn i tilsvarende aldersgrupper i 1969-70. (Se appendiks 1, side 181.)

Tabell 2 i tabelldelen, side 208, gir - i tillegg til ferieturandelene (netto reiseomfang) - også oversikt over brutto reiseomfang og turfrekvensen i de forskjellige aldersgruppene. Det var spesielt to av gruppene som skilte seg ut med høyere bruttoomfang enn de øvrige både i 1969-70 og 1973-74: Personer i alderen 15-19 år foretok i alt 128 ferieturer pr. 100 personer i 1969-70 og 186 i 1973-74. For personer i alderen 25-34 år var de tilsvarende tallene henholdsvis 124 og 184 ferieturer pr. 100 personer. Turfrekvensen lå i 1973-74 også høyest i disse to gruppene, med bortimot 2,25 ferieturer i gjennomsnitt pr. person som reiste på ferietur. Ellers viser tabellen at de to høyeste aldersgruppene i 1973-74 hadde forholdsvis høy turfrekvens, til tross for at de hadde laveste netto og brutto reiseomfang; de som reiste av de eldste, reiste altså ikke på færre ferieturer enn yngre personer som reiste.

Figur 7.2. Yrkesaktive¹⁾ i grupper for alder, etter tallet på ferie-
 uker i 1975. Prosent *Employed persons in groups for age,*
by number of weeks of holiday in 1975. Per cent

Kilde: Undersøkelse om arbeidsforhold i 1975.

Source: Labour Market Statistics/Working conditions in 1975.

1) Se note 1, figur 6.7

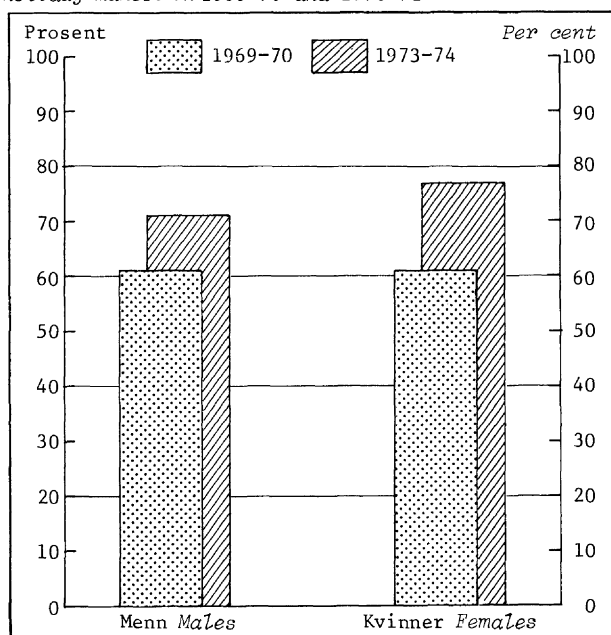
1) See note 1, figure 6.7.

Resultater fra undersøkelsen om arbeidsforhold i 1975, viste at yrkesaktive personer under 25 år og over 54 år hadde forholdsvis færre ferieuken enn personer i mellomliggende aldersgrupper. I alt én av fire personer blant yrkesaktive under 25 år hadde ikke hatt noen ferieuken i 1975. Det var også en mindre andel av disse enn blant de øvrige som hadde mer enn fire ferieuken. Dette kan muligens skyldes at yngre personer som gruppe betraktet, ikke har en like etablert og fast tilknytning til arbeidslivet som eldre yrkesutøvere. Skifte mellom arbeidststeder og mellom skolegang og yrkesliv, gjør ofte at mange unge ikke får samlet sine ferieuttak på samme måte som personer i en mer etablert yrkessituasjon.

7.2. Ferieturaktiviteten blant menn og kvinner

Vi antok tidligere at det på grunn av visse ulikheter i menns og kvinners livssituasjon, kunne være noe høyere ferieturaktivitet blant kvinner enn blant menn. Datamaterialet gir ikke grunnlag for å påstå at forskjellen er særlig stor. Det går fram av figur 7.3 at ferieturandelen var den samme blant menn og kvinner i 1969-70. Etter resultatene å dømme, var den noe høyere blant kvinner enn blant menn i 1973-74. Mann Withney-testen viser at det dette året var en reell forskjell i menns og kvinners ferieturaktivitet. Testen viser også at ferieturaktiviteten reelt sett økte både blant menn og kvinner fra 1969-70 til 1973-74.

Figur 7.3. Andelen av menn og kvinner som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of males and females being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

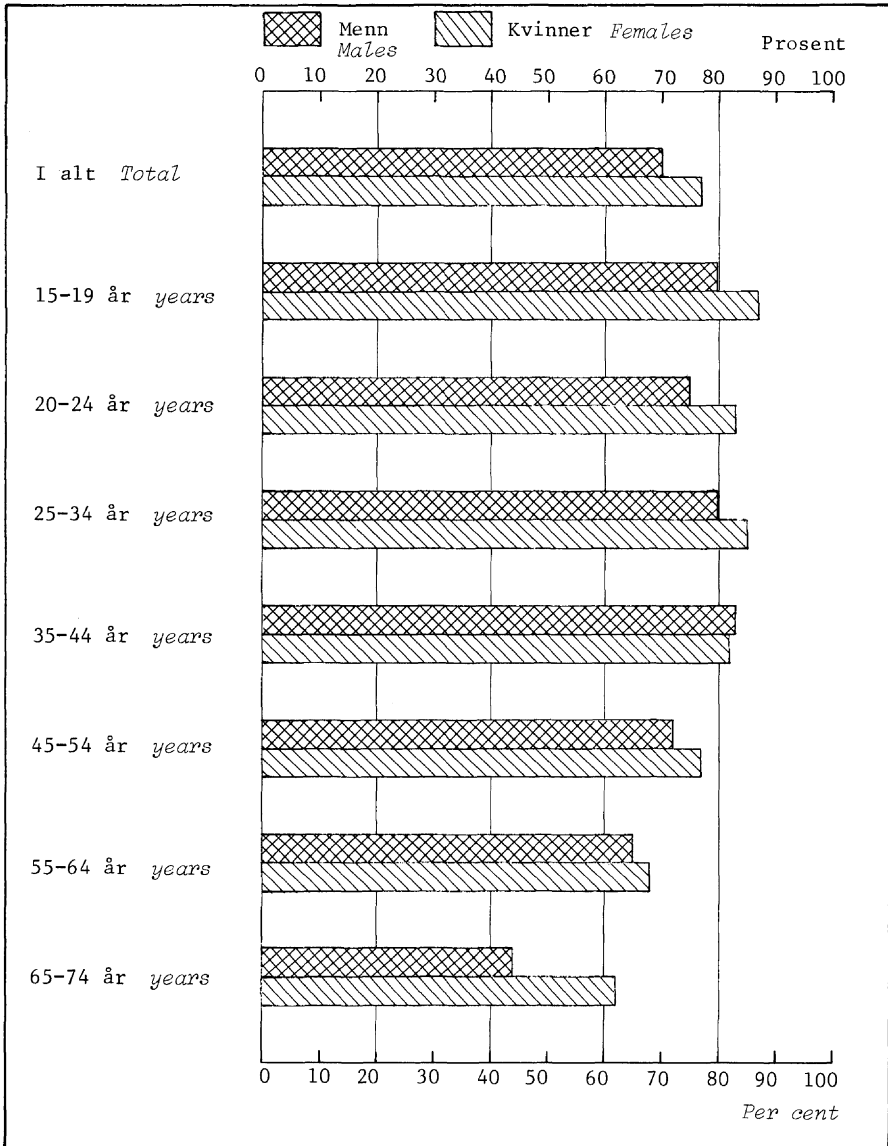
Tabell 2 i tabelldelen, side 208, viser at det ikke bare var ferieturandelen (netto reiseomfang) som i 1973-74 var noe høyere blant kvinner enn blant menn. I begge undersøkelsesårene var både brutto-omfanget og ferieturfrekvensen noe høyere for kvinnene.

Av figur 7.4 går det fram at dette mønsteret gikk igjen i ulike aldersgrupper. Den største forskjellen var ifølge datamaterialet, mellom kvinner og menn i alderen 65-74 år. Dersom vi måler ferieturaktiviteten i antall ferieturdager, finner vi en tilsvarende forskjell mellom kvinner og menn.

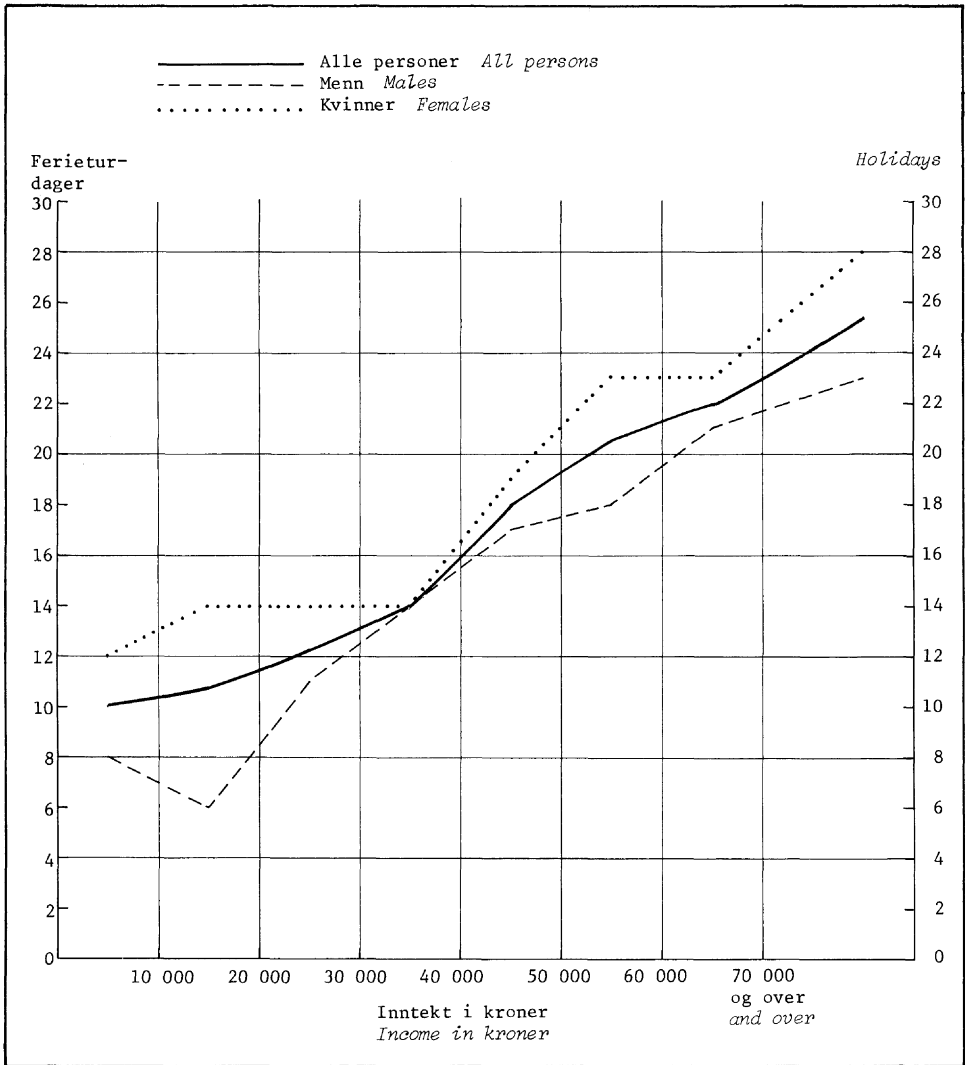
Figur 7.5 tyder på at gjennomsnittlig antall ferieturdager blant menn og kvinner økte med økende husholdningsinntekt. Gjennomsnittstallet for kvinner lå dessuten på et høyere nivå enn blant menn i de fleste inntektsgruppene.

Figur 7.6 gir et bilde på uttaket av ferieuker blant kvinner og menn med inntektsgivende arbeid i 1975. Figuren er basert på resultater fra undersøkelsen om arbeidsforhold i 1975. Det er ikke snakk om store forskjeller. Men resultatene tyder på en noe større andel kvinner enn menn med 5 eller flere ferieuker. Dette kan skyldes mange forhold, blant annet at forholdsvis mange yrkesaktive kvinner er knyttet til yrker - evt. deltidsyrker - som gir muligheter til å følge skoleferieordningen. Utearbeidende kvinner med barn i skolen eller i barnehagen, er vanligvis avhengig enten av selv å ha fri i juli/august, eller skaffe hjelp til barnepass. Ut fra dette er det ikke urimelig at vi får visse utslag i resultatene som går i retning av et noe større ferieuttak blant kvinner enn blant menn.

Figur 7.4. Andelen av personer i grupper for kjønn og alder, som var på ferietur i 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for sex and age, being holiday-makers in 1973-74*

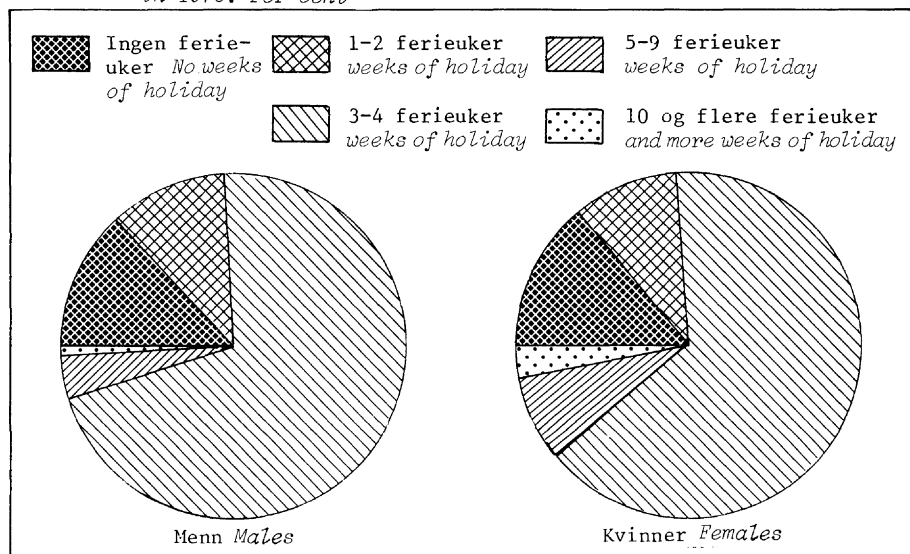
Figur 7.5. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt¹⁾ og kjønn *Average number of holidays for persons in different levels of household income and sex*

1) Midtpunktet i intervallene er brukt for avmerking.

1) The midpoint in the intervals is used for marking out.

Figur 7.6. Yrkesaktive¹⁾ menn og kvinner, etter tallet på ferieuken i 1975.
 Prosent *Employed males and females, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent*

Kilde: Undersøkelse om Arbeidsforhold i 1975

Source: Labour Market Statistics Working Conditions in 1975

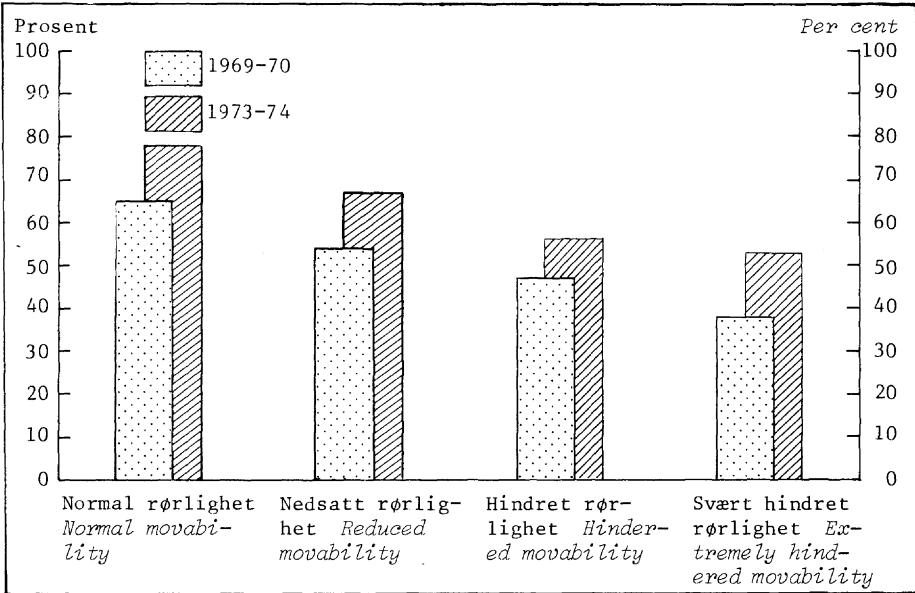
1) Se note 1, figur 6.7. 1) See note 1, figure 6.7.

7.3. Helse/rørlighet

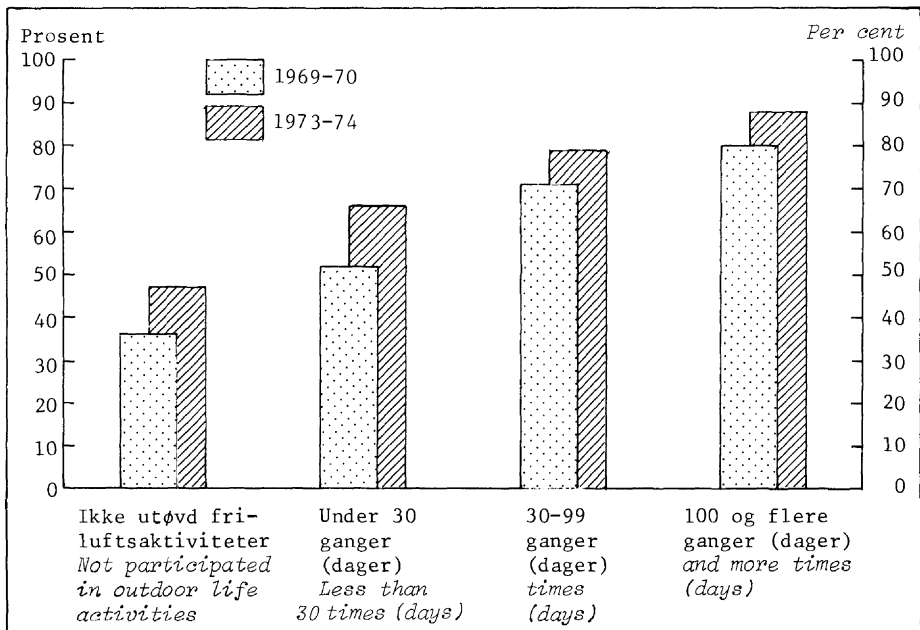
Rørlighet er viktig i forbindelse med ferieturvirksomhet. Rørligheten bestemmer rammen for mulige former for ferieturer som den enkelte kan delta i. Nedsatt rørlighet kan f.eks. ofte bety at transportmulighetene begrenses. Mange trenger pleie eller andre former for hjelp og er avhengig av andres evne og vilje til å ordne opp for dem.

Tendensene i figur 7.7 og 7.8 gir klart uttrykk for at ferieturandelen synker med nedsatt rørlighet, og stiger med økt deltaking i friluftslivsaktiviteter. Disse målene på bevegelighet gir i grove trekk en antydning om personers evne til å komme seg rundt ved egen hjelp. Tendensen til forskjeller mellom grupper av personer med ulik bevegelighet, var noe sterkere i 1970-materialet enn i 1974-materialet. Det kan på den ene siden være utslag av at reisetilbudene er lagt bedre til rette for rørlighets-svake grupper. På den andre siden kan også den generelle økningen i reiseaktiviteten ha ført til at flere bevegelseshemmede er blitt mer innstilt på å overvinne personlige og praktiske vansker ved å reise.

Figur 7.7. Andelen av personer i grupper for r rlighet, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for movability, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74.*

Figur 7.8. Andelen av personer i grupper for deltaking i friluftslivsaktiviteter som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for participation in outdoor life, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Mann Withney-testen tyder på at den private reiseaktiviteten i hovedtrekk økte over tid både blant personer med normal rörlighet og personer med sterkt nedsatt rörlighet (se appendiks 1, side 182). Men vi finner ikke statistisk belegg for at det har skjedd endringer fra 1969-70 - 1973-74 i fordelingen på ferieturdager blant personer med hindret rörlighet. Det samme gjelder personer som deltok mest i friluftslivsaktiviteter.¹⁾ De hadde imidlertid høyeste ferieturandel både i 1970 og 1974. Beregninger av samvariasjonen, viser også at tallet på ferieturer i 1973-74 økte med antall ganger personene deltok i friluftslivsaktiviteter.²⁾

Tabell 2 i tabelldelen, side 208, viser ellers at brutto reiseomfang som ventet, var høyest blant personer med normal rörlighet. Det samme gjaldt turfrekvensen. Personer med sterkt hindret rörlighet som hadde vært på ferietur, reiste imidlertid ikke sjeldnere på ferietur enn personer med noe bedre rörlighet. Men ferieturaktiviteten i forhold til deltaking i friluftslivs-, idretts- og mosjonsaktiviteter, viser en helt klar tendens til økning både i netto og brutto reiseomfang og i turfrekvens med økende deltaking i friluftslivsaktivitetene.

Resultatene viser også en klar sammenheng mellom grad av deltaking i friluftslivsaktiviteter og antall ferieturdager. Personer som ikke utøvde friluftslivsaktiviteter i 1973-74, hadde i gjennomsnitt ca. 10 ferieturdager i løpet av året. Antall ferieturdager økte jamnt med økende deltaking i friluftslivsaktiviteter. Personer som hadde deltatt i friluftslivsaktiviteter tilsammen 250 ganger (dager) eller mer i 1973-74, hadde i gjennomsnitt ca. 26 ferieturdager.

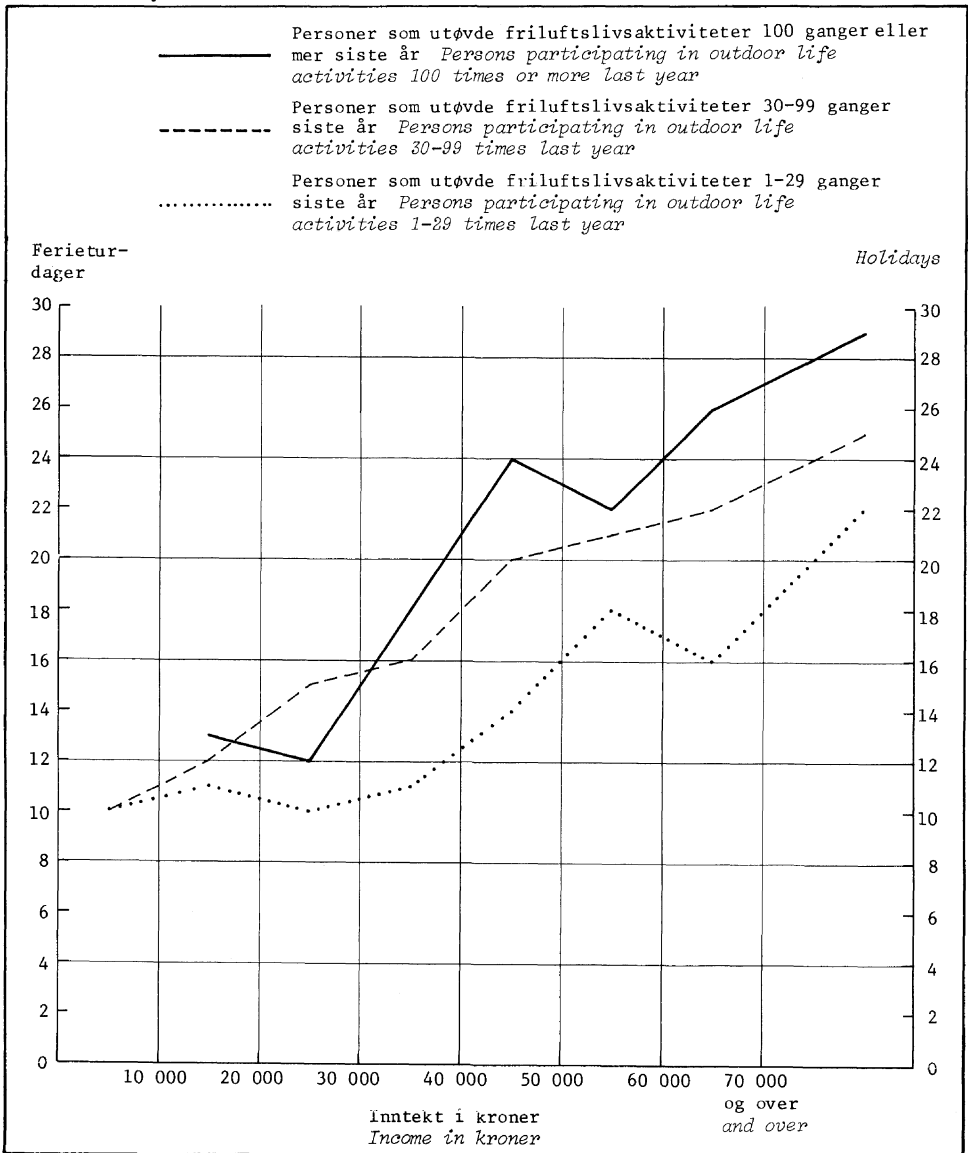
Figur 7.9 tyder på at nivåforskjellen mellom dem som deltok mest og dem som deltok mindre i friluftslivsaktiviteter, stort sett går igjen blant personer i alle inntektsgrupper fra kr 30 000,- og over. For alle gruppene økte tallet på ferieturdager med økende husholdningsinntekt.

Tabell 7.1 gir uttrykk for forskjellen i ferieturandeler for kvinner og menn over og under 45 år, med ulik evne til rörlighet. For begge kjønn var ferieturandelen høyere for personer under 45 år enn blant eldre. Tallene tyder dessuten på at kvinner 45 år og eldre, med nedsatt/hindret rörlighet, hadde høyere ferieturandeler enn menn i tilsvarende grupper. Vi skal ikke komme nærmere inn på hva dette kan skyldes. Vi vil bare antyde muligheten av at kvinner kan ha større tilgang til hjelp i sitt sosiale miljø enn menn har, eller at selve registreringsmåten gir seg utslag i rörlighetsindeksen.³⁾ Det kan være forskjell i hva kvinner og menn selv mener de er i stand til rent fysisk i forhold til et rent objektivt mål på bevegelighet.

1) Se note 1, side 85. 2) Gamma = 0,33 med forkastningssannsynlighet $P \approx 0$, for en nullhypotese om ingen sammenheng. Se evt. også note 1, side 84.

3) Rörlighetsindeksen bygger på subjektive opplysninger om evnen til å gå i trapper, gå i raskt tempo og evnen til å løpe.

Figur 7.9. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt¹⁾ og utøving av friluftsliv i 1973-74 *Average number of holidays for persons in different levels of household income and participation in outdoor life in 1973-74*

1) Midtpunktene i intervallene er brukt for avmerking.

1) The midpoint in the intervals is used for marking out.

Tabell 7.1. Andelen av personer i grupper for alder, kjønn og rørlighet, som var på ferietur i 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for age, sex and movability, being holiday-makers in 1973-74*

	Alder <i>Age</i>							
	Personer 15-44 år <i>Persons 15-44 years</i>				Personer 45-74 år <i>Persons 45-74 years</i>			
	Kjønn <i>Sex</i>				Kjønn			
	Menn <i>Males</i>		Kvinner <i>Females</i>		Menn		Kvinner	
	Pst.	Ant. ¹⁾ <i>P.c.</i> <i>Number</i> ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾
RØRLIGHET <i>MOVABILITY</i>								
Normal rørlighet <i>Normal movability ...</i>	81	546	85	513	69	390	75	292
Nedsatt rørlighet <i>Reduced movability ..</i>	:	3	:	16	56	55	72	120
Hindret rørlighet <i>Hindered movability .</i>	:	11	(78) ²⁾	23	49	78	59	85
Svært hindret rørlig- het <i>Extremely</i> <i>hindered movability .</i>	:	4	:	8	41	44	56	63

1) Se note 3, tabell 6.2. 2) Se note 4, tabell 6.2.

1) See note 3, table 6.2. 2) See note 4, table 6.2.

Som det går fram av tabellen, var det svært få av personene under 45 år som hadde nedsatt rørlighet. Vi har derfor ikke holdepunkter for å si noe bestemt om forholdet mellom rørlighet og ferieturaktivitet for personer under 45 år.

7.4. Konklusjoner

Vi kan slå fast at det er en viss nivåforskjell i ferieturaktiviteten blant eldre og yngre personer. Hovedskillet går mellom aldersgrupper over og under 45 år. Mens nivået i hovedtrekk er det samme blant personer i alderen 15-44 år, avtar det med alderen for personer som er 45 år eller eldre. Ferieturaktiviteten økte ellers i alle aldersgruppene og for begge kjønn fra 1969-70 til 1973-74. Kvinner deltok noe oftere i ferieturvirk-somhet enn menn. Resultatene kunne tyde på at forskjellen var større mellom kvinner og menn i alderen 65-74 år enn i yngre aldersgrupper. Videre hadde kvinner i 1973-74 noe høyere eller like høy ferieturaktivitet som menn, dersom vi sammenliknet grupper på ulike inntektsnivåer. Resultatene kan tyde på at forskjellen mellom kjønnene var noe større i 1973-74 enn i 1969-70. Det er mulig dette henger sammen med en bedret økonomi blant kvinnene, som gir dem bedre anledning enn tidligere til å reise privat. Ferieturvirk-somheten i forhold til alder og inntekt har vi tatt opp i kapittel 8 (avsnitt 8.3).

I tabellanalysene gav rørlighetsgrad og deltaking i friluftslivsaktiviteter entydige utslag i ferieturaktiviteten. Jo mer rørlighetshemmet, jo lavere ferieturaktivitet - og motsatt: Jo høyere grad av deltaking i friluftslivsaktiviteter, jo høyere ferieturaktivitet. Resultatene kunne ellers tyde på at ferieturandelen blant personer i alderen 45-74 år, var noe høyere blant kvinner med rørlighetsproblemer, enn blant menn med rørlighetsproblemer.

For å se på utslaget av de enkelte kjennemerkene som er omhandlet i dette kapitlet, i forhold til hverandre og til kjennemerker om omgivelsene, har vi fortsatt den trinnvise regresjonsanalysen fra kapittel 6.

Økningen i forklart varians (R^2) i prosent, ved kjennskap til	Personer med inntektsgivende arbeid	Personer uten inntektsgivende arbeid
Forklart varians ved tidligere variable	14,35 prosent	12,26 prosent
Alder	1,52 "	1,36 "
Kjønn	0,49 "	0,18 "
Deltaking i friluftslivs- aktiviteter	5,37 "	3,30 "
Indeks for fysisk rørlighet ..	0,93 "	0,33 "
Deltaking i idretts- og mosjonsaktiviteter	0,14 "	0,01 "
Forklart varians hittil	22,80 prosent	17,44 prosent

Dersom opplysningene om omgivelsene er gitt, får vi ingen helt klare utslag ved kjennskap til fødselsår og kjønn. Disse kjennemerkene har vi trukket inn i regresjonen foran kjennemerkene om rørlighetsevne. Av kjennemerkene om rørlighetsevne, gitt opplysninger om omgivelser, alder og kjønn, er det deltaking i friluftslivsaktivitet, som gir størst økning i forklart varians. Blant yrkesaktive får vi en økning på 5,37 prosentpoeng, og blant ikke-yrkesaktive en økning på 3,30 prosentpoeng. I alt har vi ved kjennskap til omgivelser og det vi har kalt tilskrevne eller tildelte egenskaper, fått forklart 22,80 prosent av variansen for yrkesaktive og 17,44 prosent for ikke-yrkesaktive.

8. UTDANNING, YRKE, ØKONOMISKE RESSURSER OG FERIETURAKTIVITET

Som vi har vært inne på tidligere (se evt. kap. 5) er ikke tilgangen på ressurser (goder) helt tilfeldig fordelt blant personer eller husholdninger. Utdanningsnivået vil normalt ha stor betydning for inntekts- og yrkesforhold. Likeså vil anskaffelser av fritidsgoder som hytte, bil, båt mv. ha sammenheng med økonomiske forhold. I dette kapitlet vil vi ta for oss spørsmålet om hvor mye tilgangen på forskjellige ressurser (goder) har å si for graden av ferieturaktivitet.

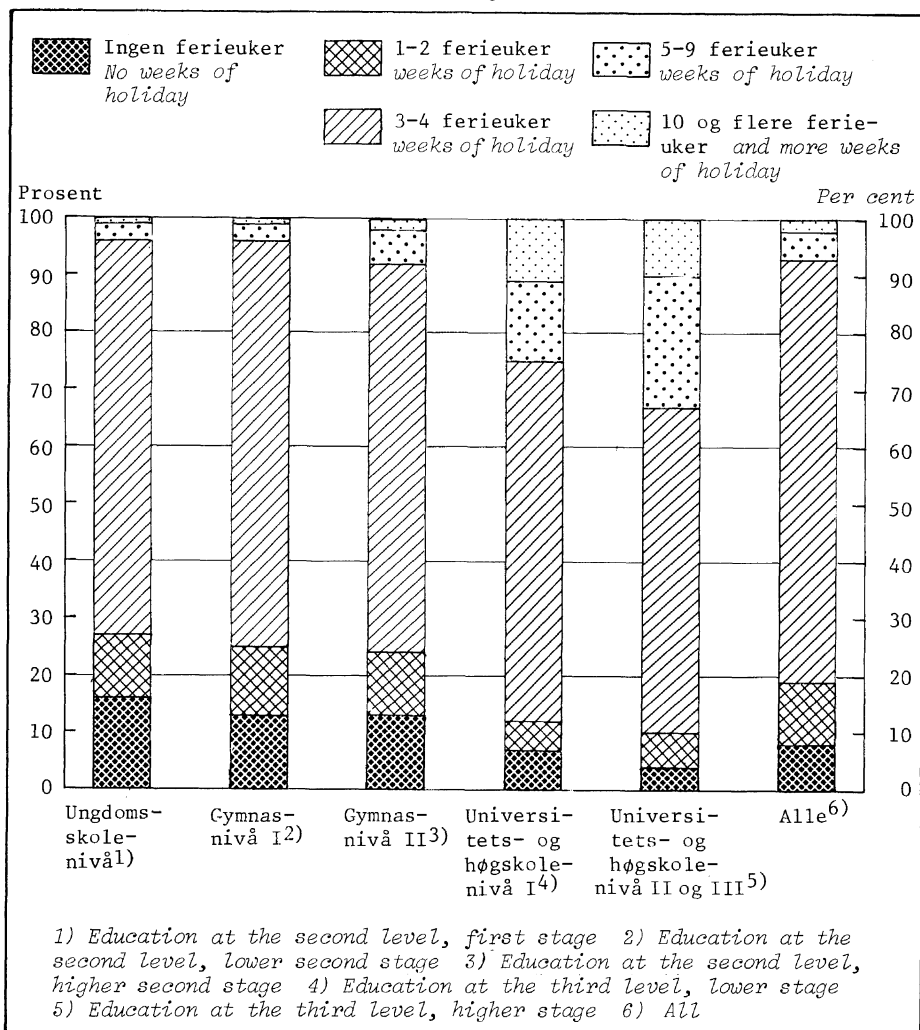
8.1. Utdanningsnivå

Resultater fra undersøkelsen om arbeidsforhold i 1975, viser at tallet på ferieuker blant yrkesaktive, økte betydelig med stigende utdanningsnivå. Om lag én av tre personer med utdanning på høyeste nivå, hadde hatt fem eller flere ferieuker i løpet av 1975. Blant personer med utdanning på gymnasnivå eller lavere, var det ikke stort mer enn én av tjue som hadde hatt fem eller flere ferieuker. Det var også store forskjeller i andelen som ikke hadde hatt noen ferieuker. Den var klart høyest blant personer på lavere utdanningsnivå. For personer med utdanning på ungdomsskolenivå, var andelen uten noen ferieuker fire ganger så høy som blant personer med utdanning på høyeste nivå. (Figur 8.1.)

Ferieundersøkelsene i 1970 og 1974, viser at andelen av personer som var på ferietur i 1969-70 og i 1973-74, varierte med utdanningsnivå. Men tallene kan tyde på en viss utjamning i ferieturandelene fra 1969-70 til 1973-74. (Figur 8.2.) Økningen synes å ha vært noe sterkere blant dem med lavere utdanning, enn blant dem som hadde universitets- eller høyskoleutdanning. Sett i forhold til at personer med høyt utdanningsnivå allerede i 1969-70 hadde en høy ferieturandel, er imidlertid en økning på ytterligere 10 prosent ganske vesentlig.

Tabell 3 i tabelldelen, side 210, viser at også brutto reiseomfang og turfrekvens økte med økende utdanningsnivå. Ferieturandelen (netto reiseomfang) varierte i 1973-74 fra 66 prosent blant personer på ungdomsskolenivå, til hele 97 prosent blant personer med høyeste utdanning på universitets- og høyskolenivå. Brutto reiseomfang varierte fra 122 ferieturer pr. 100 personer i laveste utdanningsgruppe til 263 ferieturer pr. 100 personer i den høyeste. Turfrekvensen blant dem som reiste på ferietur, varierte fra henholdsvis 1,84 ferieturer pr. person pr. år til 2,71.

Figur 8.1. Yrkesaktive¹⁾ i grupper for utdanning²⁾, etter tallet på ferie-
uker i 1975. Prosent *Employed persons in groups for education,*
by number of weeks of holiday in 1975. Per cent

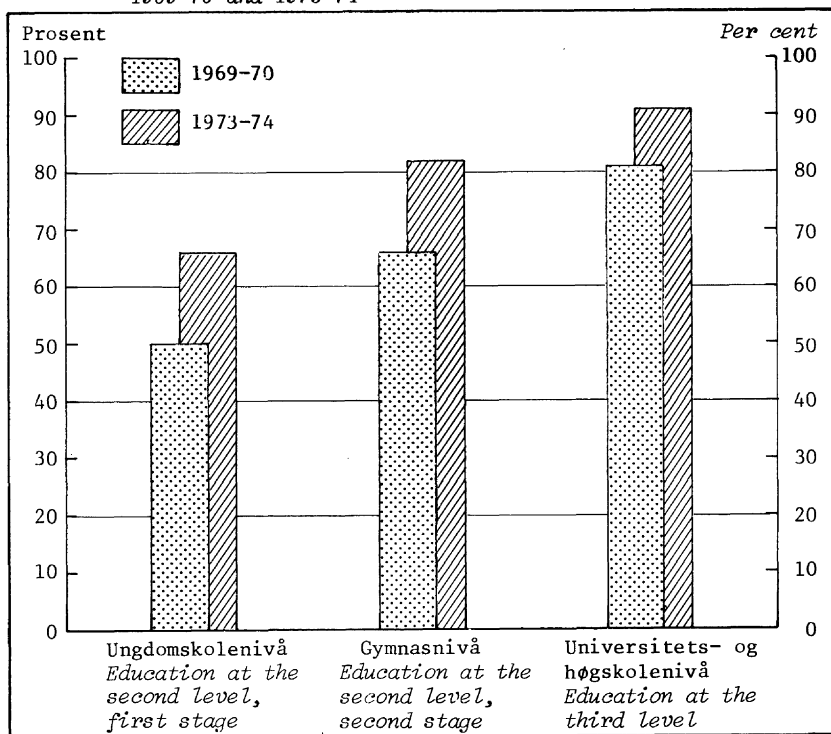
Kilde: Arbeidskraftundersøkelse/Arbeidsforhold i 1975.

Source: Labour Market Statistics/Working conditions in 1975.

1) Se note 1, figur 6.7 See note 1, figure 6.7

2) Det er tatt hensyn til samlet utdanningstid (allmennutdanning og yrkesutdanning) ved bestemmelse av utdanningsnivå. Klassifiseringen er i samsvarende med den nivåinndeling som er brukt i Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk. Total time of education (general and vocational) has been taken into account in determining the educational level. The classification is in accordance with the levels used in the Standard classification of education in Norwegian statistics.

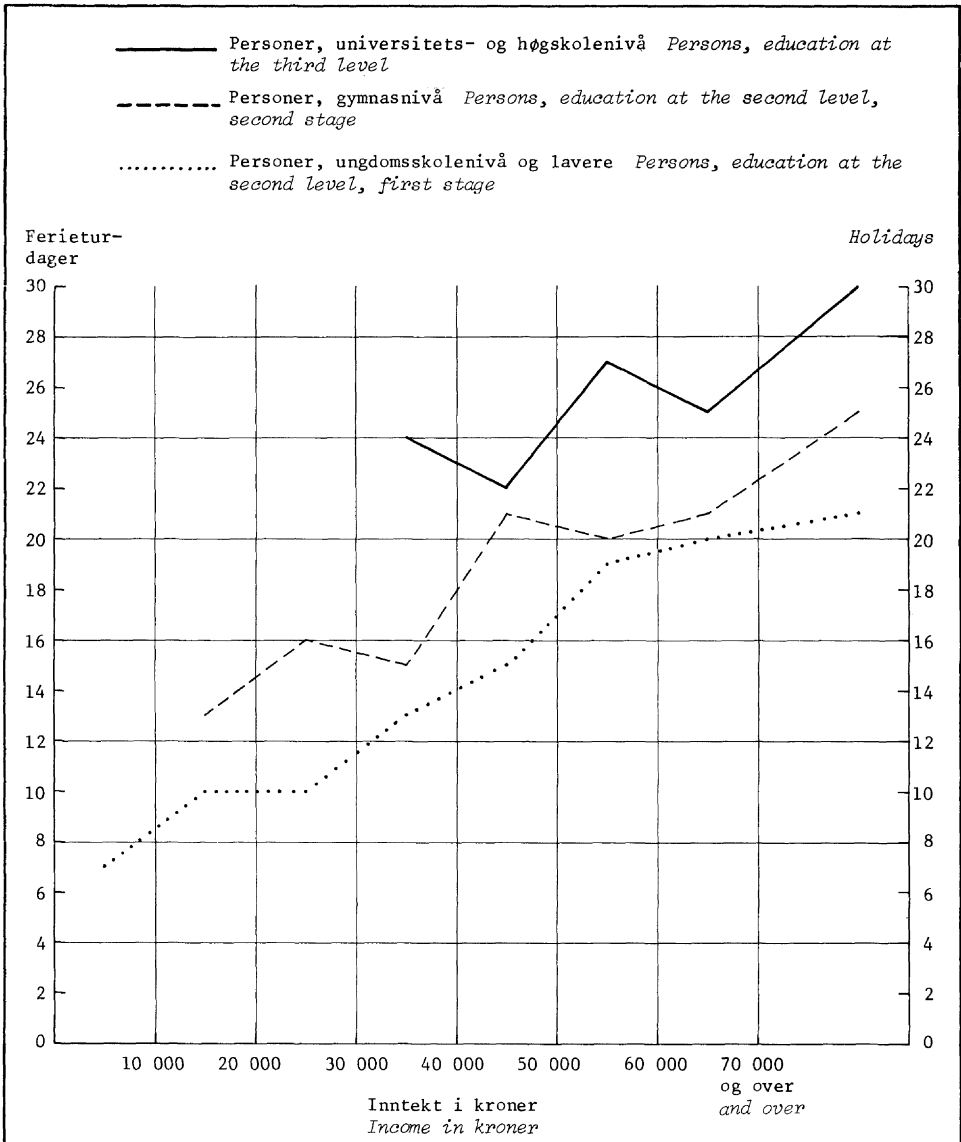
Figur 8.2. Andelen av personer i grupper for utdanning, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for education, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Figur 8.3 viser at det gjennomsnittlige tallet på ferieturdager økte med økende inntekt i alle utdanningsgrupper. I alle inntektsgruppene var imidlertid tallet på ferieturdager høyere blant personer med høyt utdanningsnivå, enn blant dem med utdanning på lavere nivå. I høyeste inntektsgruppe hadde eksempelvis personer med utdanning på universitets- og høgskolenivå i gjennomsnitt ca. 30 ferieturdager. Personer i samme inntektsgruppe på gymnasnivå, hadde ca. 25 ferieturdager, og personer med utdanning på ungdomsskolenivå hadde ca. 21 ferieturdager i gjennomsnitt.

Nivåforskjeller mellom personer med høyere og lavere utdanning kom også fram blant personer i ulike aldre. (Figur 8.4.) Nivåforskjellen kommer imidlertid ikke klart til uttrykk før i aldersgrupper over 25 år. I høyeste utdanningsgruppe kulminerte ferieturaktiviteten med et gjennomsnitt på ca. 32 ferieturdager pr. år blant personer i 40-årsalderen. Blant personer med utdanning på gymnasnivå og ungdomsskolenivå, var det de aller yngste som hadde flest ferieturdager. Denne forskjellen blant yngre med høy og lavere utdanning kan skyldes forskjeller i økonomiske forhold og yrkestilknytning. Mange av de yngre i høyeste utdanningsgruppe var trolig fortsatt i en utdanningssituasjon, mens yngre med lavere utdanning var i arbeid og tjente egne penger.

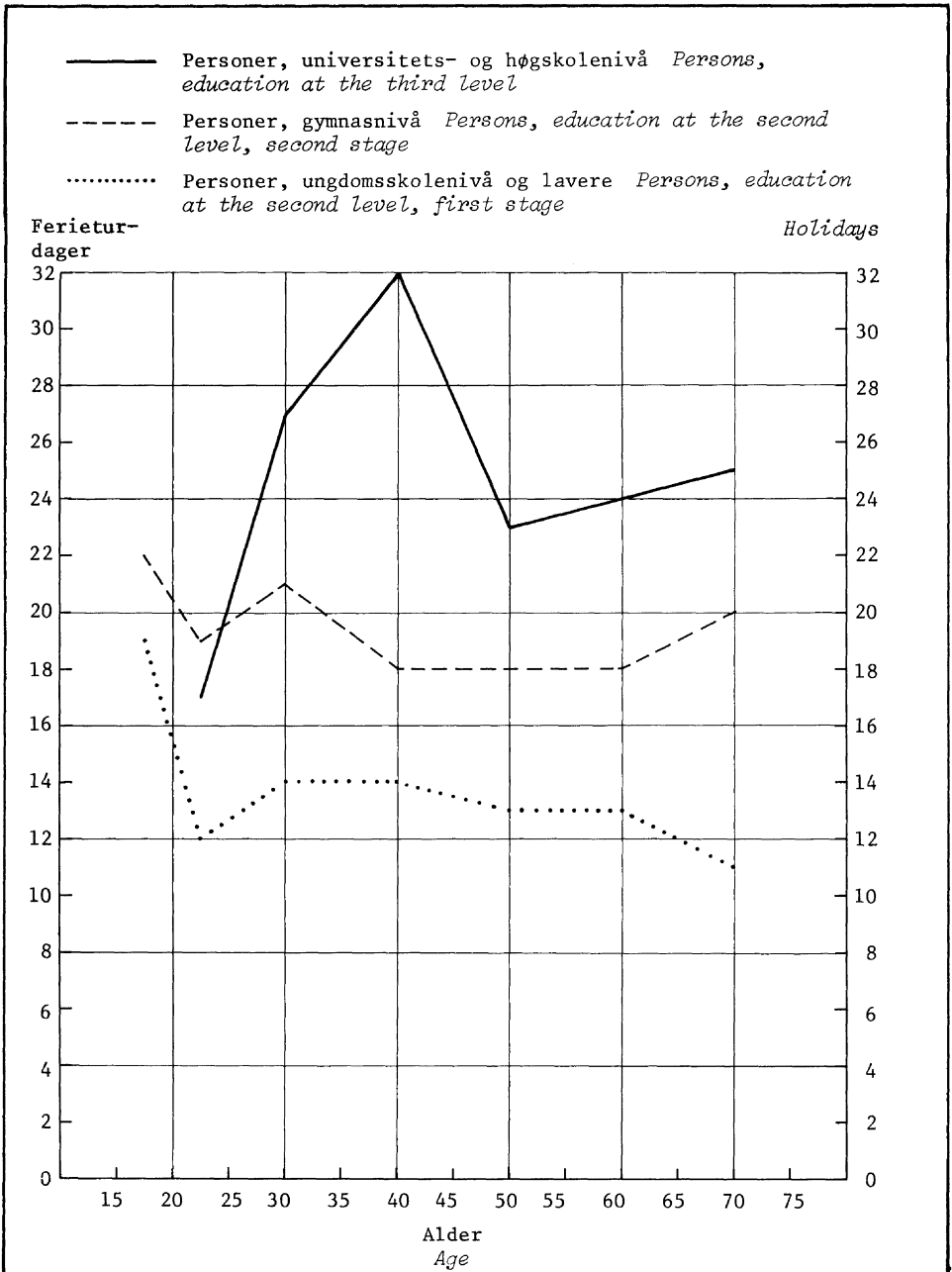
Figur 8.3. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt¹⁾ og utdanning. *Average number of holidays for persons in different levels of household income¹⁾ and education*

1) Midtpunktet i intervallene er brukt for avmerking.

1) The midpoint at the intervals is used for marking out.

Figur 8.4. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig alder og utdanning *Average number of holidays for persons in groups for age and education*

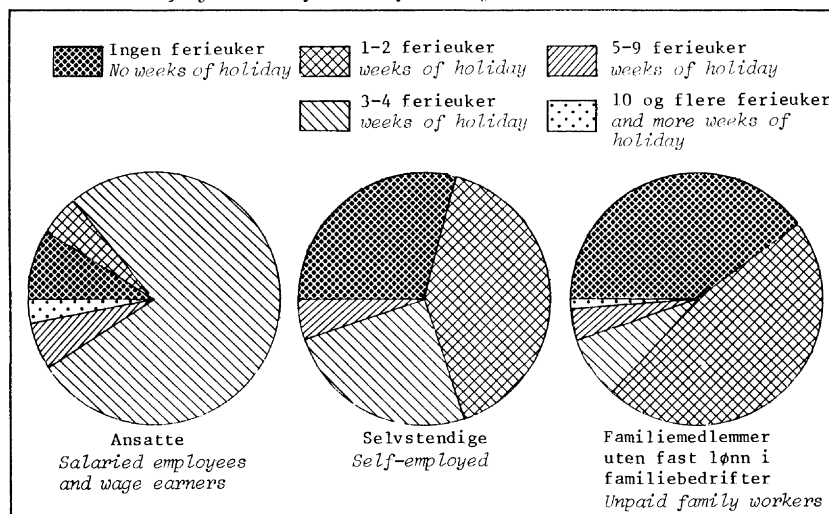
Mens ferieturaktiviteten var høyest i 40-årsalderen blant dem som hadde høyest utdanning, syntes aktiviteten å avta etter 30-årsalderen blant dem med lavere utdanning. For de to høyeste utdanningsgruppene tyder resultatene på at aktiviteten tok seg noe opp igjen blant personer over 50-60 år. Figuren viser ellers at variasjonen i gjennomsnittstallene var atskillig større blant personer i den høyeste utdanningsgruppen enn i de andre to gruppene.

8.2. Yrkesforhold

Yrkes- og arbeidsforhold regner vi for å være sentrale i forbindelse med ferieturaktiviteten. De regulerer mønsteret for fritid og økonomiske ressurser. Type arbeidsoppgaver, yrkesstatus mv., kan være viktig blant annet for folks rekreasjonsbehov. Det sosiale miljøet den enkelte er knyttet til gjennom yrkesforhold, kan også ha mye å si for dannelsen av normer og forventninger om bestemte typer ferieatferd. Data-materialet kan imidlertid ikke nyttes til å belyse slike sammenhenger så detaljert som en kunne ønske.

Vi skal først se på noen resultater fra undersøkelsen om arbeidsforhold i 1975. (Figur 8.5.) Disse resultatene viste store forskjeller i uttak av ferieuken mellom ansatte, selvstendige og familiemedlemmer uten fast lønn i familiebedrifter. Knappt én av ti ansatte hadde ikke hatt noen ferieuken, og én av tjue hadde hatt 1-2 uker. Om lag tre av fire ansatte hadde hatt 3-4 ferieuken, og ca. én av ti hadde fem eller flere. Blant selvstendige yrkesutøvere hadde bortimot 30 prosent ikke hatt noen ferieuken, og ca. 40 prosent hadde 1-2 uker. En av fire selvstendige yrkesutøvere hadde 3-4 ferieuken, og ca. én av tjue hadde fem eller flere.

Figur 8.5. Yrkesaktive¹⁾ i grupper for yrkesstatus, etter tallet på ferieuken i 1975. Prosent *Employed persons in groups for professional appointment, by number of weeks of holiday in 1975. Per cent*

Kilde: Arbeidskraftundersøkelse/Arbeidsforhold i 1975
 Source: Labour Market Statistics/Working conditions

1) Se note 1, figur 6.7.

1) See note 1, figure 6.7.

Etter resultatene å dømme hadde familiemedlemmer uten fast lønn i familiebedrifter, hatt atskillig færre ferieuken enn andre yrkesutøvere. Bare 13 prosent hadde hatt tre eller flere ferieuken. I alt ca. 40 prosent hadde ikke hatt noen ferieuken.

Det er klart at slike variasjoner i tallet på ferieuken vil gi visse utslag i ferieturaktiviteten blant yrkesaktive.

Tabell 8.1 med tall fra ferieundersøkelsen 1974, tyder på at dette kan stemme. Ferieturandelen (netto reiseomfang) var ca. 82 prosent blant ansatte yrkesutøvere, og ca. 81 prosent blant selvstendige med leid hjelp. Blant selvstendige uten leid hjelp og blant familiemedlemmer uten fast lønn i familiebedrift, var ferieturandelene på henholdsvis 48 og 53 prosent. Resultatene tyder også på at brutto reiseomfang og turfrekvens er absolutt lavest blant familiemedlemmer uten fast lønn, og dernest blant selvstendige uten leid hjelp. Selv om observasjonsgruppene er små, er det liten grunn til å tvile på at resultatene gir et ganske dekkende bilde av situasjonen.

Tabell 8.1. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for yrkesstatus. 1973-74
Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons in groups for professional appointment. 1973-74

	Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
	Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
	Pst. P.c.			
Alle personer <i>All persons</i>	78	158	2,03	1 263
YRKESSTATUS <i>PROFESSIONAL APPOINTMENT</i>				
Ansatt <i>Salaried employees and wage earners</i>	82	171	2,08	1 017
Selvstendig uten leid hjelp <i>Self-employed without hired labour</i>	48	73	1,52	129
Selvstendig med leid hjelp <i>Self-employed with hired labour</i>	81	178	2,20	68
Familiemedlem uten fast lønn i familiebedrift <i>Unpaid family workers</i>	53	64	1,20	47

Figur 8.6 og 8.7 gir en oversikt over andelen av personer som var på ferietur i ulike grupper av yrkesaktive og ikke-yrkesaktive. Ferieturandelene varierte, men hadde gjennomgående økt i alle gruppene fra 1969-70 til 1973-74. Økningen synes å ha vært mest markert blant selvstendige

yrkesutøvere. Men ferieturandelen er fortsatt lavest blant selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske. Blant andre selvstendige og ansatte i industri, bygge- og anleggsarbeid mv., lå ferieturandelen i 1973-74 på om lag samme nivå, med vel 70 prosent. Nivået blant andre ansatte lå ytterligere ca. 10 prosent høyere. I 1969-70 var andelene i disse tre gruppene henholdsvis 51, 66 og 75 prosent.

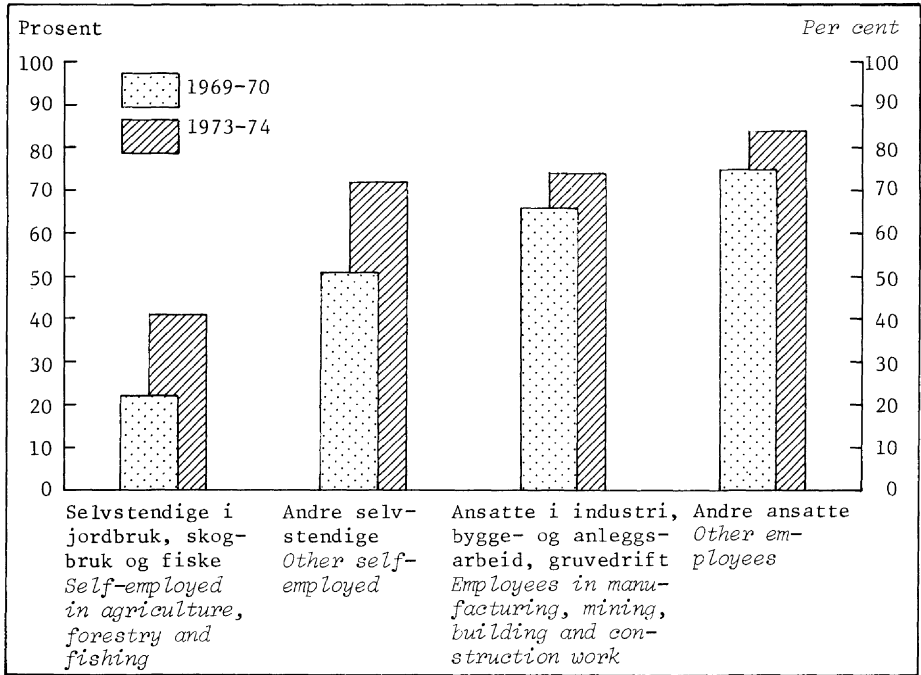
Mann Withney's fordelingstest viser at det var reell økning i ferieturaktiviteten (målt i ferieturdager) i alle grupper av yrkesaktive og ikke-yrkesaktive fra 1969-70 til 1973-74 (se appendiks1, side182-183). Vi finner også at det i 1973-74 reelt sett var mindre aktivitet blant selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske, enn blant andre selvstendige. En sammenlikning mellom ansatte i industri mv. og andre ansatte, viser at aktiviteten var større i sistnevnte gruppe.

Fordelingstesten gir videre grunnlag for å anta at ferieturaktiviteten var reelt større blant skoleelever og studenter enn blant personer med husarbeid i hjemmet. Ferieturandelen var dessuten reelt større blant personer med husarbeid i hjemmet, enn blant pensjonerte og trygdede. Derimot var det ikke noe grunnlag i dataene for å anta at det var forskjell mellom yrkesaktive som gruppe og ikke-yrkesaktive.

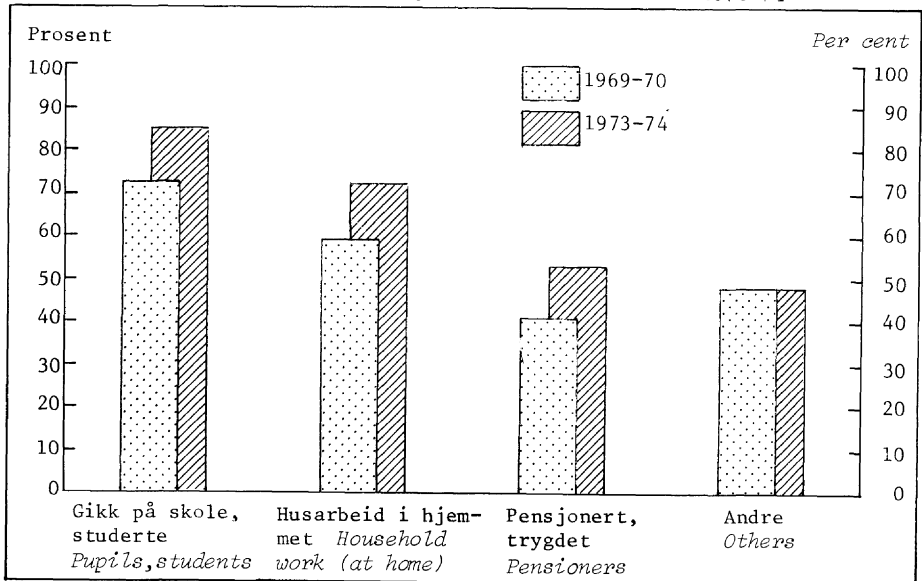
Det går fram av tabell 3 i tabelldelen, side 210, at brutto reiseomfang og turfrekvens stort sett stemmer overens med resultatene for netto reiseomfang (ferieturandelen). Selvstendige utenom jordbruk, skogbruk og fiske hadde imidlertid noe høyere brutto reiseomfang og turfrekvens enn ansatte i industri mv., men under nivået for andre ansatte. Blant personer uten inntektsgivende arbeid, peker pensjonerte og trygdede seg ut (sammen med "Andre") ved at brutto reiseomfang og turfrekvens er høyere enn en kanskje skulle vente ut fra ferieturandelen.

Figur 8.8 viser at gjennomsnittlig antall ferieturdager i 1973-74, økte jamnt med økende inntekt blant personer med inntektsgivende arbeid. Fra ca. 6 ferieturdager blant personer med husholdningsinntekt under kr 10 000,- til ca. 23 ferieturdager blant dem som hadde husholdningsinntekt kr 70 000,- eller mer. Figuren viser også at pensjonerte og trygdede i gjennomsnitt hadde flere ferieturdager enn andre grupper med tilsvarende husholdningsinntekt. Resultatene tyder ellers på at husholdningsinntekten er viktig for ferieturaktiviteten blant skoleelever, studenter og personer med husarbeid i hjemmet. Vi antar at dette blant annet skyldes at personer uten inntektsgivende arbeid har bedre tilgang på tid de kan disponere etter egne ønsker. Når inntekten øker, øker også muligheten for å utnytte tiden til private reiser.

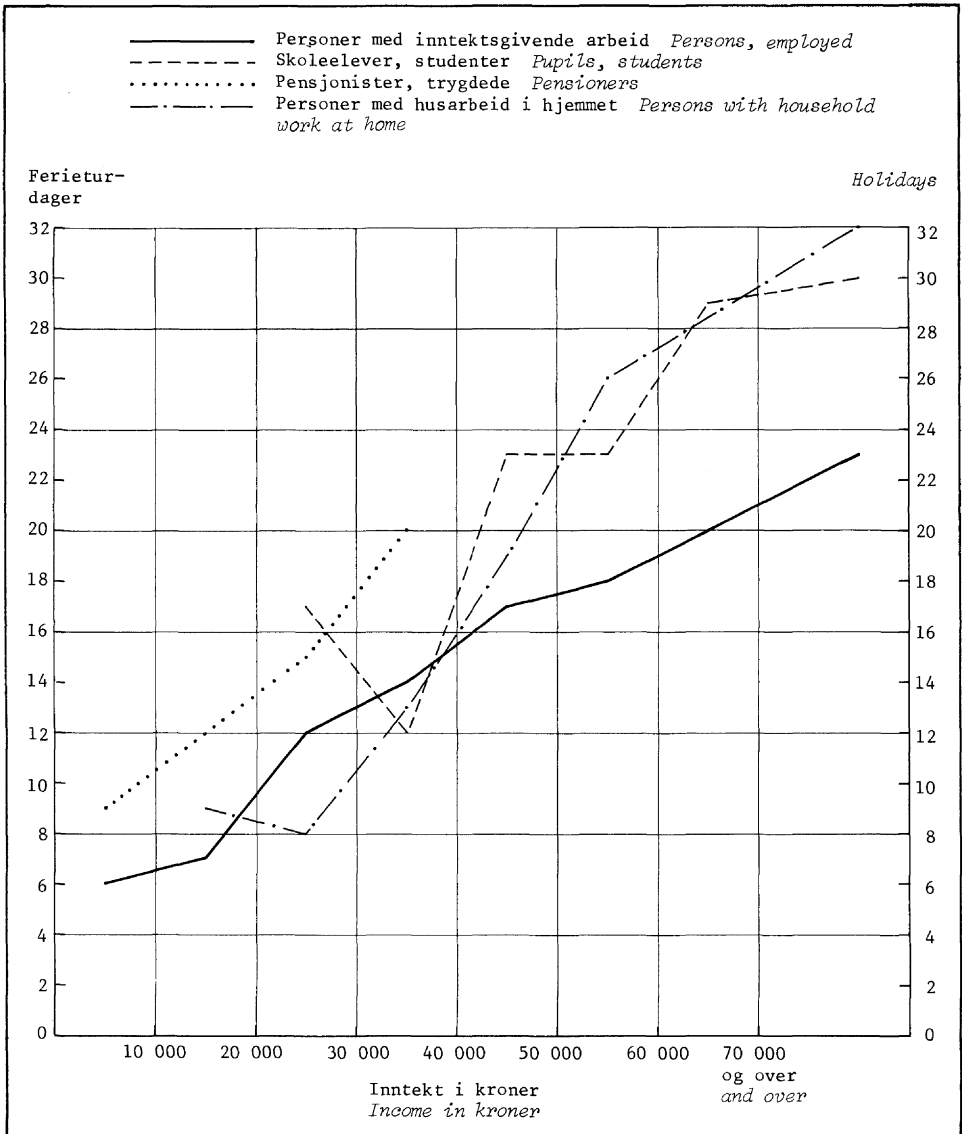
Figur 8.6. Andelen av personer med inntektsgivende arbeid i grupper for hovedyrke, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent
The percentage of employed persons in groups for main occupation, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74.

Figur 8.7. Andelen av personer uten inntektsgivende arbeid i grupper for levevei, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent
The percentage of persons not employed, in groups for economic activity, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74

Figur 8.8. Gjennomsnittlig tall¹⁾ på ferieturdager for personer med forskjellig husholdningsinntekt¹⁾ og levevei i 1973-74 *Average number of holidays for persons in different levels of household income and economic activity in 1973-74*

1) Midtpunktene i intervallene er brukt for avmerking.

1) The midpoint of the intervals is used for marking out.

Tabell 8.2 omfatter resultater for yrkesaktive i grupper for type arbeid. Tallene viser at type arbeid er et vesentlig kjennemerke i tilknytning til ferieturaktivitet. Netto reiseomfang varierte fra 45 prosent for personer som arbeidet i jordbruk, skogbruk og fiske, til hele 95 prosent for personer med teknisk, vitenskapelig og humanistisk arbeid. Personer i sistnevnte gruppe hadde 236 ferieturer pr. 100 personer, mens førstnevnte gruppe hadde 59. Turfrekvensen i disse to gruppene, var henholdsvis 2,49 og 1,32 ferieturer pr. person som var på ferietur. Forskjellene kan trolig skyldes både forskjeller i tilgang på økonomiske ressurser og fri tid.

Tabell 8.2. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for type arbeid. 1973-74
Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons in groups for occupation. 1973-74

	Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
	Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
Pst. P.c.				
Alle personer <i>All persons</i>	78	158	2,03	1 263
TYPE ARBEID <i>TYPE OF OCCUPATION</i>				
Teknisk, vitenskapelig og humanis- tisk arbeid, administrasjon <i>Tech- nical, scientific and humanistic work, administration</i>	95	236	2,49	191
Kontor- og handelsarbeid <i>Clerical work and commercial activities</i> ...	90	197	2,19	308
Servicearbeid, militært arbeid <i>Service, military work</i>	76	144	1,90	205
Industri-, bygge- og anleggsarbeid, gruvedrift <i>Manufacturing, mining, building and construction work</i> ...	73	133	1,82	362
Transportarbeid <i>Transport work</i> ..	63	117	1,85	63
Jordbruk, skogbruk og fiske <i>Agri- culture, forestry and fishing</i>	45	59	1,32	134

Spørsmålet om fri tid og ferieordninger. I ferieundersøkelsene er fritid operasjonalisert på en bestemt måte og registrert bare for yrkesaktive; dvs. personer som arbeidet minst halvparten av vanlig tid i et inntektsbringende yrke. For nærmere orientering, se kapittel 5, side 67.

I 1973-74 hadde ca. 90 prosent av de yrkesaktive minst én friperiode. I 1969-70 var andelen ca. 93 prosent, men da unntatt jordbrukere, skogbrukere og fiskere. Dette må tas med i betraktningen når en sammenlikner tall for friperioder og fridager fra de to undersøkelsene.

Tabell 4 i tabelldelen, side 212, gir et klart uttrykk for sammenhengen mellom tallet på fridager i løpet av et år og ferieturaktiviteten. Spesielt viser tallene for brutto reiseomfang og turfrekvens en entydig økning med økningen i tallet på fridager.

Ferieordningen er viktig for ferieturaktiviteten fordi den regulerer mulighetene for når en kan ta ut ferie- og fridager. Tabell 8.3 gir en oversikt over reiseomfang og turfrekvens blant yrkesaktive med forskjellige ferieordninger. Observasjonsgruppene er til dels ganske små. Vi må derfor ta visse forbehold når det gjelder resultatenes gyldighet. I 1970-undersøkelsen ble det ikke stilt spørsmål om ferieordning.

Tabellen tyder på at personer med fellesferieordning hadde lavere reiseomfang og turfrekvens enn personer med mer valgfrie ordninger. Netto reiseomfang blant personer med fellesferieordning var 82 prosent. Brutto reiseomfang lå på 157 ferieturer pr. 100 personer, og turfrekvensen var 1,9 ferieturer pr. person som var på ferietur. Til sammenlikning hadde personer med skoleferieordning en ferieturandel på ca. 98 prosent. Brutto reiseomfang var 270 ferieturer pr. 100 personer, og turfrekvensen var på 2,76 ferieturer pr. person. Tabell 8.4 viser at en tredjedel av personene i sistnevnte gruppe hadde vært på fire eller flere ferieturer i løpet av året. Blant dem som hadde fellesferieordning hadde ca. 5 prosent vært på fire eller flere ferieturer.

Forskjellene som kommer til uttrykk i tabellene (8.3 og 8.4), reflekterer trolig ikke bare mulighetene for å ta ut ferie- og fridager og mengden av dem, men også i stor grad de økonomiske forholdene som knytter seg til yrker med ulik ferieordning.

Av tabell 8.5 går det fram at utdanningsnivået gjennomgående har mye å si for ferieturaktiviteten både blant grupper av yrkesaktive og ikke-yrkesaktive. Mange av observasjonsgruppene er små, men tendensen er likevel klar; aktiviteten øker med økende utdanning i alle gruppene.

Det knytter seg en viss interesse til spørsmålet om økende yrkesaktivitet blant kvinnene vil føre til økt ferieturaktivitet. Inntekts-givende arbeid gir i regelen rett til ferie med lønn, og skulle dermed øke mulighetene for å finansiere egne reiser. Husmødre som gikk over i inntektsgivende arbeid skulle dermed øke sin ferieturaktivitet. Resultatene fra ferieundersøkelsen 1974 tyder på at denne antakelsen er for enkel.

Tabell 8.3. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for ferieordning. 1973-74
Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons, in groups for holiday arrangement. 1973-74

		Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
		Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
Pst. P.c.					
Alle personer	<i>All persons</i>	78	158	2,03	1 263
FERIEORDNING ¹⁾ <i>HOLIDAY ARRANGEMENT¹⁾</i>					
Valgte fritt	<i>Free choice</i>	85	179	2,10	285
Valgte fritt, men tok hensyn til ektefelles, evt. andres ferietid <i>Free choice, but restricted by spouse's or others holiday time</i> ...		96	206	2,14	132
Fellesferie	<i>Joint holiday</i>	82	157	1,90	221
Turnusordning	<i>Interm circulation</i> .	90	209	2,32	121
Skoleferieordning	<i>Holiday arrange- ment as the schools</i>	98	270	2,76	43
Annet	<i>Others</i>	82	161	1,98	114

1) Personer uten friperiode i 1973-74 og personer som ikke har oppgitt ferieordning er utelatt fra tabellen.

1) *Persons without period of days off in 1973-74 and persons with unknown holiday arrangement are excluded from the table.*

Tabell 8.4. Personer med inntektsgivende arbeid i grupper for ferieordning, etter tallet på ferieturer i alt siste år. 1973-74.
Prosent Employed persons in groups for holiday arrangement, by total number of holiday trips last year. 1973-74. Per cent

		Tallet på ferieturer i alt siste år <i>Total number of holiday trips last year</i>						Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
		I alt <i>Total</i>	0	1	2	3 eller 4 flere <i>or more</i>		
Alle personer	<i>All persons</i>	100	22	30	27	12	9	1 263
FERIEORDNING <i>HOLIDAY ENGAGEMENT</i>								
Valgte fritt	<i>Free choice</i>	100	11	31	32	16	11	425
Turnusordning	<i>Interm circulation</i>	100	10	28	27	17	18	121
Skoleferieordning	<i>Holiday arrangement as the schools</i>	100	2	26	23	16	33	43
Fellesferieordning	<i>Joint holiday</i>	100	18	34	30	14	5	221
Andre ordninger	<i>Other arrangements</i>	100	18	32	28	14	8	114
Hadde ingen friperiode	<i>Had no period of days off</i>	100	91	8	1	0	0	127
Uoppgitt ¹⁾	<i>Unknown¹⁾</i>	100	22	38	28	8	5	212

Tabell 8.5. Andelen av personer i grupper for utdanning og yrke/levevei, som var på ferietur i 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for education and occupational/economic activity, being holiday-makers in 1973-74*

	Utdanningsnivå <i>Education</i>					
	Utdanning på ungdomsskolenivå <i>Education at the second level, first stage</i>	Utdanning på gymnasnivå <i>Education at the second level, second stage</i>	Utdanning på universitetsnivå <i>Education at the third level</i>			
	Pst. <i>P.c.</i>	Ant. ¹⁾ <i>Number</i> ¹⁾	Pst. <i>P.c.</i>	Ant. ¹⁾ <i>Number</i> ¹⁾	Pst. <i>P.c.</i>	Ant. ¹⁾ <i>Number</i> ¹⁾
YRKE/LEVEVEI OCCUPATION/ECONOMIC ACTIVITY						
Selvstendige i jord-, skogbruk og fiske <i>Self-employed in agriculture, forestry and fishing</i>	38	60	(47) ²⁾	19	:	2
Andre selvstendige <i>Other self-employed</i>	54	50	91	33	84	32
Ansatte i industri, bygge- og anleggsarbeid, gruvedrift <i>Employed in manufacturing, mining, building and construction work</i>	71	225	80	94	:	13
Andre ansatte <i>Other employees</i>	74	277	89	262	95	193
Skoleelever, studenter <i>Pupils, students</i>	85	127	84	82	(90) ²⁾	19
Husarbeid i hjemmet <i>Household work (at home)</i>	68	333	80	125	(91) ²⁾	21
Pensjonerte, trygdede <i>Pensioners</i>	49	189	65	40	(69) ²⁾	16

1) Se note 3, tabell 6.2. 2) Se note 4, tabell 6.2.

1) See note 3, table 6.2. 2) See note 4, table 6.2.

Blant personer med arbeid i hjemmet, økte tallet på ferieturdager med stigende husholdningsinntekt. Det tyder på at mulighetene for selv å disponere sin tid, betyr mye for ferieturaktiviteten blant kvinner uten inntektsgivende arbeid, forutsatt en økonomi som gir muligheter til å utnytte den. Manglende økonomiske ressurser vil i slike tilfeller selv sagt begrense aktiviteten. Dersom yrkesaktiviteten skulle øke, kan en derfor vente utslag i begge retninger. For dem som hører til husholdninger med høy inntekt allerede, kan økt yrkesaktivitet føre til begrensninger i disponibel tid. Det vil igjen gi begrensninger i ferieturaktiviteten. De som har lav husholdningsinntekt fra før, vil gjennom

eget arbeid kunne få tilgang til økonomiske ressurser som kan bedre deres muligheter til å reise. I den grad økonomiske forhold har begrenset reiseaktiviteten, er det da rimelig at den øker innenfor rammen av tilgang på fritid.

Ferieundersøkelsen 1974 har med opplysninger om tallet på arbeidsdager pr. uke blant personer med inntektsgivende arbeid. (Tabell 8.6.) For to av observasjonsgruppene er tallene svært små. Men resultatene kan tyde på at personer med kort arbeidsuke (deltid), reiser på ferieturer i større grad enn personer med lengre arbeidsuke eller med uregelmessig arbeidstid. Dette støtter også antakelsen om at tilgang på fritid er et sentralt moment i forbindelse med ferieturaktivitet.

Tabell 8.6. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for tallet på arbeidsdager pr. uke. 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons, in groups for the number of working days a week. 1973-74*

	Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
	Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
Pst. P.c.				
Alle yrkesaktive <i>All employed persons</i>	78	158	2,03	1 263
TALLET PÅ ARBEIDSDAGER PR. UKE <i>NUMBER OF WORKING DAYS A WEEK</i>				
Minst 5 dager pr. uke <i>5 or more days a week</i>	78	160	2,04	1 088
Mindre enn 5 dager pr. uke <i>Less than 5 days a week</i>	87	184	2,13	45
Uregelmessig <i>Unregular</i>	69	130	1,89	121

Ferieturaktiviteten i forhold til typer av belastninger i arbeidet.

Datamaterialet fra 1974 omfatter noen enkle opplysninger om kroppsbruk, støyplager og psykiske belastninger i forbindelse med inntektsgivende arbeid. Tabell 8.7 kan tyde på at ferieturaktiviteten varierer noe på bakgrunn av disse kjennemerkene.

Tabell 8.7. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for kroppsaktivitet i arbeidet/støyplager på arbeidsplassen/grad av psykisk anstrengende arbeid. 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons in groups for physical activity in work/if work was mentally strenuous/if the working place was noisy. 1973-74*

	Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
	Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
Pst. P.c.				
KROPPSAKTIVITET I ARBEIDET <i>PHYSICAL ACTIVITY IN WORK</i>				
Stillesittende <i>Sedentary work ...</i>	83	193	2,32	703
Sittende/stående <i>Sitting or standing, some walking, lifting ..</i>	73	150	2,07	945
Gange/løfting/bæring <i>Much walking, lifting, carrying</i>	71	128	1,80	473
Tungt kroppsarbeide <i>Heavy physical work</i>	46	72	1,56	132
STØYPLAGER PÅ ARBEIDSPLASSEN <i>BOTHERED BY NOISE AT WORK</i>				
Mye plaget <i>Much bothered</i>	71	134	1,90	58
Nokså plaget <i>Fairly bothered</i>	73	144	1,98	203
Litt plaget <i>Bothered a little ...</i>	80	157	1,97	500
Ikke plaget <i>Not bothered</i>	78	167	2,13	484
PSYKISK ANSTRENGENDE ARBEID <i>MENTALLY STRENOUS WORK</i>				
Hadde psykisk anstrengende arbeid <i>Had mentally strenuous work</i>	83	176	2,12	364
Hadde ikke psykisk anstrengende arbeid <i>Did not have mentally strenuous work</i>	75	151	2,01	863

Tallene viser at reiseomfang og turfrekvens er høyest blant personer med stillesittende arbeid, og lavest blant personer med tungt kroppsarbeid. Dette er selvsagt et utslag av forhold som tidligere er kommet til uttrykk gjennom type yrke og utdanningsnivå. Tallene i tabell 8.7 kan ellers tyde på at ferieturaktiviteten er noe høyere blant dem som er lite plaget av støy enn blant dem som er mye plaget av støy på arbeidsplassen. Forskjellene er imidlertid så små at vi vanskelig kan trekke noen klare konklusjoner om dem. Ser vi på ferieturaktiviteten blant yrkesaktive med og uten psykisk anstrengende arbeid, synes aktiviteten å være noe høyere i den første gruppen enn i den andre.

En nærmere undersøkelse av resultatene viser imidlertid at kjennemerker knyttet til ulike arbeidsforhold, har lite å si for ferieturaktiviteten i forhold til f.eks. utdanning, inntekt, tilgang på fritid og fritidsgoder mv. Dette kommer vi nærmere tilbake til i kapittel 10.

8.3. Husholdningsinntekt

Vi har tidligere vært inne på sammenhengen mellom inntekt og ferieturaktivitet i forbindelse med en rekke andre variable. Vi har vist at inntektsnivået har mye å si for ferieturaktiviteten i en rekke ulike befolkningsgrupper. Her skal vi bare kort se på variasjonen i ferieturaktivitet mellom personer på de ulike inntektsnivåene.

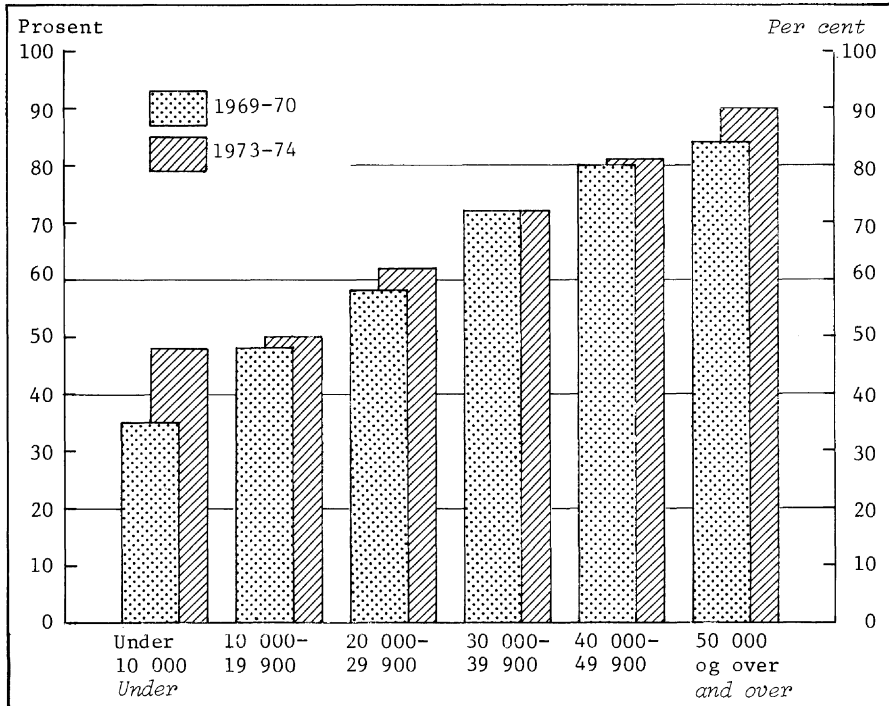
Det er ikke nødvendigvis ferieturaktiviteten i seg selv som blir begrenset av mangel på økonomiske ressurser. Begrensningen skjer trolig like mye ved at mulige eller akseptable former for ferieturer stiller bestemte økonomiske krav. Noen transportmåter og overnattingsmåter koster mer enn andre og omvendt. Avstanden til aktuelle reisemål kan bety mye. God økonomi vil rimeligvis gi gode muligheter til valg mellom ulike typer av ferieturer. En slik situasjon vil dessuten virke mer motiverende på den enkelte, enn tilfellet er dersom økonomien begrenser mulighetene for mye. Vi må derfor forvente at ferieturaktiviteten normalt vil øke med økende inntekt.

Figur 8.9 viser at ferieturandelen både i 1969-70 og i 1973-74 var høyere blant personer med høy husholdningsinntekt enn blant personer med lav husholdningsinntekt. Mann Withney's fordelingstest tyder ellers på at det har vært en reell økning i ferieturaktiviteten fra det ene undersøkelsesåret til det andre blant personer med husholdningsinntekt under kr 10 000,- (appendiks 1, side 184). Testen gir ikke noe grunnlag for å anta at fordelingen av ferieturdager har endret seg fra 1969-70 til 1973-74 for personer i høyere inntektsklasser. I disse sammenlikningene har vi imidlertid brukt samme nominelle inndeling av inntektsklassene. Ferieturaktiviteten har med andre ord holdt seg på samme nivå i de enkelte inntektsgruppene, til tross for prisstigningen. Dette er i seg selv uttrykk for at aktiviteten har økt i forhold til de økonomiske ressursene.¹⁾

Av tabell 3 i tabelldelen, side 211, går det fram at også brutto reiseomfang og turfrekvens øker med økende husholdningsinntekt. Personer i laveste inntektsgruppe reiste gjennomsnittlig på 96 ferieturer pr. 100 personer, mens personer i høyeste inntektsgruppe reiste på 234 ferieturer pr. 100 personer i 1973-74. Turfrekvensen varierte fra 1,73 ferieturer i gjennomsnitt pr. person på ferietur, til 2,59 ferieturer. Turfrekvensen

1) Dette resultatet stemmer overens med resultater fra forbruksundersøkelsene, som viser at utgiftsandelen til reiser og fritidssysler har økt. Se tabell 4.5, side 63.

Figur 8.9. Andelen av personer i grupper for husholdningsinntekt, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for household income, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

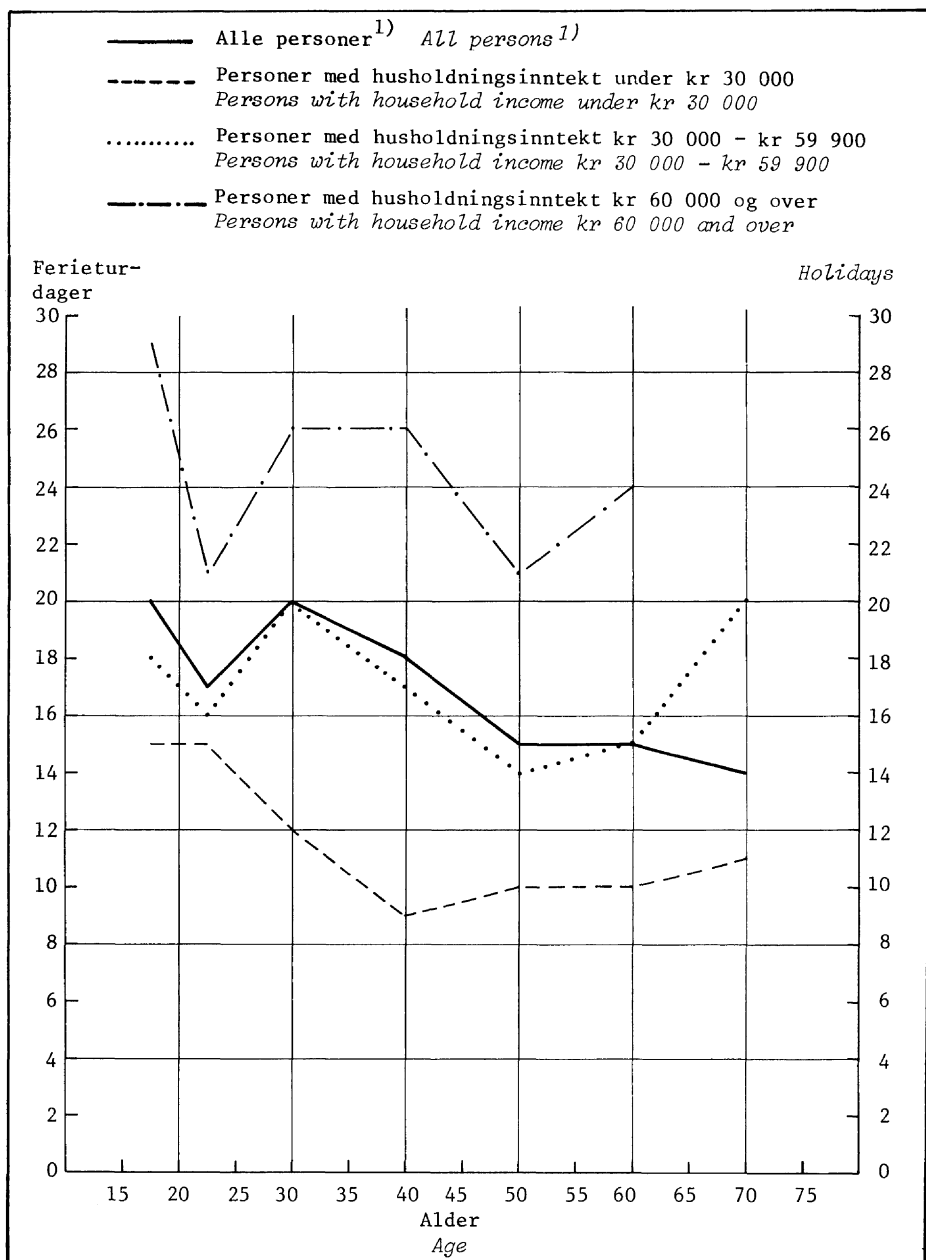
i de to laveste inntektsgruppene lå imidlertid en del høyere enn en ville forvente. Vi antar det skyldes at mange yngre personer under utdanning hører hjemme her. De kan i større grad enn andre grupper tilpasse reiselysten til mer begrensede økonomiske midler, reisemåter mv.

Figur 8.10 gir et bilde på variasjoner i gjennomsnittlig antall ferieturdager blant personer i ulike alders- og inntektsgrupper. Det er klare nivåforskjeller mellom inntektsgruppene for personer i alle aldre.

Totalkurven omfatter også en gruppe personer som ikke oppgav inntekt. For personer 30 år og eldre, var det totalt sett en jamn nedgang i gjennomsnittlig antall ferieturdager. For personer med inntekt kr 60 000,- og over, var det en nedgang for personer i alderen 40-49 år, men aktiviteten økte igjen etter 50-årsalderen. Det samme var tilfellet med personer i inntektsgruppen kr 30 000-, til 59 900,-, men da etter en jamn nedgang blant personer i alderen 30-49 år.

Ferieturaktiviteten følger i store trekk det samme mønsteret etter alder i alle inntektsgruppene. Nivåforskjellen mellom inntektsgruppene er derfor stort sett den samme for personer i ulike aldre.

Figur 8.10. Gjennomsnittlig tall på ferieturdager for personer med forskjellig alder og husholdningsinntekt i 1973-74 *Average number of holidays for persons in groups for age and different levels of household income in 1973-74*

1) Inklusive personer som ikke har oppgitt husholdningsinntekt.

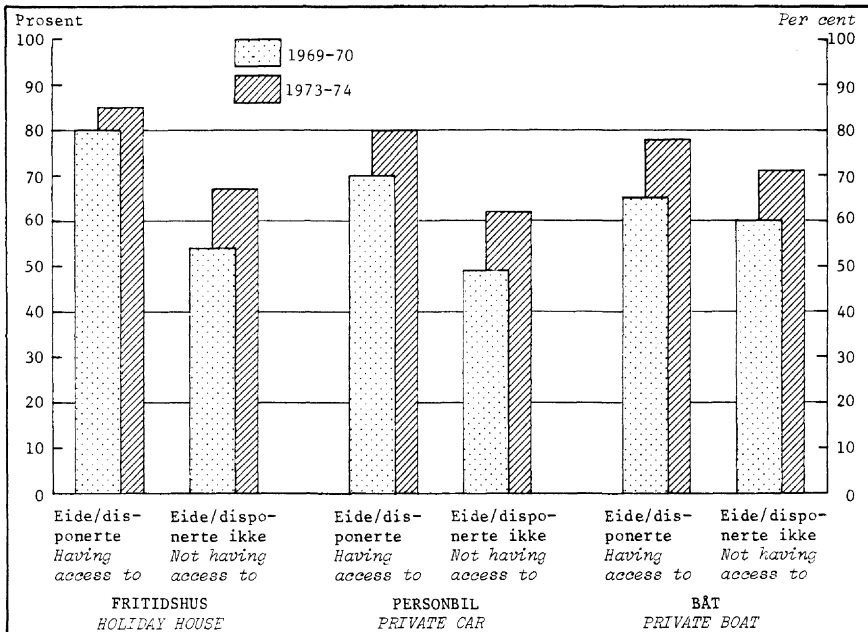
1) Including persons having unknown household income.

8.4. Eie/disponering av fritidsgoder

Tilgang til fritidshus, bil, båt mv., skulle normalt kunne øke folks muligheter til privat reisevirksomhet. Av figur 8.11 går det fram at dette også er tilfelle når det gjelder tilgang til fritidshus og personbil. Ferieturaktiviteten synes å være lite avhengig av om folk har båt eller ikke. Resultatene kan dessuten tyde på at det etterhvert også har fått noe mindre å si for ferieturandelen om folk har tilgang til fritidshus eller ikke. Forskjellen i ferieturandeler blant personer med og uten tilgang til fritidshus var etter resultatene å dømme, større i 1969-70 enn i 1973-74.

Tabell 3 i tabelldelen, side 211, viser for øvrig at det var klart høyere brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer med tilgang til fritidshus, enn blant dem som ikke hadde. Det samme gjaldt personer med og uten tilgang til personbil, men tendensen var ikke like klar i dette tilfelle. Tilgang til campingvogn (1969-70) slo sterkt ut i netto og brutto reiseomfang, men forskjellen i turfrekvens blant dem som reiste, var ikke så stor.

Figur 8.11. Andelen av personer i grupper for tilgang til forskjellige fritidsgoder, som var på ferietur i 1969-70 og 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for access to different leisure benefits, being holiday-makers in 1969-70 and 1973-74*

Tallene i tabell 8.8 viser at ferieturandelen økte markant med høy husholdningsinntekt og tilgang til fritidshus. Husholdningsinntekten syntes imidlertid å ha større effekt enn tilgang til fritidshus. I de ulike inntektsgruppene varierte ferieturandelen mindre i forhold til tilgang på fritidshus, enn den varierte med inntekt, blant personer med og uten tilgang til fritidshus. Det samme gjaldt effekten av henholdsvis husholdningsinntekt og tilgang til personbil. (Tabell 8.9.)

For yrkesaktive og andre syntes effekten av tilgang til fritidshus å slå noe forskjellig ut; tallene tyder på at det først og fremst var pensjonerte, trygdede og personer med husarbeid i hjemmet, som dro størst fordel av å ha tilgang til fritidshus.

Tabell 8.8. Andelen av personer i grupper for tilgang til fritidshus og husholdningsinntekt/yrkesaktivitet/tilgang til personbil, som var på ferietur 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for access to holiday house and household income/employment/economic activity/access to private car, being holiday-makers in 1973-74*

	Eide fritidshus <i>Having own holiday house</i>	Disponerte fritidshus <i>Having disposal of holiday house</i>	Eide ikke/ disponerte ikke fritidshus <i>Not having access to holiday house</i>
Alle personer <i>All persons</i>	85	79	67
HUSHOLDNINGSINNTEKT <i>HOUSEHOLD INCOME</i>			
Under kr 30 000 <i>Under</i>	68	62	51
Kr 30 000-59 000	83	82	75
Kr 60 000 og over <i>and over</i>	97	91	85
YRKESAKTIVITET <i>EMPLOYMENT/ECONOMIC ACTIVITY</i>			
Yrkesaktive <i>Employed persons</i>	85	82	72
Skoleelever, studenter <i>Pupils, students</i>	94	83	80
Husarbeid i hjemmet <i>Household work at home</i>	82	77	66
Pensjonerte, trygdede <i>Pensioners</i>	76	55	46
TILGANG TIL PERSONBIL <i>ACCESS TO PRIVATE CAR</i>			
Eide eller disponerte personbil <i>Having access to private car</i>	87	82	75
Eide ikke/disponerte ikke personbil <i>Not having access to private car</i>	77	70	56

Tabell 8.9. Andelen av personer i grupper for tilgang til personbil og husholdningsinntekt/yrkesaktivitet, som var på ferietur 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for access to private car and household income/employment/economic activity, being holiday-makers in 1973-74*

	Eide personbil <i>Having own private car</i>	Disponerte personbil <i>Having disposal of private car</i>	Eide ikke/disponerte ikke personbil <i>Not having access to private car</i>
Alle personer <i>All persons</i>	81	72	62
HUSHOLDNINGSINNTEKT <i>HOUSEHOLD INCOME</i>			
Under kr 30 000 <i>Under</i>	61	58	52
Kr 30 000-59 900	81	70	73
Kr 60 000 og over <i>and over</i>	93	:	81
YRKESAKTIVITET <i>EMPLOYMENT/ECONOMIC ACTIVITY</i>			
Yrkesaktive <i>Employed persons</i>	82	81	64
Skoleelever, studenter <i>Pupils, students</i>	89	:	79
Husarbeid i hjemmet <i>Household work at home</i>	79	62	59
Pensjonerte, trygdede <i>Pensioners</i> ...	50	:	54

Personer med tilgang til personbil, reiste forholdsvis oftere på ferietur dersom de hadde tilgang til fritidshus, enn de som ikke hadde tilgang til bil. Men tilgang til personbil var også viktig for dem som ikke hadde tilgang til fritidshus. Ferieturandelene var i dette tilfelle henholdsvis 75 prosent blant dem som hadde tilgang og 56 prosent blant dem som ikke hadde tilgang til personbil. (Tabell 8.8.)

For yrkesaktive og personer med husarbeid i hjemmet, syntes tilgang til personbil å bety mer enn for andre. Pensjonerte og trygdede hadde tydeligvis ikke fordel av å eie eller disponere bil i forbindelse med feriereiser. Dette kan selvsagt være et utslag av at feriereiser med egen bil er for slitsomt og derfor mindre aktuelt for eldre personer. De er derfor mer avhengig enn andre av å kunne bruke andre transportmåter.

Av tabell 8.10 går det fram at ferieturandelen varierte både med husholdningsinntekt, utdanningsnivå og tilgang til fritidshus. Både blant personer med høyt og lavt utdanningsnivå økte ferieturandelen med økende inntekt, enten de hadde tilgang til fritidshus eller ikke. Både blant dem som hadde lav og høy inntekt var ferieturandelen uansett utdanning, høyere

for personer med tilgang til fritidshus enn for dem uten. Men personer med utdanningsnivå på gymnas-, høgskole- og universitetsnivå, hadde gjennomgående høyere ferieturandel enn de på lavere nivå, uansett om disse hadde tilgang til fritidshus eller ikke. Og forskjellen var gjennomgående størst for dem med de laveste inntektene. Det kan tyde på at utdanning betyr en hel del for lysten til å reise.

Tabell 8.10. Andelen av personer i grupper for utdanning, tilgang til fritidshus og husholdningsinntekt, som var på ferietur 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for education, access to holiday house and household income, being holiday-makers in 1973-74*

		Utdanning		Education	
		Utdanning på ungdoms- skolenivå <i>Education at the second level, first stage</i>		Utdanning på gymnas-, høg- skole- og universitetsnivå <i>Education at the second level, second stage, and at the third level</i>	
		Tilgang til fritidshus <i>Access to holiday house</i>		Tilgang til fritidshus	
		Eide/ disponerte fritidshus <i>Having access to holiday house</i>	Eide/ disponerte ikke fritidshus <i>Not having access to holiday house</i>	Eide/ disponerte fritidshus	Eide/ disponerte ikke fritidshus
		Pst. Ant. ¹⁾ <i>P.c. Number</i> ¹⁾	Pst. Ant. ¹⁾	Pst. Ant. ¹⁾	Pst. Ant. ¹⁾
HUSHOLDNINGS- INNTEKT <i>HOUSEHOLD INCOME</i>					
Under kr 30 000 <i>Under</i>					
	59	121	47	353	79 76 65 101
Kr 30 000-49 900 .					
	75	210	70	284	85 155 79 182
Kr 50 000 og over <i>and over</i>					
	92	110	82	154	97 236 87 168

1) Se note 3, tabell 6.2.

1) See note 3, table 6.2.

8.5. Konklusjoner

Resultatene som er lagt fram i dette kapitlet har vist at forhold som utdanning, type arbeid/yrkesstatus, husholdningsinntekt og tilgang til bestemte typer fritidsgoder, er viktig i forbindelse med ferieturaktiviteten. Både netto og brutto reiseomfang, turfrekvens og tallet på ferieturdager økte med økende utdanningsnivå. Tallet på ferieuken blant yrkesaktive, var også klart større blant personer med høyt utdanningsnivå enn blant personer med lavere utdanningsnivå.

Vi fant store variasjoner i tallet på ferieuker mellom ansatte yrkesutøvere, selvstendige og familiemedlemmer uten fast lønn i familiebedrift. Antall ferieuker var klart større blant ansatte yrkesutøvere enn blant de øvrige. Familiemedlemmer uten fast lønn hadde gjennomgående et svært beskjedent ferieuttak. Blant annet som en følge av slike forhold, finner vi også store forskjeller i ferieturaktivitet mellom disse gruppene. Ansatte yrkesutøvere hadde sammen med selvstendige med leid hjelp, langt på vei dobbelt så høy ferieturaktivitet som selvstendige uten leid hjelp og familiemedlemmer uten fast lønn.

Også blant grupper av ikke-yrkesaktive var det klar forskjell i ferieturaktiviteten. Skoleelever og studenter hadde generelt sett høyere ferieturaktivitet enn personer med husarbeid i hjemmet. Disse hadde igjen høyere aktivitet enn pensjonerte og trygdede. Derimot var det ikke grunnlag i dataene for å kunne si at yrkesaktive som gruppe reiste på flere ferieturer enn ikke-yrkesaktive eller omvendt.

Type arbeid, til dels også visse forhold ved arbeidet, synes å være viktige kjennemerker. Men dette gjelder først og fremst i den grad arbeidet avspeiler utdanningsnivå, inntekt og tilgang på fritid. Resultatene tyder på at husholdningsinntekten er viktig for ferieturaktiviteten, spesielt blant skoleelever, studenter og personer med husarbeid i hjemmet.

Tilgang til fritidsgoder som fritidshus og bil ga utslag i ferieturaktiviteten, men det varierte noe for ulike grupper av personer.

Vi har videreført den trinnvise regresjonsanalysen fra kapitlene 6 og 7. Den støtter i hovedtrekk konklusjoner vi kan trekke fra tabellanalysen. Gitt opplysninger om omgivelser og tilskrevne egenskaper som ble behandlet i kapittel 7, har vi i tråd med modellen vår, undersøkt betydningen av kjennemerker som knytter seg til ressurser (oppnådde goder).

For yrkesaktive har vi som neste trinn undersøkt kjennemerkene utdanning og type arbeid. Deretter har vi trukket inn tallet på fridager pr. år, husholdningsinntekt, yrkesstatus og ulike forhold i forbindelse med arbeidstid, lørdagsfri og liknende. Som siste ledd i dette trinnet, har vi trukket inn opplysninger om tilgangen til bestemte fritidsgoder.¹⁾

For ikke-yrkesaktive har vi trukket inn utdanning, husholdningsinntekt og tilgangen til bestemte fritidsgoder.¹⁾

Begrunnelsen for å trekke variablene inn gruppevis som vi har gjort ovenfor, er antakelser om mer generelle sammenhenger mellom de ulike typene av kjennemerker. Utdanning er knyttet til type arbeid, som vi igjen antar bestemmer mengden og sammensetningen av fri tid, inntekt mv. I noen grad vil dette selvsagt være en skjønnsmessig vurdering.

1) For nærmere orientering, se appendiks 2, pkt. B, side 198.

Nedenfor gir vi en oversikt over økning i forklart varians (R^2), ved kjennskap til opplysninger om oppnådde egenskaper (goder) gitt de tidligere opplysningene fra kapittel 6, om omgivelser og tilskrevne egenskaper fra kapittel 7.

Økningen i forklart varians (R^2) i prosent, ved kjennskap til	Personer med inntektsgivende arbeid	Personer uten inntektsgivende arbeid
Forklart varians ved tidligere variable (kap. 6 og 7)	22,80 prosent	17,44 prosent
Utdanningsnivå	5,09 "	1,40 "
Type arbeid	2,75 "	-
Tilgang på fri tid (fridager i friperioder pr. år)	12,13 "	-
Husholdningsinntekt	0,46	4,80 "
Yrkesstatus (ansatt/selvstendig med og uten leid hjelp)	0,44 "	-
Arbeidsforhold (arb. og reisetid, lørdagsfri mv.)	0,22 "	-
Tilgang til fritidshus	2,44 "	2,70 "
Tilgang til båt	0,03 "	0,30 "
Tilgang til bil	0,02 "	0,01 "
Forklart varians hittil	46,38 prosent	26,65 prosent

For yrkesaktive har vi ved kjennemerker som er trukket inn i regresjonen på tidligere trinn, fått en forklart varians på 22,80 prosent. Utdanningsnivået bidrar med ytterligere 5,09 prosentpoeng. Når disse opplysningene er gitt, gir kjennskap til type arbeid en økning på ytterligere 2,75 prosentpoeng.

Fritid er en forutsetning for å kunne reise bort på ferietur. Omfanget av fritid (her målt i tallet på fridager) er derfor vesentlig i forbindelse med yrkesaktives ferieturaktivitet. Gitt alle tidligere opplysninger, får vi en økning i forklart varians på 12,13 prosentpoeng ved kjennskap til denne variabelen. Kjennskap til husholdningsinntekten på dette trinnet, gir minimal økning i forklart varians.

I forhold til resultater fra tabellanalysene foran, kan det virke overraskende at husholdningsinntekten ikke gir seg større utslag. En må imidlertid være oppmerksom på at kjennemerket her blir vurdert i sammenheng med en rekke andre variable (kjennemerker). I den grad kjennemerker som er trukket inn i den trinnvise regresjonsanalysen på tidligere trinn viser sammenheng med husholdningsinntekt (f.eks. type arbeid, utdanningsnivå mv.), vil opplysninger om husholdningsinntekt også bidra med tilsvarende mindre tilleggsinformasjon. Den variabelen som først blir

trukket inn i analysen, blir tillagt hele den effekten som den eventuelt har "felles" med variable som kommer med i seinere trinn. Hver for seg kan slike variable være høyt korrelert med den avhengige variabelen, slik det f.eks. er kommet fram i tabeller og figurer ellers i framstillingen. De etterlater ikke tvil om at blant annet husholdningsinntekten som enkeltvariabel, er viktig i tilknytning til ferieturaktivitet, enten den er målt ved ferieturandelen, tallet på ferieturer eller tallet på ferieturdager.

Vi ser ellers at opplysninger om yrkesstatus, arbeidstid mv. i tillegg til de andre opplysningene, ikke gir noe reelt bidrag til økningen i forklart varians. Av kjennemerker som betegner tilgangen til fritidsgoder, er det bare kjennskap til eie/disponering av fritidshus, som bidrar noe særlig til å redusere uforklart varians - i alt med 2,44 prosentpoeng. Sett i forhold til alle opplysninger som er trukket inn i regresjonen foran dette kjennemerket, ser det altså ut til at tilgang til fritidshus likevel kan bidra noe i retning av å forutsi graden av ferieturaktivitet. Derimot har opplysninger om tilgang til andre fritidsgoder lite å si i tillegg til de opplysningene som er trukket inn i analysen på tidligere trinn.

Blant ikke-yrkesaktive er det utdanningsnivå, husholdningsinntekt og tilgang til fritidsgoder som først og fremst representerer opplysninger om oppnådde egenskaper (goder). Gitt opplysninger om omgivelser, alder, kjønn og rørlighet, gir kjennskap til utdanningsnivå en mindre økning i forklart varians på ca. 1,4 prosentpoeng.

Ut fra forutsetningene i denne regresjonsmodellen, bidrar derimot husholdningsinntekten til å redusere variansen til tallet på ferieturdager blant ikke-yrkesaktive, med 4,8 prosentpoeng. Gitt tidligere opplysninger, gir kjennskap til eie/disponering av fritidshus en ytterligere økning i forklart varians på 2,7 prosentpoeng. Tilgang til andre fritidsgoder (båt, bil) har lite å si for ikke-yrkesaktive i denne sammenhengen.

Alt i alt får vi gjennom kjennskap til kjennemerker i kapitlene 6 og 7 og opplysninger om ressurser (goder) i dette kapitlet, forklart 46,38 prosent av variasjonen i ferieturaktivitet blant yrkesaktive og 26,65 prosent blant ikke-yrkesaktive. Gitt de tidligere variablene (kapitlene 6 og 7) forklarer kjennskapet til oppnådde goder tilsammen 23,57 prosent av variasjonen blant yrkesaktive og 9,22 prosent blant ikke-yrkesaktive.

9. HOLDNINGER OG FERIETURAKTIVITET

Motivene for å reise på ferietur kan være sterke eller svake, og de kan skyldes mange forhold. Men er motivet sterkt nok for å gjøre noe spesielt, kan mange overvinne problemer som normalt ville være til hinder for å gjennomføre sine ønskemål. I andre tilfeller vil problemene være av en slik art at den enkelte ikke har muligheter til å få realisert ønskene sine. Manglende motivering vil på den andre siden også kunne gi seg utslag i bestemte handlemåter (f.eks. å reise på ferietur), dersom alt ligger til rette for å gjøre nettopp dette.

Ut fra slike betraktninger er det av interesse å undersøke i hvilken grad holdninger til bestemte spørsmål kan påvirke ferieturaktiviteten.

9.1. Reiseønsker

I ferieundersøkelsen 1974 ble det stilt et generelt spørsmål om reiseønsker: "Foretrekker De vanligvis å reise bort på ferie om sommeren, eller liker De best å være hjemme?"

Om lag 70 prosent av personene svarte at de foretrakk å reise bort. Om lag 16 prosent svarte at de foretrakk å være hjemme, mens 14 prosent oppgav at de likte begge deler like godt.

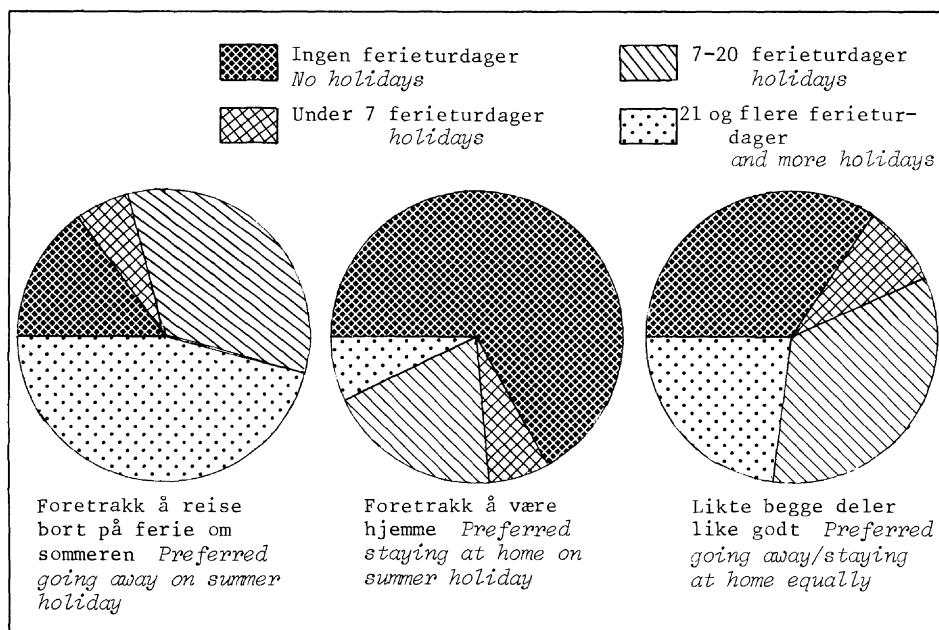
Tabell 9.1 viser at det var klar forskjell i ferieturaktivitet mellom personer som foretrakk å reise bort på ferietur om sommeren og dem som ikke gjorde det, eller som likte begge deler like godt. Netto reiseomfang (ferieturandelen) var ca. 85 prosent blant dem som foretrakk å reise bort, ca. 33 prosent blant dem som foretrakk å være hjemme og ca. 66 prosent blant dem som likte begge deler like godt. Brutto reiseomfang og turfrekvensen fulgte samme mønster. Personer som foretrakk å være hjemme hadde i gjennomsnitt vært på 48 ferieturer pr. 100 personer. Blant dem som reiste var turfrekvensen ca. 1,46 ferieturer pr. person pr. år. Tilsvarende tall for personer som foretrakk å reise bort var henholdsvis 185 og 2,18 ferieturer.

Figur 9.1 gir en oversikt over fordelingen av ferieturdager pr. år blant personer i grupper for reiseønske. Om lag 15 prosent av dem som foretrakk å reise bort hadde ingen ferieturdager, mot 67 prosent av dem som foretrakk å være hjemme. Blant dem som likte begge deler like godt, var det en av tre som ikke hadde noen ferieturdager. Bortimot halvparten av dem som foretrakk å reise bort hadde 21 eller flere ferieturdager og om lag en tredjedel hadde 7-20 ferieturdager. Resultatet lå godt over resultatene for de andre gruppene.

Tabell 9.1. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer i grupper for reiseønske *Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for travelling desires*

	Netto- omfang <i>Net propensity</i>	Brutto- omfang <i>Gross propensity</i>	Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
Alle personer <i>All persons</i>	74	154	2,08	2 255
REISEØNSKER <i>TRAVELLING DESIRES</i>				
Foretrakk å reise bort i sommerferien <i>Preferred going away on summer holiday</i>	85	185	2,18	1 569
Foretrakk å være hjemme i sommerferien <i>Preferred staying at home on summer holiday</i>	33	48	1,46	366
Likte begge deler like godt <i>Preferred going away/staying at home equally</i>	66	122	1,85	317

Figur 9.1. Personer i grupper for reiseønske, etter tallet på ferieturdager i 1973-74. Prosent *Persons in groups for travelling desires, by number of holidays in 1973-74. Per cent*

Av tabell 9.2 går det fram at ferieturandelen varierte med reiseønsker både blant personer over og under 45 år. Variasjonen er størst blant de eldste. Det skyldes først og fremst at ferieturandelen blant personer 45-74 år som foretrakk å være hjemme, er spesielt lav, bare 29 prosent. Det er mindre forskjell mellom aldersgruppene blant dem som foretrakk å reise bort, og blant dem som likte begge deler like godt. Dette tyder på at reiseønsker gjennomgående gir større utslag i ferieturaktiviteten enn alder, dvs. om personene er over eller under 45 år.

Tabell 9.2. Andelen av personer i grupper for alder og reiseønsker, som var på ferietur i 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for age and travelling desires, being holiday-makers in 1973-74*

	Alder Age			
	Personer 15-44 år <i>Persons 15-44 years</i>		Personer 45-74 år	
	Pst. <i>P.c.</i>	Ant. ¹⁾ <i>Number¹⁾</i>	Pst.	Ant. ¹⁾
Alle personer <i>All persons</i>	82	1 130	66	1 125
REISEØNSKER <i>TRAVELLING DESIRES</i>				
Foretrakk å reise bort i sommerferien <i>Preferred going away on summer holiday</i>	89	852	80	717
Foretrakk å være hjemme <i>Preferred staying at home on summer holiday</i> ...	44	103	29	263
Likte begge deler likte godt <i>Preferred going away/staying at home equally</i>	69	168	63	149

1) Se note 3, tabell 6.2.

1) See note 3, table 6.2.

Tabell 9.3 viser at inntekten gir forholdsvis store utslag i ferieturaktiviteten, både blant dem som foretrakk å reise bort og blant de øvrige. Størst forskjell på bakgrunn av inntektsnivå finner vi for ferieturandeler blant dem som foretrakk å være hjemme. Av dem med mindre enn kr 40 000,- i husholdningsinntekt, hadde vel en fjerdedel vært på ferietur. Av dem som hadde kr 40 000,- eller mer, var det om lag to tredjedeler. Også i de andre gruppene økte ferieturandelen med høyere inntektsnivå, men var klart størst blant dem som enten foretrakk å være hjemme, eller som likte begge deler like godt. Det kan støtte våre

antakelser om

- 1) at en sterk motivering i en viss utstrekning kan overvinne hindringer som f.eks. økonomiske vansker og
- 2) at det blant personer med svakere motivering har mye å si at forholdene ligger godt til rette for ferieturaktivitet

Gjennomgående synes inntektsnivået å gi minst like store utslag i ferieturaktiviteten som reiseønsker.

Tabell 9.3. Andelen av personer i grupper for husholdningsinntekt og reiseønsker, som var på ferieturi 1873-74. Prosent *The percentage of persons in groups for household income and travelling desires, being holiday-makers in 1973-74*

	Husholdningsinntekt <i>Household income</i>			
	Under kr 40 000 <i>Under</i>		Kr 40 000 og over <i>and over</i>	
	Pst. <i>P.c.</i>	Ant. ¹⁾ <i>Number</i> ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾
Alle personer <i>All persons</i>	66	1 488	90	670
REISEØNSKER <i>TRAVELLING DESIRES</i>				
Foretrakk å reise bort i sommerferien <i>Preferred going away on summer holiday</i>	81	957	93	541
Foretrakk å være hjemme <i>Preferred staying at home on summer holiday</i> ...	28	295	62	56
Likte begge deler likte godt <i>Preferred going away/staying at home equally</i>	61	235	86	71

1) Se note 3, tabell 6.2.

1) See note 3, tabell 6.2.

Vi kan trekke tilsvarende slutninger med utgangspunkt i ulike utdanningsnivåer. (Tabell 9.4.) Resultatene viser at ferieturandelen økte med økende utdanningsnivå i hver enkelt gruppe for reiseønsker. Uansett utdanningsnivå, økte også ferieturandelen med graden av uttrykte reiseønsker.

Det går fram av tabell 9.5 at dette gjelder både menn og kvinner. Kvinnene hadde imidlertid i de fleste tilfeller høyere ferieturaktivitet enn mennene. Selv om alder, inntekt og utdanning synes å være viktig for ferieturaktivitet, tyder resultatene på at reiselysten naturlig nok betyr ganske mye.

Tabell 9.4. Andelen av personer i grupper for utdanning og reiseønsker, som var på ferietur i 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for education and travelling desires, being holiday-makers in 1973-74*

	Utdanning Education					
	Ungdoms-skolenivå Second level, first stage		Gymnasnivå Second level, second stage		Universitets- og høgskolenivå Third level	
	Pst. P.c.	Ant. Number	Pst. P.c.	Ant. Number	Pst. P.c.	Ant. Number
Foretrakk å reise bort i sommerferien <i>Preferred going away on summer holiday</i>	81	825	89	503	94	239
Foretrakk å være hjemme <i>Preferred staying at home on summer holiday</i>	27	278	51	65	(64) ²⁾	22
Likte begge deler like godt <i>Preferred going away/staying at home equally</i>	62	180	65	98	87	39

1) Se note 3, tabell 6.2. 2) Se note 4, tabell 6.2.

1) See note 3, table 6.2. 2) See note 4, table 6.2.

Tabell 9.5. Andelen av personer i grupper for utdanning, kjønn og reiseønsker, som var på ferietur i 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for education, sex and travelling desires, being holiday-makers in 1973-74*

	Utdanning Education			
	Ungdomsskolenivå Second level, first stage		Gymnas-, universitets- og høgskolenivå Second level, second stage at third level	
	Kjønn Sex		Kjønn	
	Menn Males	Kvinner Females	Menn	Kvinner
	Pst. P.c.	Ant. Number	Pst. P.c.	Ant. Number
Foretrakk å reise bort i sommerferien <i>Preferred going away on summer holiday</i>	77	375	84	450
Foretrakk å være hjemme <i>Preferred staying at home on summer holiday</i>	19	140	34	138
Likte begge deler like godt <i>Preferred going away/staying at home equally</i>	62	87	62	93

REISEØNSKER TRAVELLING DESIRES

Foretrakk å reise bort i sommerferien <i>Preferred going away on summer holiday</i>	77	375	84	450	90	409	91	333
Foretrakk å være hjemme <i>Preferred staying at home on summer holiday</i>	19	140	34	138	47	55	66	32
Likte begge deler like godt <i>Preferred going away/staying at home equally</i>	62	87	62	93	69	65	74	72

1) Se note 3, tabell 6.2.

1) See note 3, table 6.2.

9.2. Ønsker om fritidsgjøremål

Det er forholdsvis liten forskjell i ferieturaktiviteten blant dem som syntes det var viktig å kunne utøve bestemte aktiviteter og blant dem som syntes det var mindre viktig. Dette gjelder resultater både fra 1970- og 1974-undersøkelsen. De største forskjellene var i begge undersøkelsesårene knyttet til ønske om å kunne delta i friluftslivs- og sportsaktiviteter.

Tabell 5 i tabelldelen, side 213, gir en oversikt over reiseomfang og turfrekvens blant personer som syntes det var henholdsvis svært viktig og mindre viktig å kunne utøve bestemte aktiviteter i sommerferien. Forskjeller i reiseomfang og turfrekvens mellom dem syntes det var svært viktig og dem som syntes det var mindre viktig, kommer i hovedtrekk til uttrykk bare for gjøremål som er knyttet til friluftsliv og sport.

I 1969-70 var om lag 70 prosent på ferietur av dem som syntes det var svært viktig å kunne bade, sole seg mv. i sommerferien. Blant dem som syntes det var mindre viktig, var andelen ca. 37 prosent. Den førstnevnte gruppen reiste i gjennomsnitt på ca. 125 ferieturer pr. 100 personer, mens den sistnevnte reiste på 50. Turfrekvensen blant dem som reiste, var på henholdsvis 1,80 og 1,38 ferieturer pr. person i året. Resultatene tyder på at reiseomfang og turfrekvens generelt sett har økt, og at de største forskjellene har jamnet seg ut en del fra 1969-70 til 1973-74. Men de største forskjellene var også i 1973-74 knyttet til gjøremål i forbindelse med friluftsliv og sport.

Tabell 9.6 viser ferieturandeler i 1973-74 i grupper for reiseønsker og holdning til utøving av aktiviteter i sommerferien. Gjennomgående var ferieturandelen høyere blant dem som syntes bestemte gjøremål var viktige å kunne delta i, enn blant dem som syntes det var mindre viktig. Det gjaldt både de som foretrakk å reise bort, de som foretrakk å være hjemme og de som likte begge deler like godt. Reiseønsker gav seg imidlertid klart større utslag i ferieturandelen enn holdningen til utøving av aktiviteter.

Ser vi på tallene for dem som var på ferietur sommeren 1974, finner vi ett tilfelle der deltakerandelen var høyest blant dem som foretrakk å være hjemme i sommerferien. (Tabell 9.7.) Om lag 77 prosent av denne gruppen hadde besøkt slekt eller venner på ferieturen. Blant dem som foretrakk å reise bort, var deltakerandelen ca. 68 prosent, og blant dem som likte begge deler like godt, var den på ca. 71 prosent. Dette resultatet kan tyde på at mye av motivet for å dra på ferietur for personer som foretrekker å være hjemme, er knyttet til besøksreiser til slekt og venner. Den nye ferieundersøkelsen i 1978, vil kunne gi et noe mer nyansert bilde av dette forholdet.

Tabell 9.6. Andelen av personer i grupper for reiseønsker og holdning til utøving av aktiviteter i sommerferien, som var på ferietur i 1973-74. Prosent *The percentage of persons in groups for travelling desires and attitude to participate in activities in summer holiday, being holiday-makers in 1973-74*

	Reiseønsker		Travelling desires			
	Foretrakk å reise bort i sommerferien <i>Preferred going away on summer holiday</i>	Ant. ¹⁾ <i>Number¹⁾</i>	Foretrakk å være hjemme i sommerferien <i>Preferred staying at home on summer holiday</i>	Ant. ¹⁾	Likte begge deler like godt <i>Preferred going away/ staying at home equally</i>	Ant. ¹⁾
HOLDNING TIL UTØVING AV AKTIVITETER I SOMMERFERIEN <i>ATTITUDE TO PARTICIPATING IN PARTICULAR ACTIVITIES ON SUMMER HOLIDAY</i>	Pst. <i>P.c.</i>	Ant. ¹⁾ <i>Num-ber¹⁾</i>	Pst.	Ant. ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾
1. Viktig å kunne slappe av i rolige og uforstyrrede omgivelser <i>Finding it very important to have the possibilities to relax in quiet and undisturbed surroundings</i>	86	1 303	34	297	67	266
Syntes ikke det var viktig <i>Did not find it important ...</i>	80	263	27	66	60	50
2. Viktig å kunne besøke slektninger en ikke treffer til daglig <i>Finding it very important to have the possibilities to visit relatives not ordinarily seen</i>	85	932	35	231	69	217
Syntes ikke det var viktig ..	86	632	31	131	61	100
3. Viktig å kunne besøke venner og kjente en ikke treffer til daglig <i>Finding it very important to have the possibilities to visit friends, acquaintances not ordinarily seen ..</i>	85	1 004	33	218	69	213
Syntes ikke det var viktig ..	86	557	33	144	60	103
4. Viktig å kunne treffe nye mennesker <i>Finding it very important to have the possibilities to meet with new people</i>	85	1 008	37	144	69	173
Syntes ikke det var viktig ..	86	556	31	218	62	141
5. Viktig å kunne komme til nye steder, se seg omkring, besøke severdigheter mv. <i>Finding it very important to have the possibilities to meet with new places, looking around, go sightseeing etc.</i>	84	1 198	37	182	68	235
Syntes ikke det var viktig ..	89	366	29	180	62	81

1) Se note 3, tabell 6.2.

1) See note 3, table 6.2.

Tabell 9.6 (forts.). Andelen av personer i grupper for reiseønsker og holdning til utøving av aktiviteter i sommerferien, som var på ferietur i 1973-74 *The percentage of persons in groups for travelling desires and attitude to participate in activities on summer holiday, being holiday-makers in 1973-74*

	Reiseønsker					
	Foretrakk å reise bort i sommerferien		Foretrakk å være hjemme i sommerferien		Likte begge deler like godt	
	Pst.	Ant. ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾
6. Viktig å kunne delta i fornøyer, gå på dans, barer mv. <i>Finding it very important to have the possibilities to visit restaurants, clubs, dancing, other entertainment</i>	86	431	38	53	75	60
Syntes ikke det var viktig	85	1 129	33	308	64	256
7. Viktig å kunne delta i fellesarrangementer, sightseeing, foturer mv. <i>Finding it very important to have the possibilities to participate in common arrangements, sightseeing, tours etc.</i>	85	489	44	80	60	90
Syntes ikke det var viktig	86	1 074	30	281	69	225
8. Viktig å kunne gå turer i skog og mark og i fjellet <i>Finding it very important to have the possibilities to walk/hike in fields and forests or in the mountains</i> ..	87	1 299	35	271	68	265
Syntes ikke det var viktig	76	266	29	90	59	51
9. Viktig å kunne fiske <i>Finding it very important to have the possibilities to go fishing</i>	88	927	34	174	69	188
Syntes ikke det var viktig	82	638	33	187	63	128
10. Viktig å kunne bade, sole seg o.l. <i>Finding it very important to have the possibilities to go swimming, sunbathing etc.</i>	87	1 318	39	204	67	241
Syntes ikke det var viktig	75	247	26	157	62	74
11. Viktig å kunne drive friluftsliv og sport ellers <i>Finding it very important to have the possibilities to participate in other kinds of outdoor life and sports</i> ..	88	997	38	154	66	195
Syntes ikke det var viktig	80	568	30	207	66	121

1) Se note 3, tabell 6.2.

1) See note 3, table 6.2.

Tabell 9.7. Personer på ferietur sommeren 1974 i grupper for reise-
ønske. Andelen som deltok i bestemte aktiviteter i løpet av
ferien (e): Prosent *Persons on summer holiday 1974 in*
groups for travelling desires. The percentage of persons
participating in particular activities during the holiday
trip(s)

	Reiseønsker		Travelling desires	
I alt Total	Foretrak å reise bort på ferietur om sommeren <i>Preferred going away on summer holiday</i>	Foretrak å være hjemme <i>Preferred staying at home on summer holiday</i>	Likte begge deler like godt <i>Preferred going away/ staying at home equally</i>	
AKTIVITETER PÅ FERIETUREN(E) ACTIVITIES ON THE HOLIDAY TRIP(S)				
Besøkt slekt eller venner <i>Visited relatives or friends</i>	69	68	77	71
Hadde besøk av slekt eller venner på feriestedet <i>Been visited by relatives, friends on holiday place .</i>	54	57	41	38
Besøkt severdigheter, minnesmerker, muséer, kirker mv. <i>Visited sights, memorials, museums, churches etc.</i>	41	41	33	46
Vært på restauranter, dans eller andre fornøyelser <i>Visited restaurants, dancing, other entertain- ments</i>	29	31	21	23
Gått tur i skog og mark eller i fjellet <i>Walking/ liking in fields and forests or in the mountains</i>	67	70	54	57
Badet utendørs <i>Been swimming (outdoor)</i>	47	50	28	36
Solt seg <i>Been sunbathing</i>	64	67	53	48
Vært på båtturer, seil- turer <i>Been boating, sailing</i>	44	45	29	37
Fisket <i>Been fishing</i>	47	50	26	37

Vi har forsøksvis testet fordelingen av personer i grupper for holdninger til utøving av bestemte gjøremål i sommerferien, etter tallet på ferieturdager i 1973-74. (M. Withney-testen.)¹⁾ Resultatene viste at det ikke er statistisk grunnlag for å anta at det er noen forskjell mellom personer som mener det er viktig og personer som mener det er mindre viktig å utøve

1) Denne testen er omtalt i appendiks 1, side 177 ff.

bestemte aktiviteter i sommerferien. Ved å splitte opp materialet i grupper for type bostedsstrøk, fikk vi imidlertid en viss støtte for antakelsen om forskjeller. Blant annet fant vi støtte i materialet for antakelsen om at ferieturaktiviteten i storbyene var større blant dem som mente det var viktig, enn blant dem som mente det var mindre viktig å besøke slektninger i sommerferien. Derimot fant vi ikke støtte for en antakelse om at ferieturaktiviteten i storbyene var større blant dem som syntes det var viktig å slappe av mv., enn blant dem som syntes det var mindre viktig å kunne gjøre det. For bosatte i tettbygde strøk ellers, viste resultatene at ferieturaktiviteten med stor sannsynlighet var større blant dem som mente det var nokså viktig eller mindre viktig å komme til nye steder, enn blant dem som syntes dette var svært viktig.

Vi kan ikke si at vi på grunnlag av denne analysemetoden har funnet noe klart mønster for ferieturaktiviteten på bakgrunn av folks holdninger til å utøve bestemte gjøremål i sommerferien.

9.3. Konklusjoner

Vi kan slå fast at ferieturaktiviteten rimeligvis er påvirket av folks innstilling til å reise på ferietur.

Reiseønskene gir klare utslag både blant personer i ulike aldersgrupper, og blant personer på ulike inntekts- og utdanningsnivå. Når det gjelder holdningen til hva folk ellers ønsker å bruke tiden til i sommerferien, finner vi derimot ikke noe klart og entydig mønster. I hovedtrekk var ferieturaktiviteten noe høyere blant personer som syntes bestemte gjøremål var viktige, i forhold til dem som syntes de var mindre viktige. Men det var små forskjeller. Størst forskjell var det mellom personer som syntes friluftsliv og sport var viktig, og de som ikke syntes det.

Videreføringen av den trinnvise regresjonsanalysen, viser at forklart varians (R^2) økte med 5,79 prosentpoeng blant ikke-yrkesaktive, dersom vi i tillegg til de foregående opplysningene (kapitlene 6, 7, 8) trakk inn opplysninger om reiseønsker. Blant yrkesaktive økte den med 5,13 prosentpoeng.

Økning i forklart varians (R^2) i prosent ved kjennskap til	Personer med inntektsgivende arbeid	Personer uten inntektsgivende arbeid
Forklart varians ved tidligere variable	46,38 prosent	26,65 prosent
Reiseønsker	5,13 "	5,79 "
Forklart varians i alt	51,51 prosent	32,44 prosent

I alt har vi ved denne regresjonsanalysen fått forklart vel halvparten av variasjonen i ferieturaktiviteten for yrkesaktive og ca. en tredjedel for ikke-yrkesaktive.

10. FORSØK PÅ EN SAMLET OVERSIKT OVER VIKTIGE KJENNEMERKER

I kapitlene 6-9 foran så vi på ferieturaktivitet i forhold til kjennemerker som vi på forhånd hadde gruppert på grunnlag av en modell, omtalt i kapittel 5, avsnitt 5.2. Hvert av kapitlene var konsentrert om én gruppe av kjennemerker (variable), i alt fire grupper:

- 1) kjennemerker knyttet til omgivelser
- 2) kjennemerker knyttet til gitte/tilskrevne egenskaper
- 3) kjennemerker knyttet til oppnådde goder/ressurser
- 4) kjennemerker knyttet til holdning/innstilling til ferieturvirksomhet

I dette kapitlet vil vi forsøke å få et mer samlet overblikk over hvordan kjennemerker fra de ulike variabelgruppene virker inn på ferieturaktiviteten når vi ser dem i forhold til hverandre. Vi har foretatt regresjonsanalyser med utgangspunkt i to forskjellige tilnærmingsmåter. Resultater fra den som bygger på ovennevnte modell, er allerede omtalt i tilknytning til konklusjonene i hvert av kapitlene 6-9. Begge tilnærmingmåtene er for øvrig gjort nærmere rede for i appendiks 2, side 185 ff.

10.1. Tabellanalysene

I sammenheng med tabellanalysene i kapitlene 6-9, presenterer vi nedenfor en tabell som gir oversikt over ferieturandeler i grupper av personer, inndelt på grunnlag av viktige bakgrunnskjennemerker. For å kunne bruke så mange kjennemerker samtidig, har vi foretatt en forenkling og nytter bare to alternativer for hvert kjennemerke. Likevel blir mange av gruppene svært små og tallene tilsvarende usikre.

Tabell 10.1 viser andelen av personer i bestemte grupper, som var på ferietur i 1973-74. Tallene i øverste linje i tabellen viser for det første at ferieturandelene gjennomgående var høyere i tettbygde strøk enn i spredtbygde. De viser videre at ferieturandelene var lavere blant personer 45-74 år enn blant yngre personer, både i tettbygde og spredtbygde strøk. Virkningen av utdanning synes ellers å være entydig i alle gruppene. Både blant eldre og yngre i tettbygde og spredtbygde strøk, var det gjennomgående en forskjell i ferieturandelene på omkring 10 prosent mellom personer med utdanning på ungdomsskolenivå og personer på høyere utdanningsnivå.

Tallene kan videre tyde på at husholdningsinntekten har en del å si for alle de nevnte gruppene, men gjennomgående mest for personer på laveste utdanningsnivå. Det kan ellers se ut til at denne tendensen er noe sterkere blant yrkesaktive enn blant ikke-yrkesaktive. For bosatte i tettbygde strøk kan tallene tyde på at inntekten hadde mer å si for ikke-yrkesaktive enn for yrkesaktive.

Tolkningen av tabellen er imidlertid langt mer komplisert enn vi har gitt uttrykk for her. Tallene bør derfor betraktes med forsiktighet og sammenholdes med resultater som ellers er lagt fram.

Ut fra tabellanalysen kan vi alt i alt trekke fram en rekke variable som gav utslag i ferieturaktiviteten:

Bostedsstrøk

Alder (i en viss utstrekning)¹⁾

Rørlighet (herunder deltaking i friluftslivsaktiviteter mv.)

Utdanning

Type arbeid/levevei

Yrkesstatus

Mengden av fri tid (tallet på fridager i friperioder)

Husholdningsinntekt

Eie/disponering av fritidshus

Reiseønsker

Flere av disse variablene - som f.eks. bostedsstrøk, utdanning og husholdningsinntekt - gav som vist i tabell 10.1 og i tidligere kapitler, utslag i alle undergrupper vi har undersøkt.

1) Virkningen av alder på ferieturaktiviteten var spesiell i den forstand at nivået holdt seg stabilt og forholdsvis høyt for personer 15-44 år, for så å avta gradvis for personer i aldersgrupper fra 45-74 år.

Tabell 10.1. Andelen av personer i grupper for bostedsstrøk, alder, utdanning, yrkesaktivitet og husholdningsinntekt, som var på ferietur i løpet av 1973-74. Prosent

Husholdnings- inntekt	Bostedsstrøk <i>Type of</i>							
	Tettbygd strøk <i>Densely populated</i>							
	15-44 år <i>years</i>				45-74 år			
	Ungdoms- skolenivå <i>Second level, first stage</i>		Gymnas-, universi- tets-, høg- skolenivå <i>Second level, second stage and third level</i>		Ungdoms- skolenivå		Gymnas-, universi- tets-, høg- skolenivå	
	Pst. <i>P.c.</i>	Ant. ¹⁾ <i>Num- ber</i> ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾	Pst.	Ant. ¹⁾
I alt	86	287	94	446	73	437	88	253
ALLE PERSONER								
Under kr 30 000	69	48	91	56	58	150	71	41
Kr 30 000 og over	90	226	95	357	81	263	91	207
YRKESAKTIVE								
Under kr 30 000	(68) ²⁾	19	95	38	79	34	:	12
Kr 30 000 og over	83	114	95	252	82	163	91	158
IKKE YRKES- AKTIVE								
Under kr 30 000	69	29	(83) ²⁾	18	52	116	62	29
Kr 30 000 og over	94	115	93	105	80	100	92	49

1) Se note 3, tabell 6.2. 2) Se note 4, tabell 6.2.

The percentage of persons in groups for residence area, age, education, economic activity and household income, being holiday-makers in 1973-74

<i>residence area</i>								
<i>Spredtbygd strøk</i>				<i>Sparsely populated</i>				
<i>15-44 år</i>				<i>45-74 år</i>				<i>Household income</i>
<i>Ungdoms- skolenivå</i>		<i>Gymnas-, universi- tets-, høg- skolenivå</i>		<i>Ungdoms- skolenivå</i>		<i>Gymnas-, universi- tets-, høg- skolenivå</i>		
<i>Pst.</i>	<i>Ant.</i> ¹⁾	<i>Pst.</i>	<i>Ant.</i> ¹⁾	<i>Pst.</i>	<i>Ant.</i> ¹⁾	<i>Pst.</i>	<i>Ant.</i> ¹⁾	
61	216	70	174	46	354	56	95	<i>Total</i>
<i>ALL PERSONS</i>								
51	72	64	47	39	205	48	33	<i>Less than 30 000 kroner</i>
67	132	73	116	57	138	63	59	<i>30 000 kroner and over</i>
<i>EMPLOYED PERSONS</i>								
57	37	70	33	30	83	:	11	<i>Less than 30 000 kroner</i>
68	59	76	76	56	88	66	44	<i>30 000 kroner and over</i>
<i>NON-EMPLOYED PERSONS</i>								
46	35	:	14	45	122	(50) ²⁾	22	<i>Less than 30 000 kroner</i>
67	73	68	40	60	50	:	15	<i>30 000 kroner and over</i>

1) See note 3, table 6.2. 2) See note 4, table 6.2.

10.2. Regresjonsanalysene

De formene for regresjonsanalyse vi har utført, er omtalt i appendiks 2, side 185 ff. Vi vil her bare peke på at resultatene av analysene er avhengige av den tilnæringsmåten vi har brukt i hvert enkelt tilfelle.

Virkningen eller utslaget av den enkelte variabel som blir undersøkt i en trinnsvis regresjonsanalyse, er avhengig av hvilke variable vi har trukket inn på tidligere trinn. I mange tilfeller vil de variablene vi undersøker virkningene av, samvarierte med hverandre. Det gjelder f.eks. slike forhold som utdanningsnivå, type arbeid og inntektsnivå. I den grad disse variablene gir uttrykk for det samme i forhold til den avhengige variabelen (i dette tilfelle tallet på ferieturdager), vil virkningen bare komme til uttrykk gjennom den variabelen vi først trekker inn i analysen. Utslag av etterfølgende variable vil derfor skyldes ting som ikke har kommet til uttrykk i foregående variable.

Når vi har foretatt regresjonsanalyser med utgangspunkt i ulike forutsetninger, er det blant annet for å få et innblikk i hva de ulike framgangsmåtene kan bety for de konklusjonene vi kan trekke.

Ved begge framgangsmåtene har vi valgt å foreta analyser på grupper av yrkesaktive og ikke-yrkesaktive hver for seg. Det skyldes forskjeller som i sammenheng med ferieturaktivitet kan være nokså grunnleggende, blant annet spørsmålet om tilgangen på fri tid. I undersøkelsen er fritid operasjonalisert og registrert bare i forhold til yrkesaktive.¹⁾ I tillegg til dette, ønsket vi også å undersøke virkningen blant yrkesaktive av en rekke andre forhold i forbindelse med inntektsgivende arbeid.

I tilknytning til den teoretiske modellen vår, har vi i alt plukket ut et sett på 34 uavhengige variable i tillegg til den avhengige (tallet på ferieturdager i 1973-74). Av de 34 uavhengige variablene er i alt 20 felles for yrkesaktive og ikke-yrkesaktive. Listen over variable står oppført i appendiks 2, side 186-188.

Mange av variablene er gjort om til såkalte dummy-variable. Dette er kvalitative kjennemerker tilordnet to gjensidig utelukkende svaralternativer. Dersom en person falt innenfor ett bestemt svaralternativ, ble variabelverdien lik 1, ellers 0.

Regresjonsmodeller kan være mer eller mindre tjenlige som utgangspunkt for statistiske analyser. I vårt tilfelle har vi ønsket å bruke regresjon for å få et overblikk over hvordan variable vi antar har betydning for ferieturaktivitet, slår ut i forhold til hverandre. Dette overblikket kan ofte være vanskelig å få gjennom vanlige tabellanalyser. I utvalgsundersøkelser er utvalget ofte nokså begrenset, og observasjonsgruppene blir fort for små til analyser av flerveistabeller.

1) Personer med inntektsgivende arbeid i minst halvparten av vanlig arbeidstid i et yrke, er regnet som yrkesaktive.

Det er imidlertid viktig å være klar over at de enkelte analysemetodene hver for seg gir ulike typer av informasjon. Bestemte egenskaper ved de enkelte metodene kan som tidligere nevnt, gi spesielle utslag i de endelige resultatene. Resultater basert på én analysemetode reduserer derfor ikke uten videre betydningen av resultater basert på andre metoder. For mange formål vil f.eks. tabellanalysene fra foregående kapitler gi like verdifull og dekkende informasjon som det en får ut av regresjonsanalysene.

Ved den første analysen¹⁾ som er basert på en vanlig trinnvis regresjon, fikk vi blant yrkesaktive skilt ut disse variablene:

Omfanget av fri tid
Reiseønsker
Utdanning
Tilgang til fritidshus
Bostedsstrøk

Blant ikke-yrkesaktive fikk vi skilt ut følgende variable:

Reiseønsker
Husholdningsinntekt
Tilgang til fritidshus
Bostedsstrøk
Hustype

En trinnvis regresjonsanalyse der rekkefølgen på variablene delvis var bestemt på forhånd²⁾, gav resultater som stort sett faller sammen med resultatene fra de andre analysene. I denne analysen delte vi variablene inn i grupper og bestemte en rekkefølge for gruppene. På trinnene innenfor en variabelgruppe, utførte vi vanlig trinnvis regresjon og skilte ut bestemte variable på grunnlag av hvor mye de hadde å si for økningen i forklart varians.³⁾

Selve grupperingen av variablene (kjennemerkene) er som vi har gjort rede for tidligere, et resultat av teoretiske betraktninger. Figur 2.2 og 2.3 (appendiks 2, side 202-203) tyder på at grupperingen har noe for seg. For hver ny variabelgruppe vi trakk inn i regresjonen, var det ett av kjennemerkene som slo spesielt sterkt ut. Det støtter antakelsen om at hver gruppe av kjennemerker er knyttet til opplysninger som i en viss grad forklarer ferieturaktiviteten uavhengig av kjennemerkene i de andre gruppene.

1) Se redegjørelse i Appendiks 2, avsnitt A, side 185. 2) Se redegjørelse i Appendiks 2, avsnitt B, side 198. 3) Forklart varians, (R^2), erner nærmere definert og omtalt i Appendiks 2, avsnitt B, side 198.

Blant yrkesaktive gjelder det variable som:

Bostedsstrøk

Rørlighet (antall ganger deltatt i friluftslivsaktiviteter)

Utdanning

Type arbeid/levevei

Omfang av fri tid

Tilgang til fritidshus

Reiseønsker

Blant ikke-yrkesaktive gjelder det variablene:

Bostedsstrøk

Rørlighet

Husholdningsinntekt

Tilgang til fritidshus

Reiseønsker

Økningen i forklart varians er for hver ny variabel avhengig av hvor i rekkefølgen en variabel blir trukket inn i regresjonen. Det er derfor svært vanskelig på dette grunnlaget å si noe helt bestemt om den enkelte variabels betydning for ferieturaktiviteten i forhold til de andre variablene. Hensikten med den første regresjonsanalysen var nettopp å få fram en rekkefølge etter variablenes betydning (utslagskraft). Den framgangsmåten tok imidlertid ikke utgangspunkt i noen antakelser om det innbyrdes forholdet mellom de uavhengige variablene. Ved den andre metoden utnyttet vi som nevnt, antakelser vi gjorde oss om dette på forhånd. Det vil derfor i stor grad være en vurderingssak hvilken metode og hvilke resultater en vil legge størst vekt på i denne sammenhengen.

På grunnlag av de ulike analysene som er foretatt, kan vi imidlertid slå fast at bostedsstrøk er en sentral variabel både for yrkesaktive og ikke-yrkesaktive. Det samme gjelder reiseønsker og tilgang til fritidshus. De to ulike metodene for regresjonsanalysene, skilte dessuten begge ut utdanning og omfanget av fri tid som sentrale variable blant yrkesaktive. Husholdningsinntekt syntes først og fremst å være viktig blant ikke-yrkesaktive. I den siste trinnvise regresjonen, fikk vi også skilt ut deltaking i friluftslivsaktivitet eller rørlighet, som en sentral variabel både blant yrkesaktive og ikke-yrkesaktive. Vi ser ellers at resultatene fra regresjonsanalysene i hovedtrekk bekrefter det bildet vi fikk ved hjelp av tabellanalysene.

11. PERSONER SOM IKKE REISTE BORT PÅ FERIETUR SOMMEREN 1974

De resultatene som er lagt fram foran, gir ikke bare et bilde av hvem og hvor stor andel i ulike grupper som reiste på ferietur. De gir selvsagt også et visst bilde av hvem det var og hvor store andeler som ikke reiste på ferietur. Det kan likevel ha en viss interesse å se nærmere på spørsmål om

- 1) hvordan personer som ikke deltar i ferieturvirkosomhet, fordeler seg etter bakgrunnskjennermerker,
- 2) hvor lenge det er siden de reiste bort på ferietur siste gang
- 3) grunner til at de ikke reiste bort på ferietur sommeren 1974.

Spørsmålet om bruk av fritid har som vi har vært inne på før, sammenheng med hvor mye fritid den enkelte har, når og i hvilke perioder de kan disponere fri tid. Mange nytter alltid friperiodene sine til å reise bort - uansett årstid. Andre reiser bort i deler av friperiodene, eller ikke i det hele tatt. Det kan selvsagt skyldes mangel på ressurser og muligheter, men også bestemte ønsker eller bevisste valg i forhold til aktiviteter eller gjøremål de prioriterer foran det å reise bort.

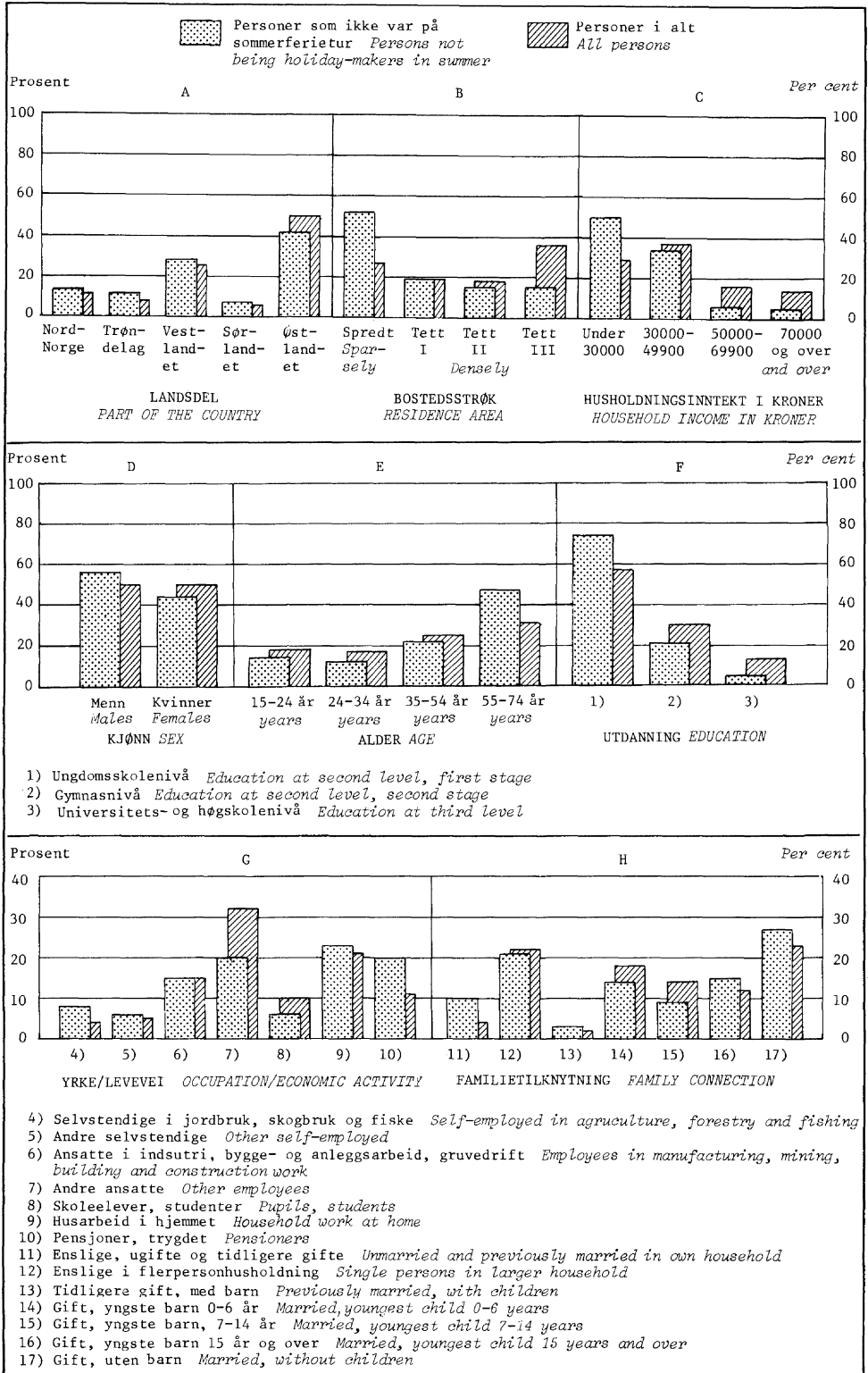
Ferieturer er én måte å bruke fri tid på. Kortere utflukter og opphold på hjemstedet er andre alternativer. Ulike former for bruk av fri tid kan være et gode eller en belastning i gitte situasjoner. I mange sammenhenger kan det være vesentlig å betrakte bestemte former for bruk av fri tid ut fra et mer fullstendig perspektiv enn vi vanligvis gjør, når det er snakk om ferieturer. Ut fra spørsmål om individuell velferd, må det være viktig å komme til klarhet i hvilke former eller mønster for bruk av fri tid somer positive for mennesker i ulike situasjoner - og hvilke som mer eller mindre kan sies å være en belastning.

11.1. Fordeling etter ulike kjennermerker

Figur 11.1 viser personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 og personer i alt, etter en del kjennermerker som er brukt i hovedanalysen. Figuren gir uttrykk for motsvaret til resultatene om ferieturaktivitet. Forskjeller i fordelingsmønsteret finner vi bare for kjennermerker som bostedsstrøk, husholdningsinntekt og alder. Men vi finner selvsagt personer som ikke reiste på sommerferietur representert i alle grupper.

Et viktig poeng i denne sammenhengen er at tilgangen på blant annet økonomiske ressurser gir den enkelte muligheter for større valgfrihet når det gjelder reiseønsker. Det å kunne følge egne ønsker om å reise bort på ferietur eller ikke, representerer vel i egentligste forstand et gode. Både de som reiser bort med ulyst, og de som blir værende hjemme mot sine ønsker, er i en viss tvangssituasjon. Det er liten grunn til å anta at folk i den førstnevnte situasjon er i en gunstigere situasjon enn de sistnevnte, hvis en tenker på behovet for rekreasjon, for å slappe av eller gjøre det en selv har lyst til.

Figur 11.1. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1973-74, etter ulike bakgrunnskjennermerker.¹⁾
 Prosent Persons not making holiday trips in summer 1973-74, by some different variables.¹⁾
 Per cent

11.2. Ferieturer de siste fem årene

Blant dem som ikke var på ferietur sommeren 1974, var det i alt 44 prosent som ikke hadde vært på ferietur om sommeren, på ca. 5 år eller mer. Tabell 11.1 viser at ca. 29 prosent hadde vært på sommerferietur for ca. 1 år siden, mens de andre hadde vært på ferietur for 2-4 år siden.

Tabellen viser ellers at andelen av personer som ikke hadde vært på sommerferietur i løpet av de siste 5 årene, var spesielt høy blant eldre personer, blant personer på laveste utdanningsnivå og i laveste inntektsklasse. Den var også høy blant enslige personer, gifte med barn over 15 år, gifte uten hjemmeboende barn og blant bosatte i spredtbygde strøk. Det samme gjaldt rimeligvis personer som foretrakk å være hjemme i sommerferien.

Tabell 11.1. Personer som ikke reiste på sommerferietur 1974 i forskjellige grupper, etter siste gang de reiste bort på sommerferietur. Prosent *Persons not being holiday-makers in summer 1974 in different groups, by the last time they were going away on holiday. Per cent*

I alt <i>Total</i>	Reiste bort på sommerferietur siste gang for ca. <i>Going away on holiday the last time about</i>						Uopp- gitt <i>Un- known</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of res- pondents</i>
	1 år siden <i>year ago</i>	2 år siden <i>years ago</i>	3 år siden	4 år siden	5 eller flere år siden <i>or more years ago</i>			

Alle personer <i>All persons</i>	100	29	14	9	4	44	0	764
---	-----	----	----	---	---	----	---	-----

KJØNN *SEX*

Menn <i>Males</i>	100	31	11	8	4	46	0	413
Kvinner <i>Females</i> .	100	28	17	9	5	41	0	351

ALDER *AGE*

15-24 år <i>years</i> ..	100	42	22	10	3	21	1	116
25-34 "	100	43	17	6	7	26	-	99
35-54 "	100	30	10	13	4	42	-	220
55-74 "	100	19	12	6	4	58	1	329

UTDANNING *EDUCATION*

Ungdomsskolenivå <i>Education at second level, first stage</i>	100	25	11	10	4	49	-	542
Gymnasnivå <i>Educa- tion at second level, first stage</i>	100	38	20	6	4	31	1	178
Universitets- og høgskolenivå <i>Educa- tion at third level</i>	100	44	16	7	5	23	5	43

Tabell 11.1 (forts.). Personer som ikke reiste på sommerferietur 1974 i forskjellige grupper, etter siste gang de reiste bort på sommerferietur. Prosent *Persons not being holiday-makers in summer 1974 in different groups, by the last time they were going away on holiday.*
Per cent

	I alt	Reiste bort på sommerferietur siste gang for ca.					Uopp- gitt	Tallet på per- soner som svarte
		1 år siden	2 år siden	3 år siden	4 år siden	5 eller flere år siden		
HUSHOLDNINGSINNTEKT HOUSEHOLD INCOME								
Under 30 000 kroner	100	22	11	7	4	56	0	352
30 000-49 900 "	100	32	16	10	4	38	0	264
50 000-69 900 "	100	52	21	5	3	18	-	61
70 000 kroner og over and over	100	39	18	16	6	20	2	51
Uoppgitt Unknown ..	100	27	11	8	6	47	-	36
FAMILIETILKNYTNING FAMILY CONNECTION								
Enslige, ugifte og tidligere gifte Unmarried and pre- viously married in own household	100	30	17	1	8	43	-	76
Ugifte og tidligere gifte i flerperson- husholdning Unmar- ried and previously married in larger household	100	29	18	9	5	39	-	164
Tidligere gifte med hjemmeboende barn Previously married with children living at home	100	:	:	:	:	:	:	21
Gifte med yngste barn under 7 år Married with youngest child younger than 7 years	100	36	16	7	4	36	1	113
Gifte med yngste barn 7-14 år Married with youngest child 7-14 years	100	33	12	13	3	40	-	78
Gifte med yngste barn 15 år og eldre Married with youngest child 15 years or older	100	29	7	10	5	48	1	107
Gifte uten hjemme- boende barn Mar- ried without children living at home	100	24	13	9	3	51	1	199

Tabell 11.1 (forts.). Personer som ikke reiste på sommerferietur 1974 i forskjellige grupper, etter siste gang de reiste bort på sommerferietur. Prosent *Persons not being holiday-makers in summer 1974 in different groups, by the last time they were going away on holiday.*
Per cent

		Reiste bort på sommerferietur siste gang for ca.					Uopp- gitt	Tallet på per- soner som svarte
I alt		1 år siden	2 år siden	3 år siden	4 år siden	5 eller flere år siden		
BOSTEDSSTRØK RESIDENCE AREA								
Spredtbygd Sparsely populated .	100	21	14	7	4	52	0	364
Tettbygd, under 10 000 innbyggere Densely populated, under 10 000 in- habitants	100	22	16	15	6	41	-	140
Tettbygd, 10 000- 50 000 innbyggere Densely populated, 10 000-50 000 in- habitants	100	45	13	5	6	31	1	127
Tettbygd over 50 000 innbyggere Densely populated over 50 000 inhabitants .	100	44	10	9	2	35	1	133
REISEØNSKER TRAVELLING DESIRES								
Foretrakk å reise bort Preferred going away on summer holiday	100	43	14	9	3	30	1	348
Foretrakk å være hjemme Preferred staying at home on summer holiday	100	14	10	8	6	62	-	288
Likte begge deler like godt Preferred going away/staying at home equally	100	27	20	8	4	42	-	127

Tabell 6 i tabelldelen, side 215, viser at blant personer som ikke reiste på ferietur sommeren 1974 og som ikke disponerte fritidshus, var det bortimot 50 prosent som ikke hadde vært på sommerferietur på 5 år eller mer. Tabellen viser dessuten at hele 40 prosent av de som eide fritidshus (blant personer som ikke var på sommerferietur) ikke hadde vært på sommerferietur på 5 år eller mer. Tilsvarende andel blant dem som

disponerte fritidshus, var 28 prosent. Tabellen viser også tall for personer i grupper for fysisk rørlighet, som kan tyde på en viss sammenheng mellom hindret rørlighet og lang tid siden siste sommerferietur. Tiden siden siste sommerferietur avtok ellers sterkt med økende grad av deltaking i friluftslivsaktiviteter. Blant dem som ikke var på sommerferietur i 1974, var det også enkelte andre grupper som pekte seg ut med høy andel av personer som ikke hadde vært på sommerferietur på 5 år eller mer:

- 1) Personer med uregelmessig/sesongpreget arbeid (66 prosent)
- 2) Personer uten inntektsgivende arbeid (46 prosent)
- 3) Personer med tungt kroppsarbeid (64 prosent)
- 4) Personer i husholdninger med to medlemmer og med seks eller flere (om lag 50 prosent).

Av tabell 6 i tabelldelen, går det videre fram at tiden siden siste sommerferietur også varierte med hustype og type natur på bostedet. Over halvparten av dem som holdt seg hjemme sommeren 1974 og som bodde i våningshus på gårdsbruk, hadde ikke vært på sommerferietur på minst 5 år. Dette er selvsagt et utslag av at det er jordbrukere mv. som bor i disse husene, og at det er snakk om spredtbygde områder. Blant dem som bodde i kjede-, rekkehus mv. var det ca. én av fem personer som ikke hadde vært på sommerferietur i dette tidsrommet. Av personer som bodde i ulike typografiske områder, var det i første rekke de som var bosatt i skogs- og innenlandsområder, som hadde holdt seg hjemme i sommersesongen. Halvparten av dem hadde ikke vært på sommerferietur i løpet av de siste fem årene. Andelen som ikke hadde vært på sommerferietur i de siste fem årene var lavest i større byområder (med ca. 20 000 innbyggere eller mer). Som nevnt foran, antar vi at forskjellen mellom områdene i første rekke skyldes den lave ferieturaktiviteten i yrkesgrupper knyttet til jord- og skogbruk.

11.3. Grunner for ikke å reise bort

Blant dem som ikke var på ferietur sommeren 1974, oppgav ca. 3 prosent at den viktigste grunnen til dette var at de hadde vært på ferietur tidligere, eller skulle på ferietur senere på året. Tabell 11.2 viser at dette gjaldt 7 prosent av personer som hadde vært på sommerferietur for ca. 1 år siden. Andelen varierte mellom 1 og 3 prosent blant dem som ikke hadde vært på sommerferietur på ca. 2 år eller mer. Resultatene kan kanskje tyde på en viss sammenheng mellom tidsavstand fra siste sommerferietur og ferieturaktivitet i andre sesonger. Det var forholdsvis få av dem som ikke hadde vært på sommerferietur de siste årene, som begrunnet dette med ferieturvirkosomhet i andre sesonger.

Tabell 11.2. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tid siden siste sommerferietur, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent *Persons not being holiday-makers in summer 1974 in groups for time since their last summer holiday, by their main reason for not going away. Per cent*

Viktigste grunn for ikke å ha reist bort på ferietur sommeren 1974 <i>Main reason for not going away on summer holiday 1974</i>											
I alt <i>Total</i>		Reiste på ferietur tidligere i år/skal reise på ferietur seinere i år <i>Went away on holiday previously this year, going on holiday later this year</i>	Hadde ikke fra ar- beidet, studi- ene <i>Was not off duty</i>	Tok (annet) arbeid, arbeidde hjemme på egen tomt, hus, lei- lighet o.l. <i>Got (another) work, working on own site, house, apartment etc.</i>	Hadde ikke råd til å reise bort på ferie siste år <i>Could not afford going on holiday last year</i>	Fore- trakk å være hjemme <i>Pre- ferred staying at home</i>	Måtte stelle/ passe syke eller gamle <i>Nursing, looking after sick/old persons etc.</i>	Var syk, hadde dårlig helse selv <i>Being ill, health reasons</i>	Annet <i>Other</i>	Uopp- gitt, vet ikke <i>Don't know</i>	Tallet på per- soner som svarte <i>Number of res- pon- dents</i>
Alle personer <i>All persons</i>	100	3	16	18	12	28	7	12	3	1	764
TID SIDEN SISTE SOMMER- FERIETUR <i>TIME SINCE LAST SUMMER HOLIDAY</i>											
Ca. 1 år <i>year</i>	100	7	14	22	8	27	8	9	4	0	223
" 2 " <i>years</i>	100	1	10	22	14	23	10	13	7	1	104
" 3 "	100	2	18	20	20	22	3	14	2	-	66
" 4 "	100	3	21	21	12	24	-	12	3	3	33
" 5 " eller mer <i>or more</i>	100	2	19	13	12	31	6	14	2	2	335

Tabell 11.3. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for år siden siste sommerferietur. Andelen som var på ferietur i andre sesonger 1973-74. Prosent *Persons not being holiday-makers in summer 1974 in groups for year since their last summer holiday trip. The percentage of persons being holiday-makers in other seasons in 1973-74*

	Var på ferietur <i>Been on holiday</i>					Hadde vært på helgetur(er) 1973-74 <i>Been on weekend trip(s)</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
	I andre sesonger i alt <i>In other seasons, total</i>	Høsten 1973 <i>Autumn 1973</i>	Julen 1973 <i>Christmas mas</i>	Vinteren 1974 <i>Winter</i>	Påsken (våren) 1974 <i>Easter (spring)</i>		
Alle personer <i>All persons</i>	23	9	5	5	11	46	764
TID SIDEN SISTE SOMMERFERIETUR <i>TIME SINCE THE LAST SUMMER HOLIDAY</i>							
Ca. 1 år <i>year</i> ..	42	19	9	9	17	35	223
" 2 " <i>years</i> .	28	9	5	8	15	45	104
" 3 "	17	3	2	3	9	42	66
" 4 "	24	6	3	9	12	52	33
" 5 " eller mer <i>years or more</i>	11	3	2	2	4	55	335

Det kan være interessant å se nærmere på den faktiske ferieturvirkksomheten i andre sesonger blant dem som ikke var på ferietur sommeren 1974. Tabell 11.3 gir en oversikt over andelen av personer som var på ferietur i sesongene utenom sommeren, og andelen som hadde vært på én eller flere helgeturer i undersøkelsesperioden. Om lag 23 prosent av personene hadde vært på ferietur i sesonger utenom sommeren, og ca. 46 prosent hadde vært på én eller flere helgeturer.

Andelen som var på ferietur(er) i andre sesonger var størst blant dem som ikke hadde vært på sommerferietur på ca. 1 år - om lag 42 prosent. Andelen avtar stort sett med antall år siden siste sommerferietur. Blant dem som ikke hadde vært på sommerferietur på 5 eller flere år, var det omtrent én av ti personer som hadde vært på ferietur(er) i andre sesonger

i 1973-74. Derimot hadde mer enn halvparten vært på én eller flere helgeturer. Blant dem som var på sommerferie for ca. 1 år siden, var den tilsvarende andelen 35 prosent. Tendensen i helgeturaktiviteten gikk med andre ord i motsatt retning av ferieturaktiviteten.

Påskan peker seg ut som viktigste ferietursesong blant dem som ikke var på sommerferietur. Men høsten var tydeligvis like viktig for dem som hadde vært på sommerferietur for bare et år siden.

Figur 11.2 gir et bilde av hvor stor andel som ikke var på ferietur i andre sesonger både blant dem som var og blant dem som ikke var på ferietur sommeren 1974. Andelene var på henholdsvis 42 og 77 prosent, en markert forskjell. De som ikke reiste på ferietur om sommeren, tok det med andre ord ikke igjen i andre sesonger. Derimot var over halvparten av dem som var på sommerferietur også på ferietur i andre sesonger. Blant disse var det imidlertid bare ca. 17 prosent som verken hadde vært på helgetur eller ferietur i andre sesonger. Av dem som ikke hadde vært på sommerferietur, var det ca. 40 prosent som verken hadde vært på helgetur eller ferietur i andre sesonger.

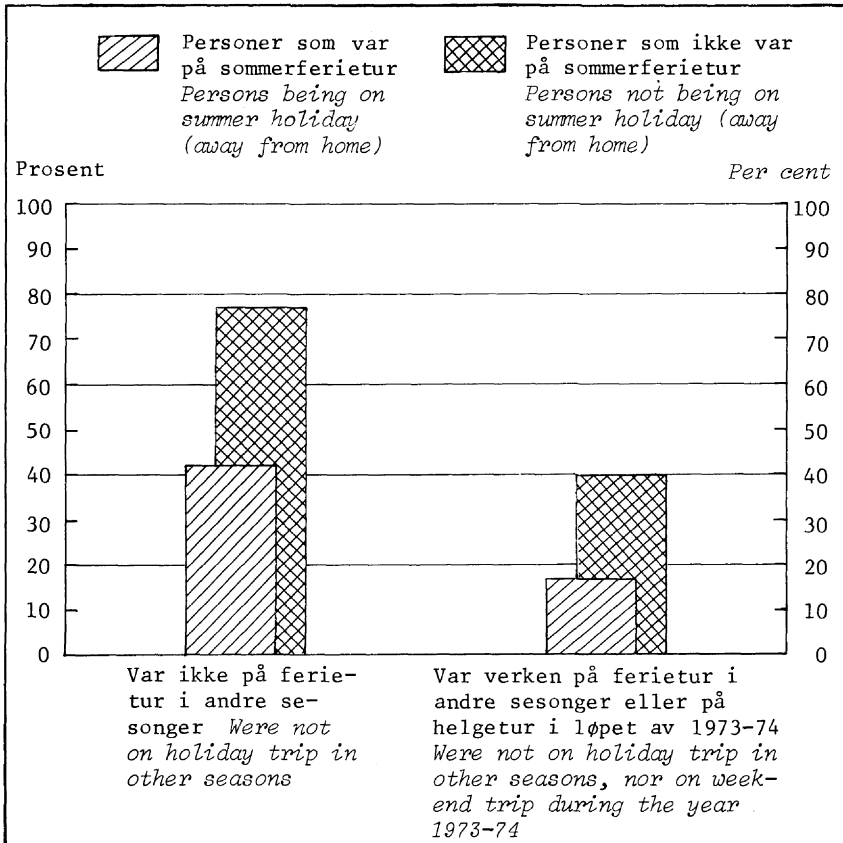
Andre resultater fra undersøkelsen viste at vel halvparten av dem som ikke hadde vært på sommerferietur de siste 5 årene, verken hadde vært på helgetur eller ferieturer i andre sesonger i 1973-74. Det samme gjaldt om lag en fjerdedel av dem som sist var på sommerferietur i 1973, og vel en tredjedel av dem som var på sin siste sommerferietur for 2-4 år siden.

Tabell 11.2 foran, viser for øvrig ingen klare tendenser til at personer som ikke hadde vært på sommerferietur på flere år, grunn gir dette med andre forhold enn de som var på ferietur for kortere tid siden.

Det kan imidlertid være interessant å legge merke til at det blant personer som var på sommerferietur for mindre enn 3 år siden, var en lavere andel som oppgav som viktigste grunn at de ikke hadde fri fra arbeid eller studier, enn tilfelle var blant de øvrige. Blant dem som ikke hadde vært på sommerferietur på ca. 5 år eller mer, ser en at relativt få (13 prosent) oppgav som viktigste grunn at de tok (annet) arbeid, arbeidet hjemme på egen tomt, hus, leilighet o.l. Derimot var det forholdsvis mange av dem (31 prosent) som oppgav at de foretrakk å være hjemme.

Av tabellen går det ellers fram at tilsammen 19 prosent ikke hadde vært på sommerferietur enten fordi de passet eller stelte syke, gamle o.l., eller fordi de var syke eller hadde dårlig helse selv. Om lag 12 prosent oppgav som viktigste grunn at de ikke hadde hatt råd til å reise bort, og 16 prosent at de ikke hadde hatt fri fra arbeidet eller studiene. Ved vurdering av svarene må en selvsagt for det første være klar over at for mange var det ikke bare én ting som spilte inn, men flere. For det andre må en ta hensyn til at valget av viktigste grunn kan være nokså tilfeldig for mange.

Figur 11.2. Andelen av personer i grupper for om de var på ferietur sommeren 1974, som ikke var på ferietur i andre sesonger eller på helgetur. Prosent *The percentage of persons in groups for being holiday-makers or not in summer 1974, not being holiday-makers in other seasons or on weekend trips*

De svarene som er gitt, viser at enkelte grupper av personer skiller seg ut med hensyn til hva de oppgav som viktigste grunn for ikke å ha vært på sommerferietur.¹⁾ En større andel av personer i alderen 35-54 år (24 prosent) enn personer i andre aldersgrupper (mellom 12 og 17 prosent), oppgav som viktigste grunn at de ikke hadde fri fra arbeidet, studiene. Av selvstendige i jordbruk, skogbruk, fiske og av andre selvstendige, var det henholdsvis 60 og 42 prosent som oppgav dette som viktigste grunn. Blant ansatte i industri, bygge- og anleggsarbeid mv., hadde 41 prosent tatt annet arbeid, eller arbeidet hjemme på egen tomt, hus, leilighet o.l. Det samme gjaldt skoleelever, studenter, med en andel på 43 prosent.

I enkelte grupper var det forholdsvis mange som ikke hadde vært på ferietur fordi de foretrakk å være hjemme. Det gjaldt f.eks. husmødre (34 prosent), pensjonerte og trygdete (33 prosent), personer med inntekt kr 50 000-69 900 (34 prosent), tidligere gifte med hjemmeboende barn (43 prosent) og gifte med yngste barn 15 år og over (32 prosent).

Personer med lav inntekt nevnte ikke mangel på penger som viktigste grunn spesielt oftere enn personer med høy inntekt. Andelen av dem som hadde under 50 000 kroner var 12 prosent, mens den var 10 prosent blant personer med høyere inntekt.

Tabell 11.4 viser at omkring en tredjedel av dem som pleide å ha fri 1-2 eller 3 uker i hovedferien, ikke reiste på ferietur fordi de tok (annet) arbeid eller arbeidet hjemme på egen tomt, hus, leilighet o.l. Blant dem som pleide å ha 4 uker, var det om lag en femtedel som oppgav denne grunnen. Vel en tredjedel begrunnet det med at de foretrakk å være hjemme. Nesten halvparten (46 prosent) av dem som pleide å ha uregelmessige friperioder, oppgav at de ikke hadde vært på sommerferietur fordi de ikke hadde fri fra arbeid eller studier. Dette var også tilfelle for i alt 22 prosent av dem som vanligvis foretrakk å reise bort, mens bare 11 prosent av dem som vanligvis foretrakk å være hjemme, oppgav dette som grunn. Derimot var det 43 prosent av de sistnevnte som oppgav som viktigste grunn nettopp det at de foretrakk å være hjemme. Tilsvarende andel blant dem som vanligvis foretrakk å reise bort, var 15 prosent. Blant dem som likte begge deler like godt var andelen ca. 28 prosent. Ved tolkningen av disse resultatene må en være klar over at den oppgitte grunnen kan være situasjonsbestemt på en annen måte enn et generelt ønske om å være hjemme eller dra på ferietur om sommeren.

1) NOS A 732, Ferieundersøkelsen 1974, tabell 52, side 91.

Tabell 11.4. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i forskjellige grupper, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent *Persons not being holiday-makers in summer 1974 in different groups, by their main reason for not going away. Per cent*

Viktigste grunn for ikke å ha reist bort på ferietur sommeren 1974 <i>Main reason for not going away on summer holiday 1974</i>											
		Reiste på ferietur tidligere i år/skal reise på ferietur seinere I alt <i>Total</i>	Hadde ikke fri fra ar- beidet, studi- ene <i>Went away on holiday previously this year, going on holiday later this year</i>	Tok (annet) arbeid, arbeidde hjemme på egen tomt, hus, lei- lighet o.l. <i>Got (another) work, working on own site, house, apartment etc.</i>	Hadde ikke råd til å reise bort på ferie siste år <i>Could not afford going on holiday last year</i>	Fore- trakk å være hjemme <i>Pre- ferred staying at home</i>	Måtte stelle/ passe syke eller gamle <i>Nursing, looking after sick/old persons etc.</i>	Var syk, hadde dårlig helse selv <i>Being ill, health reasons</i>	Annet <i>Other</i>	Uopp- gitt, vet ikke <i>Don't know</i>	Tallet på per- soner som svarte <i>Number of res- pon- dents</i>
Alle personer <i>All persons</i>	100	3	16	18	12	28	7	12	3	1	764
TALLET PÅ UKER FRI I HOVEDFERIEN <i>NUMBER OF WEEKS GENERALLY USED FOR MAIN HOLIDAY</i>											
1-2 uker <i>weeks</i>	100	7	21	30	5	23	5	2	2	4	56
3 uker	100	3	4	34	11	30	5	10	5	-	156
4 "	100	2	10	21	5	35	16	7	3	2	58
5 eller flere uker <i>or more weeks</i>	100	:	:	:	:	:	:	:	:	:	19

Tabell 11.4 (forts.). Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent *Persons not being holiday-makers in summer 1974 in different groups, by their main reason for not going away. Per cent*

Viktigste grunn for ikke å ha reist bort på ferietur sommeren 1974													
		Reiste på ferietur tidligere i år/skal reise på ferietur seinere i år	Hadde ikke fri fra arbeidet, studiene	Tok (annet) arbeid, arbeidet hjemme på egen tomt, hus, leilighet o.l.	Hadde ikke råd til å reise bort på ferie siste år	Foretrakk å være hjemme	Måtte stille/passe syke eller gamle	Var syk, hadde dårlig helse selv	Annet	Uopp-gitt, vet ikke	Tallet på personer som svarte		
TALLET PÅ UKER FRI I HOVEDFERIEN (forts.) NUMBER OF WEEKS GENERALLY USED FOR MAIN HOLIDAY (cont.)													
Uregelmessig, ikke noe bestemt	Unregular		100	5	46	9	11	18	4	2	2	3	145
Ikke-yrkesaktive	Not employed persons		100	3	8	11	15	31	8	22	3	1	322
REISEØNSKER TRAVELLING DESIRES													
Foretrakk å reise bort	Preferred going away	...	100	5	22	17	15	15	9	12	4	2	348
Foretrakk å være hjemme	Preferred staying at home		100	2	11	16	8	43	5	14	1	0	288
Likte begge deler like godt	Preferred going away/staying at home equally		100	3	13	24	13	28	6	10	3	-	127

Blant dem som hadde tilgang til personbil var det flere som ikke reiste på ferietur fordi de ikke hadde fri fra arbeidet/studiene eller tok (annet) arbeid osv., enn tilfelle var blant dem som ikke hadde tilgang til personbil. Det samme gjaldt i høy grad også dem som eide fritidshus. Ikke-eie av personbil og hytte syntes spesielt å henge sammen med lav reiseaktivitet ved at personene selv foretrakk å være hjemme når de hadde fri. (Tabell 7 i tabellvedlegget, side 217.)

Denne tabellen viser også at personer som deltok lite eller ingenting i friluftslivs-, idretts- og mosjonsaktiviteter, i stor utstrekning oppgav dårlig helse eller sykdom som viktigste grunn til at de ikke reiste på sommerferietur. Vi ser at denne andelen også øker sterkt med nedsatt rørlighetsgrad. I mellomgruppene var det forholdsvis mange som nevnte at de var hjemme fordi de foretrakk å være det. Det kan selvsagt skyldes at det i realiteten blir for anstrengende både psykisk og fysisk å reise bort, og at mange av den grunn foretrekker å oppholde seg hjemme.

Personer med normal rørlighet, som deltar mye i utøving av friluftslivs-, idretts- og mosjonsaktiviteter, oppgav oftest mangel på fritid eller arbeid som grunn for ikke å ha vært på sommerferietur.

Dersom en skal ta disse subjektive resultatene som uttrykk for de faktiske forholdene, er det f.eks. vanskelig å peke på noen bestemte grupper som oftere enn andre blir hjemme på grunn av dårlig økonomi. Men som vi var inne på tidligere, er det vanskelig å få tilfredsstillende svar på spørsmålet om hvorfor en del av befolkningen ikke reiser på ferietur, ved bare å registrere én grunn.

SAMMENDRAG

For de fleste av oss er ferie og fritid begreper med et mer eller mindre presist innhold. Vi knytter gjerne meningsinnholdet til en bestemt norm; ferie og fritid bør være preget av gjøremål som gir den enkelte muligheter til å kople av fra sitt daglige arbeid, gjenskape kroppslig og mental styrke.

I denne analysen har vi nærmet oss spørsmålet om ferie og fritid på en forholdsvis enkel måte. Vi har tatt for oss problemstillinger om nordmenns ferieturaktivitet, og har sett på ferieturer som en bestemt rekreasjonsaktivitet; en bestemt form for bruk av fri tid. Som fri tid har vi regnet tid som ikke er brukt til inntektsgivende arbeid. Problemstillingene er grovt sett knyttet til deltaking i, variasjoner og endringer i ferieturaktiviteten.

Mengden og fordelingen av fri tid blant folk, kan ha mye å si for deres levemåte. Fra utenlandske undersøkelser vet vi eksempelvis at varigheten av perioder med fri tid er viktigere for hva folk velger å bruke tiden til enn den samlede mengden av fri tid i løpet av et år.

Folks vaner, ønsker og behov i forbindelse med bruk av fridager og friperioder, har endret karakter med de endringene som har funnet sted på arbeidsmarkedet. Mer fri tid og en klarere avgrensning mellom tid brukt i og utenom inntektsgivende arbeid, har endret forutsetningene for folks mentale og kroppslige behov for atspredelse og hvile.

Lovfestet rett til ferie med lønn, har i høy grad bedret folks muligheter til å reise på ferieturer. Utviklingen i transportmåter, vei- og rutenett, har vært viktig. Massemediene har i lang tid spilt en sentral rolle ved å formidle informasjon og markedsføre tilbud fra reiselivs-næringen. Folk har på denne måten ikke bare fått bedre muligheter til å reise. Vi må anta at utviklingen på disse feltene også har betydd mye for folks ønsker og holdninger til å reise på ferieturer. Utviklingen i utenlandsturismen i Norge har trolig også på forskjellige måter bidratt til å øke interessen for ferieturer blant nordmenn.

Bortsett fra siste ti-år, har vi lite statistikk som kan gi et systematisk bilde av utviklingen i nordmenns ferieturaktivitet i dette århundret. Men det vi ellers vet om utviklingen på ulike områder i samfunnet, gir oss grunn til å anta at tallet på feriereisende nordmenn sommerstid har vært ganske betydelig gjennom lang tid. Andelen av nordmenn som reiste på ferieturer om sommeren i årene etter andre verdenskrig og fram til 1960-årene, utgjorde trolig mellom en tredjedel og halvparten av den voksne befolkningen.

Utviklingen i selskaps- og turistreiser med charterfly, startet omkring 1960. Fram til 1966 var økningen i tallet på reiser forholdsvis moderat, med en tilvekst på noen få tusen i året. Seinere har tilveksten i enkelte år kommet opp i 30 000-40 000 pr. år. I 1976 var tallet kommet opp i ca. 240 000 reiser pr. år.

Ferieundersøkelsene i 1968, 1970 og 1974 viser at andelen med friperiode(r) har økt blant personer med inntektsgivende arbeid. I hovedsak har hele den norske yrkesbefolkningen lovfestet ferierett i dag. For yrkesgrupper som jordbrukere mv., er det f.eks. innført spesielle ordninger. Men fortsatt faller en del selvstendige yrkesutøvere utenom de lovfestede ordningene. De fleste av oss har imidlertid muligheter til å utnytte lengre friperioder på måter som var utenkelige bare for noen ti-år tilbake.

Mengden av fridager og friperioder bestemmer rammen for den tiden vi kan nytte til feriereiser. Resultatene fra analysen gir imidlertid et klart bilde av at dette er goder som er ulikt fordelt i yrkesbefolkningen. Yrkesaktive med høy utdanning og i bestemte stillinger, har i gjennomsnitt flere ferieuker pr. år enn andre.

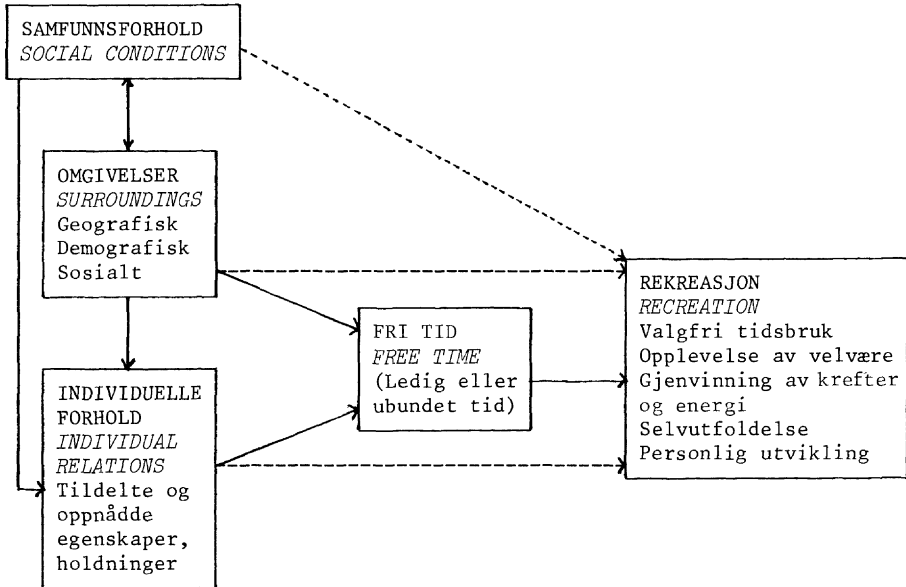
Ifølge ferieundersøkelsen i 1970, hadde nær to tredjedeler av personene vært på ferietur. I 1974 hadde andelen økt til tre fjerdedeler. Det vil si at anslagsvis 1,7 mill. nordmenn (15-74 år) var på minst én ferietur i 1969-70 og ca. 2,1 mill. i 1973-74. De fleste hadde utnyttet sommermånedene, selv om de hadde vært på ferietur også i andre sesonger. De som var på ferietur i 1969-70, foretok i alt ca. 2,9 mill. feriereiser. I 1973-74 kom vi opp i ca. 4,3 mill. feriereiser i alt. Dette er resultatet ikke bare av at ferieturandelen økte, men også av at de som reiste på ferietur i gjennomsnitt foretok flere feriereiser i løpet av året. I 1969-70 var turfrekvensen 1,72 ferieturer i året pr. person på ferietur, i 1973-74 var den på 2,08 ferieturer.

Sammenliknet med andre vest-europeiske land synes ferieturaktiviteten i Norge å ligge på et høyt nivå.

De kjennemerkene vi har undersøkt i forhold til nordmenns ferieturaktivitet, kan vi dele inn i fire hovedgrupper:

1. Forhold ved de fysiske og sosiale omgivelsene
2. Kjønn, alder, rørlighet (tildelte egenskaper)
3. Utdanning, yrkesforhold, inntekt, tilgang til fritidshus, personbil mv. (oppnådde goder)
4. Reiseønsker og holdninger til bestemte fritidsgjøremål.

Skissen nedenfor viser de teoretiske synspunktene som ligger til grunn for analysen av datamaterialet. Modellen er nærmere omtalt i kapittel 5, avsnitt 5.2.

Analyseresultatene - såvel regresjonsanalysene som tabellanalysene - viste at minst ett av kjennemerkene i hver hovedgruppe (se ovenfor) gav statistisk sikre utslag i tallet på ferieturer og/eller tallet på ferietur-dager. De viktigste kjennemerkene var

- fra 1. hovedgruppe: bostedsstrøk
- " 2. " : alder og rørlighet
- " 3. " : utdanning, type arbeid/levevei, tallet på fri-dager (friperioder) husholdningsinntekt, tilgang til fritidshus
- " 4. " : reiseønsker

Utdanning syntes å være viktigere blant yrkesaktive (personer med inntektsgivende arbeid) enn blant ikke-yrkesaktive. Det motsatte var tilfelle når det gjaldt husholdningsinntekt. Den gav, alt tatt i betraktning, størst utslag blant ikke-yrkesaktive.

Personer som ikke reiste på ferietur sommeren 1974 var representert i alle undersøkte grupper. Forskjeller i fordelingsmønsteret for personer som ikke var på ferietur og fordelingsmønsteret for alle personer, fant vi bare for kjennemerker som bostedsstrøk, husholdningsinntekt og alder.

Bortimot halvparten av dem som ikke var på ferietur sommeren 1974, hadde ikke vært på ferietur på minst 5 år. Grunnen folk oppgav for ikke å reise på sommerferietur, var i første rekke at de foretrakk å være hjemme (28 prosent). Bortimot en femtedel tok (annet) arbeid, arbeidde hjemme og liknende. Omtrent like mange måtte ta seg av syke eller gamle eller var selv syk. Vel én av ti oppgav dårlig råd som viktigste grunn til ikke å reise på ferietur. Personer med normal rörlighet og høy aktivitetsgrad i tilknytning til friluftsliv og mosjon, oppgav oftest mangel på fri tid eller arbeid som viktigste grunn. Ved bare å registrere én grunn, er det imidlertid vanskelig å belyse spørsmålet om hvorfor folk ikke reiste på ferietur, på en tilfredsstillende måte.

SUMMARY IN ENGLISH

In most cases the meaning of ideas like holiday and leisure time are not fully defined. It is very likely that the meanings of these concepts often are reflected through the norm maintaining that holidays and leisure time should be marked by activities giving the individual possibilities to relax and recreate his fresh physical and mental strength.

In this analysis we are dealing with the question of holiday and leisure time in quite a simple way. The problems are about Norwegians holiday-making i.e. holiday trips. We have seen holiday-making as a special recreation activity, a special form for use of free time. Free time is time not used in economic activities. The problems are mainly about participation in, variations and changes over time in holiday-making.

The quantity and distribution of free time may be important for peoples way of living. Inquiries abroad have shown that the length of the periods of days off is more important for the choice of activities than is the bare quantity of free time throughout the year.

Habits, wishes and needs in connection with use of time in (periods of) days off, have changed with changes on the labour market. More free time and well-defined time for work and free time have changed the conditions of man's physical and mental needs for relaxation and recreation.

The legal payed holidays have been most important in giving the individual the possibilities to participate in travelling, just as to the development of communication and means of transport.

For a long time mass media have played an important part acting as intermediaries in connection with supply and demand of travelling. Thus, the individuals is not given the possibilities to travel only, their wishes and attitudes towards travelling also are influenced by the development of society. Probably the foreign tourism in Norway, starting for more than a hundred years ago, has increased the Norwegians interest in holiday-making.

Apart from the last ten years, there are few statistics relating to the development of the Norwegians' holiday-making. According to the development of society, however, we may establish that the number of travellers in summer has been considerable through years. The percentage making holiday (trips) in summer in the period 1945-1960, probably maintained a standard between one third and a half of the adult population.

The development in inclusive tours by chartered planes began about 1960. From 1960 to 1966 the increase in the number of trips was most moderate, with a few thousand a year. In recent years the increase has been some 30 000-40 000 inclusive tours a year.

According to the results from the holiday surveys in 1968, 1970 and 1974 the percentage with periods of days off has increased. The employed part of the Norwegians is now mainly under the legal pattern dividing working time and free time. Self-employed persons in agriculture have special arrangements for days off. But there are also some other self-employed persons outside the legal arrangements. However, most Norwegians have the possibilities to use long periods of days off in ways being out of the question previously.

The number of days off and periods of days off provide the framework for the time we may use as a holiday-maker. Though the analysis has made it clear that these possibilities are not benefits equally distributed among employed persons. Those having high education and special occupations had more weeks' holiday in average than others.

The holiday surveys registered nearly two thirds being on holiday away from home in 1969-70 and about three fourths in 1973-74. Thus the results give an estimate of 1.7 million Norwegians (15-74 år) making holiday in 1969-70 and about 2.1 million in 1973-74. The main part of the holiday-makers had utilized the summer time for their holiday trip(s), even though they went away in other seasons too. The holiday makers of 1969-70 made all together about 2.9 million holiday trips, while those of 1973-74 made about 4.3 million trips. This is due not only to the increase of holiday-makers. It is also connected with the fact that the holiday-makers made more trips in average in 1973-74 than previously. In 1969-70 the travel frequency among the holiday-makers was 1.72 trips a year in average. In 1973-74 it was 2.08 trips.

Compared to other West-european countries the participation in making holiday-trips seems just high among the Norwegians.

The variables affecting their participation may be divided into four groups:

1. Characteristics of physical and social surroundings
2. Sex, age, movability (ascribed characteristics)
3. Education, economic activity, household income access to holiday house, car etc. (Attained resources or benefits)
4. Travelling desires and attitudes to special leisure activities

Figure 5.1 in chapter 5, section 5.2 shows the theoretical viewpoint of which the analysis of the data is based upon. The result of the analysis - both the regression analysis and the table analysis showed that at least one of the variables in each of the main groups above, gave significant reflections in the number of holiday trips and/or the number of holidays.

The most important variables were

from main group	1:	type of residence area
" " "	2:	age and movability
" " "	3:	education, economic activity, number of days off (periods), household income, access to holiday house
" " "	4:	travelling desire

In connection with other variables, education gives greater reflection among employed persons than among those not employed. The situation was the opposite according to household income.

Those not making holidays in summer 1974 were represented in all the groups studied. Differences in the pattern of distribution for persons not being holiday-makers and the pattern of distribution for all persons, were found only for variables like type of dwelling area, household income and age. Nearly the half of those not making holiday in summer 1974, had not been on holiday in the last 5 years. The reason given for not making holiday in summer 1974, was primarily that they preferred staying at home (28 per cent). Almost one fifth took (other) jobs, worked at home etc. Approximately as many had to take care of sick or old persons, or they were sick themselves. About one out of ten did not make holiday primarily because they were badly off. Persons with normal movability and persons participating a lot in outdoor life and exercise, first of all pointed to scarcity of free time or working as the main reason for staying at home all summer. However, just to register one reason gives problems in throwing light on questions about those not making holidays.

A p p e n d i k s 1

Appendix 1

TESTING AV PARVISE FORDELINGER. MANN-WITHNEY TESTEN¹⁾
 TESTING PAIRS OF DISTRIBUTIONS. MANN-WITHNEYS TEST

Denne testen har gunstige egenskaper for sammenlikning av fordelinger etter kjennemerker som kan ordnes i stigende eller synkende rekkefølge. Dersom observasjonene er normalfordelte, med samme varians, blir effektivitetstapet ved å bruke M-W testen i stedet for den såkalte t-testen (som er den beste testen i denne situasjonen) ubetydelig. På den andre siden kan effektivitetsgevinsten ved å bruke M-W testen i stedet for t-testen, bli stor når observasjonene ikke er normalfordelte.

Retningen på avviket mellom to uavhengige fordelinger kan vi antyde gjennom formuleringen av problemet (hypotese og alternativ). I vårt tilfelle har vi nyttet den ensidige M-W testen, dvs. vi har i våre hypoteser antatt at ferieturaktiviteten økte fra 1969-70 til 1973-74 i de ulike gruppene som er testet. Vi har også testet enkelte uavhengige grupper i 1974-materialet.

I maskinprogrammet som er brukt, blir det forutsatt at verdiene på fordelingsvariabelen er hele tall med verdier mellom -99 og +999. I vårt datamateriale er tallet på ferieturdager angitt i hele tall i tallområdet fra 0-99. Antall observasjoner som kan inngå, er (fra programmets side) ubegrenset. Programmet korrigerer for like verdier, såkalte "ties".

Sannsynligheten for å gjøre én eller flere feil i forbindelse med testingen, øker jo flere tester vi foretar på samme materiale. I utgangspunktet har vi valgt å se hver test for seg, dvs. vi har forkastet en nullhypotese om ingen forskjell i fordelingene, ved et signifikansnivå på 0,05. Skal en være forsiktig og følge statistiske regler fullt ut, bør sannsynligheten for å gjøre feil komme til uttrykk gjennom et simultant signifikansnivå. Det vil si at signifikansnivået blir redusert i forhold til antall tester vi foretar, på en slik måte at sannsynligheten for feilslutninger for alle testene under ett, blir satt til et bestemt nivå, f.eks. 0,05. Det simultane signifikansnivået kommer da til uttrykk ved at vi sammenlikner signifikanssannsynligheten for hver enkelt test med $\frac{0,05}{N}$, der N er antall tester vi foretar.

1) Konsulent Rolf Aaberge har gitt verdifull hjelp i forbindelse med bruken av denne testmetoden.

Vi har foretatt i alt ca. 60 tester. Ut fra kravet om simultant signifikansnivå på 0,05, kan vi da påstå signifikant økning i ferietur-aktiviteten for de avvikene der signifikantsannsynligheten, $p \leq 0,0008$.

I tabell 1.1 nedenfor har vi ført opp resultatene fra testene av de parvise gruppene som er sammenliknet. Vi har merket med *, de verdiene som gir forkastning ved den førstnevnte framgangsmåten, men som er for høye når vi krever et simultant signifikansnivå på 0,05 for alle testene under ett.

Tabell 1.1. Resultater fra testing av fordelinger etter tallet på ferieturdager i parvis uavhengige grupper. Man-Withney testen
Results from testing distributions by number of holidays in pairs of independent groups. The Mann-Whitney test

Kjennermerker og svar- alternativer/grupper <i>Variables and alternatives/groups</i>	Antydning retning på avviket	
	A: Økning C: Ikke forkastning <i>Indicated direction on deviation</i>	Signifikansnivå (Forkastning hvis $p \leq 0,05$) <i>Percentage point ($p \leq 0.05$)</i>
	A: Increase C: Not rejecting	

I. HANDELSFELT *TRADE REGION*

Østre handels- felt <i>Eastern</i> trade region	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Vestre handels- felt <i>Western</i> trade region	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Midtre handels- felt <i>Central</i> trade region	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0001$
Nordre handels- felt <i>Northern</i> trade region	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0190^*$

II. TYPE NATUR PÅ BOSTEDET

TYPE OF NATURE IN RESIDENCE AREA

Større byer over 20 000 innbyggere <i>Larger cities, more than 20 000 inha- bitants</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0005$
Kystområder <i>Coastal areas</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0137^*$
Fjellområder <i>Mountain areas</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0010^*$

Tabell 1.1 (forts.). Resultater fra testing av fordelinger etter tallet på ferieturdager i parvis uavhengige grupper. Mann-
 Withney testen *Results from testing distributions by number of holidays in pairs of independent groups. The Mann-Withney test*

Kjennemerker og svar- alternativer/grupper	Antydning retning på avviket A: Økning C: Ikke forkastning	Signifi- kansnivå (Forkast- ning hvis $p \leq 0,05$)
---	---	---

II. TYPE NATUR PÅ BOSTEDET (forts.)

TYPE OF NATURE IN RESIDENCE AREA (cont.)

Skogsområder <i>Forest areas</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0051^*$
Innenlandsområder ellers <i>Other interior areas</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Større byer mot andre områder. 1974 <i>Larger cities against other areas. 1974</i>		Større aktivi- tet i større byer enn i andre bostedsstrøk <i>Higher activity in larger cities than in other areas</i>	$p \approx 0,0000$

III. TYPE STRØK FOR BOSTED TYPE OF RESIDENCE AREA

Oslo, Bergen, Trondheim	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0192^*$
Tettbygd ellers <i>Other densely populated areas</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Spredtbygd <i>Sparsely populated areas</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Oslo, Bergen, Trondheim mot tettbygde ellers. 1974 <i>against other densely populated areas. 1974</i>		Storbyer større aktivitet enn tettsteder ellers <i>Larger cities higher activity than other densely popu- lated areas</i>	$p \approx 0,0000$
Tettbygde områder ellers mot spredtbygde. 1974 <i>Other densely populated areas against sparsely populated areas. 1974</i>		Tettsteder uten- om storbyer større aktivitet enn spredtbygde strøk <i>Other densely populated areas higher ac- tivity than sparsely popu- lated areas</i>	$p \approx 0,0000$

Tabell 1.1 (forts.). Resultater fra testing av fordelinger etter tallet på ferieturdager i parvis uavhengige grupper.
 Mann-Withney testen *Results from testing distributions by number of holidays in pairs of independent groups. The Mann-Withney test*

Kjennemerker og svaralternativer/grupper	Antydning retning på avviket A: Økning C: Ikke forkastning	Signifikansnivå (Forkastning hvis $p \leq 0,05$)
--	---	---

III. TYPE STRØK FOR BOSTED (forts.)
 TYPE OF RESIDENCE AREA (cont.)

Gifte med barn under 15 år mot gifte med barn over 14 år. 1974 <i>Married with children under 15 years against married with children over 14 years. 1974</i>	Større aktivitet blant gifte personer med barn under 15 år <i>Higher activity among married persons with children under 15 years</i>	$p \approx 0,0000$
Gifte med barn under 15 år mot gifte med barn over 14 år. 1970 <i>Married with children under 15 years against married with children over 14 years. 1970</i>	C	$p = 0,1697$

IV. HUSHOLDNINGSSTØRRELSE
 SIZE OF HOUSEHOLD

En person <i>One person</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0005$
To personer <i>Two persons</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Tre personer <i>Three persons</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Fire personer <i>Four persons</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Fem personer og flere <i>Five persons or more</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
En-tre personer i hus- holdningen mot fire og flere personer. 1974 <i>One-three persons in the household against four or more persons. 1974</i>		C	$p = 0,5041$

Tabell 1.1 (forts.). Resultater fra testing av fordelinger etter tallet på ferieturdager i parvis uavhengige grupper.
 Mann-Withney testen *Results from testing distributions by number of holidays in pairs of independent groups. The Mann-Withney test*

Kjennemerker og svaralternativer/grupper	Antydning retning på avviket A: Økning C: Ikke forkastning	Signifikansnivå (Forkastning hvis $p \leq 0,05$)
--	---	---

V. KJØNN *SEX*

Menn <i>Males</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Kvinner <i>Females</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$

Menn mot kvinner. 1974
Males against females. 1974

Større aktivitet
 blant kvinner enn
 blant menn *Higher
 activity among
 women than among
 men* $p = 0,0001$

VI. ALDER *AGE*

19-24 år <i>years</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
25-34 år	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
35-44 år	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0001$
45-54 år	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0005$
55-64 år	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0001$
65-74 år	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0078^*$

15-44 år mot 45-74 år. 1974
*15-44 years against 45-74
 years. 1974*

Større aktivitet
 blant personer
 15-44 år *Higher
 activity among
 persons 15-44
 years* $p \approx 0,0000$

VII. RØRLIGHET *MOVABILITY*

Normal rørighet <i>Normal movability</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
---	----------------------------	---	--------------------

Tabell 1.1 (forts.). Resultater fra testing av fordelinger etter tallet på ferieturdager i parvis uavhengige grupper. Mann-Withney testen *Results from testing distributions by number of holidays in pairs of independent groups. The Mann-Withney test*

Kjennemerker og svaralternativer/grupper		Antydning retning på avviket A: Økning C: Ikke forkastning	Signifikansnivå (Forkastning hvis $p \leq 0,05$)
VII. RØRLIGHET (forts.) <i>MOVABILITY (cont.)</i>			
Nedsatt rørlighet <i>Reduced movability</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0008^*$
Hindret rørlighet <i>Hindered movability</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	C	$p = 0,1264$
Svært hindret rørlighet <i>Extremely hindered movability</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0159^*$
VIII. FRILUFTSLIVSAKTIVITET <i>OUTDOOR LIFE ACTIVITY</i>			
Ikke deltatt i fri- luftslivsaktiviteter <i>Not participated in outdoor life activities</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0255^*$
Deltatt under 30 ganger (dager) siste året <i>Participated under 30 times (days) last year</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Deltatt 30-99 ganger <i>Participated 30-99 times</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Deltatt 100 eller flere ganger <i>Participated 100 or more times</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	C	$p = 0,1453$
IX. YRKE/LEVEVEI <i>OCCUPATION/ ECONOMIC ACTIVITY</i>			
Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske <i>Self-employed in agriculture, forestry and fishing</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0023^*$
Andre selvstendige <i>Other self-employed</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0001$
Ansatte i industri, bygge- og anleggsarbeid, gruvedrift <i>Employed in manufacturing, mining, building and construction work</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0288^*$

Tabell 1.1 (forts.). Resultater fra testing av fordelinger etter tallet på ferieturdager i parvis uavhengige grupper. Mann-Whitney testen *Results from testing distributions by number of holidays in pairs of independent groups. The Mann-Whitney test*

Kjennemerker og svaralternativer/grupper	Antydning retning på avviket A: Økning C: Ikke forkastning	Signifikansnivå (Forkastning hvis $p \leq 0,05$)
--	---	---

IX. YRKE/LEVEVEI (forts.)

OCCUPATION/ECONOMIC ACTIVITY (cont.)

Andre ansatte <i>Other employees</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0003$
Skoleelever <i>Pupils, students</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0037^*$
Husarbeid i hjemmet <i>Household work (at home)</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p \approx 0,0000$
Pensjonert, trygdet <i>Pensioners</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0028^*$
Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske mot andre selvstendige. 1974 <i>Self-employed in agriculture, forestry and fishing against other self-employed. 1974</i>		Større aktivitet blant andre selvstendige <i>Higher activity among other self-employed</i>	$p \approx 0,0000$
Ansatte i industri mv, mot andre ansatte. 1974 <i>Employees in industry etc. against other employees. 1974</i>		Større aktivitet blant andre ansatte <i>Higher activity among other employees</i>	$p \approx 0,0000$
Skoleelever, studenter mot personer med husarbeid i hjemmet. 1974 <i>Pupils, students against persons with household work at home. 1974</i>		Større aktivitet blant skoleelever/studenter <i>Higher activity among pupils/students</i>	$p \approx 0,0000$
Personer med husarbeid i hjemmet mot pensjonerte, trygdede. 1974 <i>Persons with household work at home against pensioners. 1974</i>		Større aktivitet blant personer med husarbeid i hjemmet <i>Higher activity among persons with household work at home</i>	$p = 0,0003$
Personer med inntektsgivende arbeid mot personer uten. 1974 <i>Employed persons against not employed persons. 1974</i>		C	$p = 0,6797$

Tabell 1.1 (forts.). Resultater fra testing av fordelinger etter tallet på ferieturdager i parvis uavhengige grupper. Mann-Withney testen *Results from testing distributions by number of holidays in pairs of independent groups. The Mann-Withney test*

Kjennemerker og svaralternativer/grupper		Antydning retning på avviket A: Økning C: Ikke forkastning	Signifikansnivå (Forkastning hvis $p \leq 0,05$)
X. HUSHOLDNINGSINNTEKT <i>HOUSEHOLD INCOME</i>			
Under kr 10 000	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	A	$p = 0,0263^*$
Kr 10 000-19 900	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	C	$p = 0,1783$
Kr 20 000-29 900	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	C	$p = 0,4940$
Kr 30 000-39 900	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	C	$p = 0,1917$
Kr 40 000-49 900	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	C	$p = 0,7546$
Kr 50 000 og over <i>and over</i>	Gr. 1: 1970 Gr. 2: 1974	C	$p = 0,3575$
XI. REISEØNSKER <i>TRAVELLING DESIRES</i>			
Foretrakk å reise bort i sommerferien mot de som likte begge deler like godt. 1974 <i>Those who preferred to go away on summer holiday against those who preferred going away/staying at home equally. 1974</i>		Større aktivitet blant dem som foretrakk å reise bort <i>Higher activity among those preferring to go away on holiday</i>	$p \approx 0,0000$

REGRESJONSANALYSER AV FERIETURAKTIVITET BLANT PERSONER MED OG UTEN INNTETSGIVENDE ARBEID¹⁾ *REGRESSION ANALYSIS OF HOLIDAY MAKING BY PERSONS EMPLOYED AND PERSONS NOT EMPLOYED*¹⁾

Formålet med regresjonsanalysene har vært å få mer samlet oversikt over hvilke faktorer som virker inn på graden av ferieturaktivitet blant personer med og uten inntektsgivende arbeid. Ut fra forhåndsvurderinger trakk vi ut bestemte opplysninger fra datamaterialet, det vil si; vi har tatt for oss alle kjennemerker (variable) som vi mente kunne bidra til å forklare ferieturaktiviteten blant disse personene. Nedenfor gjør vi nærmere rede for opplegg og resultater av to ulike tilnæringsmåter, avsnittene A og B.

A. Regresjonsanalyse uten forhåndsantakelser om rekkefølgen av bestemte kjennemerker

Med en matematisk statistisk presisering kan problemstillingen uttrykkes på følgende måte: Vi vil undersøke størrelsen på den forventede verdien i en fordeling til variabelen ferieturaktivitet, som er betinget av gitte verdier for et sett av forklaringsvariable. Det går fram av denne presiseringen at det er samvariasjonen mellom den avhengige variabelen (ferieturaktivitet) og settet av forklaringsvariable (uavhengige variable) vi vil studere. Metoden er egnet til å predikere ferieturaktiviteten ut fra gitte verdier på bestemte kjennemerker, men den gjør det ikke mulig å forklare den samtidige, innbyrdes samvariasjonen mellom alle de variablene som inngår i modellen.

Vi ønsker å komme fram til en enklest mulig regresjonsmodell, dvs. en modell med færrest mulig parametre, samtidig som vi ønsker at settet av forklaringsvariable skal gi best mulig prediksjon av den avhengige variabelen (ferieturaktivitet). Nedenfor skal vi omtale ulike metoder for å velge regresjonsmodell ut fra den teoretiske modellen vi har skissert i kapittel 5, figur 5.1, side 69.

1. Den teoretiske forklaringsmodellen antyder blant annet kjennemerker (variable) for personlige eller sosiale ressurser som bakgrunnsvariable til forklaring av ferieturaktiviteten.

Avhengig variabel er ferieturaktivitet (x_1) målt ved tallet på ferieturdager pr. år.

Uavhengige variable som vi ønsker å undersøke med hensyn på prediksjonseffekt:²⁾

1) Førstekonsulentene Petter Laake og Tor Haldorsen har i samarbeid med forfatteren stått for opplegg, gjennomføring og denne presentasjonen av regresjonsanalysene. 2) Regresjonsanalysene bygger på opplysninger om 1 203 yrkesaktive og 931 ikke-yrkesaktive personer. Vi utelukket 121 personer med ufullstendige opplysninger. Tallene i parentes gjelder totalmaterialet.

- $x_2: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen eide/disponerte fritidshus (954 personer)} \\ \quad \text{if the person had/disposed holiday house (954 persons)} \\ 0 \text{ ellers (1 295 personer)} \\ \quad \text{otherwise} \end{cases}$
- $x_3: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen eide/disponerte personbil (1 504 personer)} \\ \quad \text{if the person had/disposed private car} \\ 0 \text{ ellers (741 personer)} \end{cases}$
- $x_4: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen eide/disponerte båt (918 personer)} \\ \quad \text{if the person had/disposed boat} \\ 0 \text{ ellers (1 328 personer)} \end{cases}$
- $x_5: \begin{cases} \text{Tallet på ganger (dager) personen utøvde friluftslivsaktiviteter} \\ \text{i løpet av året } \textit{Number of times (days) the person participated} \\ \text{in outdoor life activities during the year} \end{cases}$
- $x_6: \begin{cases} \text{Tallet på ganger (dager) personen utøvde idretts- og mosjons-} \\ \text{aktiviteter i løpet av året } \textit{Number of times (days) the person} \\ \text{participated in sports and exercises during the year} \end{cases}$
- $x_7: \begin{cases} \text{Indeks for fysisk rørighet (verdier: 1, 2, 3, 4)} \\ \text{Index for physical movability (values: 1, 2, 3, 4)} \end{cases}$
- $x_8: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen foretrakk å reise bort på ferietur om sommeren} \\ \quad \text{(1 569 personer)} \\ \quad \text{if the person preferred going away on summer holiday} \\ 0 \text{ ellers (686 personer)} \end{cases}$
- $x_9: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen foretrakk å være hjemme i sommerferien (366 personer)} \\ \quad \text{if the person preferred being at home when having summer holiday} \\ 0 \text{ ellers (1 889 personer)} \end{cases}$
- $x_{10}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen er mann (1 135 personer)} \\ \quad \text{if the person is a man} \\ 2 \text{ dersom personen er kvinne (1 120 personer)} \\ \quad \text{if the person is a woman} \end{cases}$
- $x_{11}: \begin{cases} \text{Fødselsår } \textit{Year of birth} \end{cases}$
- $x_{12}: \begin{cases} \text{Husholdningsstørrelse (verdier: 1-6) } \textit{Size of household (values: 1-6)} \end{cases}$
- $x_{13}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen er bosatt i Nord-Norge (257 personer)} \\ \quad \text{if the person lives in Northern Norway} \\ 0 \text{ ellers (1 998 personer)} \end{cases}$
- $x_{14}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen er bosatt i Trøndelag (173 personer)} \\ \quad \text{if the person lives in Middle Norway} \\ 0 \text{ ellers (2 082 personer)} \end{cases}$

$$x_{15}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen er bosatt på Vestlandet (562 personer)} \\ \quad \text{if the person lives in Western Norway} \\ 0 \text{ ellers (1 693 personer)} \end{cases}$$

$$x_{16}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen er bosatt på Sørlandet (129 personer)} \\ \quad \text{if the person lives in Southern Norway} \\ 0 \text{ ellers (2 126 personer)} \end{cases}$$

$$x_{17}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen bor i hus med færre enn 5 leiligheter} \\ \quad \text{(enebolig, rekkehus mv.) (1 875 personer)} \\ \quad \text{if the person lives in a house with less than 5 dwellings} \\ 0 \text{ ellers (380 personer)} \end{cases}$$

$$x_{18}: \begin{cases} \text{Husholdningsinntekt i 10 000 kroners intervall} \\ \text{Household income in intervals at 10 000 kroner} \end{cases}$$

For yrkesaktive¹⁾ (x_{19} - x_{32}): For employed persons¹⁾

$$x_{19}: \begin{cases} \text{Tallet på fridager i løpet av siste år (1. september 1973 -} \\ \text{31. august 1974) Number of days off during the last year} \\ \text{(1 September 1973 - 31 August 1974)} \end{cases}$$

$$x_{20}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen var ansatt (1 017 personer)} \\ \quad \text{if the person was employed} \\ 0 \text{ ellers (246 personer)} \end{cases}$$

$$x_{21}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen var selvstendig uten leid hjelp (129 personer)} \\ \quad \text{if the person was self-employed without hired help} \\ 0 \text{ ellers (1 134 personer)} \end{cases}$$

$$x_{22}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen var selvstendig med leid hjelp (68 personer)} \\ \quad \text{if the person was self-employed with hired help} \\ 0 \text{ ellers (1 195 personer)} \end{cases}$$

$$x_{23}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde teknisk, vitenskapelig, humanistisk} \\ \quad \text{arbeid, administrasjon som yrke (191 personer)} \\ \quad \text{if the person had technical, scientific, humanistic work,} \\ \quad \text{administration as his/hers occupation} \\ 0 \text{ ellers (1 072 personer)} \end{cases}$$

$$x_{24}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde kontor- eller handelsarbeid som yrke} \\ \quad \text{(308 personer)} \\ \quad \text{if the person had clerical work and commercial activities as} \\ \quad \text{his/hers occupation} \\ 0 \text{ ellers (955 personer)} \end{cases}$$

$$x_{25}: \begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde jordbruk, skogbruk eller fiske som yrke} \\ \quad \text{(134 personer)} \\ \quad \text{if the person had agriculture, forestry or fishing as his/hers} \\ \quad \text{occupation} \\ 0 \text{ ellers (1 129 personer)} \end{cases}$$

1) Som yrkesaktive er her regnet personer med inntektsgivende arbeid med minst halvparten av vanlig arbeidstid i et yrke.

1) Persons working at least half the usual time in their occupation are recorded.

- $x_{26}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde industri, bygge- og anleggsarbeid som yrke (362 personer)} \\ \text{if the person had manufacturing, mining, building and construction work as his/hers occupation} \\ 0 \text{ ellers (901 personer)} \end{cases}$
- $x_{27}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde transportarbeid som yrke (63 personer)} \\ \text{if the person had transport work as his/hers occupation} \\ 0 \text{ ellers (1 200 personer)} \end{cases}$
- $x_{28}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde vanlig virkedagsarbeid (1 055 personer)} \\ \text{if the person had usual working days} \\ 0 \text{ ellers (204 personer)} \end{cases}$
- $x_{29}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde fri hver lørdag (728 personer)} \\ \text{if the person had free every Saturday} \\ 0 \text{ ellers (535 personer)} \end{cases}$
- $x_{30}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen arbeidde minst 5 dager i uken og mindre enn 9 timer¹⁾ hver dag (364 personer)} \\ \text{if the person worked at least 5 days a week and less than 9 hours¹⁾ every day} \\ 0 \text{ ellers (899 personer)} \end{cases}$
- $x_{31}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen arbeidde minst 5 dager i uken og 9 timer¹⁾ eller mer hver dag (724 personer)} \\ \text{if the person worked at least 5 days a week and 9 hours or more every working day} \\ 0 \text{ ellers (539 personer)} \end{cases}$
- $x_{32}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen arbeidde mindre enn 5 dager i uken (45 personer)} \\ \text{if the person worked less than five days a week} \\ 0 \text{ ellers (1 218 personer)} \end{cases}$
- $x_{33}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen bodde i tettbygd strøk (1 646 personer)} \\ \text{if the person lived in densely populated area} \\ 0 \text{ ellers (609 personer)} \end{cases}$
- $x_{34}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde utdanning på gymnasnivå (668 personer)} \\ \text{if the person had education at second level, second stage} \\ 0 \text{ ellers (1 587 personer)} \end{cases}$
- $x_{35}:$ $\begin{cases} 1 \text{ dersom personen hadde utdanning på universitets- eller høgskolenivå (300 personer)} \\ \text{if the person had education at third level} \\ 0 \text{ ellers (1 955 personer)} \end{cases}$

1) Arbeidstid + reisetid til/fra arbeidssted.

1) Time in occupation + time for travelling between home and working place.

2. På bakgrunn av den teoretiske modellen vår, betrakter vi settet av uavhengige variable som det "maksimale" settet av variable. Ut fra dette prøver vi å finne et sett med færre variable som gir en tilstrekkelig grad av gevinst når det gjelder prediksjonseffekt målt i forhold til det å bruke gjennomsnittsverdien av den avhengige variabelen.

Regresjonslikningen for yrkesaktive er gitt ved

$$(2.1) \quad E \left\{ x_1 \mid x_2, \dots, x_{35} \right\} = \beta_0 + \sum_{i=2}^{35} \beta_i x_i,$$

og for ikke-yrkesaktive ved

$$(2.2) \quad \begin{aligned} E \left\{ x_1 \mid x_2, \dots, x_{18}, x_{33}, x_{34}, x_{35} \right\} \\ = \alpha_0 + \sum_{i=1}^{18} \alpha_i x_i + \alpha_{33} x_{33} + \alpha_{34} x_{34} + \alpha_{35} x_{35}. \end{aligned}$$

Estimatene av regresjonskoeffisientene i modellen er gitt i tabell 2.1 for personer med inntektsgivende arbeid, og i tabell 2.2 for personer uten inntektsgivende arbeid. Tabellene gir også estimater for standardavviket: $\hat{\sigma}(\hat{\beta})$ samt den beregnede t-verdien, $\hat{\beta}/\hat{\sigma}(\hat{\beta})$.

Tabell A.2.1. Estimer fra regresjonsberegninger. Yrkesaktive *Estimates for regression calculations. Employed persons*

Variabel <i>Variable</i>	Gjen- snitt <i>Average</i>	Standard- avvik <i>Standard deviation</i>	Regresjons- koeffisient ¹⁾ <i>Regression coefficient¹⁾</i>	Standardavvik på regresjonskoeffisient <i>Standard deviation on regression coefficient</i>	Beregnet t-verdi <i>Estimated t-value</i>
x ₁	16,31	14,23			
x ₂	0,44	0,49	4,10*	0,62	6,55
x ₃	0,73	0,44	(-0,37)	0,75	-0,48
x ₄	0,41	0,49	(0,48)	0,64	0,73
x ₅	76,46	67,43	0,02*	0,01	5,05
x ₆	36,46	50,79	(0,00)	0,01	0,71
x ₇	1,26	0,70	(-0,75)	0,44	-1,67
x ₈	0,72	0,44	5,85*	0,87	6,65
x ₉	0,13	0,34	-3,26	1,13	-2,88
x ₁₀	1,31	0,46	2,49	0,79	3,13
x ₁₁	31,03	14,34	(-0,01)	0,02	-0,48
x ₁₂	3,22	1,40	-0,53	0,23	-2,29
x ₁₃	0,10	0,30	(-1,11)	1,03	-1,07
x ₁₄	0,06	0,25	(0,42)	1,20	0,35
x ₁₅	0,22	0,41	(1,29)	0,75	1,71
x ₁₆	0,06	0,24	(-0,89)	1,27	-0,69
x ₁₇	0,80	0,39	-3,53*	0,81	-4,35
x ₁₈	5,03	1,93	0,41	0,18	2,23
x ₁₉	18,15	8,47	0,67*	0,04	15,45
x ₂₀	0,81	0,39	(-2,07)	1,95	-1,05
x ₂₁	0,10	0,30	(0,99)	1,89	0,52
x ₂₂	0,05	0,22	(0,21)	2,23	0,09
x ₂₃	0,15	0,35	4,62*	1,16	3,97
x ₂₄	0,24	0,43	(1,91)	0,98	1,94
x ₂₅	0,10	0,30	(2,71)	1,50	1,80
x ₂₆	0,28	0,45	(1,43)	1,01	1,40
x ₂₇	0,04	0,21	(-0,01)	1,57	-0,00
x ₂₈	0,84	0,36	(-1,76)	0,92	-1,90
x ₂₉	0,58	0,49	(1,22)	0,74	1,65
x ₃₀	0,29	0,45	(0,24)	1,22	0,20
x ₃₁	0,58	0,49	(-0,90)	1,13	-0,79
x ₃₂	0,03	0,18	(0,11)	1,97	0,05
x ₃₃	0,56	0,49	2,58*	0,71	3,59
x ₃₄	0,32	0,46	2,13	0,73	2,90
x ₃₅	0,18	0,39	3,61*	1,01	3,57

1) Koeffisienter som ikke er signifikante (nivå 0,05) ved vanlige separate tester, er satt i parentes. Koeffisienter som er signifikante etter simultan testing (nivå 0,05), er merket med *.

1) *Coefficients not significant (at level 0.05) in usual separate tests, are given in parenthesis. Coefficients significant after tested simultaneously (at level 0.05) are marked *.*

Tabell A.2.2. Estimer fra regresjonsberegninger. Ikke-yrkesaktive
Estimates for regression calculations. Not employed persons

Variabel <i>Variable</i>	Gjennom- snitt <i>Average</i>	Standard- avvik <i>Standard deviation</i>	Regresjons- koeffisient ¹⁾ <i>Regression coefficient¹⁾</i>	Standardavvik på regresjons- koeffisient <i>Standard deviation on regression coefficient</i>	Beregnet t-verdi <i>Estimated t-value</i>
x ₁	17,46	18,53			
x ₂	0,39	0,48	5,48*	1,15	4,76
x ₃	0,58	0,49	(-0,84)	1,23	-0,67
x ₄	0,38	0,48	2,31	1,15	1,99
x ₅	53,79	61,77	0,02	0,01	2,82
x ₆	44,55	58,91	(-0,00)	0,01	-0,01
x ₇	0,16	0,10	(-5,72)	6,04	-0,94
x ₈	0,65	0,47	6,18*	1,49	4,14
x ₉	0,19	0,39	-5,71*	1,80	-3,17
x ₁₀	1,73	0,44	2,47	1,24	1,98
x ₁₁	29,26	19,87	(-0,03)	0,03	-0,91
x ₁₂	3,26	1,44	-1,38	0,46	-2,97
x ₁₃	0,12	0,33	3,76	1,67	2,24
x ₁₄	0,08	0,27	(-0,29)	1,96	-0,15
x ₁₅	0,27	0,44	(0,84)	1,28	0,65
x ₁₆	0,05	0,22	(-1,03)	2,31	-0,44
x ₁₇	0,86	0,34	-6,50	1,62	-4,01
x ₁₈	4,13	1,99	2,07*	0,32	6,32
x ₃₃	0,49	0,50	5,17	1,16	4,44
x ₃₄	0,25	0,43	(1,77)	1,22	1,45
x ₃₅	0,05	0,22	(2,53)	2,33	1,08

1) Se note 1, tabell 2.1 i appendiks.

1) See note 1, table 2.1 in appendix.

3. Vi prøver å nærme oss signifikansen av de enkelte koeffisientene på to måter. Først tester vi hver enkelt koeffisient separat, med et signifikansnivå på 0,05. Koeffisienter med tallverdien av t-verdien større enn 1,96, vil ut fra dette være signifikante. De som ikke er signifikante, er satt i parentes (i tabell A.2.1 og A.2.2 foran).

Den andre framgangsmåten gir oss et simultant signifikansnivå på høyst 0,05 (kanskje mindre)¹⁾. De koeffisientene som er signifikante etter dette strengere kriteriet, er i tabell A.2.1 og A.2.2 merket med *.

Anta at x_1 gitt $x_2, \dots, x_{35}$ er normalfordelt med forventning lik (2.1), side 189 foran og at variansen er den samme for alle observasjonene.

Vi er interessert i å redusere antall høyresidevariable i regresjonslikningen, og vil derfor bare ta med variable som har betydning for forklaringen av den avhengige variabelen. Dette betyr at vi eksempelvis for yrkesaktive vil teste hypoteser av typen

$H_0 : \beta_i = 0$ mot $\beta_i \neq 0$ for $i = 2, 3, \dots, 35$
utført ved vanlige t-tester.

På grunn av avvik fra antakelsene om den betingete fordelingen til x_1 , må en være varsom med å legge for stor vekt på resultatene fra disse beregningene.

Vi tar med bare signifikante regresjonskoeffisienter fra tabell A.2.1 og får for yrkesaktive modellen:

$$\begin{aligned} E \left\{ x_1 \mid x_2, x_3, x_8, x_9, x_{10}, x_{12}, x_{17}, x_{18}, x_{19}, x_{23}, x_{33}, x_{34}, x_{35} \right\} \\ = \beta_0 + \beta_2 x_2 + \beta_3 x_3 + \beta_8 x_8 + \beta_9 x_9 + \beta_{10} x_{10} + \beta_{12} x_{12} + \beta_{17} x_{17} + \beta_{18} x_{18} + \\ + \beta_{19} x_{19} + \beta_{23} x_{23} + \beta_{33} x_{33} + \beta_{34} x_{34} + \beta_{35} x_{35}. \end{aligned}$$

Estimatene for de nye β -ene er ikke gitt i tabellen. De må beregnes i en ny regresjonsanalyse med det nye settet av uavhengige variable.

Metoden som nyttes til testing av koeffisientene innebærer at hver hypotese om β -ene i likning (2.1) side 189, må testes hver for seg. Vi kan med andre ord ikke få en simultan vurdering av β -ene.

En mulighet for å vurdere alle regresjonskoeffisientene simultant, kan en få ved å forkaste hypotesen om at $\beta_i = 0$ dersom

$$|\hat{\beta}_i| > t_{0,05/68, 1168} \hat{\sigma}(\hat{\beta}_i)$$

der $t_{0,05/68, 1168}$ er fraktilen i t-fordelingen, med 1168 frihetsgrader og $\hat{\sigma}(\hat{\beta})$ er estimert standardavvik til $\hat{\beta}$. Metoden er konstruert slik at sannsynligheten for minst én feilaktig forkastning av hypotesene $\beta_i = 0$, er mindre enn 5 prosent. En vet imidlertid ikke om nivået på 5 prosent blir eksakt oppfylt.

1) Simultantesting/simultant signifikansnivå er også omtalt i appendiks I.

Ifølge metoden skal vi etter modellen for yrkesaktive forkaste hypotesen: $\beta_1 = 0$ dersom

$$\frac{|\hat{\beta}_1|}{\hat{\sigma}(\hat{\beta}_1)} \geq 3.18$$

Etter modellen for ikke-yrkesaktive forkaster vi hypotesen dersom tallverdien av t-verdien er større enn 3.04.

Som vi har nevnt tidligere er koeffisienter i tabell A.2.1 og A.2.2, som også er signifikante etter dette strengere kriteriet, merket med *.

4. Det finnes metoder til simultan vurdering av regresjonskoeffisienter som er slik at nivået blir nøyaktig oppfylt. Det viser seg imidlertid at slike metoder i vår anvendelse gir videre konfidensintervaller for hver regresjonskoeffisient enn den metoden vi har omtalt ovenfor. For vårt formål finner vi det derfor utilfredsstillende å ta utgangspunkt i den simultane metoden, til tross for at vi ikke vet nøyaktig nivået på testene vi utfører.

All testing som er foreslått i dette avsnittet bygger på vurderinger om forkastning ut fra studier av forholdet mellom $\hat{\beta}$ og $\hat{\sigma}(\hat{\beta})$

La t_h være t-observatoren for regresjonskoeffisient

$$h \text{ (dvs. } t_h = \frac{\hat{\beta}_h}{\hat{\sigma}(\hat{\beta}_h)}).$$

Vi kan da sette opp

$$t_h^2 = \frac{(n-p-1)r_h^2}{1-r_h^2},$$

der n er antall observasjoner, p er antall uavhengige variable i regresjonslikningen og r_h er den partielle korrelasjonskoeffisienten mellom den avhengige variabelen og den uavhengige variabelen x_h , gitt de andre uavhengige variablene. Vi forkaster hypotesen om at $\beta_h = 0$ dersom t_h er stor eller liten, dvs. dersom t_h^2 er stor. Omregnet ser vi at dette er ekvivalent med at r_h^2 er stor. Vi forkaster m.a.o. hypotesen om $\beta_h = 0$, dersom tallverdien på den partielle korrelasjonskoeffisienten er stor.

Dette fører til at testingen av de ulike koeffisientene ikke gir noe helt tilfredsstillende svar på hvilke koeffisienter (variable) som bør være med i likningen. Formålet er å komme fram til en enkel regresjonslikning som gir god prediksjon av den avhengige variabelen.

Vi skal nedenfor se nærmere på en metode som kan hjelpe oss til å foreta et valg blant de uavhengige variablene.

5. En trinnvis metode til å velge uavhengige variable.

Metoden kalles trinnvis regresjon. Den går i korthet ut på å velge ut én uavhengig variabel om gangen, som skal inkluderes i modellen. På første trinn¹⁾ velges den uavhengige variabelen som er sterkest korrelert med den avhengige variabelen. På annet og seinere trinn, velges den uavhengige variabelen som er sterkest korrelert med den avhengige variabelen, gitt de variable som på dette trinnet alt er kommet med i modellen. Hver gang en ny variabel blir tatt med i modellen, revurderes de uavhengige variable som er med i modellen fra før.

Anta at vi på et trinn har p uavhengige variable i regresjonslikningen, og at

$$\hat{x}_1 = \hat{\beta}_0 + \sum_{i=2}^{p+1} \hat{\beta}_i x_i$$

er den predikerte x_1 -verdien på grunnlag av regresjonslikningen. Da er den multiple korrelasjonskoeffisienten R gitt ved at

$$R^2 = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (x_{1i} - \hat{x}_{1i})^2}{\sum_{i=1}^n (x_{1i} - \bar{x}_1)^2}.$$

R^2 vil ha verdier mellom 0 og 1. R^2 øker med korrelasjonen mellom de observerte og predikerte verdiene av den uavhengige variabelen. Når vi på neste trinn trekker inn den variabelen som har størst korrelasjon med x_1 , gitt $x_2, x_3, \dots, x_{p+1}$, vil det si det samme som å velge ut den variabelen som gir den største økningen i R^2 .

Enhver ny variabel som trekkes inn i modellen vil gi en større eller mindre økning i R^2 (evt. ingen økning). Det er derfor vanlig å teste om økningen i R^2 er signifikant, før en tar variabelen med i regresjonen. For hver ny variabel som tas med, tester en vanligvis om noen av de variable som alt er med i likningen (modellen) kan utelukkes, uten at en får signifikant nedgang i R^2 . Hvilke egenskaper som knytter seg til denne framgangsmåten, er noe uklart. Det finnes ingen formell statistisk teori om hvordan en skal bestemme hvilke uavhengige variable som skal være med i en slik trinnvis prosedyre. Vi har valgt variablene ut fra en vurdering om tilpasning.

1) Med trinn mener vi her altså hver omkjøring med sikte på å skille ut en ny variabel.

Dersom vi antar at det ikke er noen regresjon, dvs. at

$$E \left\{ x_1 \mid x_2, x_3, \dots, x_p \right\} = \alpha,$$

kan tilpasningen måles ved

$$\frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_{1i} - \bar{x}_1)^2.$$

Dersom regresjonsmodellen med p uavhengige variable brukes, kan tilpasningen måles ved

$$\frac{1}{n-p-1} \sum_{i=1}^n (x_{1i} - \hat{x}_{1i})^2$$

Vi velger nå ut variable så lenge tilpasningen til modellen blir merkbart bedre. Dette er forøvrig et vurderingsspørsmål. Resultatene av analysen på datamaterialet fra ferieundersøkelsen 1974 går fram av tabell A.2.3 (yrkesaktive) og tabell A.2.4 (ikke yrkesaktive).

Vi har valgt å stoppe den trinnvise prosedyren på trinn 5, både for personer med og personer uten inntektsgivende arbeid.

For personer med inntektsgivende arbeid vil modellen se slik ut:

$$E \left\{ x_1 \mid x_{19}, x_8, x_{35}, x_2, x_{33} \right\} = \beta_0 + \beta_{19}x_{19} + \beta_8x_8 + \beta_{35}x_{35} \\ + \beta_2x_2 + \beta_{33}x_{33}$$

med koeffisienter gitt ved

Variabel	Koeffisient ($\hat{\beta}$)	Standardavvik	t-verdi
x_{19}	0,70	0,03	18,58
x_8	8,27	0,70	11,77
x_{35}	5,74	0,80	7,14
x_2	4,33	0,62	6,97
x_{33}	4,26	0,64	6,58

For personer uten inntektsgivende arbeid vil modellen se slik ut:

$$E \left\{ x_1 \mid x_8, x_{18}, x_2, x_{33}, x_{17} \right\} = \alpha_0 + \alpha_8x_8 + \alpha_{18}x_{18} + \alpha_2x_2 \\ + \alpha_{33}x_{33} + \alpha_{17}x_{17}$$

med koeffisienter gitt ved

Variabel	Koeffisient ($\hat{\alpha}$)	Standardavvik	t-verdi
x_8	9,20	1,13	8,11
x_{18}	1,99	0,28	7,08
x_2	7,05	1,09	6,42
x_{33}	5,29	1,15	4,56
x_{17}	-6,60	1,61	4,09

Tabell A.2.3. Analyseresultater på grunnlag av observasjoner knyttet til personer med inntektsgivende arbeid

Trinn	Variabel tatt inn	Tilpasning	Økning i tilpasning
1	x_{19} : Tallet på fridager pr. år ...	146,84	55,61
2	x_8 : Foretrekker å reise bort på ferietur om sommeren	127,46	19,37
3	x_{35} : Utdanning på universitetsnivå	120,42	7,04
4	x_2 : Eier/disponerer hytte	115,34	5,08
5	x_{33} : Bor i tettbygd strøk	111,31	4,02

Tabell A.2.4. Analyseresultater på grunnlag av observasjoner knyttet til personer uten inntektsgivende arbeid

Trinn	Variabel tatt inn	Tilpasning	Økning i tilpasning
1	x_8 : Foretrekker å reise bort på ferietur om sommeren	301,48	41,73
2	x_{18} : Husholdningsinntekt	276,22	25,26
3	x_2 : Eier/disponerer hytte	261,43	14,79
4	x_{33} : Bor i tettbygd strøk	251,20	10,22
5	x_{17} : Bor i hus med færre enn 5 leiligheter (enebolig, rekkehus mv.)	246,71	4,49

6. Vurdering av partialvirkningene av de uavhengige variablene

I foregående avsnitt ble regresjonslikningen bestemt ut fra kriteriet om grad av tilpasning. Siden tilpasningen er et mål for prediksjonskraft, gir ikke metoden noen direkte mulighet til å vurdere partiallikningene av de uavhengige variablene. Vi er imidlertid også interessert i å vurdere forskjeller i den effekten de enkelte uavhengige variablene har på den avhengige variabelen. For å belyse dette, har vi beregnet partielle korrelasjoner mellom hver av de uavhengige variablene og den avhengige variabelen, gitt de øvrige uavhengige variablene i modellen.

$$\text{Ved å bruke } t_h^2 = \frac{(n-p-1) r_h^2}{1 - r_h^2}$$

finner vi partielle korrelasjoner for yrkesaktive:

Tallet på fridager pr. år	$r_{19}^1 = 0,477$
Foretrekker å reise bort på ferietur om sommeren	$r_8 = 0,322$
Utdanning på universitetsnivå	$r_{35} = 0,202$
Eier/disponerer fritidshus	$r_2 = 0,198$
Bor i tettbygd strøk	$r_{33} = 0,187$

og partielle korrelasjoner for ikke-yrkesaktive:

Foretrekker å reise bort på ferietur om sommeren	$r_8 = 0,257$
Husholdningsinntekt	$r_{18} = 0,226$
Eier/disponerer fritidshus	$r_2 = 0,206$
Bor i tettbygd strøk	$r_{33} = 0,148$
Bor i hus med færre enn 5 leiligheter	$r_{17} = -0,135$

Disse resultatene viser at tilnærmingsmåten for yrkesaktive, gav størst partiell korrelasjon mellom tallet på fridager og tallet på ferieturdager, gitt de andre fire uavhengige variablene, mens reiseønsker gav den nest største. For ikke-yrkesaktive var det reiseønsker som gav den høyeste partielle korrelasjonen, gitt de fire andre uavhengige variablene som var med i denne gruppen. Husholdningsinntekten gav den nest største. Gjennomgående var korrelasjonsverdiene lavere for ikke-yrkesaktive enn for yrkesaktive.

1) Indeksene refererer seg til nummereringen av de variablene som er undersøkt (se side 186-188).

B. En trinnvis regresjonsanalyse basert på antakelser om rekkefølgen av kjennemerker inndelt i bestemte grupper.¹⁾

Som vi har vært inne på vil rekkefølgen av variablene i en trinnvis regresjonsanalyse, prege de resultatene vi får på bestemte måter.

Ut fra de teoretiske betraktningene vi gjorde tidligere (kap. 5), har vi ønsket å foreta en trinnvis analyse basert på en delvis bestemt rekkefølge av de uavhengige variablene. Vi har delt variablene inn i fire hovedgrupper med enkelte undergrupper, og har fått i alt sju variabelgrupper. Figur B.2.1 viser den modellen (inndelingen og rekkefølgen) vi har fulgt.

Modellen omfatter variable som er listet opp og definert foran, side 186-188. Nedenfor har vi samlet de enkelte variablene under hoved- og undergrupper.

Variabelgruppe I

1. gruppe: $x_{12}, x_{13}, x_{14}, x_{15}, x_{16}, x_{17}, x_{33}$

Variabelgruppe II

2. gruppe: x_{10}, x_{11}

3. gruppe: x_5, x_6, x_7

Variabelgruppe III

4. gruppe: $x_{34}, x_{35}, x_{23}, x_{24}, x_{25}, x_{26}, x_{27}$

5. gruppe: $x_{20}, x_{21}, x_{22}, x_{18}, x_{19}, x_{28}, x_{29}, x_{30}, x_{31}, x_{32}$

6. gruppe: x_2, x_3, x_4

Variabelgruppe IV

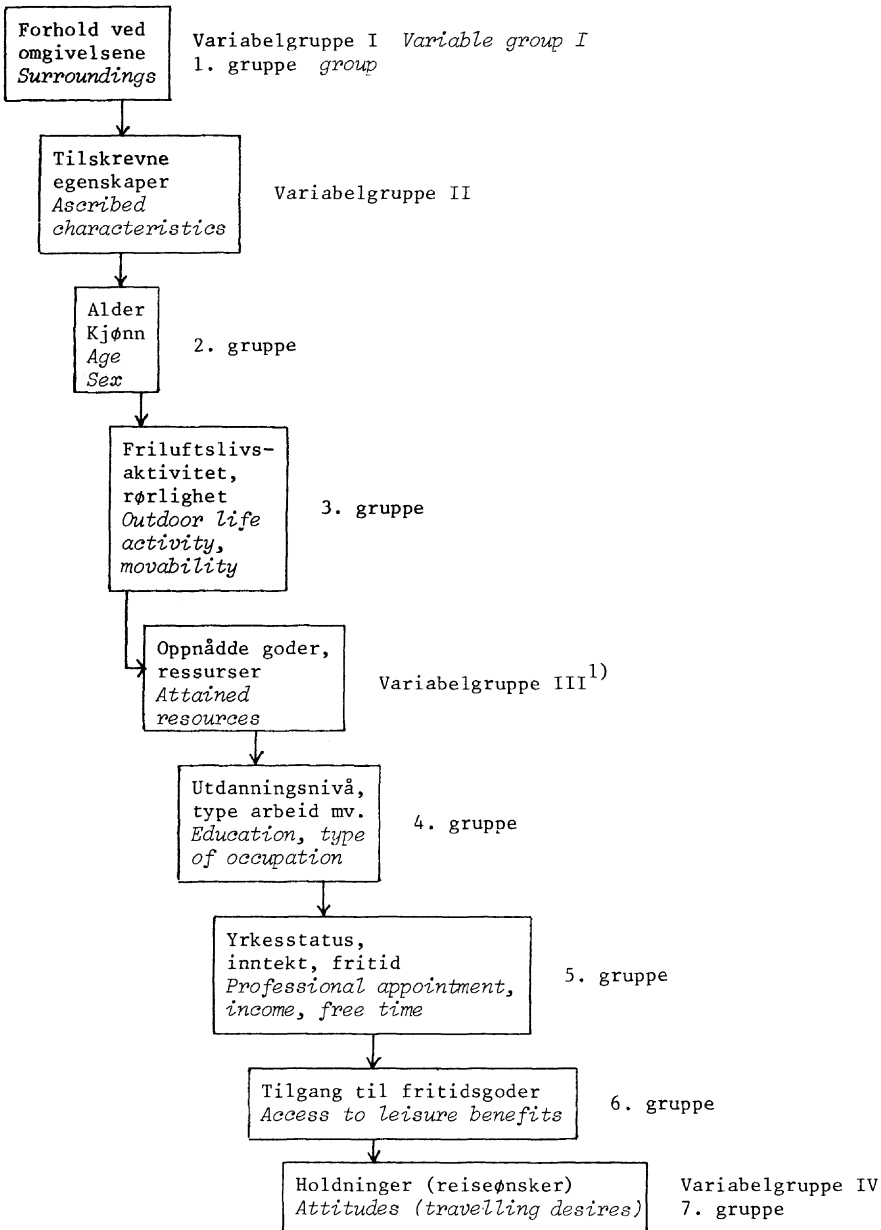
7. gruppe: x_8, x_9

I tillegg til prioriteringen i forbindelse med inndelingen i variabelgrupper, har vi prioritert utdanning foran type arbeid i trinn 4 og yrkesstatus foran inntekt og fritid i gruppe 5.

1) Universitetslektor Knud Knudsen har gitt verdifull faglig bistand i forbindelse med opplegget til denne trinnvise regresjonsanalysen.

FigurB.2.1 nedenfor gir en skjematisk oversikt over den gruppeinndelingen vi har fulgt i denne regresjonsanalysen. Figuren gir også

FigurB.2.1. Modell for en trinnvis regresjonsanalyse *A model for a step by step regression*

1) Opplysninger om arbeid-/arbeidsforhold gjelder bare yrkesaktive. Ellers gjelder samme trinninndeling både for yrkesaktive og ikke-yrkesaktive.

1) Information about work/working conditions, only embrace employed persons. Otherwise the dividing of steps embraces both employed and not employed persons.

oversikt over variabelgruppene, som svarer til modellskissen i kapittel 5 (figur 5.1) og kapittelinndelingen for tabellanalysen. Analysen er utført for grupper av yrkesaktive og ikke-yrkesaktive hver for seg og er lagt opp etter følgende statistiske modell:

Anta at vi på p-te trinn har med variablene $x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{ip}$, da vil

$$\hat{x}_i = \hat{\beta}_0 + \sum_{j=1}^p \hat{\beta}_{ij} x_{ij}$$

være den predikerte verdien av tallet på ferieturdager ut fra variablene $x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{ip}$. For å måle hvor god denne prediksjonen er, bruker vi som før

$$R^2 = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (x_{1i} - \hat{x}_{1i})^2}{\sum_{i=1}^n (x_{1i} - \bar{x}_1)^2},$$

der n er antall observasjoner,

x_{1i} er antall observerte ferieturdager for i-te person,

$\hat{x}_{1i}$ er antall predikerte ferieturdager for i-te person på p-te trinn, og

$\bar{x}_1$ er gjennomsnittlig antall ferieturdager i materialet.

R^2 angir i hvilken grad vi kan forklare variasjonen i tallet på ferieturdager i materialet ved å trekke inn de kjente verdiene på hvert av de p kjennemerke. R^2 vil ha verdier mellom 0 og 1. Den vil øke mer eller mindre (evt. ingenting) for hver ny variabel vi trekker inn i regresjonen. På hvert trinn må det vurderes om økningen i R^2 er vesentlig (signifikant).

Bruken og tolkningen av R^2 er problematisk og omdiskutert, spesielt i forbindelse med årsaksforklaringer og -sammenhenger. Vi vil derfor nøye oss med å nytte denne størrelsen til å peke ut variable som etter den trinnvise modellen vår, gir større utslag i prediksjonsvariabelen enn andre.

Figur 2 og 3 gir en grafisk framstilling av mønsteret for økningen i forklart varians (R^2), blant henholdsvis yrkesaktive og ikke-yrkesaktive. Vi har tidligere omtalt resultatene innenfor de enkelte variabelgruppene i kapitlene 6-9. Figurene er et forsøk på å presentere et samlet bilde av resultatene for de enkelte trinnene og variablene som inngår i analysen.

For hvert trinn i analysen er det én, kanskje to variable som skiller seg ut. De gir en klar økning i forklart varians i tillegg til de variablene som på forhånd er trukket inn. De variablene som på denne måten skiller seg ut med større utslag i ferieturaktiviteten enn andre, er for

yrkesaktive i gruppe

- 1: Bostedsstrøk og hustype, med en økning i R^2 på henholdsvis 0,1145 og 0,0215, dvs. 11,45 og 2,15 prosent forklart varians
- 2: Alder, med en (beskjeden) økning i R^2 på 0,0152, dvs. 1,52 prosent forklart varians
- 3: Antall ganger utøvd friluftslivsaktiviteter, med en økning i R^2 på 0,0537, dvs. 5,37 prosent forklart varians (Gitt denne opplysningen bidrar rørlighetsindeksen med en ytterligere økning i R^2 på bare 0,0093 (ca. 1 prosent forklart varians))
- 4: Utdanningsnivå og type arbeid, med en økning i R^2 på henholdsvis 0,0509 og 0,0275, dvs. 5,09 og 2,75 prosent forklart varians
- 5: Antall fridager i friperioder, med en økning i R^2 på 0,1213, dvs. 12,13 prosent forklart varians
- 6: Tilgang til fritidshus, med en økning i R^2 på 0,0244, dvs. 2,44 prosent forklart varians
- 7: Reiseønsker. Gitt alle foregående variable gir denne variabelen en økning i R^2 på 0,0513, dvs. 5,13 prosent forklart varians

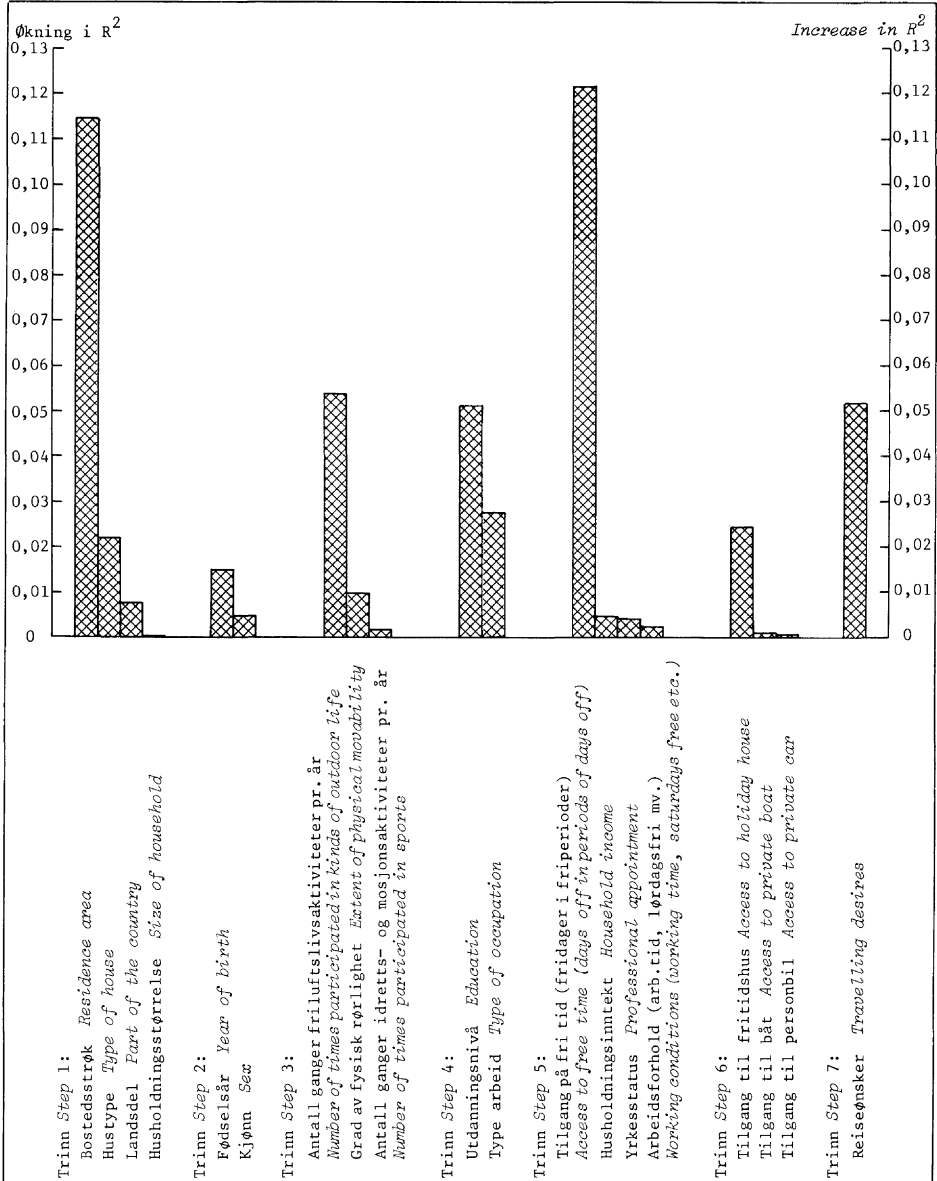
For yrkesaktive får vi ved kjennskap til de variablene som var med i den trinnvise regresjonen, en økning i R^2 på tilsammen 0,5148, dvs. vi får forklart 51,48 prosent av variasjonen i ferieturaktiviteten (målt i antall ferieturdager).

For ikke-yrkesaktive får vi i gruppe 1-3 og 6-7, skilt ut de samme variablene som for yrkesaktive. I gruppe 4 slo utdanningsnivå forholdsvis beskjedent ut, tatt i betraktning at dette var eneste variabel som ble trukket inn fra denne gruppen. Husholdningsinntekt var eneste variabel i gruppe 5 og gav en økning i R^2 på 0,0480 (4,8 prosent forklart varians).

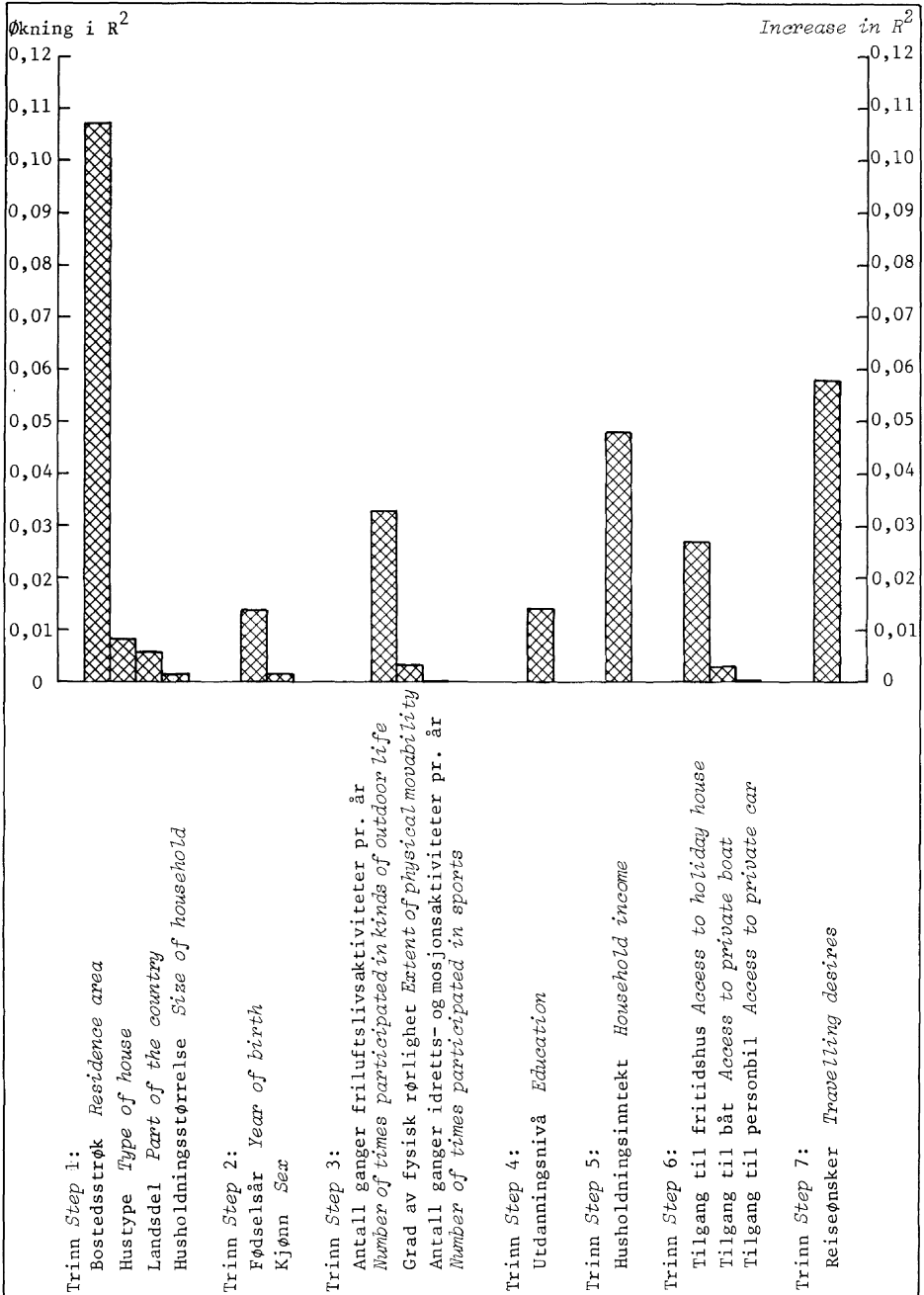
For yrkesaktive antar vi at tilgang på fritid og type arbeid, reflekterer forklaringskraft som i stor grad er felles med inntektsforholdene. (Det er stor sammenheng mellom disse tre variablene.) Gitt de to første, vil inntektsnivået ikke kunne bidra med så mye.

For de ikke-yrkesaktive får vi alt i alt gjennom de variablene som er trukket inn i analysen, en økning i R^2 på tilsammen 0,3244, dvs. 32,44 prosent forklart varians. Vi har med andre ord flere vesentlige opplysninger i undersøkelsen om yrkesaktive enn om ikke-yrkesaktive. Det er blant annet nærliggende å anta at opplysninger om arbeidsforhold mv. for yrkesaktive som deler husholdning med ikke-yrkesaktive, kunne gitt ytterligere økning i forklart varians for ikke-yrkesaktive.

Figur B.2.2. Økning i forklart varians, R^2 , med hensyn på tallet på ferieturdager pr. år (1973-74) for personer med inntektsgivende arbeid. Prioritert trinnvis regresjon med rekkefølgen innen hver gruppe basert på observatoren F Increase in explained variance (R^2) in respect of the number of holidays a year (1973-74) for employed persons. Step by step regression given priority with the succession in every step based on the observator F

Figur B.2.3. Økning i forklart varians, R^2 , for tallet på ferieturdager pr. år (1973-74) for personer uten inntektsgivende arbeid. Prioritert trinnvis regresjon med rekkefølgen innen hver gruppe basert på observatøren F Increase in explained variance (R^2) in respect of the number of holidays a year (1973-74) for not employed persons. Step by step regression given priority with the succession in every step based on the observator F

Litteratur References

- Bringaker, Lars: Camping som ferieform i Norge, stensil Reiselivdirektoratet (tidl. Hotell- og Turistdirektoratet), Oslo 1974
- Burkard, A. J. og Medlik, S.: Tourism. Past, Present, Future. London 1974
- Burkard, A. J. og Medlik, S.: The Management of Tourism. London 1975
- Burton, Thomas L.: Recreation Research and Planning, London 1970
- Cohen, E.: Toward a Sociology of International Tourism. Social Research (1) 1972
- Den Norske Turistforenings årbok 1968 - Hundre år i fjellet. DNT 1868-1968, Oslo 1968
- Dumazedier, Joffre: Toward a Society of Leisure, The Free Press, N.Y. 1967
- Dumazedier, Joffre: The Sociology of Leisure. Elsevier, Amsterdam 1974
- Feriekomitēen: Instilling med utkast til Lov om ferie, 1947
- Grazia, Sebastian de: Of Time, Work and Leisure, The Twenty Century Fund, N.Y. 1962
- Hays, William: Statistics, London 1969
- Høst, S.: Rapport fra møte i EF's arbeidsgruppe om turiststatistikk, Luxembourg 10/2 1976. Stensil - Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1976
- Kaplan, Max: Leisure. Theory and Policy. N.Y. 1975
- Landsorganisasjonen i Norge. Utskrift fra LO-kongressen 1946
- Lampe, G. B.: Reiselivet i Norge gjennom 25 år. Oslo 1928.
- Lampe, G. B.: Reiselivet i Norge gjennom 50 år. Oslo 1953.
- Mercer, C.: Why do people take holidays? New Society, 26 August 1976
- Norsk Gallup Institutt A/S: Pressemeldinger
- 28. juni 1946
 - 25. juni 1959
 - 16. august .. 1952
 - 17. oktober . 1953
 - 17. juli 1954
 - 25. juni 1955
 - 16. juni 1962
 - 16. november 1963
- OECD tourism committee. Tourism Policy and International Tourism in OECD Member Countries; Evolution and Tourism in OECD Member Countries. Paris 1974

Schmidhauser, H.: Travel Propensity and Travel Frequency. Artikkel i
Burkard, A. J. og Medlik, S. 1975 (se ref. ovenfor)

Sillitoe, K. K.: Planning for Leisure. Government Social Survey.
London 1969

SOU 1975: 88 Fem veckors semester. Stockholm 1975

Statistisk Sentralbyrå: Den fremmede Reisetrafik i Norge i Aaret 1902,
Meddelelser fra Det Statistiske Centralbureau, toogtyvende Bind,
1904, Kristiania 1905

NOS IX 170, Arbeidstiden mv. i jordbruk og gartneri

NOS IX 1946, Arbeidsvilkårene for hushjelp i norske byer

NOS A 348, Ferieundersøkelsen 1968

NOS A 451, Ferieundersøkelsen 1970

NOS A 732, Ferieundersøkelsen 1974

SØS Nr. 12, Fra Norges økonomi etter krigen *From the Norwegian
Post-War Economy*, Oslo 1965

Særtrykk fra Statistisk ukehefte nr. 10, 1977

St.meld. nr. 98 (1972-73) Om norsk reiselivspolitik

St.meld. nr. 46 (1976-77) Om reiselivet - offentlige oppgaver og
administrasjonsordning

Young, G.: Tourism. Blessing or Blight? Penguin Books, 1973

St.meld. nr. 75 Langtidsprogrammet 1978 - 1981

St.meld. nr. 14 (1977 - 1978) Om sysselsettingspolitikken

Tabell 1. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer i grupper for handelsfelt/type natur på bostedet/type bostedsstrøk/hustype/familetilknytning/husholdningsstørrelse. 1969-70 og 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for trade region/type of nature in residence area/residence area/type of house/family connection/household size. 1969-70 and 1973-74*

		Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Reise- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
		Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
		Pst. <i>P.c.</i>			
Alle personer <i>All persons</i>	1969-70 1973-74	61 74	106 154	1,72 2,08	2 681 2 255
HANDELSFELT <i>TRADE REGION</i>					
Østre handelsfelt <i>Eastern trade region</i>	1969-70 1973-74	65 78	119 171	1,82 2,21	1 486 1 263
Vestre handelsfelt <i>Western trade region</i>	1969-70 1973-74	62 73	104 148	1,67 2,02	585 482
Midtre handelsfelt <i>Central trade region</i>	1969-70 1973-74	49 64	71 119	1,45 1,86	338 295
Nordre handelsfelt <i>Northern trade region</i>	1969-70 1973-74	54 68	81 116	1,51 1,70	272 215
TYPE NATUR PÅ BOSTEDET <i>TYPE OF NATURE IN HOUSING AREA</i>					
Større by (minst 20 000 innbyggere) <i>Larger city (at least 20 000 inhabitants)</i>	1969-70 1973-74	82 87	162 203	1,97 2,33	793 711
Kystområde <i>Coastal area</i>	1969-70 1973-74	56 65	87 114	1,55 1,74	771 509
Fjellområde <i>Mountain area</i>	1969-70 1973-74	44 73	59 140	1,33 1,91	61 30
Skogsområde <i>Forest area</i>	1969-70 1973-74	47 64	74 106	1,56 1,66	196 154
Innlandet ellers <i>Other interior areas</i>	1969-70 1973-74	52 70	81 147	1,57 2,10	853 849
TYPE STRØK FOR BOSTED <i>TYPE OF RESIDENCE AREA</i>					
Oslo, Bergen, Trondheim	1969-70 1973-74	84 90	171 222	2,03 2,47	431 385
Tettbygd ellers <i>Other densely populated areas</i>	1969-70 1973-74	73 83	132 181	1,80 2,18	1 025 1 030
Spredtbygd <i>Sparsely populated areas</i>	1969-70 1973-74	44 56	61 90	1,40 1,62	1 225 840
HUSTYPE <i>TYPE OF HOUSE</i>					
Våningshus, gårdsbruk <i>Farm house</i>	1969-70 1973-74	31 47	36 71	1,16 1,50	511 397
Annen frittliggende enebolig <i>Other detached house</i>	1969-70 1973-74	59 73	99 145	1,67 1,98	1 106 922
To - firemannsbolig <i>House with two - four dwellings</i>	1969-70 1973-74	75 87	138 198	1,84 2,28	597 556

Tabell 1 (forts.). Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens for personer i grupper for handelsfelt/type natur på bostedet/type strøk for bosted/hustype/familietilknytning/husholdningsstørrelse. 1969-70 og 1973-74
Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for trade region/type of nature in housing area/type of residence area/type of house/family connection/household size. 1969-70 and 1973-74

		<u>Reiseomfang</u>		Reise- frekvens	Tallet på personer som svarte
		Netto	Brutto		
HUSTYPE (forts.)	TYPE OF HOUSE (cont.)	Pst.			
Hus med 5 eller flere leiligheter	1969-70	87	173	1,98	355
<i>House with five or more dwellings</i>	1973-74	87	207	2,39	308
Annen hustype	1969-70	65	107	1,65	109
<i>Other type of house</i>	1973-74	83	174	2,11	69
FAMILIETILKNYTNING (EKTESKAPELIG STATUS) <i>FAMILY CONNECTION</i>					
Enslige, ugifte	1969-70	61	143	2,35	90
<i>Unmarried in own household</i>	1973-74	77	203	2,65	111
Ugifte i flerpersonhusholdning	1969-70	61	111	1,82	532
<i>Unmarried in household with two or more persons</i>	1973-74	74	162	2,18	462
Tidligere gifte	1969-70	59	92	1,56	180
<i>Previously married</i>	1973-74	68	136	2,00	170
Gifte, yngste barn under 7 år	1969-70	64	112	1,73	611
<i>Married, youngest child under 7 years</i>	1973-74	80	164	2,05	400
Gifte, yngste barn 7-14 år	1969-70	64	100	1,57	364
<i>Married, youngest child 7-14 years</i>	1973-74	82	165	2,01	304
Gifte, yngste barn 15 år eller over	1969-70	57	98	1,71	316
<i>Married, youngest child 15 years or more</i>	1973-74	67	126	1,87	273
Gifte, uten hjemmeboende barn	1969-70	60	101	1,69	582
<i>Married, without children (at home)</i>	1973-74	71	146	2,07	526
HUSHOLDNINGSTØRRELSE <i>SIZE OF HOUSEHOLD</i>					
En person	1969-70	60	115	1,91	192
<i>One person</i>	1973-74	71	173	2,43	212
To personer	1969-70	60	99	1,66	663
<i>Two persons</i>	1973-74	71	146	2,06	603
Tre personer	1969-70	60	106	1,76	589
<i>Three persons</i>	1973-74	71	150	2,11	453
Fire personer	1969-70	65	115	1,76	603
<i>Four persons</i>	1973-74	80	166	2,07	515
Fem personer	1969-70	67	108	1,61	367
<i>Five persons</i>	1973-74	79	163	2,06	299
Seks eller flere personer	1969-70	52	93	1,77	250
<i>Six or more persons</i>	1973-74	70	125	1,78	170

1) Inkluderer kjede-, rekkehus o.l.

1) Includes houses built together.

Tabell 2. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for alder/kjønn/rørlighet/friluftslivsaktivitet/idretts- og mosjonsaktivitet. 1969-70 og 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for age/sex/movability/participation in outdoor life/participation in sport and exercises. 1969-70 and 1973-74*

		Reiseomfang		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
		<i>Travel propensity</i>			
		Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
Pst. <i>P.c.</i>					
Alle personer	<i>All persons</i>	1969-70	61 106	1,72	2 681
		1973-74	74 154	2,08	2 255
ALDER <i>AGE</i>					
15-19 år	<i>years</i>	1969-70	67 128	1,91	275
		1973-74	83 186	2,23	248
20-24 "		1969-70	68 119	1,74	228
		1973-74	79 165	2,08	181
25-34 "		1969-70	70 124	1,78	417
		1973-74	82 184	2,24	379
35-44 "		1969-70	69 118	1,73	430
		1973-74	82 172	2,09	317
45-54 "		1969-70	60 101	1,68	557
		1973-74	74 146	1,97	426
55-64 "		1969-70	53 85	1,63	459
		1973-74	67 129	1,94	418
65-74 "		1969-70	46 73	1,60	315
		1973-74	53 110	2,06	286
KJØNN <i>SEX</i>					
Menn	<i>Males</i>	1969-70	61 103	1,68	1 291
		1973-74	71 145	2,03	1 135
Kvinner	<i>Females</i>	1969-70	61 108	1,76	1 390
		1973-74	77 164	2,13	1 120
RØRLIGHET <i>MOVABILITY</i>					
Normal rørlighet	<i>Normal movability</i>	1969-70	65 115	1,76	2 070
		1973-74	78 167	2,13	1 741
Nedsatt rørlighet	<i>Some hindered movability</i>	1969-70	54 83	1,54	312
		1973-74	67 129	1,92	194
Hindret rørlighet	<i>Hindered movability</i>	1969-70	47 72	1,55	137
		1973-74	56 100	1,79	197
Svært hindret rørlighet	<i>Very hindered movability</i>	1969-70	38 59	1,54	159
		1973-74	53 105	1,98	119

Tabell 2 (forts.). Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for kjønn/alder/rørlighet/friluftslivsaktivitet/idretts- og mosjonsaktivitet. 1969-70 og 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for age/sex/movability/participation in outdoor life/participation in sport and exercises. 1969-70 and 1973-74*

		Reiseomfang		Tur-	Tallet på
		Netto	Brutto	frekvens	personer
					som svarte
		Pst.			
FRILUFTSLIVSAKTIVITET SISTE ÅR					
OUTDOOR-LIFE ACTIVITY LAST YEAR					
Ikke utøvd registrerte friluftslivsaktiviteter <i>Not participated in outdoor-life activities registered</i>	1969-70	36	52	1,44	293
	1973-74	47	79	1,66	194
Under 30 ganger <i>times</i>	1969-70	52	80	1,52	1 025
	1973-74	66	117	1,76	719
30-99 ganger	1969-70	71	127	1,79	989
	1973-74	79	172	2,18	753
100 og flere ganger <i>and more times</i>	1969-70	80	163	2,03	374
	1973-74	88	207	2,36	479
IDRETTS- OG MOSJONSAKTIVITET					
SISTE ÅR <i>SPORTS- AND EXERCISE</i>					
ACTIVITY LAST YEAR					
Ikke utøvd registrerte idretts-/mosjonsaktiviteter <i>Not participated in sports and exercises registered</i>	1969-70	52	84	1,61	1 683
	1973-74	63	118	1,87	784
Under 30 ganger	1969-70	75	135	1,81	420
	1973-74	81	162	2,01	544
30-99 ganger	1969-70	78	145	1,86	372
	1973-74	79	174	2,22	708
100 og flere ganger	1969-70	78	151	1,94	206
	1973-74	84	223	2,67	219

Tabell 3. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for utdanning. Yrke-levevei/husholdningsinntekt/tilgang til fritidshus/tilgang til personbil/tilgang til båt/tilgang til campingvogn/tilgang til telt. 1969-70 og 1973-74
Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for education/occupation - economic activity/household income/access to holiday house/access to private car/access to boat/access to caravan/access to tent. 1969-70 and 1973-74

		Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på per- soner som svarte <i>Number of res- pondents</i>
		Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
		Pst. <i>P.c.</i>			
Alle personer	<i>All persons</i>	1969-70 61	106	1,72	2 681
		1973-74 74	154	2,08	2 255
UTDANNING <i>EDUCATION</i>					
Ungdomsskolenivå		1969-70 50	78	1,55	1 192
<i>Primary school level</i>		1973-74 66	122	1,84	1 284
Gymnasnivå		1969-70 66	115	1,76	1 061
<i>Secondary school level</i>		1973-74 82	183	2,25	668
Universitets- og høghskolenivå		1969-70 81	156	1,92	371
<i>University level</i>		1973-74 91	227	2,49	300
YRKE/LEVEVEI <i>OCCUPATION/ ECONOMIC ACTIVITY</i>					
<u>Med inntektsgivende arbeid</u> <i>Employed persons</i>					
Alle personer		1969-70 65	111	1,71	1 377
		1973-74 78	158	2,03	1 263
Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske	<i>Self-employed in agri- culture, forestry and fishing</i>	1969-70 22	26	1,21	130
		1973-74 41	53	1,30	81
Andre selvstendige		1969-70 51	82	1,61	126
<i>Other self-employed</i>		1973-74 72	148	2,05	116
Ansatte i industri, bygge- og an- leggsarbeid, gruvedrift	<i>Employees in manufacturing, mining, building and construction work</i>	1969-70 66	104	1,58	374
		1973-74 74	134	1,81	332
Andre ansatte		1969-70 75	135	1,80	747
<i>Other employees</i>		1973-74 84	182	2,15	732
<u>Uten inntektsgivende arbeid</u> <i>Not employed persons</i>					
Alle personer		1969-70 57	100	1,74	1 304
		1973-74 70	151	2,17	987
Gikk på skole, studerte		1969-70 73	147	2,03	217
<i>Pupils, students</i>		1973-74 85	205	2,40	230
Husarbeid i hjemmet		1969-70 59	100	1,69	785
<i>Household work at home</i>		1973-74 72	150	2,08	479
Pensjonerte, trygdede		1969-70 41	63	1,53	242
<i>Pensioners</i>		1973-74 53	106	1,99	245
Andre	<i>Others</i>	1969-70 48	80	1,66	60
		1973-74 48	112	2,31	33

Tabell 3 (forts.). Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for utdanning. Yrke-levevei/husholdningsinntekt/tilgang til fritidshus/tilgang til personbil/tilgang til båt/tilgang til campingvogn/tilgang til telt. 1969-70 og 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for education/occupation - economic activity/household income/access to holiday house/access to private car/access to boat/access to caravan/access to tent. 1969-70 and 1973-74*

		<u>Reiseomfang</u>		Tur- frekvens	Tallet på per- soner som svarte	
		Netto	Brutto			
HUSHOLDNINGSINNTÉKT	HOUSEHOLD INCOME	Pst.				
Under 10 000 kroner		1969-70	35	51	1,48	268
		1973-74	48	96	1,98	93
10 000-19 900 kroner		1969-70	48	68	1,43	512
		1973-74	50	96	1,91	252
20 000-29 900 "		1969-70	58	93	1,61	778
		1973-74	62	107	1,73	308
30 000-39 900 "		1969-70	72	127	1,77	497
		1973-74	72	135	1,88	447
40 000-49 900 "		1969-70	80	147	1,84	244
		1973-74	81	156	1,93	388
50 000-59 900 "		1969-70	84	175	2,08	325
		1973-74	88	195	2,23	232
60 000-69 900 "		1973-74	93	218	2,34	121
70 000 kroner og over	and over	1973-74	91	234	2,59	317
TILGANG TIL FRITIDSHUS ACCESS TO HOLIDAY HOUSE						
Eide/disponerte		1969-70	80	162	2,02	771
Owed/disposed		1973-74	83	200	2,41	954
Eide/disponerte ikke		1969-70	54	84	1,54	1 904
Owed/disposed not		1973-74	67	120	1,78	1 295
TILGANG TIL PERSONBIL ACCESS TO PRIVATE CAR						
Eide/disponerte		1969-70	70	125	1,79	1 621
		1973-74	80	173	2,14	1 504
Eide/disponerte ikke		1969-70	49	77	1,58	1 056
		1973-74	62	118	1,91	741
TILGANG TIL BÅT ACCESS TO BOAT						
Eide/disponerte		1969-70	65	120	1,84	866
		1973-74	78	171	2,19	918
Eide/disponerte ikke		1969-70	60	99	1,66	1 808
		1973-74	71	143	2,00	1 328
TILGANG TIL CAMPINGVOGN ACCESS TO CARAVAN						
Eide/disponerte		1969-70 ¹⁾				
		85	155	1,81	55	
Eide/disponerte ikke		61	105	1,72	2 617	
TILGANG TIL TELT ACCESS TO TENT						
Eide/disponerte		1973-74 ²⁾				
		82	176	2,13	1 138	
Eide/disponerte ikke		65	132	2,02	1 107	

1) Registrert bare i 1970-undersøkelsen. 2) Registrert bare i 1974-undersøkelsen.
 1) Registered only in the 1970-survey. 2) Registered only in the 1974-survey.

Tabell 4. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer med inntektsgivende arbeid, i grupper for tallet på fridager.
 1969-70 og 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for employed persons in groups for the number of days off. 1969-70 and 1973-74*

		Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
		Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
		Pst. P.c.			
Alle yrkesaktive	1969-70	65	111	1,71	1 377
<i>All persons employed</i>	1973-74	78	158	2,03	1 263
TALLET PÅ FRIDAGER <i>NUMBER OF DAYS OFF</i>					
Ingen friperiode/fridager	1969-70	17	21	1,24	222
<i>No period of days off</i>	1973-74	9	9	1,09	127
3-13 fridager <i>days off</i>	1969-70	56	73	1,29	110
	1973-74	84	117	1,40	147
14-20 fridager	1969-70	75	110	1,47	208
	1973-74	82	152	1,86	553
21-27 "	1969-70	75	131	1,74	285
	1973-74	92	207	2,26	255
28 og flere fridager	1969-70	78	147	1,89	545
	1973-74	89	244	2,73	180

Tabell 5. Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for hvor viktig de syntes det var å kunne utøve bestemte ferie-/fritidsaktiviteter i sommerferien. 1969-70 og 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for attitudes to holiday-making and free-time activities. 1969-70 and 1973-74*

		Reiseomfang <i>Travel propensity</i>		Tur- frekvens <i>Travel frequency</i>	Tallet på personer som svarte <i>Number of respondents</i>
		Netto <i>Net</i>	Brutto <i>Gross</i>		
		Pst. <i>P.c.</i>			
FERIE-/FRITIDSAKTIVITETER 1969-70					
Slappe av i rolige og uforstyrrede omgivelser <i>Relax in quiet and undisturbed surroundings</i>	Svært viktig <i>Very important</i>	64	111	1,73	1 709
	Mindre viktig <i>Less important</i>	59	107	1,80	354
Besøke gamle kjente, slekt og venner som en ikke kan treffe til daglig <i>Visit friends, relatives, acquaintances not ordinarily seen</i>	Svært viktig	59	101	1,69	958
	Mindre viktig	68	122	1,79	714
Treffe nye mennesker <i>Meet with new people</i>	Svært viktig	64	110	1,73	629
	Mindre viktig	61	105	1,73	1 139
Delta i fornøyelser, gå på dans, restaurant o.l. <i>Visit restaurants, clubs, dancing and other entertainment</i>	Svært viktig	65	120	1,83	222
	Mindre viktig	61	103	1,71	2 059
Se seg omkring, besøke severdigheter, museer o.l. <i>Look around, go sightseeing, museums etc.</i>	Svært viktig	65	111	1,70	678
	Mindre viktig	60	104	1,74	937
Bade, sole seg, utøve friluftsliv og sport <i>Go swimming, sunbathing, participate in outdoor life and sports</i>	Svært viktig	70	125	1,80	1 751
	Mindre viktig	37	50	1,38	383
FERIE-/FRITIDSAKTIVITETER 1973-74					
Slappe av i rolige og uforstyrrede omgivelser <i>Relax in quiet and undisturbed surroundings</i>	Svært viktig	75	161	2,14	1 375
	Mindre viktig	69	137	1,97	360
Besøke slektninger som en ikke treffer til daglig <i>Visit relatives not ordinarily seen</i>	Svært viktig	76	155	2,03	718
	Mindre viktig	75	158	2,10	853

Tabell 5 (forts.). Netto og brutto reiseomfang og turfrekvens blant personer i grupper for hvor viktig de syntes det var å kunne utøve bestemte ferie-/friluftaktiviteter i sommerferien. 1969-70 og 1973-74 *Net and gross travel propensity and travel frequency for persons in groups for attitudes to holiday-making and free-time activities. 1969-70 and 1973-74*

		Reiseomfang		Tur-	Tallet på
		Netto	Brutto	frekvens	personer
		Pst.			som svarte
FERIE-/FRITIDSAKTIVITETER					
1973-74 (forts.)					
Besøke venner og gamle kjente som en ikke treffer til daglig	Svært viktig	78	167	2,14	619
<i>Visit friends, acquaintances not ordinarily seen</i>	Mindre viktig	74	152	2,05	792
Treffe nye mennesker	Svært viktig	79	161	2,04	577
<i>Meet with new people</i>	Mindre viktig	70	147	2,11	896
Komme til nye steder, se seg omkring, besøke severdigheter mv. <i>Meet with new places, look around, go sightseeing etc.</i>	Svært viktig	75	153	2,04	927
	Mindre viktig	69	146	2,11	608
Delta i fornøyer, gå på dans, restauranter mv. <i>Visit restaurants, clubs, dancing and other entertainment</i>	Svært viktig	81	169	2,10	231
	Mindre viktig	73	149	2,05	1 675
Delta i fellesarrangementer, sightseeing, fot-turer, rideturer o.l. <i>Participate in common arrangements, sight-seeing, tours etc.</i>	Svært viktig	78	160	2,05	220
	Mindre viktig	74	155	2,10	1 556
Gå turer i skog og mark og i fjellet <i>Go walking/ hiking in fields and forests and in the mountains</i>	Svært viktig	77	171	2,22	1 239
	Mindre viktig	64	117	1,82	401
Fiske <i>Go fishing</i>	Svært viktig	79	165	2,10	828
	Mindre viktig	70	145	2,07	945
Bade, sole seg o.l. <i>Go swimming, sunbathing etc.</i>	Svært viktig	83	180	2,16	1 211
	Mindre viktig	57	106	1,84	471
Drive friluftsliv og sport ellers <i>Participate in other kinds of out-door life and sports</i>	Svært viktig	85	194	2,28	726
	Mindre viktig	67	124	1,85	877

Tabell 6. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tilgang til fritidshus/rørlighet/utøving av friluftslivsaktiviteter/hustype/type natur på bostedet, etter hvor lenge det var siden de sist var på sommerferietur. Prosent *Persons not being on holiday-trip in summer 1974 in groups for access to holiday house/movability/participation in outdoor life/type of house/type of nature in residence area, by time since they last went on summer holiday. Per cent*

	Reiste bort på sommerferie siste gang for ca.						Uopp- gitt Un- known	Tallet på per- soner som svarte Number of res- pondents
	I alt <i>Total</i>	1 år siden <i>year</i> ago	2 år siden <i>years</i> ago	3 år siden	4 år siden	5 eller flere år siden <i>or more</i> <i>years ago</i>		
Alle personer	100	29	14	9	4	44	0	764
TILGANG TIL FRITIDSHUS ACCESS TO HOLIDAY HOUSE								
Eide fritidshus <i>Having own holiday house</i>	100	36	12	9	4	40	1	139
Disponerte fritidshus <i>Having disposal of holiday house</i> ...	100	41	10	13	8	28	-	95
Eide/disponerte ikke fritidshus <i>Not having access to holiday house</i>	100	25	15	8	4	48	0	529
FYSISK RØRLIGHET PHYSICAL MOVABILITY								
Normal rørlighet <i>Normal movability</i> ..	100	33	15	9	4	40	0	515
Nedsatt rørlighet <i>Some hindered movability</i>	100	24	15	9	6	45	-	78
Hindret rørlighet <i>Hindered movability</i>	100	21	7	7	7	59	-	105
Svært hindret rør- lighet <i>Very hindered movability</i>	100	22	13	11	5	48	2	64
ANTALL GANGER UTØVD FRILUFTSAKTIVITETER SISTE ÅR (1973-74) NUMBER OF TIMES PARTICIPATED IN OUT- DOOR LIFE SPORTS LAST YEAR (1973-74)								
Ingen ganger <i>No times</i>	100	18	11	10	2	59	1	118
1- 9 ganger <i>times</i>	100	18	11	8	5	58	-	152
10-29 "	100	30	16	9	6	39	1	155
30-49 "	100	36	12	9	5	38	-	92
50-99 "	100	31	16	7	3	43	-	151
100 ganger og over <i>times and over</i>	100	50	16	9	5	19	1	96

Tabell 6 (forts.). Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tilgang til fritidshus/rørlighet/utøving av friluftslivsaktiviteter/hustype/type natur på bostedet, etter hvor lenge det var siden de sist var på sommerferietur. Prosent *Persons not being on holiday-trip in summer 1974 in groups for access to holiday house/movability/participation in outdoor life/type of house/type of nature in residence area, by time since they last went on summer holiday. Per cent*

	I alt	Reiste bort på sommerferie siste gang for ca.					Uopp- gitt	Tallet på per- soner som svarte
		1 år siden	2 år siden	3 år siden	4 år siden	5 eller flere år siden		
HUSTYPE								
TYPE OF HOUSE								
Våningshus på gårdsbruk <i>Farm- house</i>	100	21	12	7	6	55	-	252
Frittliggende ene- bolig <i>Other de- tached house</i>	100	26	14	11	3	45	0	323
Enebolig i kjede, rekke, atrium, ver- tikaldelt tomanns- bolig								
	100	50	14	11	6	19	-	36
To - firemannsbolig, horisontalt delt								
	100	53	14	6	1	26	-	72
Hus med 5 eller flere leiligheter <i>House with five or more dwellings</i>	100	38	18	6	6	31	2	55
TYPE NATUR PÅ BO- STEDET TYPE OF NATURE IN HOUSING AREAS								
Større by (minst 20 000 innbyggere) <i>Larger city (at least 20 000 inha- bitants)</i>	100	41	13	8	2	34	2	136
Kystområde <i>Coastal area</i>	100	29	17	8	4	41	0	233
Fjellområde <i>Moun- tain area</i>	100	:	:	:	:	:	:	9
Skogsområde <i>Forest area</i>	100	27	7	6	4	56	-	71
Innlandet ellers <i>Other interior areas</i>	100	26	13	10	5	47	-	314

Tabell 7. Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tilgang til personbil/tilgang til fritidshus/utøving av friluftsliv, idretts- og mosjonsaktiviteter/rørlighet, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent *Persons not being on holiday-trip in summer 1974 in groups for access to private car/access to holiday cabin/participation in outdoor life, sports and exercises/movability, by their main reason for not going on summer holiday. Per cent*

Viktigste grunnfor ikke å hareist bort på ferietur sommeren 1974 <i>Main reason for not having gone on holiday-trip summer 1974</i>											
I alt <i>Total</i>	Reiste på ferietur tidligere i år, skal reise seinere i år <i>Went away on holiday previously this year, going on holiday later this year</i>	Hadde ikke fri fra arbeid, studiene <i>Was not off duty</i>	Tok (annet) arbeid, ikke ar- <i>Hadde arbeid, ikke ar-</i>	Hadde råd til å reise på egen bort, på ferie siste år <i>Hadde råd til å reise på egen bort, på ferie siste år</i>	Foretrakk å være hjemme <i>Foretrakk å være hjemme</i>	Pas-set, stelte syke, gamle o.l. <i>Pas-set, stelte syke, gamle o.l.</i>	Var syk, hadde dårlig helse selv <i>Var syk, hadde dårlig helse selv</i>	Annet <i>Annet</i>	Uopp-gitt, vet ikke <i>Uopp-gitt, vet ikke</i>	Tallet på personer som svarte <i>Tallet på personer som svarte</i>	
Alle personer <i>All persons</i> ...	100	3	16	18	12	28	7	12	3	1	764
TILGANG TIL FRI- TIDSHUS ACCESS TO HOLI- DAY HOUSE											
Eide hytte <i>Owned holiday house</i> ..	100	5	28	25	6	19	8	7	1	1	139
Dispon- erte hytte <i>Disposed holiday house</i> ..	100	5	11	24	10	30	4	14	1	2	95
Eide/dis- ponerte ikke hyt- te <i>Did not own/dispose holiday house</i> ..	100	3	14	15	14	30	7	13	4	1	529

Tabell 7 (forts.). Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tilgang til personbil/tilgang til fritidshus/utøving av friluftsliv-, idretts- og mosjonsaktiviteter/rørlighet, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent *Persons not being on holiday-trip in summer 1974 in groups for access to private car/access to holiday cabin/participation in outdoor life, sports and exercises/movability, by their main reason for not going on summer holiday. Per cent*

Viktigste grunn for ikke å ha reist bort på ferietur sommeren 1974											
I alt	Reiste på ferietur tidligere i år, skal reise seinere i år	Hadde ikke fri fra arbeidet, studiene	Tok arbeid (annet) arbeiddetil hjemme på egen tomt, hus, leilighet o.l.	Hadde ikke råd å reise bort på ferie siste år	Foretrakk å være hjemme	Måtte stalle/passe syke eller gamle	Var syk, hadde dårlig helse selv	Annet	Uopp-gitt, vet ikke	Tallet på personer som svar-te	
TILGANG TIL PERSONBIL											
ACCESS TO PRIVATE CAR											
Eide personbil											
<i>Owned private car</i>	100	3	21	23	11	23	7	7	4	1	376
Disponerte personbil											
<i>Disposed private car</i>	100	-	14	20	11	40	3	11	-	-	35
Eide/disponerte ikke personbil											
<i>Did not own private car</i>	100	4	12	13	12	31	7	18	2	1	352
ANTALL GANGER											
UTØVD FRILUFTS-LIVS-, IDRETTS-MOSJONSAKTIVITETER SISTE ÅR (1973-74) NUMBER OF TIMES PARTICIPATED IN OUTDOOR LIFE SPORTS LAST YEAR (1973-74)											
Ingen ganger											
<i>No times</i>	100	4	7	4	12	22	7	39	4	-	90
1- 9 ganger											
<i>times</i>	100	1	18	13	10	31	7	18	2	1	103
10- 29 ganger	100	2	23	18	13	28	7	7	2	2	127
30-49 "	100	11	21	20	5	28	7	5	3	1	76
50-99 "	100	2	17	21	14	30	6	7	3	-	175
100-249 "	100	4	12	22	12	26	8	8	5	3	156
250 ganger og over											
<i>and over .</i>	100	-	19	32	14	27	-	5	-	3	37

Tabell 7 (forts.). Personer som ikke var på ferietur sommeren 1974 i grupper for tilgang til fritidshus/utøving av friluftslivs-, idretts- og mosjonsaktiviteter/rørlighet, etter viktigste grunn til at de ikke reiste bort. Prosent *Persons not being on holiday trip in summer 1974 in groups for access to private car/access to holiday cabin/participation in outdoor life, sports and exercises/movability, by their main reason for not going on summer holiday. Per cent*

Viktigste grunn for ikke å ha reist bort på ferietur sommeren 1974											
I alt	Reiste på ferietur tidligere i år/skal reise på ferietur seinere i år	Hadde ikke fri arbeid, det, studiene	Tok (annet) arbeid, ikke råd til å reise bort på egen tomt, hus, ferie		Fore-trakk å være hjemme på ferie siste år	Måtte stille/passe syke eller gamle	Var syk, hadde dårlig helse selv	Annet	Uopp-gitt, vet ikke	Tallet på personer som svarte	
			Hadde arbeid, ikke råd til å reise bort på egen tomt, hus, ferie	Hadde arbeid, ikke råd til å reise bort på egen tomt, hus, ferie							
FYSISK RØR- LIGHET PHYSICAL MOVIABILITY											
Normal rør- lighet Normal moviabi- lity											
100	3	20	24	12	26	7	4	3	2	515	
Nedsatt rør- lighet Some hindered moviability											
100	5	9	12	10	36	4	21	4	-	78	
Hindret rør- lighet Hindered movi- ability											
100	2	8	7	12	37	6	24	5	-	105	
Svært hind- ret rør- lighet Very hindered moviability											
100	6	8	2	14	14	6	50	-	-	64	

Utkommet i serien SØS

Issued in the series Social Economic Studies (SES)

- Nr. 1 Det norske skattesystems virkninger på den personlige inntektsfordeling *The Effects of the Norwegian Tax System on the Personal Income Distribution* 1954 Sidetall 103 Pris kr 3,00
- 2 Skatt på personleg inntekt og midel *Tax on Personal Income and Capital* 1954 Sidetall 120 Pris kr 3,00
- 3 Økonomisk utsyn 1900-1950 *Economic Survey* 1955 Sidetall 217 Pris kr 4,00
- 4 Nasjonalregnskap. Teoretiske prinsipper *National Accounts. Theoretical Principles* 1955 Sidetall 123 Pris kr 3,00
- 5 Avskrivning og skattlegging *Depreciation and Taxation* 1956 Sidetall 85 Pris kr 3,00
- 6 Bedriftsskatter i Danmark, Norge og Sverige *Corporate Taxes in Denmark, Norway and Sweden* 1958 Sidetall 101 Pris kr 4,00
- 7 Det norske skattesystemet 1958 *The Norwegian System of Taxation* 1958 Sidetall 159 Pris kr 6,50
- 8 Produksjonsstruktur, import og sysselsetting *Structure of Production, Imports and Employment* 1959 Sidetall 129 Pris kr 5,50
- 9 Kryssløpsanalyse av produksjon og innsats i norske næringer 1954 *Input-Output Analysis of Norwegian Industries* 1960 Sidetall 614 Pris kr 10,00
- 10 Dødeligheten og dens årsaker i Norge 1856-1955 *Trend of Mortality and Causes of Death in Norway* 1962 Sidetall 246 Pris kr 8,50
- 11 Kriminalitet og sosial bakgrunn *Crimes and Social Background* 1962 Sidetall 194 Pris kr 7,00
- 12 Norges økonomi etter krigen *The Norwegian Post-War Economy* 1965 Sidetall 437 Pris kr 15,00
- 13 Ekteskap, fødsler og vandringer i Norge 1856-1960 *Marriages, Births and Migrations in Norway* 1965 Sidetall 221 Pris kr 9,00
- 14 Foreign Ownership in Norwegian Enterprises *Utenlandske eierinteresser i norske bedrifter* 1965 Sidetall 213 Pris kr 12,00
- 15 Progressiviteten i skattesystemet 1960 *Statistical Tax Incidence Investigation* 1966 Sidetall 95 Pris kr 7,00
- 16 Langtidslinjer i norsk økonomi 1955-1960 *Trends in Norwegian Economy* 1966 Sidetall 150 Pris kr 8,00
- 17 Dødelighet blant spedbarn i Norge 1901-1963 *Infant Mortality in Norway* 1966 Sidetall 74 Pris kr 7,00
- 18 Storbyutvikling og arbeidsreiser En undersøkelse av pendling, befolkningsutvikling, næringsliv og urbanisering i Oslo-området *Metropolitan Growth, Commuting and Urbanization in the Oslo Area* 1966 Sidetall 298 Pris kr 12,00

- Nr. 19 Det norske kredittmarked siden 1900 *The Norwegian Credit Market since 1900* Sidetall 395 Pris kr 11,00
- 20 Det norske skattesystemet 1967 *The Norwegian System of Taxation 1968* Sidetall 146 Pris kr 9,00
- 21 Estimating Production Functions and Technical Change from Micro Data. An Exploratory Study of Individual Establishment Time-Series from Norwegian Mining and Manufacturing 1959-1967 *Estimering av produktfunksjoner og tekniske endringer fra mikro data. Analyser på grunnlag av tidsrekker for individuelle bedrifter fra norsk bergverk og industri* 1971 Sidetall 226 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0014-8
- 22 Forsvarets virkninger på norsk økonomi *The Impact of the Defence on the Norwegian Economy* 1972 Sidetall 141 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0149-7
- 23 Prisutvikling og prisatferd i 1960-årene En presentasjon og analyse av nasjonalregnskapets prisdata 1961-1969 *The Development and Behaviour of Prices in the 1960's Presentation and Analysis of the Price-Data of the Norwegian National Accounts* 1974 Sidetall 478 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0279-5
- 24 Det norske skattesystemet I Direkte skatter 1974 *The Norwegian System of Taxation I Direct Taxes* 1974 Sidetall 139 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0399-6
- 25 Friluftsliv, idrett og mosjon *Outdoor Recreation, Sport and Exercise* 1975 Sidetall 114 Pris kr 8,00 ISBN 82-537-0469-0
- 26 Nasjonalregnskap, modeller og analyse En artikkelsamling til Odd Aukrusts 60-årsdag *National Accounts, Models and Analysis To Odd Aukrust in Honour of his Sixtieth Birthday* 1975 Sidetall 320 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0530-1
- 27 Den repræsentative undersøgelsesmethode *The Representative Method of Statistical Surveys* 1976 Sidetall 64 Pris kr 8,00 ISBN 82-537-0538-7
- 28 Statistisk Sentralbyrå 100 år 1876-1976 *Central Bureau of Statistics 100 Years* 1976 Sidetall 128 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0557-3
- 29 Statistisk Sentralbyrås 100-årsjubileum Prolog og taler ved festmøtet i Universitetets aula 11. juni 1976 *Central Bureau of Statistics Prologue and Addresses at the Centenary Celebration, University Hall* 1976 Sidetall 32 Pris kr 7,00 ISBN 82-537-0637-5
- 30 Inntekts- og forbruksbeskatning fra et fordelingssynspunkt - En modell for empirisk analyse *Taxation of Income and Consumption from a Distributional Point of View - A Model for Empirical Analysis* 1976 Sidetall 148 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0647-2
- 31 Det norske skattesystemet II Indirekte skatter og offentlige trygdeordninger 1976 *The Norwegian System of Taxation II Taxes and Social Security Schemes* 1977 Sidetall 124 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0713-4

- Nr. 32 **Inntekt og forbruk for funksjonshemmede** *Income and Consumer Expenditure of Disabled Persons* 1977 Sidetall 166
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0732-0
- 33 **Prinsipper og metoder for Statistisk Sentralbyrås utvalgsundersøkelser** *Sampling Methods Applied by the Central Bureau of Statistics of Norway* 1977 Sidetall 105 Pris kr 11,00
ISBN 82-537-0771-1
- 35 **Flyttemotivundersøkelsen** 1972 *Survey of Migration Motives* 1978 Sidetall 233 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0783-5
- 36 **Konjunkturbølger fra utlandet i norsk økonomi** *International Cycles in Norwegian Economy* 1979 Sidetall 141
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0910-2
- 37 **Norske lytter- og seervaner** *Radio Listening and Television Viewing in Norway* 1979 Sidetall 216 Pris kr 13,00
ISBN 82-537-0931-5
- 38 **Analyse av investeringsatferd** **Problemer, metoder og resultater** *Analysing Investment Behaviour Problems, Methods, and Results* 1979 Sidetall 91 Pris kr 13,00
ISBN 82-537-0952-8
- 41 **Nordmenns feriereiser** *Holiday Trips by Norwegians* Sidetall 222
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0999-4

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co. og Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs
hos alle bokhandlere.
Pris kr. 13,00

ISBN 82-537-0999-4
Engers Boktrykkeri A/S - Otta